

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ҚОНУН ҲУЖЖАТЛАРИ ТЎПЛАМИ

35-сон
(379)
2009 йил
30 август

Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами беш бўлимдан иборат:

тўпламнинг биринчи бўлимида Ўзбекистон Республикаси қонунлари ва Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси палаталарининг қарорлари эълон қилинади;

иккинчи бўлимда Ўзбекистон Республикаси Президентининг фармон, қарор ва фармойишлари эълон қилинади;

учинчи бўлимда Вазирлар Маҳкамасининг қарор ва фармойишлари эълон қилинади;

тўртинчи бўлимда Ўзбекистон Республикаси Конституциявий судининг қарорлари эълон қилинади;

тўпламнинг бешинчи бўлимида вазирликлар, давлат қўмиталари ва идораларининг Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлигида давлат рўйхатидан ўтказилган норматив-ҳуқуқий ҳужжатлари эълон қилинади.

МУНДАРИЖА

Учинчи бўлим

381. «Ўзбекистон алоқа ва ахборотлаштириш агентлиги тўғрисидаги низомга ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш ҳақида» Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2009 йил 22 августдаги 244-сон қарори
382. «Электр ва иссиқлик энергиясидан фойдаланиш қондаларини тасдиқлаш тўғрисида» Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2009 йил 22 августдаги 245-сон қарори
383. «2009 — 2012 йилларда Наманган вилоятида кичик бизнес, тадбиркорлик ва касаначиликни ривожлантириш дастури тўғрисида» Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2009 йил 24 августдаги 246-сон қарори
384. «2009 йилда саноат кооперацияси асосида тайёр маҳсулотлар, бутловчи буюмлар ва материаллар ишлаб чиқаришни маҳаллийлаштириш дасту-

рига тузатишлар киритиш тўғрисида» Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2009 йил 24 августдаги 248-сон қарори

385. «Вазирлар Маҳкамасининг «Навоий» эркин индустриал-иқтисодий зонаси фаолиятини тартибга солиш чора-тадбирлари тўғрисида» 2009 йил 9 апрелдаги 105-сон қарорига ўзгартириш киритиш ҳақида» Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2009 йил 24 августдаги 249-сон қарори
387. «Uz-China Uran» масъулияти чекланган жамият Ўзбекистон — Хитой қўшма корхонасини ташкил этиш тўғрисида» Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2009 йил 28 августдаги 251-сон қарори

Бешинчи бўлим

388. «Ўзбекистон Республикаси Бухгалтерия ҳисобининг миллий стандарти (24-сонли БҲМС) «Қарзлар бўйича харажатлар ҳисоби»ни тасдиқлаш тўғрисида» Ўзбекистон Республикаси молия вазирининг 2009 йил 5 августдаги 79-сонли буйруғи. (*Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги томонидан 2009 йил 18 августда рўйхатдан ўтказилди, рўйхат рақами 1996*)
389. «Суд ҳужжатлари ва бошқа органлар ҳужжатларини ижро этишдан бўйин товлаётган шахсларнинг Ўзбекистон Республикасидан чиқишини вақтинча чеклаш ҳамда Суд департаменти, ички ишлар идоралари ва Давлат чегарасини қўриқлаш органларининг ҳамкорлиги тартиби тўғрисидаги низомни тасдиқлаш ҳақида» Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги, Ички ишлар вазирлиги ва Миллий хавфсизлик хизматининг 2009 йил 20 августдаги 9, 11, 76-сонли қарори. (*Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги томонидан 2009 йил 25 августда рўйхатдан ўтказилди, рўйхат рақами 1997*)
391. «Соғлиқни сақлаш ва тиббиёт ишлаб чиқаришлари ходимлари учун махсус кийим, махсус пойабзал ва бошқа якка тартибда ҳимояланиш воситаларини бепул беришнинг намунавий меъёрларини тасдиқлаш ҳақида» Ўзбекистон Республикаси меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш вазирининг 2009 йил 10 августдаги 49-В-сонли буйруғи. (*Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги томонидан 2009 йил 25 августда рўйхатдан ўтказилди, рўйхат рақами 1998*)
392. «Мебеллар ва ёғоч қурилиш материалларини тайёрлаш ва таъмирлашда меҳнатни муҳофаза қилиш қоидаларини тасдиқлаш ҳақида» Ўзбекистон Республикаси меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш вазирининг 2009 йил 27 июлдаги 47-Б-сонли буйруғи. (*Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги томонидан 2009 йил 27 августда рўйхатдан ўтказилди, рўйхат рақами 1999*)

Вазирликлар, давлат қўмиталари ва идораларнинг норматив-ҳуқуқий ҳужжатларини давлат рўйхатидан ўтказиш ҳолати тўғрисида 2009 йил 22 августдан 28 августгача бўлган маълумот

УЧИНЧИ БЎЛИМ

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИНИНГ ҚАРОРИ

381 Ўзбекистон алоқа ва ахборотлаштириш агентлиги тўғрисидаги низомга ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш ҳақида

«Почта алоқаси тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунига ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш ҳақида» 2009 йил 22 апрелдаги ЎРҚ–211-сон Ўзбекистон Республикаси Қонунига мувофиқ Вазирлар Маҳкамаси **қарор қилади:**

1. Вазирлар Маҳкамасининг 2004 йил 7 майдаги 215-сон қарори (Ўзбекистон Республикаси ҚТ, 2004 й., 5-сон, 47-модда) билан тасдиқланган Ўзбекистон алоқа ва ахборотлаштириш агентлиги тўғрисидаги низомга иловага мувофиқ ўзгартириш ва қўшимчалар киритилсин.

2. Мазкур қарорнинг бажарилишини назорат қилиш Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари А.Н. Арипов зиммасига юклансин.

**Ўзбекистон Республикасининг
Бош вазири**

Ш. МИРЗИЁЕВ

Тошкент ш.,
2009 йил 22 август,
244-сон

Вазирлар Маҳкамасининг
2009 йил 22 августдаги 244-сон қарорига
ИЛОВА

Ўзбекистон алоқа ва ахборотлаштириш агентлиги тўғрисидаги низомга киритилаётган ўзгартириш ва қўшимчалар

9-бандда:

а) бешинчи хатбоши қўйидаги таҳрирда баён қилинсин:

«почта тўловининг давлат белгилари намуналарини тасдиқлайди ва почта маркаларини нашр этиш, уларни муомалага киритиш ва муомаладан олиб қўйиш тартибини белгилайди»;

б) қўйидаги мазмундаги еттинчи — ўнинчи хатбоши қўшилсин:

«почта тўловининг давлат белгилари давлат коллекцияларини шакллантиради;

франкировка машиналардан фойдаланиш тартибини белгилайди;

почта алоқаси миллий оператори ходимининг формали кийими ва кўкрак нишонини тасдиқлаш ҳамда кийиш тартибини белгилайди;

почта алоқаси операторлари ва провайдерларининг почта, хат ва жўнатмалар ҳамда пул маблағлари ташиш учун фойдаланиладиган транспорт воситаларига жойлаштириладиган махсус фарқловчи белгиларни тасдиқлайди»;

еттинчи — қирқ тўртинчи хатбоши тегишли равишда ўн биринчи — қирқ саккизинчи хатбоши деб ҳисоблансин.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИНИНГ ҚАРОРИ

382 Электр ва иссиқлик энергиясидан фойдаланиш қоидаларини тасдиқлаш тўғрисида

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Электр энергияси истеъмолини ҳисобга олиш ва назорат қилиш тизимини такомиллаштиришга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида» 2009 йил 5 июндаги 150-сон қарорига мувофиқ Вазирлар Маҳкамаси **қарор қилади:**

1. Қуйидагилар:

Электр энергиясидан фойдаланиш қоидалари 1-иловага мувофиқ;

Иссиқлик энергиясидан фойдаланиш қоидалари 2-иловага мувофиқ тасдиқлансин.

2. «Ўзбекэнерго» давлат-акциядорлик компанияси, Электр энергетикада назорат бўйича давлат инспекцияси:

бир ой муддатда ушбу қарор билан тасдиқланган қоидаларни давлат ва хўжалик бошқаруви органлари, маҳаллий давлат ҳокимияти органлари бўйича республиканинг барча электр ва иссиқлик энергияси фойдаланувчиларига етказсинлар, шунингдек аҳолини белгиланган тартибда хабардор қилсинлар;

Ўзбекистон миллий телерадиокомпанияси, Ўзбекистон матбуот ва ахборот агентлиги, Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимликлари билан биргаликда электр ва иссиқлик энергиясидан фойдаланиш қоидалари мазмунининг оммавий ахборот воситаларида, матбуотда, телевидениеда, интернет-нашрларда доимий мавзули рунлар орқали кенг ёритилишини ташкил этсинлар.

3. «Ўзбекэнерго» давлат-акциядорлик компанияси, Ўзбекистон Республикаси Электр энергетикада назорат бўйича давлат инспекцияси Адлия ва

зирлиги, бошқа манфаатдор вазирликлар ва идоралар билан биргаликда уч ой муддатда:

идоравий норматив-ҳуқуқий ҳужжатларни ушбу қарорга мувофиқлаш-тирсинлар;

конун ҳужжатларига ушбу қарордан келиб чиқувчи ўзгартириш ва қўшимчалар юзасидан Вазирлар Маҳкамасига таклифлар киритсинлар.

4. Ўзбекистон Республикаси Ҳукуматининг 3-иловага мувофиқ айрим қарорлари ўз кучини йўқотган деб ҳисоблансин.

5. Мазкур қарорнинг бажарилишини назорат қилиш Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари Э.Р. Шаисматов зиммасига юклансин.

**Ўзбекистон Республикасининг
Бош вазири**

Ш. МИРЗИЁЕВ

Тошкент ш.,
2009 йил 22 август,
245-сон

Вазирлар Маҳкамасининг
2009 йил 22 августдаги 245-сон қарорига
1-ИЛОВА

Электр энергиясидан фойдаланиш ҚОИДАЛАРИ

I. Умумий қоидалар

1. Мазкур Қоидалар Ўзбекистон Республикасининг Фуқаролик кодексига, «Энергиядан оқилона фойдаланиш тўғрисида», «Хўжалик юритувчи субъектлар фаолиятининг шартномавий-ҳуқуқий базаси тўғрисида», «Табиий монополиялар тўғрисида», «Истеъмолчилар ҳуқуқларини химоя қилиш тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси қонунларига мувофиқ ҳудудий электр тармоқлари корхоналарининг электр энергияси истеъмолчилари билан ўзаро муносабатларини тартибга солиди ҳамда барча ҳудудий электр тармоқлари корхоналари ва электр энергияси истеъмолчилари учун мажбурий ҳисобланади.

Ушбу Қоидалар шунингдек, конун ҳужжатларида назарда тутилган хусусиятларни ҳисобга олган ҳолда, истеъмолчилардан электр энергияси учун тўловни йиғиш функциясини бажарувчи хусусий операторлар учун ҳам мажбурий ҳисобланади.

2. Ушбу Қоидаларда қуйидаги асосий тушунчалар ва атамалардан фойдаланилган:

энергия таъминоти бўйича авария брони — истеъмолчилар фаолиятини қисман ёки тўлиқ тўхтатишда ускуналарни сақлаш, инсонлар ҳаёти-

нинг хавфсизлигини таъминлаш, авария ва қўриқлаш ёритгичлари, шамоллатиш, сув ҳайдаш, сув таъминоти, иситиш, ёнғин хавфсизлиги воситалари учун зарур бўлган электр қувватининг энг кам миқдордаги даражаси ёки электр энергияси ҳажми;

блок-станциялар — истеъмолчиларнинг ягона электр энергетикаси тизимига бевосита ёки истеъмолчилар тармоғи орқали уланган ҳамда оператив-диспетчерлик бошқаруви тизимига кирадиган электр станциялари;

маиший истеъмолчи (аҳоли) — ҳудудий электр тармоқлари корхонаси (бош ишончнома асосида ҳудудий электр тармоқлари корхонаси номидан шартнома тузувчи электр таъминоти корхонаси) билан электр таъминоти шартномаси тузган ва электр энергиясидан маиший эҳтиёжлар учун фойдаланадиган жисмоний шахс;

электр тармоғининг баланс бўйича мансублик чегараси — электр тармоғининг баланс бўйича мансублиги билан аниқланадиган, ҳудудий электр тармоқлари корхонаси ва истеъмолчи ўртасидаги электр тармоғининг бўлиниш нуқтаси;

электр таъминоти шартномаси — ёзма битим, унга мувофиқ ҳудудий электр тармоқлари корхонаси истеъмолчида керакли ускуналар ва электр энергияси истеъмолини ҳисобга олиш приборлари мавжуд бўлган тақдирда унга уланган электр тармоғи орқали электр энергияси етказиб бериш мажбуриятини олади, истеъмолчи эса унинг ҳақини тўлаш, шунингдек электр энергияси истеъмол қилишнинг шартномада назарда тутилган режимига риоя қилиш, ўз тасарруфида бўлган электр тармоқларини эксплуатация қилиш хавфсизлигини ҳамда электр энергияси истеъмоли билан боғлиқ бўлган ўзи фойдаланадиган ускуналар ва приборларнинг соз ҳолатда бўлишини таъминлашни ўз ичига олувчи чора-тадбирларни бажариш мажбуриятини олади;

электр энергияси (қуввати) истеъмолининг шартномадаги миқдори — тегишли ҳисоб-китоб даврида истеъмолчи томонидан истеъмол қилинадиган электр энергияси (қуввати)нинг ҳудудий электр тармоқлари корхонаси ва истеъмолчи ўртасидаги шартномада белгиланган миқдори;

ягона электр энергетика тизими — электр энергияси ишлаб чиқарувчи, магистрал электр тармоқлари, ҳудудий электр тармоқлари ва уларни тезкор-диспетчерлик бошқариш корхоналари йиғиндиси;

аввалдан буюртма берилган қувват — истеъмолчининг энергия тизимини энг катта юкламасида қатнашувчи энг катта қуввати (юкламаси). Истеъмолчининг энг катта юкламаси тегишли ҳисобга олиш приборлари (ҳисоб-китоб ҳисоблагичларининг ярим соатлик кўрсаткичлари бўйича) ёки Ягона электр энергетика тизимининг энг катта юкламали соатларида электр энергияси истеъмолини ҳисобга олиш ва назорат қилишнинг автоматлаштирилган тизими кўрсаткичлари билан аниқланади;

электр энергияси сифати — электр энергияси параметрларининг давлат стандартлари бўйича белгиланган талабларга мувофиқлиги;

электр энергиясини ҳисобга олишни назорат қилиш прибори — назорат қилиш учун фойдаланиладиган ҳисобга олиш прибори, унинг кўрсаткичлари асосида алоҳида цехлар, технологик линиялар, кўп энергия

сарфлайдиган ускуналар ва шу кабилардаги электр энергияси (қуввати) сарфи аниқланади;

старли миқдорда етказиб берилмаган электр энергияси (кам етказиб бериш) — энергия таъминотидаги танаффус, шу жумладан узиб қўйиш ва чеклаш вақтида истеъмолчи тўлиқ олмаган электр энергияси миқдори;

электр тармоғи хўжалиги объектлари — электр энергияси узатиш ва етказиб беришни амалга ошириш учун мўлжалланган электр энергияси узатиш линиялари, трансформатор подстанциялари, тақсимлаш пунктлари;

чеклаш — шартномада назарда тутилган тадбирларни амалга ошириш оқибатида муайян вақт оралиғи давомида, шунингдек ҳудудий электр тармоқлари корхоналарининг электр тармоқларида форс-мажор ҳолатлар туфайли пайдо бўлган авария режимлари вақтида истеъмолчига шартномада белгиланган электр энергияси ва (ёки) қуввати етказиб бериш миқдорининг камайиши;

электр энергияси билан таъминлашдаги танаффус (узиб қўйиш) — истеъмолчига электр энергияси етказиб беришни тўхтатиш, автоматик қурилмаларнинг муваффақиятли ишлаши туфайли ёки электр энергияси истеъмол қилишнинг чекланишига олиб келмайдиган, бир вақтнинг ўзида бир нечта линиялар бўйича электр энергияси олувчи истеъмолчилар учун битта ёки бир нечта электр энергияси етказиб бериш линияларининг узиб қўйилиши туфайли содир бўладиган танаффуслар бундан мустасно;

режали узиб қўйиш — ҳудудий электр тармоқлари корхонасининг электр қурилмаларини режали — эҳтиётан таъмирлаш жадвали бўйича таъмирлаш ёки профилактика қилиш даврида истеъмолчиларни олдиндан (камида 3 сутка олдин) огоҳлантирган ҳолда истеъмолчига электр энергияси беришни тўлиқ ёки қисман тўхтатиш, агар электр таъминоти шартномасида бошқача қоида назарда тутилмаган бўлса;

тўлов ҳужжати — тўлов талабномаси ёки тўлов топшириқномаси, унинг асосида ҳудудий электр тармоқлари корхонасининг ҳисоб-китоб рақамига пул маблағлари ўтказилади, шунингдек билдиришнома (счёт), унинг бўйича тўлов нақд пул билан амалга оширилади;

электр энергияси истеъмолчиси (истеъмолчи) — электр таъминоти шартномасига мувофиқ ишлаб чиқариш ва (ёки) маиший эҳтиёжлар учун электр энергиясидан фойдаланувчи юридик ёки жисмоний шахс;

ҳудудий электр тармоқлари корхонаси — вилоят, шаҳар, иқтисодий зона (саноат зонаси) доирасида электр таъминоти шартномаси асосида истеъмолчиларга электр энергиясини сотиш ва тақсимлаш ҳуқуқига эга бўлган юридик шахс;

электр энергиясини қабул қилгич (электр қабул қилгич) — электр энергиясини қабул қилиш ва ундан фойдаланиш учун мўлжалланган қурилма ёки прибор;

истеъмолчининг уланган қуввати — истеъмолчининг электр энергиясини (бевосита электр қабул қилгичларни таъминлайдиган) ишчи кучла-

нишга айлантирувчи трансформаторларининг ва 1000 Вольтдан юкори кучланишли электр двигателларининг электр тармоқларига уланган жами қуввати. Истеъмолчиларнинг электр қурилмалари тармоқ трансформаторлардан ёки худудий электр тармоқлари корхонасининг паст кучланишли тармоқларидан таъминланганда, истеъмолчининг уланган қуввати учун фойдаланишга рухсат этилган қувват қабул қилинади, унинг миқдори худудий электр тармоқлари корхонаси томонидан белгиланади ҳамда электр таъминоти шартномасида кўрсатилади;

ҳисоб-китоб даври — электр энергияси (қуввати) истеъмолининг сарфи (ҳажми) аниқланиши, истеъмол қилинган электр энергияси учун истеъмолчи ва худудий электр тармоқлари корхонаси ўртасида ўзаро ҳисоб-китоб қилиниши керак бўлган вақт даври (ой);

электр энергияси ва қувватини ҳисобга олиш прибори — электр энергияси (қуввати) сарфини ҳисобга олиш прибори, шу жумладан жамловчи қурилмалар ҳамда электр энергиясини ҳисобга олиш ва назорат қилишнинг автоматик тизимлари, истеъмол қилинган электр энергияси ва қувватининг ҳақ тўланиши лозим бўлган ҳажми уларнинг кўрсаткичлари асосида аниқланади;

тизим оператори — ягона электр энергетикаси тизими фаолиятининг технологик режимини, магистрал электр тармоқларини тезкор-диспетчерлик бошқарувини, шунингдек унинг бошқа давлатларнинг электр энергетикаси тизимлари билан ўзаро ҳамкорлигини таъминловчи мутасадди тузилма;

субистеъмолчи — худудий электр тармоқлари корхонаси розилиги билан истеъмолчининг электр тармоқларига бевосита уланган ва истеъмолчи билан электр таъминоти юзасидан шартнома тузган истеъмолчи. Электр энергияси субистеъмолчига берилганда, истеъмолчи Электр энергиясидан фойдаланиш қоидаларига риоя қилиниши бўйича худудий электр тармоқлари корхонаси олдида жавобгар бўлади;

электр таъминотининг технологик брони — технологик жараёни, ишлаб чиқариш циклини тугаллаш учун зарур бўлган электр энергияси ёки қуввати ҳажми;

ҳисобга олиш нуқтаси — электр таъминоти схемасидаги нуқта, унда ўлчаш прибори (ёки ҳисобга олиш тизими) ёрдамида электр энергияси (қуввати) сарфининг ҳажми аниқланади;

электр таъминоти корхонаси — худудий электр тармоқлари корхонасининг туман, шаҳар, иқтисодий зона (саноат зонаси) доирасида электр энергиясини тақсимлаш ва сотишни амалга оширувчи бўлинмаси;

электр қурилмаси — электр энергиясини ишлаб чиқариш, трансформация қилиш, узатиш, тақсимлаш ҳамда уни энергиянинг бошқа турига айлантириш учун мўлжалланган машиналар, аппаратлар, электр узатиш линиялари ва ёрдамчи ускуналар йиғиндиси (улар ўрнатилган иншоотлар ва бинолар билан бирга).

3. Бир вақтнинг ўзида ишлаб чиқарилиши ва истеъмол қилиниши билан тавсифланадиган алоҳида товар тури сифатида электр энергиясини етказиб бериш, худудий электр тармоқлари корхонаси ва энергия қурилмала-

ри шу ташкилот тармоғига бевосита уланган истеъмолчи ўртасида тузилган электр таъминоти шартномаси асосида мазкур Қоидаларга мувофиқ амалга оширилади. Намунавий шартнома шакли қонун ҳужжатларига мувофиқ «Ўзбекэнерго» давлат-акциядорлик компанияси томонидан ишлаб чиқилади ва белгиланган тартибда Электр энергетикада назорат бўйича давлат инспекцияси (кейинги ўринларда «Ўздавэнергоназорат» ДИ деб аталади) томонидан тасдиқланиб, сўнгра ўрнатилган тартибда ҳуқуқий экспертизадан ўтказилади.

Истеъмолчи ва электр таъминоти корхонаси ўртасидаги шартномада қуйидагилар назарда тутилади:

шартнома мавзуси;

истеъмол қилишнинг белгиланган режимларига ва электр энергияси сифати кўрсаткичларига риоя қилиш бўйича томонларнинг шартлари ва мажбуриятлари;

электр тармоқларининг баланс бўйича мансублиги ҳамда электр тармоқлари ва электр қурилмаларига хизмат кўрсатиш чегаралари;

ҳисобга олиш приборларини ўрнатилган жойи;

истеъмолчиларнинг электр энергияси учун ҳақ тўлаш бўйича тариф гуруҳлари;

фойдаланилаётган электр тармоқлари, ускуналар ва приборларнинг зарур техник ҳолатини ва хавфсизлигини таъминлаш бўйича шартлар;

истеъмолчиларни, субистеъмолчиларни электр тармоғига улаш тартиби (истеъмолчининг номи, қуввати, ҳисобга олиш приборлари, тарифлар ва бошқа маълумотлар);

электр энергиясини технологик ёки авариявий бронь даражасигача етказиб беришнинг энг кам ҳажми (фаолият хусусиятлари, асосий маҳсулотни ишлаб чиқаришнинг, кўрсатиладиган хизматларнинг ҳажмлари ва мазкур истеъмолчилар томонидан фойдаланиладиган ускуналарнинг тавсифларидан келиб чиқиб мажбурий хизмат кўрсатилиши керак бўлган истеъмолчилар учун);

томонларнинг жавобгарлиги;

низоларни ҳал этиш тартиби;

форс-мажор ҳолатлари;

томонларнинг реквизиитлари.

Электр таъминоти шартномасини тузиш, уни ўзгартириш, бекор қилиш ёки амал қилиш муддатини узайтириш масалаларини ҳал этишда томонлар қонун ҳужжатларига, шунингдек мазкур Қоидаларга амал қиладилар.

Субистеъмолчилар электр таъминоти шартномасини ҳудудий электр тармоқлари корхоналари розилигига биноан истеъмолчилар билан тузадилар.

4. Истеъмолчи томонидан фойдаланилган электр энергиясини ҳисобга олиш учун «Ўзстандарт» агентлиги ёки унинг ўлчов воситаси турини тасдиқлаш тўғрисида Ўзбекистон Республикасининг сертификатига эга бўлган ҳудудий бўлинмалари томонидан рўйхатдан ўтказилган Электр энергиясини ҳисобга олиш ва назорат қилишнинг автоматлаштирилган тизими билан бирга ишлай оладиган электрон ҳисобга олиш приборлари қўлланади.

Худудий электр тармоқлари корхонаси истеъмолчи билан биргаликда истеъмолчилар истеъмол қилган электр энергиясининг амалдаги миқдори-ни аниқлаш учун улардаги ҳисобга олиш приборларининг (маиший истеъмолчилардан ташқари) кўрсаткичларини ҳар ойда ёзиб олиши ва зарур бўлганда ҳисобга олиш приборларини улаш схемасини текшириб кўриши керак.

Аҳолида Электр энергияси истеъмолини ҳисобга олиш ва назорат қилиш-нинг автоматлаштирилган тизими жорий этилишига кўра маиший истеъмолчиларнинг ҳисобга олиш приборлари кўрсаткичларини биргаликда ёзиб олиш, заруриятга қараб, худудий электр тармоқлари корхоналари хоҳиши ёки истеъмолчилар буюртманомалари бўйича амалга оширилади.

5. Электр энергиясига амалдаги тарифлар ўзгарган тақдирда, худудий электр тармоқлари корхонаси ахборотни оммавий ахборот воситалари орқали ўн кун муддатда истеъмолчиларга етказди.

Бунда электр энергиясига тарифлар ўзгарган санадан қатъи назар, электр таъминоти шартномаси ўз кучида қолади ва истеъмолчи олинган электр энергияси ва қуввати учун янги тариф жорий этилган кундан бошлаб у бўйича ҳақ тўлашга мажбурдир.

Бунда истеъмолчи, тариф оширилган тақдирда, электр энергиясининг тўлов кунидан бошлаб 12 ойдан кўп бўлмаган вақт учун аванс тарзида ҳақ тўланган миқдори учун қўшимча тўловлардан озод қилинади.

6. Ўз тармоқлари орқали субистеъмолчиларга электр энергиясини етказиб берувчи истеъмолчилар худудий электр тармоқлари корхонаси билан электр таъминоти шартномасини, субистеъмолчиларнинг электр энергияси истеъмолини ҳисобга олган ҳолда, электр энергиясининг умумий (йиғма) миқдори бўйича тузадилар.

7. Истеъмолчи ўзига тегишли электр тармоқларига, рухсат этилган қувват миқдори даражасида, кучланиши 1000 Вольтгача бўлган қўшимча электр қурилмаларини улаши мумкин (электр энергиясини иситиш ва иситиқ сув таъминоти учун қўлланишдан ташқари).

8. Худудий электр тармоқлари корхонаси истеъмолчига (маиший истеъмолчилардан ташқари) электр энергиясини уланган тармоқ орқали электр таъминоти шартномасида назарда тутилган миқдорда ва томонлар ўзаро келишган электр энергияси етказиб бериш режимига риоя қилган ҳолда етказиб беришга мажбурдир.

9. Саноат истеъмолчилари ва уларга тенглаштирилган истеъмолчилар қуйидагиларга мажбур:

маҳсулот бирлигини ишлаб чиқариш, (ишларни амалга ошириш) учун электр энергияси сарфининг техник ва иқтисодий жиҳатдан асосланган — умумий ишлаб чиқариш ва технологик; якка тартибдаги ва гуруҳ бўйича; йиллик, чораклик ва ойлик — прогрессив меъёрларини ишлаб чиқиш ҳамда ишлаб чиқаришни ташкил этиш технологияси такомиллаштирилиши (ўзгартирилиши) ва янги техника жорий этилиши билан уларни қайта кўриб чиқиш;

умуман корхона бўйича, шу жумладан кўп энергия сарфлайдиган уску-

налар, цехлар ва истеъмолчилар гуруҳлари бўйича электр энергияси балансларини тузиш ҳамда улар асосида ишлаб чиқариш жараёнларида электр энергиясидан фойдаланиш самарадорлигини таҳлил қилиш, электр энергиясининг самарасиз сарфланиши ва исроф бўлишини аниқлаш, уларни камайтириш ва бартараф этиш бўйича чора-тадбирларни ишлаб чиқиш ва амалга ошириш;

келгуси давр учун электр энергиясига бўлган эҳтиёжни ва электр тармоқларининг энергия ўтказиш қобилиятини ошириш, электр таъминоти схемаларини такомиллаштириш заруриятини аниқлаш мақсадида (маҳсулот ишлаб чиқаришнинг, бажариладиган иш турларининг мўлжалланаётган прогноз ҳажмларидан ва электр энергияси сарфи меъёрларидан келиб чиқиб, уларни камайтириш ва электр энергиясини тежашни ҳисобга олган ҳолда) электр энергиясининг бир йил ва келгуси давр учун балансларини тузиш;

маҳсулот (ишлар) бирлигига электр энергияси сарфининг тасдиқланган меъёрларига риоя қилиш ва уларни камайтириш бўйича белгиланган тадбирларнинг бажарилишини таъминлаш;

электр энергиясини тежаш бўйича (йиллик ва узоқ истиқбол учун) ташкилий-техник тадбирларни ишлаб чиқиш ва амалга ошириш.

«Ўздавэнергоназорат» ДИ томонидан истеъмолчида энергиядан (имзоланган далолатномага мувофиқ) нооқилона фойдаланганлик, электр энергиясини тежаш бўйича ташкилий-техник тадбирларни бажармаслик ҳолатлари аниқланган тақдирда, ҳудудий электр тармоқлари корхонаси аниқланган электр энергиясидан нооқилона фойдаланиш ҳолатларидан келиб чиққан ҳолда энергия истеъмолининг шартномадаги миқдорини камайтиришга ҳақлидир.

10. Электр тармоғи хўжалиги объектларидаги аварияларнинг олдини олиш ва бартараф этиш ёки одамларнинг хавфсизлигини таъминлаш ишлари билан боғлиқ кечиктириб бўлмайдиган чора-тадбирларни кўриш зарур бўлганда, истеъмолчи билан келишмасдан ва уни огоҳлантирмасдан, бироқ уни дарҳол хабардор қилган ҳолда, электр энергиясини узатишда танаффус ёки чеклашларга йўл қўйилиши мумкин.

11. Объектнинг электр таъминоти лойиҳасида кўзда тутилган, ўзаро захиранувчи манбаларни автоматик ишга тушириш ёки асосий манбани қайта автоматик тиклаш вақтида электр энергиясининг узиб қўйилиши (сабабларидан қатъи назар) электр таъминотида танаффус деб ҳисобланмайди.

12. Электр энергиясини ишлаб чиқариш, узатиш, истеъмол қилиш соҳасидаги меъёрлар ва қоидаларга риоя қилиниши устидан давлат назорати қонун ҳужжатларига мувофиқ «Ўздавэнергоназорат» ДИ томонидан амалга оширилади.

13. Электр энергиясининг исроф қилиб сарфланиши ва истеъмолчи электр қурилмаларининг авария хавфи туғдирадиган ёки одамлар ҳаётига хавф соладиган қониқарсиз техник ҳолати аниқланганда «Ўздавэнергоназорат» ДИ электр энергияси етказиб беришни қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда тўхтатиб қўйиш ҳуқуқига эга.

14. Махсус қоидалар бўйича фойдаланиладиган электр қурилмалари

устидан энергетика назорати қонун ҳужжатларига мувофиқ, ваколатли давлат органлари томонидан амалга оширилади.

15. Давлат энергетика назоратининг амалга оширилиши истеъмолчиларни фойдаланилаётган электр тармоқлари, приборлар ва ускуналарнинг зарур техник ҳолати ва хавфсизлиги таъминланиши, электр энергияси истеъмолнинг белгиланган режимига риоя қилиниши учун жавобгарликдан, шунингдек электр энергиясидан фойдаланиш пайтида пайдо бўладиган авариялар, ёнғинлар, электр энергиясини ҳисобга олиш приборларининг носозликлари ва бошқа қоидабузишлар тўғрисида ҳудудий электр тармоқлари ташкилотларини дарҳол хабардор қилиш мажбуриятидан озод қилмайди.

16. Электр тармоқлари, приборлар ва ускуналарнинг техник ҳолатига ва уларни эксплуатация қилишга нисбатан қўйиладиган талаблар, шунингдек уларга риоя қилиниши устидан назоратни амалга ошириш тартиби электр энергетикаси соҳасидаги қонун ҳужжатлари билан белгиланади.

17. Ушбу Қоидалар бузилганлиги учун жавобгарлик Ўзбекистон Республикасининг Фуқаролик кодексига, Маъмурий кодексига, Жиноят кодексига, «Хўжалик юритувчи субъектлар фаолиятининг шартномавий-ҳуқуқий базаси тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунига, шунингдек бошқа қонун ҳужжатларига мувофиқ ҳудудий электр тармоқлари корхонаси билан истеъмолчи ўртасида тузиладиган электр таъминоти шартномасида белгилаб берилади.

II. Истеъмолчиларнинг электр қурилмаларини улаш учун техник шартлар

18. Электр энергияси истеъмолчилари, шу жумладан хусусий уй-жойларда яшовчи истеъмолчилар электр қурилмаларининг янги ва қўшимча қувватларини ҳудудий электр тармоқлари корхоналарининг ишга тушириш вақтида, электр тармоқларига улаш учун техник шартларни олишга мажбурдирлар.

Техник шартларсиз электр қурилмаларининг электр таъминотини лойиҳалаштириш, ускуналарни монтаж қилиш ва уларни ҳудудий электр тармоқлари корхоналарининг электр тармоқларига улаш тақиқланади.

Уланиш учун техник шартларнинг бажарилиши барча истеъмолчилар, лойиҳалаш, қурилиш-монтаж ва ишга тушириш-созлаш ташкилотлари учун мажбурий ҳисобланади.

19. Кучланиши 1000 Вольт ва ундан юқори бўлган трансформаторлар ёки двигателларнинг янги ёки қўшимча қувватларини улаш, ҳудудий электр тармоқлари корхоналарининг тармоқ трансформаторларига уланадиган паст кучланишли қурилмаларнинг янги қувватини улаш ёки уларнинг рухсат берилган қувватини ошириш учун техник шартлар истеъмолчи-буюртмачидан (қурувчидан) ёки унинг топшириғи бўйича бош лойиҳалаш ташкилотидан буюртма олингандан сўнг бир ой муддатда ҳудудий электр тармоқлари корхонаси томонидан, белгиланган тартибда берилади.

Тадбиркорлик субъектларини электр тармоқларига улаш учун техник

шартлар тадбиркорлик субъектларининг буюртмалари бўйича туман (шаҳар) архитектура ва қурилиш бошқармаси (бўлими) томонидан уч иш кунидан кўп бўлмаган муддатда берилади.

Барча истеъмолчилар учун техник шартлар, шу жумладан қўшимча шартлар тўлов ундирмасдан берилади.

20. Техник шартларни олиш бўйича буюртманомада истеъмолчи лойиҳалаштирилаётган объектни тавсифловчи қуйидаги маълумотларни қисқача шаклда кўрсатади: юклама миқдори, истеъмолчининг электр таъминоти ишончлилиги бўйича тоифаси, ўрнашган жойи (аҳоли пункти билан боғлиқ картография материали), объектни лойиҳалаштириш ва қуриш муддатлари, объектга хизмат кўрсатувчи электр қурилмаларининг баланс бўйича ман-сублилиги.

Қуввати 10 кВт.гача бўлган электр қурилмаларига эга бўлган хўжалик юритувчи субъектлар учун техник шартлар олиш юзасидан буюртманомалар тегишли электр таъминоти корхоналарига, 10 кВт ва ундан юқори қувватли бўлганда эса — ҳудудий электр тармоқлари корхоналарига юборилади.

21. Электр қурилмаларининг, истеъмол қилинадиган қувват оширишига сабаб бўлмайдиган, электр таъминоти ишончлилиги бўйича тоифаси ўзгарган ёки истеъмолчининг ташқи электр таъминоти схемаси ўзгарган тақдирда, истеъмолчи бунинг учун ҳудудий электр тармоқлари корхонасидан қўшимча техник шартлар олишга мажбурдир.

22. Электр қурилмалари истеъмолчиларнинг электр тармоқларидан қувват оладиган субистеъмолчилар техник шартларни, ҳудудий электр тармоқлари корхонасининг рухсати билан, истеъмолчилардан оладилар ва лойиҳа ҳужжатларини истеъмолчи билан келишадилар.

Агар субистеъмолчининг юкламаси ортиши сабабли истеъмолчининг ташқи электр таъминоти схемасини ўзгартириш ёки ҳудудий электр тармоқлари корхонаси билан тузилган электр таъминоти шартномасида қайд этилган трансформаторлар ва юқори вольтли двигателлар қувватини кўпайтириш талаб этилса, истеъмолчи юкламани кўпайтиришга техник шартларни ҳудудий электр тармоқлари корхонасидан олади.

23. Объектни ҳудудий электр тармоқларига улашнинг техник шартларида қуйидагилар кўрсатилади:

уланиш нуктаси (подстанция, электр станцияси ёки электр энергияси узатиш линияси), объектни таъминловчи ҳаво ва кабель линиялари бажарилиши керак бўлган кучланиш, алоҳида ҳолатларда ташқи электр энергияси таъминоти схемаси вариантларини ишлаб чиқиш зарурияти кўрсатилади;

янги истеъмолчи уланиши туфайли мавжуд тармоқни кучайтириш бўйича асосланган талаблар (симлар кесимларини ошириш, трансформаторлар қувватини алмаштириш ёки кўпайтириш, захира ячейкалари барпо этиш ва шу кабилар);

қисқа туташиниш тоқларининг ҳисобланган миқдори, релели ҳимоя, авто-

матика, алоқа, изоляция ва ўта кучланишдан химояга қўйиладиган талаблар;

реактив қувват ўрнини тўлдиришга қўйиладиган талаблар;

электр энергиясини ҳисобга олишга қўйиладиган талаблар;

давлат стандартларига мувофиқ ток қабул қилгичлар ёнида барқарорлаштирувчи қурилмалар ва электр энергияси сифатини назорат қилувчи приборларнинг ўрнатилишига қўйиладиган талаблар;

истеъмолчи юкламасининг суткалик жадвалини тартибга солиш бўйича талаблар;

электр қурилмаларининг намунавий лойиҳаларини қўллаш бўйича тавсиялар;

худудий электр тармоқларининг таъминловчи линияларига уланадиган истеъмолчилар электр қурилмаларига қўйиладиган ўзига хос талаблар (захира энергия манбаининг, кучланиш бериладиган жойларни автоматик химоя қилишнинг зарурлиги, таъминловчи линияларнинг параллел ишлашига йўл қўйилиши, ягона электр энергетика тизимида қувват танқислиги пайдо бўлганда бундай ток қабул қилгичларнинг электр таъминотини сақлаш мақсадида айрим захираланувчи таъминловчи линияларга масъул юкламаларни ажратиш ва шу кабилар);

корхона, бино, иншоотлар лойиҳасида (ишчи лойиҳасида) электр қурилмаларини эксплуатация қилишни ташкил этиш бўйича лойиҳа ечимларини ишлаб чиқиш тўғрисидаги талаблар;

истеъмолчи тармоғига уланадиган субистеъмолчилар рўйхати (уларнинг юкламалари ва электр энергияси истеъмоли тўғрисидаги асосий истикбол маълумотларини кўрсатган ҳолда);

техник шартларнинг, ишларни лойиҳалаш ва бажаришнинг амалдаги меъёрларини ҳисобга олган ҳолда белгиланган амал қилиш муддати.

24. Корхоналар, бинолар, иншоотлар, уларнинг навбатлари ёки алоҳида ишлаб чиқаришларнинг техник шартларга мувофиқ ишлаб чиқилган электр таъминоти лойиҳалари (ишчи лойиҳалари) худудий электр тармоқлари корхонаси ва «Ўздавэнергоназорат» ДИ билан келишилиши керак, истеъмолчиларни 10 кВт.гача қувватли электр таъминоти лойиҳалари бундан мустасно.

25. Истеъмолчиларнинг юкламаларини улаш билан боғлиқ янги электр қурилмаларини ва электр тармоғи хўжалигининг объектларини лойиҳалаш ва қуриш, ишлаб турганларини кенгайтириш ва реконструкция қилиш истеъмолчиларнинг маблағлари ҳисобига амалга оширилади.

26. Истеъмолчи, унда техник имконият мавжуд бўлса, худудий электр тармоқлари корхонасининг талаби бўйича ўз электр тармоқларига бошқа электр энергияси истеъмолчиларининг электр қурилмаларини улаши шарт.

III. Электр қурилмаларини эксплуатация қилишга ижозат олиш ва кучланишни истеъмолчиларга узатиш тартиби

27. Истеъмолчиларнинг (олдиндан фойдаланилаётган уй-жойларда ула-

наётганларидан ташқари) барча янгидан уланаётган ва реконструкция қилинаётган электр қурилмалари Электр қурилмаларини тузилиши қоидаларига, шаҳар қурилиши меъёрлари ва қоидаларига, берилган техник шартларга мувофиқ бажарилиши ва белгиланган тартибда келишилган лойиҳа ҳужжатлари ҳамда техник қабул қилиш-топшириш ҳужжатлари билан таъминланган бўлиши лозим.

28. «Ўздавэнергоназорат» ДИ ўз назоратидаги объектларда ишлаб чиқариш хавфсизлигини таъминлаш бўйича хорижий технологияларни қўллаш имконияти тўғрисида белгиланган тартибда эксперт хулосаси беради.

29. Янгидан монтаж ва реконструкция қилинган электр қурилмаларини мазкур Қоидаларга мувофиқ, уларни монтаж қилиш тугатилиши, ишга тушириш-созлаш ишлари бажарилишидан сўнг, истеъмоличда электр ҳўжалиги учун масъул шахс ва тегишли электротехник ходимлар мавжуд бўлганда, электр қурилмалари Истеъмоличларнинг электр қурилмаларини техник эксплуатация қилиш Қоидалари ва Истеъмоличларнинг электр қурилмаларини эксплуатация қилишда хавфсизлик техникаси Қоидаларига мувофиқ хавфсизлик техникаси ва ёнғин ўчириш бўйича ҳимоя воситалари билан бутланганда ҳамда белгиланган тартибда қиёслашдан ўтказилган ҳисобга олиш приборлари ўрнатилганда, шунингдек электр таъминоти шартномаси тузилганда эксплуатация қилишга топшириш мумкин бўлади.

30. Электр қурилмаларини эксплуатацияга топширишдан олдин истеъмолич монтаж ташкилотидан уларни далолатнома бўйича қабул қилиши ва уларнинг мажбурий сертификатлари мавжуд бўлганда «Ўздавэнергоназорат» ДИга лойиҳа, эксплуатация, техник қабул қилиш-топшириш ҳужжатларини, ҳамда ишга тушириш мумкинлигини аниқлаш учун электр қурилмасини кўриқдан ўтказишга тақдим этиши керак.

Истеъмоличларнинг реконструкция қилинаётган электр қурилмалари ҳам эксплуатацияга топширишдан олдин, кўриқдан ўтказиш учун «Ўздавэнергоназорат» ДИ инспекторига кўрсатилиши керак.

Электр қурилмалари эксплуатациясига ижозат бериш тартиби субистеъмоличларнинг янгидан монтаж ва реконструкция қилинган электр қурилмаларига татбиқ этилади.

Истеъмоличларнинг электр қурилмаларини монтаж қилишда камчиликлар, улаш учун берилган техник шартлардан чекинишлар аниқланганда, шунингдек техник ҳужжатлар ва электр қурилмаларига хизмат кўрсатиш учун тайёргарлик кўрган ходимлар мавжуд бўлмаган тақдирда, аниқланган камчиликлар бартараф этилгунга қадар уларга ижозат бериш тақиқланади.

31. Янги ёки реконструкция қилинган электр қурилмаларига кучланиш бериш, ҳисобга олиш приборлари қиёслашдан ўтказилиши ва ўрнатилишидан кейин уларни эксплуатация қилишга ижозат бериш тўғрисида «Ўздавэнергоназорат» ДИнинг далолатномаси мавжуд бўлган тақдирда, шунингдек электр таъминоти шартномаси тузилганидан кейин амалга оширилади.

Қуввати 10 кВтгача бўлган электр қурилмаларини истеъмоличларга улаш тартиби алоҳида белгиланади.

32. «Ўздавэнергоназорат» ДИ электр қурилмани техник кўриқдан ўтказиш ва эксплуатация қилишга ижозат бериш юзасидан жавоб беради.

Истеъмолчининг эксплуатация қилинаётган электр қурилмаларини техник кўриқдан ўтказиш даврийлиги ўрнатилган тартибда «Ўздавэнергоназорат» ДИ томонидан белгиланади.

33. Ишлари мавсумий хусусиятга эга бўлган истеъмолчилар ҳар йили, электр қурилмаларини ишга туширишдан олдин уларнинг кўриқдан ўтказилиши ва эксплуатация қилишга ижозат берилиши учун «Ўздавэнергоназорат» ДИ ёки унинг ҳудудий бўлимига ёзма равишда мурожаат қилишлари керак.

IV. Электр қурилмалари ва электр тармоқларининг техник ҳолати юзасидан томонларнинг жавобгарлиги

34. Электр ускуналарининг ҳолати, фойдаланилиши ва уларга хизмат кўрсатилиши юзасидан истеъмолчилар билан ҳудудий электр тармоқлари корхонаси ўртасидаги жавобгарлик чегараси электр ускуналарининг баланс бўйича мансублиги билан белгиланади ва бу электр таъминоти шартномасига илова қилинадиган электр тармоқларининг баланс бўйича мансублигини ва томонларнинг эксплуатация қилиш бўйича жавобгарлигини чегаралаш далолатномасида қайд этилади.

Электр тармоқлари ва ускуналарига хизмат кўрсатиш чегараларини ва уларнинг ҳолати учун жавобгарликни белгилаш юзасидан далолатнома ҳудудий электр тармоқлари корхонасининг ва истеъмолчининг вакиллари томонидан имзоланади.

1000 Вольт ва ундан юқори кучланишли электр қурилмаларининг ҳолати ва уларга хизмат кўрсатиш юзасидан жавобгарлик чегаралари:

ёпиқ тақсимлаш қурилмаларининг ташқи томонидан электр узатиш ҳаво линиясининг ўтиш изолятори уланмасида ва симнинг очик тақсимлаш қурилмалари изоляторлари портал тортиладиган шодасининг тарангловчи қисгичидан чиқишда;

электр узатишнинг таъминловчи ёки чиқувчи линияларини кабелли ёки ҳаводаги кириш симлари уланиш учликларида белгиланади. Бунда олдинги жумлада келтирилган уланмаларнинг ҳолати учун подстанцияни эксплуатация қилувчи корхона жавоб беради.

Турли ташкилотларга тегишли, (ёпиқ ёки ажратгичлар орқали) тармоқланган симларга эга бўлган 1000 Вольт ва ундан юқори кучланишли электр узатиш линияларининг ҳолати ва уларга хизмат кўрсатиш юзасидан жавобгарлик чегараси асосий линиянинг тармоқланиш қилинган таянчида белгиланади. Асосий электр узатиш линияси тасарруфида бўлган корхона тармоқланган симларни уловчи қисқичларнинг ҳолати учун жавоб беради.

1000 Вольтгача кучланишли электр қурилмаларининг ҳолати ва уларга хизмат кўрсатиш учун истеъмолчи ва ҳудудий электр тармоқлари корхонаси ўртасидаги жавобгарлик чегараси:

ҳаводаги тармоқланишда — бино ёки қувур таянчида ўрнатилган биринчи изоляторларда;

кабель билан киритишда — бинога кириш жойида таъминловчи кабелнинг уланиш учликларида белгиланади.

Бунда хусусий уй-жой мулкдорлари ширкатларига, муассасаларга ва бошқа ноишлаб чиқариш истеъмолчиларига тегишли уйлардаги электр тармоғининг баланс бўйича мансублик чегарасидаги уланмаларнинг ҳолати учун ҳудудий электр тармоқлари корхонаси жавоб беради.

Электр қурилмаларини эксплуатация қилиш хусусиятларига кўра жавобгарликнинг бошқа асосланган чегаралари ҳам белгиланиши мумкин.

35. Истеъмолчи электр қурилмаларнинг техник ҳолати ва Истеъмолчиларнинг электр қурилмаларини эксплуатация қилишда хавфсизлик техникаси қоидаларига риоя этилиши, электр энергиясининг оқилона сарфланиши, электр энергияси истеъмолининг белгиланган режимлари бажарилиши, электр энергияси сифатининг таъминланиши, шунингдек «Ўздавэнергоназорат» ДИ кўрсатмаларининг ўз вақтида бажарилиши учун жавоб беради.

36. Истеъмолчи юридик шахс сифатида тугатилган тақдирда унинг электр қурилмасига ҳудудий электр тармоқлари корхонаси томонидан электр энергияси етказиб бериш тақиқланади.

Агар электр энергияси етказиб бериш тўхтатилмаган бўлса, у ҳолда бунинг оқибати учун ҳудудий электр тармоқлари корхонаси қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда жавоб беради.

37. Электр станциялари ва тармоқларини техник эксплуатация қилиш қоидаларида ва Истеъмолчиларнинг электр қурилмаларини эксплуатация қилишда хавфсизлик техникаси қоидаларида ҳисобга олинмаган ишлаб чиқаришнинг ва электр қурилмаларини эксплуатация қилишнинг ўзига хос (ер ости, портлаш хавфи бўлган ишлаб чиқаришлар, электр тортиш кучи ва бошқа) шартлари мавжуд бўлганда, истеъмолчилар ушбу электр қурилмаларини эксплуатация қилиш ва уларга хизмат кўрсатиш бўйича махсус йўриқномаларга эга бўлишлари шарт.

38. Истеъмолчи электр тармоқларининг техник ҳолатини таъминлаш бўйича эксплуатацион харажатлар учун субистеъмолчилар, истеъмолчи билан субистеъмолчи ўртасида тузилган алоҳида шартнома бўйича электр энергиясининг умумий ҳажмидан олинадиган улушга мутаносиб равишда ҳақ тўлайдилар.

Эксплуатацион харажатларни субистеъмолчига бериладиган электр энергияси тарифига қўшишга руҳсат этилмайди.

V. Электр энергиясини ҳисобга олиш приборларини ўрнатиш ва уларни эксплуатация қилиш

39. Электр энергияси учун ҳудудий электр тармоқлари корхонаси билан ҳисоб-китоб қилиш учун истеъмолчилар мажбурий тартибда Электр энергияси истеъмолини ҳисобга олиш ва назорат қилишнинг автоматлаштирилган тизими билан бирга ишлай оладиган электрон ҳисобга олиш приборлари билан, 750 кВА ва ундан юқори қувватга уланган истеъмолчилар эса — Электр энергияси истеъмолини ҳисобга олиш ва назорат қилиш-

нинг автоматлаштирилган тизими билан бирга ишлай оладиган кўп функцияли электрон ҳисобга олиш приборлари билан таъминланган бўлишлари керак.

40. Электр энергияси истеъмолини ҳисобга олиш ва назорат қилишнинг автоматлаштирилган тизимлари кўрсаткичларнинг бузилишидан, инсон омилининг таъсирини мумкин қадар камайтирган ҳолда ахборотлардан рухсатсиз фойдаланилишидан комплекс ҳимоя билан таъминланган бўлиши лозим.

41. Электр энергияси истеъмолини ҳисобга олиш ва назорат қилишнинг автоматлаштирилган тизими билан бирга ишлай оладиган электрон ҳисобга олиш приборлари бўлмаганда ҳудудий электр тармоқлари корхоналарининг электр тармоқларига ҳамда истеъмолчилар ва субистеъмолчиларнинг электр тармоқларига уланиш тақиқланади.

42. Турли тариф гуруҳларидаги бир нечта истеъмолчилар электр таъминотининг битта манбаидан таъминланганда тегишли ҳисобга олиш приборлари ҳар бир тариф гуруҳи учун алоҳида ўрнатилиши лозим.

43. Ҳисобга олиш приборлари (шу жумладан актив ва реактив қувват ва энергияни ўлчаш воситалари, шунингдек жамловчи қурилмалар ҳамда Истеъмолни ҳисобга олиш ва назорат қилишнинг автоматлаштирилган ҳисобга олиш тизимлари) мазкур Қоидаларга мувофиқ ўрнатилади ва Электр ускуналарининг тузилиши қоидалари талабларига жавоб бериши керак.

Ҳисобга олиш приборлари, ўлчов трансформаторлари, иккиламчи занжирлар, шу жумладан алоқа линиялари, Истеъмолни ҳисобга олиш ва назорат қилишнинг автоматлаштирилган тизимларининг сақланиши ва уларнинг техник ҳолати учун ҳисобга олиш приборлари ва тизимлари ўз балансида бўлган корхона жавоб беради.

Электр энергиясини техник ҳисобга олиш (электр энергияси сарфининг белгиланган меъёрлари бажарилишини назорат қилиш) учун ҳисобга олиш приборлари алоҳида цехларда, кўп энергия сарфлайдиган агрегатларда, технология линияларида, биноларда, алоҳида объектларда ўрнатилади.

44. Кўп хонадонли уй-жойларда электр энергияси учун ҳисоб-китоб қилиш мақсадида ҳисобга олиш приборлари ҳар бир хонадон учун махсус ажратилган жойларда ўрнатилади.

Ҳар бир хонадонга ўрнатишдан ташқари, уй-жойларда уйнинг умумий эҳтиёжлари (зинапояларни ёритиш, лифтлар, насосларнинг ишлаши ва ҳоказолар) учун сарфланадиган электр энергияси бўйича ҳисоб-китоб қилиш учун ҳисобга олиш приборлари ўрнатилади.

45. Ҳисобга олиш приборлари, шунингдек ҳудудий электр тармоқлари корхонаси билан истеъмолчиларнинг ҳисоб-китоб қилишига мўлжалланган электр энергияси ва қувватини ҳисобга олишнинг бошқа воситалари истеъмолчининг маблағлари ҳисобига сотиб олинади, давлат қиёслашидан ўтказилади ва ўрнатилади ҳамда ҳудудий электр тармоқлари корхонасининг вакили томонидан рўйхатдан ўтказилади ва пломбланади.

46. Ҳисобга олиш (ток ва кучланишни ўлчаш трансформаторларининг ишдан чиқиши, шунингдек иккиламчи коммутация, ҳисобга олиш приборла-

рининг шикастланиши ва уларнинг йўқолиши) истеъмолчининг айби билан бузилган тақдирда ҳисобга олиш приборларини алмаштириш, таъмирлаш, давлат қиёслашидан ўтказиш ва ўрнатиш, шу жумладан улаш бўйича ҳудудий электр тармоқлари корхонасининг хизматларига ҳақ тўлаш истеъмолчининг маблағлари ҳисобига амалга оширилади.

47. Истеъмолчи ўлчов занжирларининг зарур техник ҳолатини, хавфсиз эксплуатация қилинишини ҳамда ўз балансида бўлган ва ўзи фойдаланадиган электр энергиясини ҳисобга олиш приборларининг созлигини таъминлаши шарт.

Шартнома бўйича электр энергиясидан маиший истеъмол учун фойдаланувчи истеъмолчи сифатида жисмоний шахс иш кўрган тақдирда, электр тармоқларининг, шунингдек электр энергияси истеъмолини ҳисобга олиш приборларининг зарур техник ҳолатини ва хавфсизлигини таъминлаш мажбурияти ҳудудий электр тармоқлари корхонасига юкланади, ушбу Қоидаларда белгиланган ҳолатлар бундан мустасно.

48. Ҳисобга олиш приборларида:

кожухлар маҳкамланган жойида, тўлов ҳисоблагичлари билан биргаликда фойдаланиладиган ўлчов трансформаторларида эса — алоҳида ажратилган жойларда «Ўзстандарт» агентлигининг ёки унинг ҳудудий бўлинмасининг белгиланган намунадаги пломбаси бўлиши керак;

ҳисобга олиш приборининг клеммник қопқоқларида, шунингдек синов блокларида, ўтувчи клеммниклар қопқоқларида, кучланишнинг ажратувчи ўлчов трансформаторлари симларида — ҳудудий электр тармоқлари корхонасининг (ёки унинг ваколатли хизматларининг) белгиланган намунадаги пломбаси бўлиши керак.

Ҳисобга олиш приборларини ва ўлчаш трансформаторларини вақти-вақти билан қиёслашдан ўтказиш «Ўзстандарт» агентлиги томонидан белгиланган муддатларда, ҳудудий электр тармоқлари корхонаси вакили билан биргаликда истеъмолчининг маблағлари ҳисобига амалга оширилиши керак.

49. Ҳудудий электр тармоқлари корхонасининг вакили ўзида тегишли амал қилиш муддати кўрсатилган, ўз номи ёзилган гувоҳномаси бўлган тақдирда, сутканинг исталган вақтида, приборнинг кўрсаткичларини ёзиб олиш ва кўриқдан ўтказиш учун истеъмолчиларнинг (маиший истеъмолчилардан ташқари) электр энергиясини ҳисобга олиш приборлари ва схемаларини тўсқинликсиз бориб кўриш ҳуқуқига эга.

50. Ҳисобга олиш приборлари билан биргаликда фойдаланиладиган ўлчов трансформаторларини бошқа жойга ўрнатиш ва алмаштириш фақат ҳудудий электр тармоқлари корхонасининг розилиги билан амалга оширилади.

51. Электр энергиясини ҳисобга олиш схемасини ўзгартириш ёки унинг бузилиши билан боғлиқ бўлган ҳар қандай ишларни бажариш учун истеъмолчи, ишларни бошлашдан олдин, бу ҳақда ҳудудий электр тармоқлари корхонасини ёзма равишда хабардор қилиши шарт. Ишларни бажариш даврида электр энергияси ҳисоби ҳудудий электр тармоқлари корхонаси билан келишилган вақтинчалик схемалар ёки ҳисоб-китоблар бўйича амалга оширилиши мумкин.

VI. Электр энергияси учун ҳисоб-китоб қилиш тартиби

1-§. Электр энергияси учун ҳисоб-китоб қилишнинг умумий қоидалари

52. Бевосита ҳудудий электр тармоқлари корхоналарининг электр тармоқларидан ҳамда истеъмолчилар ёки субистеъмолчилар электр тармоқлари орқали узатилаётган электр энергияси учун истеъмолчилар билан ҳисоб-китоблар электр энергиясининг белгиланган тартибда тасдиқланган тегишли тарифлари бўйича электр таъминоти шартномасига асосан амалга оширилади.

53. Электр энергияси учун ҳисоб-китоб қилиш мақсадида истеъмолчиларни тариф гуруҳлари бўйича тақсимланиши Электр ва иссиқлик энергияси истеъмолчиларининг тариф гуруҳлари тўғрисидаги Низомга мувофиқ белгиланади.

54. Электр энергиясига тарифлар бир ставкали ва икки ставкалига бўлинади. Бунда:

бир ставкали тариф истеъмолчига етказиб берилган ҳар бир кВт соат электр энергияси учун ҳақ тўлашдан;

икки ставкали тариф ягона электр энергияси тизимининг энг катта юкмасида иштирок этувчи, буюртма берилган ҳар бир кВт қувват учун (асосий тўлов) ва етказиб берилган электр энергиясининг ҳар кВт соати учун истеъмолчи томонидан ҳақ тўлашдан (қўшимча тўлов) иборат бўлади.

55. Электр энергияси учун ҳисоб-китоб қилишда, истеъмолчида кўп тарифли ҳисобга олиш прибори мавжуд бўлган тақдирда, белгиланган тартибда тасдиқланган табақалаштирилган тариф қўлланиши мумкин. Табақалаштирилган тариф сутканинг қуйидаги даврларида истеъмол қилинган ҳар бир кВт.соат электр энергияси учун ҳақ тўлашдан иборат бўлади:

ярим тигиз давр — асосий тариф (сутканинг ёруғ вақти);

тигиз давр — энг юқори тариф (ягона энергия тизимининг энг катта юкмасида вақти — эрталабки ва кечки «энг катта миқдор»);

тунги давр — имтиёзли тариф (сутканинг қоронғи вақти).

Асосий тариф (Т)нинг миқдори истеъмолчиларнинг ҳар бир гуруҳи учун белгиланган тартибда тасдиқланган тарифга мувофиқ бўлади.

56. Бир неча тариф гуруҳларига эга бўлган истеъмолчилар билан ҳисоб-китоблар, ҳар бир тариф гуруҳига ўрнатилган ҳисобга олиш приборлари кўрсаткичлари бўйича амалга оширилади.

57. Электр энергияси учун ҳисоб-китоблар электр таъминоти шартномасига мувофиқ ҳудудий электр тармоқлари корхонаси ёки истеъмолчининг ўзи томонидан ёзиладиган тўлов ҳужжатлари бўйича амалга оширилади.

58. Электр энергияси истеъмолини ҳисобга олиш ва назорат қилишнинг автоматлаштирилган тизимида уланган истеъмолчиларга электр энергияси етказиб бериш олдиндан тўланган ҳақ доирасида амалга оширилади.

59. Электр таъминоти шартномаларида (маиший истеъмолчилардан ташқари) ҳисобот даврида электр таъминоти шартномасида кўрсатилган миқ-

дорга нисбатан 5 фоиздан кўп электр энергияси истеъмол қилинганда, ҳисоб-китоб даври учун электр таъминоти шартномасида кўрсатилгандан ортиқ истеъмол қилинган жами ҳажм учун белгиланган тарифнинг 50 фоизи миқдориди ҳудудий электр тармоқлари корхонаси фойдасига жарима санкциялари тўланиши кўзда тутилади.

60. Ҳисобга олиш приборларидан кўрсаткичлар ёзиб олинмаган тақдирда ҳудудий электр тармоқлари корхонаси, кейинчалик ҳудудий электр тармоқлари корхонаси томонидан истеъмолчи билан биргаликда аниқланган амалда истеъмол қилинган электр энергияси учун қайта ҳисоб-китоб қилган ҳолда, электр энергияси истеъмолининг шартномадаги миқдори бўйича ҳисоб-китоб қилади.

61. Электр таъминоти шартномаси бўйича истеъмолчи сифатида маиший истеъмол учун электр энергиясидан фойдаланувчи жисмоний шахс иш кўрганда, ҳудудий электр тармоқлари корхонаси истеъмолчи томонидан у фойдаланган электр энергияси учун ҳақ тўланмаган тақдирда, электр таъминоти шартномасининг бажарилиши бекор қилиниши мўлжалланаётган кундан камида бир ой олдин истеъмолчини огоҳлантирган ҳолда, электр таъминоти шартномаси бажарилишини бир томонлама тартибда рад этишга ҳақлидир.

62. Тўлов ҳужжатида хатолар ёки ҳисобга олиш приборлари кўрсаткичида ноаниқликлар аниқланган тақдирда, истеъмолчи ҳудудий электр тармоқлари корхонасига дарҳол муурожаат қилиши керак.

Ҳудудий электр тармоқлари корхонаси, истеъмолчи муурожаат қилган кундан бошлаб ўн суткадан кечиктирмай, ҳисоб-китобни текшириши, зарурат бўлганда эса ҳисобга олиш приборини кўриқдан ўтказиши керак.

Ҳисобга олиш приборларини кўриқдан ўтказиш ёки тўлов ҳужжатидаги хатоликлар тўғрисида муурожаат қилиш истеъмолчинини тўлов ҳужжатидаги тўловни белгиланган муддатда тўлаш мажбуриятидан озод қилмайди.

Агар ҳисобга олиш приборлари кўрсаткичларидаги аниқлик чегарасидан оғишлар мазкур ҳисобга олиш прибори учун белгиланган аниқлик чегараларидан ортиқ бўлмаса, бундай четга чиқишлар йўл қўйилиши мумкин бўлган четга чиқишлар деб ҳисобланади.

Агар тўлов ҳужжатини текшириш ёки ҳисобга олиш приборини кўриқдан ўтказишдан кейин (шу жумладан истеъмолчи муурожаат қилмаса ҳам) қайта ҳисоб-китоб қилиш зарурлиги аниқланса, бундай қайта ҳисоб-китоб ҳудудий электр тармоқлари корхонаси томонидан электр энергияси учун навбатдаги тўлов ҳужжатини ёзишда амалга оширилади.

63. Ҳисобга олиш прибори истеъмолчининг айби билан бузилган (пломбаси бузилган, ойнаси синган ва шу кабилар), ҳисобга олиш приборини ишга тушириш схемаси ўзгарган, ҳисобга олиш приборидан ташқари электр қабул қилгичлар уланган ёки электр энергияси бошқача усулда ўғирланган ҳолларда, ҳудудий электр тармоқлари корхонаси истеъмолчинини электр тармоқидан узиб қўйишга ҳақлидир ва ҳисобга олиш приборлари охириги марта ўзгартирилган ёки уларни улаш схемаси текширилган кундан бошлаб бутун ўтган, аммо даъво муддатидан кўп бўлмаган, давр учун электр қабул

қилгичларнинг уланган қуввати ва истеъмолчининг электр таъминоти шартномасида кўрсатилган ишлаш соатлари бўйича энергия сарфини қайта ҳисоблаб чиқиши шарт. Бунда ҳисобга олиш прибори кўрсаткичини ёзиб олиш улаш схемасини текшириш деб ҳисобланмайди.

64. Электр энергияси сарфини қайта ҳисоб-китоб қилиш истеъмолчини электр энергиясидан фойдаланиш қоидаларини бузганлик учун қонун ҳужжатларида белгиланган тартибдаги жавобгарликдан озод қилмайди.

65. Электр энергиясини ҳисобга олиш истеъмолчининг айбисиз вақтинчалик бузилганда етказиб берилган электр энергияси учун ҳисоб-китоб ҳудудий электр тармоқлари корхонасининг қарори бўйича, ҳисобга олиш бузилишига қадар бўлган олдинги ҳисоб-китоб давридаги ёки ҳисобга олиш тиклангандан кейинги даврдаги ўртача суткалик сарф бўйича амалга оширилади.

Электр энергиянинг ўртача суткалик сарфи бўйича ҳисоб-китоб қилиш даври бир ойдан ошмаслиги керак, шу вақт ичида ҳисобга олиш тикланиши зарур.

Агар ҳисобга олиш приборини, объектив сабабларга кўра, кўрсатилган муддатда (ток трансформаторининг, ҳисобга олиш приборининг йўқлиги, ўтиб бўлмайдиган йўллар ва шу кабилар туфайли) тиклаш имконияти бўлмаса, истеъмолчига етказиб берилган электр энергияси учун ҳисоб-китоб қилиш тартиби ва ҳисобга олишни тиклаш муддати истеъмолчи ва ҳудудий электр тармоқлари корхонасининг икки томонлама битими билан белгиланиши керак.

66. Ҳудудий электр тармоқлари корхонаси ва истеъмолчи ўртасида ҳисоб-китоб қилиш учун актив ва реактив энергияни, шунингдек қувватни ҳисобга олиш ҳудудий электр тармоқлари корхонаси ва истеъмолчи тармоқларининг баланс бўйича мансублик чегарасида амалга оширилади, ушбу Қоидаларнинг 68-бандида кўрсатилган ҳолатлар бундан мустасно.

67. Ҳисоб-китоб даврида истеъмолчиларга етказиб берилган электр энергияси миқдори ва худди шу даврда ҳудудий электр тармоқлари корхонаси томонидан қабул қилинган электр энергияси миқдори ўртасидаги тафовут, «Ўздавэнергоназорат» ДИ тасдиқлаган меъёрлар миқёсида ушбу электр тармоқларида узатиш вақтида уларнинг исроф бўлишига кетган электр энергияси технологик сарф миқдорини чегирган ҳолда, ҳудудий электр тармоқларининг давр харажатларига ўтказилади ва юридик шахсларнинг фойда солиғини ҳисоблашда чегирилмайди.

Мазкур банд Электр энергияси истеъмолини ҳисобга олиш ва назорат қилишнинг автоматлаштирилган тизими билан қамраб олинмаган электр тармоқларига нисбатан 2011 йил охиригача бўлган даврда амал қилади.

68. Ҳисобга олиш прибори электр тармоғининг баланс бўйича мансублик чегарасида ўрнатилмаганда, электр тармоғининг чегарасидан ҳисобга олиш прибори ўрнатилган жойигача бўлган участкадаги электр энергиясининг технологик сарфининг ҳажми истеъмолчи билан биргаликда ҳисоблаш йўли орқали аниқланади ва электр тармоғининг баланс бўйича мансублиги-

га қараб ҳудудий электр тармоқлари корхонасининг ва истеъмолчининг ҳисобига ўтказилади.

69. Электр энергияси ягона электр энергетика тизимидан транзит бўйича истеъмолчининг электр тармоғи орқали ҳудудий электр тармоқлари корхонасининг электр тармоғига узатилганда, истеъмолчи тармоқларидаги электр энергияси технологик сарфининг бир қисми, истеъмолчининг электр тармоғига келиб тушган электр энергиясининг умумий миқдорига нисбатан ҳудудий электр тармоқлари корхонасининг электр тармоғига истеъмолчи томонидан узатилган электр энергияси миқдорига мутаносиб равишда ягона электр энергетикаси тизимининг электр тармоқларидаги технологик сарфларга ўтказилади.

70. Истеъмолчининг айби билан электр таъминоти шартномасида кўрсатилган электр энергияси ҳажми тўлиқ истеъмол қилинмаган тақдирда, аванс тариқасида тўланган маблағлар қайтариб берилмайди ва электр энергияси учун кейинги ҳисоб-китобларда ҳисобга олинади.

71. Истеъмолчининг электр энергияси учун қарзи бўлган тақдирда унинг аванс тўлови ҳисобига ўтказилган маблағлари қарзни қоплашга йўналтирилади ва аванс тўлови сифатида ҳисобга олинмайди.

72. Истеъмолчи томонидан фойдаланилган электр энергияси учун ҳисоб-китоб бўйича ўзаро ҳисоб-китобларни солиштириш далолатномасини имзолаш рад этилган тақдирда, қарзни ундириш тузилган электр таъминоти шартномасига мувофиқ шартномавий ҳажмдан келиб чиққан ҳолда истеъмолчининг банкдаги ҳисоб рақамига тўлов талабномаси қўйиш йўли билан амалга оширилади.

73. Истеъмолчи эгаллаб турган биносидан уни бериш, сотиш ёки бошқа сабабларга кўра кўчиб кетган тақдирда, у бу ҳақда ҳудудий электр тармоқлари корхонасини ёзма шаклда хабардор қилиши ҳамда электр энергияси учун кўчиб кетиш қунигача тўлиқ ҳисоб-китоб қилиши шарт, шундан сўнг ҳудудий электр тармоқлари корхонаси объектга электр энергияси етказиб беришни тўхтатади. Янги истеъмолчини расмийлаштириш ва электр қурилмаларини электр тармоғига улаш белгиланган тартибда амалга оширилади.

74. Томонлар, уларнинг хоҳиш ва ҳаракатларига боғлиқ бўлмаган табиий офатлар ёки ижтимоий-иқтисодий вазиятлар сабабли ушбу шароитларда қайтариб бўлмайдиган ва олдиндан билиб бўлмайдиган фавқулодда ҳолатларни ўз ичига олган енгиб бўлмас куч (форс-мажор) оқибатида ўз зиммасига олинган мажбуриятларни бажара олмаса, томонлардан ҳеч бири ўз мажбуриятларини тўлиқ ёки қисман бажармаганлиги учун жавоб бермайди.

75. Агар кўрсатилган форс-мажор ҳолатлари мажбуриятларнинг шартномада белгиланган муддатларда бажарилишига таъсир қилса, у ҳолда ушбу муддатлар форс-мажор ҳолатларининг амал қилиш, аммо электр таъминоти шартномасининг амал қилиш муддатидан кўп бўлмаган вақтга узайтирилади.

76. Электр қурилмалари истеъмолчилар томонидан ҳудудий электр тармоқлари корхонасининг электр тармоқларига ўзбошимчалик билан уланган

тақдирда, электр қурилмалари электр тармоғидан дархол узиб қўйилади, истеъмолчидан эса рухсатсиз истеъмол қилинган электр энергиясининг қиймати истеъмолчи расмий равишда давлат рўйхатидан ўтказилган кундан бошлаб ўтган вақт мобайнида (тасдиқловчи ҳужжатлар мавжуд бўлганда) ёки даъво муддати учун уланган электр ускуналарининг белгиланган қувват бўйича суткасига 24 соат давомида ишлаши ҳисобидан ундирилади.

Бунда рухсатсиз истеъмол қилинган электр энергияси қийматининг ундирилиши электр энергиясидан фойдаланиш қоидаларини бузганлик учун қонун ҳужжатларида белгиланган тартибдаги жавобгарликдан озод қилмайди.

77. Худудий электр тармоқлари корхонаси туман, шаҳар, иқтисодий зона (саноат зонаси) доирасида электр энергияси учун тўловни йиғиш функцияларини белгиланган тартибда хусусий операторга ўтказиши мумкин.

Электр энергияси учун тўловни йиғиш функцияларини бажарувчи хусусий операторлар ўз фаолиятини белгиланган тартибда амалга оширадilar.

2-§. Электр энергияси учун икки ставкали тариф истеъмолчилари билан ҳисоб-китоблар қилиш

78. Уланган қуввати 750 кВА ва ундан юқори бўлган саноат истеъмолчилари ва уларга тенглаштирилган истеъмолчилар томонидан ишлаб чиқариш эҳтиёжлари, ишлаб чиқариш ва ноишлаб чиқариш, аммо ишлаб чиқариш билан боғлиқ бўлган инфратузилма объектларини: цехлар, завод бошқармалари, омборлар, гаражлар ва шу кабилар, шунингдек хусусий темир йўл кириш жойлари ва корхона худудини ёритиш ва бошқа эҳтиёжларга, саноат (заводнинг ички, шахта, кон ва шу каби) электр транспорти учун сарфланган электр энергияси учун икки ставкали тариф бўйича ҳақ тўланади.

79. Бинолар ва хоналарни ёритиш учун ҳамда ишлаб чиқариш билан боғлиқ бўлмаган уй-жой ва ижтимоий инфратузилманинг бошқа эҳтиёжлари учун сарфланадиган электр энергияси учун саноат истеъмолчилари ва уларга тенглаштирилган истеъмолчилар билан ҳисоб-китоблар истеъмолчиларнинг тегишли гуруҳлари учун белгиланган тарифларга биноан, электр энергиясини ҳисобга олиш приборлари кўрсаткичлари бўйича амалга оширилади.

80. Истеъмолчининг цехлари ёки объектлари тарқоқ жойлашган бўлса ва умумий тақсимлаш электр тармоғига эга бўлмаса, бу цехлар ёки бошқа алоҳида объектлар билан ҳисоб-китоблар, истеъмолчининг ўзи билан ҳисоб-китоб қилишда қўлланаётган тарифдан қатъи назар, тегишли истеъмолчилар гуруҳлари учун белгиланган тарифлар бўйича амалга оширилади.

81. Истеъмолчи томонидан аввалдан буюртма берилган, ягона электр энергетика тизимининг энг катта юкламасида иштирок этадиган қувват электр таъминоти шартномасида йилнинг ҳар ойи бўйича қайд этилади ва худудий электр тармоқлари корхонаси томонидан ҳисобга олиш приборларининг

кўрсаткичлари бўйича аниқланадиган истеъмолчининг амалдаги ўртача ярим соатлик энг катта юкламаси бўйича вақти-вақти билан назорат қилинади.

82. Ягона электр энергетика тизимининг энг катта юкламали даврида истеъмолчининг амалдаги юкламаларини назорат қилиш соатлари ҳудудий электр тармоқлари корхонаси томонидан ойлар бўйича белгиланади ва шартномада қайд этилади.

Ҳудудий электр тармоқлари корхонаси ягона электр энергетика тизимининг энг катта юкламали соатларидаги юкламани назорат қилиш ҳуқуқига эга.

Назорат даврлари эрталаб 2 соатдан, кечқурун 3 соатдан ошмаслиги керак. Истеъмолчи билан ҳудудий электр тармоқлари корхонаси ўртасидаги ўзаро келишув бўйича назорат қилиш даврлари бир соатга оширилиши мумкин.

83. Электр энергияси истеъмолини ҳисобга олиш ва назорат қилишнинг автоматлаштирилган тизими билан бирга ишлай оладиган ҳисобга олиш приборларига ёки ягона электр энергетика тизимининг энг катта юкламали соатларида юкламани қайд этадиган ҳисобга олиш приборларига эга бўлган истеъмолчилар асосий тўловни ҳар ойда, приборларда қайд этилган энг катта қувватнинг амалдаги миқдори бўйича амалга оширадилар.

84. Истеъмолчининг ягона электр энергетика тизимининг энг катта кучланишли соатларида амалдаги юкламаси электр таъминоти шартномасида назарда тутилган кўрсаткичдан 5 фоиздан зиёд ортиқ бўлган тақдирда, ҳисоб-китоб даврининг охирида амалдаги юкламанинг ортиқча бутун қисми учун қайта ҳисоб-китоб қилинади ва белгиланган тарифнинг 50 фоизи миқдоридида қўшимча ҳақ ундирилади.

Қўшимча қувват ҳақини тўлаш келгусида ҳар бир аниқ ҳолатда ҳудудий электр тармоқлари корхонасидан тегишли рухсатнома олмасдан электр таъминоти шартномасида кўрсатилганга нисбатан ортиқча қувватдан фойдаланиш ҳуқуқини бермайди.

85. Агар Электр энергияси истеъмолини ҳисобга олиш ва назорат қилишнинг автоматлаштирилган тизими билан бирга ишлай оладиган ҳисобга олиш приборларига ёки ягона электр энергетика тизимининг энг катта юкламали соатларида юкламани қайд этадиган ҳисобга олиш приборларига вақтинча эга бўлмаган истеъмолчида ягона электр энергетика тизимининг энг катта юкламали соатларида амалдаги юклама буюртма қилинган юкламадан паст бўлса, тўлов электр таъминоти шартномасида белгиланган юклама миқдори бўйича амалга оширилади.

86. Истеъмолчи цехларининг жойлашиш шароитлари ва уларнинг электр таъминоти схемалари бўйича энг катта қўшма юкламанинг жами қийматини аниқлаш мумкин бўлмаса, ҳисоб-китоблар истеъмолчининг ҳар бир таъминлаш манбаи бўйича алоҳида, аввалдан буюртма берилган қувват бўйича амалга оширилади.

87. Электр энергияси учун икки ставкали тариф бўйича ҳисоб-китоб қиладиган истеъмолчи электр энергиясининг бир қисмини бир ставкали тариф бўйича субистеъмолчига етказиб берса, у ҳудудий электр тармоқла-

ри корхонасига ушбу субистеъмолчиларни ягона электр энергетика тизимининг энг катта юкламасида қатнашувчи юкламаси қийматига камайтирилган қувват миқдори учун ҳақ тўлайди. Қувватнинг камайтирилиши ҳисобга олиш приборларининг кўрсаткичлари бўйича ҳисоб-китоб қилиш йўли билан аниқланади.

Субистеъмолчининг катта юкламасини қайд қилувчи ҳисобга олиш приборлари мавжуд бўлмаган тақдирда уларнинг амалдаги юкламаси йилнинг тегишли йил даврлари учун субистеъмолчи кучланишининг суткалик жадваллари асосида аниқланиши ва электр таъминоти шартномасида қайд этилиши керак.

3-§. Электр энергияси учун бир ставкали тариф истеъмолчилари билан ҳисоб-китоблар қилиш

88. 750 кВА қувватга уланган саноат истеъмолчилари ва уларга тенглаштирилган истеъмолчилардан ташқари барча истеъмолчилар бир ставкали тариф бўйича ҳисоб-китоб қилишади.

89. Электр энергиясидан реклама, чироқлар билан безатиш, бино ва иншоотларни ёритиш учун фойдаланувчи истеъмолчилар, истеъмол қувватидан қатъи назар, ҳудудий электр тармоқлари корхонасининг руҳсатини олишга ва тегишли тариф гуруҳи бўйича ҳисоб-китоб қилишга мажбурдирлар.

Электр энергиясидан хоналарни иситиш ва иссиқ сув таъминоти мақсадида фойдаланилганда «Ўздавэнергоназорат» ДИга бошқа турдаги энергия ўрнига электр энергиясидан фойдаланишни келишиш учун техник-иқтисодий асослар тақдим этилиши зарур, шаҳар қурилиши меъёрлари ва қоидаларида кўзда тутилган овқат тайёрлаш ва хоналарни иситиш учун электр энергиясидан фойдаланиш ҳолатлари бундан мустасно.

Иситиш ва иссиқ сув таъминоти мақсадида электр энергиясидан фойдаланишни келишиш тартиби «Ўздавэнергоназорат» ДИ томонидан белгиланади.

4-§. Электр энергияси учун хусусий уй-жой мулкдорлари ширкатлари, турар жойлар ва аҳоли пунктларининг коммунал-эксплуатация ташкилотлари ҳамда турар жой ва нотурар жой фонди биноларининг эгалари билан ҳисоб-китоблар

90. Хусусий уй-жой мулкдорлари ширкатлари ва коммунал-эксплуатацион ташкилотлар умумий уй-жой эҳтиёжларига фойдаланиладиган электр энергияси учун ҳудудий электр тармоқлари корхонаси билан электр таъминоти шартномасига асосан электр тармоғининг баланс бўйича мансублик чегарасини ҳисобга олиш нуқтасида ўрнатилган ҳисобга олиш приборларининг кўрсаткичлари бўйича, белгиланган тарифга мувофиқ ҳисоб-китоб қилдилар.

91. Қабул қилиш комиссиясининг далолатномаларига асосан янги уй-жойларни ўз балансига қабул қилиб олган ташкилотлар ёхуд курувчилар ушбу уйларни электр тармоғига улашга рухсат олиш учун ҳудудий электр тармоқлари корхонасига ҳар бир уй-жойда ўрнатилган Электр энергияси истеъмолини ҳисобга олиш ва назорат қилишнинг автоматлаштирилган тизими билан бирга ишлай оладиган ҳисобга олиш приборлари учун (электр ҳисоблагичнинг тартиб рақами, тури, ишлаб чиқарувчи завод, давлат қиёслашидан ўтган йили, ҳисобга олиш приборининг кўрсаткичлари ва хонадоннинг тартиб рақами билан) ведомость тақдим этиши лозим.

Аввалдан фойдаланиб келинган уй-жойларда ёки алоҳида фуқароларга хусусий мулк ҳуқуқи билан тегишли бўлган уйларда ҳамда боғ участкалари, шахсий автомашиналар учун гаражлар ва шу кабиларда электр симини улашга рухсат олиш учун истеъмомолчи ҳудудий электр тармоқлари корхонасига тегишли ариза бериши шарт.

92. Уй-жойларнинг электр ускуналари ва электр тармоқларини эксплуатация қилиш учун ижозат бериш улар эксплуатация қилувчи ташкилот томонидан белгиланган тартибда қабул қилингандан ва тегишли хужжатлар расмийлаштирилгандан кейин амалга оширилади.

93. Ҳудудий электр тармоқлари корхонаси турар жой ва нотурар жой фонди биноларининг эгалари ва ижарачилар (юридик шахслар) билан электр таъминоти шартномасини тузади ва уларга шахсий ҳисоб рақамлари очади.

94. Шахсий ҳисоб рақамини бошқа истеъмомолчига қайта расмийлаштириш ҳамда ҳисобга олиш приборларини кўчириш фақат ҳудудий электр тармоқлари корхонасининг рухсати билан амалга оширилади.

Илгари электр тармоғига уланган турар жой ва нотурар жой фонди биносига кўчиб кирган янги эгаси 5 кун давомида ҳудудий электр тармоқлари корхонаси билан электр таъминоти шартномасини тузиши ва шахсий ҳисоб рақамини ўз номига расмийлаштириши шарт. Шахсий ҳисоб рақами кўрсатилган муддатда расмийлаштирилмаса тўлов тўланмаганлиги учун бутун жавобгарлик турар жой ва нотурар жой фонди биносининг янги эгаси зиммасига юкланади.

Уй-жойларнинг ҳамда турар жой ва нотурар жой фонди биноларининг олди-сотди шартномаларини рўйхатдан ўтказиш фақат электр энергияси учун қарзлар тўлиқ тўлангандан кейин амалга оширилади.

95. Ҳудудий электр тармоқлари корхонаси турар жой ва нотурар жой фонди биноларининг эгалари билан электр энергияси учун ҳисоб-китобларни, турар жой ва нотурар жой биноларини ижарачиларга (юридик шахс бўлган ижарачилар бундан мустасно) ёки ёлловчиларга топширишидан қатъи назар, умумий ҳисобга олиш прибори бўйича амалга оширади.

Ижарачилар билан ёлловчилар ўртасидаги ўзаро ҳисоб-китоблар бўйича низолар белгиланган тартибда кўриб чиқилади.

96. Коммунал хонадонда бир нечта оила яшаганда ҳисоб-китоб даврида истеъмомол қилинган электр энергиясини алоҳида оилалар ўртасида тақсимлаш назорат ҳисобга олиш приборларининг кўрсаткичлари бўйича амалга оширилади.

Назорат ҳисобга олиш приборларини ўрнатиш учун ҳудудий электр тармоқлари корхонасининг рухсати талаб қилинмайди.

Назорат ҳисобга олиш приборларининг тўғри ишлашини назорат қилиш, уларнинг кўрсаткичларини ёзиб олиш ва электр энергияси учун ўзаро ҳисоб-китобларни амалга ошириш мажбуриятлари яшовчиларнинг зиммасига юкланади.

Умумий фойдаланиладиган жойларда истеъмол қилинган электр энергияси миқдори алоҳида оилалар ўртасида амалда яшовчиларнинг сони бўйича тақсимланади.

Ҳудудий электр тармоқлари корхонаси электр энергиясидан умумий ҳисобга олиш прибори орқали фойдаланувчи фуқаролар ўртасида ҳеч қандай ҳисоб-китобларни амалга оширмайди.

97. Электр энергияси учун тўлов ҳужжатлари бўйича ўз вақтида ҳақ тўлаш, турар жой ва нотурар жой фонди биносидаги ҳисобга олиш приборининг сақланиши ва бутлигини таъминлаш борасида мазкур Қоидаларга риоя қилиниши учун жавобгарлик турар жой ва нотурар жой фонди биносининг эгаси зиммасига юкланади.

98. Ҳисобга олиш приборлари зинапоя майдончаларида ўрнатилган тақдирда уларнинг сақланиши ва бутлиги учун хусусий уй-жой мулкдорлари ширкати ҳамда уй-жой тасарруфида бўлган идора, ташкилот жавоб беради.

Зинапоя майдончаларида ўрнатилган ҳисобга олиш приборлари шикастланган ёки ўғирланган тақдирда хусусий уй-жой мулкдорлари ширкати ва идора, ташкилот уларни ўз ҳисобидан тиклаши шарт.

99. Хусусий уй-жой мулкдорлари ширкати, уй-жой мулкдорлари ва турар жойлардаги ҳамда бошқа бинолардаги хоналарни ижарачиларга (юримдик шахсларга) ижарага берувчи бошқа ташкилотлар ҳудудий электр тармоқлари корхонасининг рухсатисиз ижарачиларга тегишли бўлган электр қурилмаларини (электр энергиясидан фойдаланиш мақсадларидан қатъи назар) уйнинг ички электр тармоқларига улаш ҳуқуқига эга эмас.

100. Ижарачилар (юримдик шахслар) турар жой ва нотурар жой фонди биносининг эгаси билан шартнома тузилгандан кейин уч кун муддатда ижарага олинган бинода электр энергиясидан фойдаланиш билан боғлиқ масалаларни ҳал этиш учун ҳудудий электр тармоқлари корхонасига мурожаат қилиши шарт.

Ижарачи бинодан кўчиб кетадиган бўлса турар жой ва нотурар жой фонди биносининг эгаси ижарачидан ҳудудий электр тармоқлари корхонасининг у кўчиб кетиш кунига электр энергияси учун ҳисоб-китобни амалга оширганлиги ҳақидаги маълумотномани талаб қилиши шарт. Кўчиб кетган ижарачиларнинг электр энергияси учун қарзлари бўйича жавобгарлик ижарага берувчи зиммасида бўлади.

101. Ҳудудий электр тармоқлари корхонаси билан бўлиниш чегарасидан истеъмолчиларгача бўлган умумий уй-жой электр тармоқларининг узлуксиз электр таъминоти билан боғлиқ бўлган техник ҳолатини таъминлаш ва уларга хизмат кўрсатиш учун ҳудудий электр тармоқлари корхонаси билан

шартнома тузган хусусий уй-жой мулкдорлари ширкати ва коммунал-эксплуатация ташкилотлари жавоб беради.

5-§. Электр энергияси учун маиший истеъмолчилар (аҳоли) билан ҳисоб-китоб қилиш

102. Маиший истеъмолчилар (аҳоли) хонадонларда, ёрдамчи хўжаликлар, шахсий фойдаланиладиган томорқа боғ объектларида маиший эҳтиёжлар учун фойдаланилган электр энергияси учун, турмушда қўлланиладиган ток қабул қилгичларнинг қуввати ва вазифасидан ҳамда ҳисобга олиш приборларининг ўрнатилган жойидан қатъи назар, аҳоли учун белгиланган ягона бир ставкали тариф бўйича ҳақ тўлайдилар.

Электр энергияси истеъмолини ҳисобга олиш ва назорат қилишнинг автоматлаштирилган тизимига уланган маиший истеъмолчиларга электр энергияси етказиб бериш электр таъминоти шартномаси асосида ва олдиндан тўланган тўлов миқёсида амалга оширилади.

Маиший истеъмолчилардан электр энергияси учун белгиланган тариф қийматидан ортиқча бирор-бир қўшимча маблағ ундириш тақиқланади, мазкур Қоидаларнинг 116-бандида кўрсатиб ўтилган ҳолат бундан мустасно.

103. Электр тармоқларига янгидан уланадиган уй-жойлар ва хонадонларда Электр энергияси истеъмолини ҳисобга олиш ва назорат қилишнинг автоматлаштирилган тизимига уланадиган электр энергиясини ҳисобга олиш приборлари уй-жой эгаси томонидан сотиб олинади, унинг ҳисобига давлат қиёслашидан ўтказилади ва рўйхатдан ўтказиш учун электр тармоқлари корхонасига топширилади.

Ҳисобга олиш прибори уй-жой ёки хонадон эгасининг буюртманомасига биноан бир ҳафта муддатда, унинг иштирокида ҳудудий электр тармоқлари корхонасининг вакили томонидан ўрнатилади.

Маиший истеъмолчиларда мавжуд бўлган ҳисобга олиш приборларини алмаштириш ҳамда Электр энергияси истеъмолини ҳисобга олиш ва назорат қилишнинг автоматлаштирилган тизимига уланадиган электр энергиясини электрон ҳисобга олиш приборларини ўрнатиш (янгидан уланадиган истеъмолчилардагидан ташқари) ҳудудий электр тармоқлари корхонасининг маблағлари ҳисобига амалга оширилади.

104. Ҳисобга олиш приборига эга бўлмаган ва бирор-бир сабабга кўра мазкур турар жойда вақтинчалик яшамаётган маиший истеъмолчи ҳудудий электр тармоқлари корхонасини бу тўғрида ёзма равишда хабардор қилиши шарт.

105. Хонадонлар, хусусий уйлар, боғ участкалари, гаражларда яқка тартибда тадбиркорлик билан шуғулланувчи маиший истеъмолчилар фойдаланилган электр энергияси учун тадбиркорлик фаолиятининг (савдо, хизматлар кўрсатиш, товарлар ишлаб чиқариш ва бошқа) тури бўйича электр энергияси истеъмолчиларининг тариф гуруҳига мувофиқ ҳақ тўлайдилар.

Бунда тадбиркорлик фаолияти учун фойдаланиладиган электр энергия-

си бўйича ҳисоб-китоблар учун алоҳида ҳисобга олиш прибори ўрнатилиши зарур.

106. Ҳудудий электр тармоқлари корхонаси ҳар бир маиший истеъмолчи билан электр таъминоти шартномасини тузади ва унга белгиланган намунадаги ҳисоб-китоб дафтарчасини беради, у бўйича электр энергияси учун ҳақ тўланади. Ҳисоб-китоб дафтарчасининг ҳар бир варағи квитанция ва билдиришномадан иборат бўлиб, уларда маиший истеъмолчининг шахсий ҳисоб рақами муҳр билан туширилган бўлиши керак.

Тўлов ҳужжатининг ҳар иккала қисми (билдиришнома ва квитанция) бир хилда, аниқ, ўчириб ёзишларсиз тўлдирилиши керак. Тўлов ҳужжатларида фамилия, манзил, тўловнинг жорий ва олдинги санаси ҳамда ҳисобга олиш приборининг уларга мувофиқ бўлган кўрсаткичлари, кўрсаткичлар тафовути ва тўлов суммаси кўрсатилиши керак.

Ҳудудий электр тармоқлари корхонаси электр энергияси истеъмолининг шартномадаги миқдори бўйича ёки олдинги давр учун амалдаги электр энергияси истеъмолининг ҳажми тўғрисидаги маълумотларга асосан тўлов счётини ёзиш ҳуқуқига эгадир, маиший истеъмолчининг ҳисоб рақамида бу ҳақда тегишли равишда қайд қилинади. Бунда ҳисобга олиш приборларидан кўрсаткичлар ёзиб олингандан кейин амалда истеъмол қилинган электр энергияси учун қайта ҳисоб-китоб қилинади.

107. Овқат тайёрлаш учун марказлаштирилган тартибда электр плиталари билан жиҳозланган уйларда яшовчи маиший истеъмолчилар электр энергияси учун тегишли тариф бўйича ҳақ тўлайдилар.

108. Маиший истеъмолчи томонидан ҳисоб-китоб даврида амалда истеъмол қилинган электр энергияси миқдори истеъмолчилардаги ҳисобга олиш приборининг кўрсаткичлари бўйича аниқланади.

109. Ҳисобга олиш приборларидан кўрсаткичларни ёзиб олиш ва тўлов ҳужжатларини амалдаги тариф бўйича ёзиб бериш ҳудудий электр тармоқлари корхонасининг вакили ёки истеъмолчининг ўзи томонидан амалга оширилади.

Агар тўлов ҳужжати (билдиришнома) ҳудудий электр тармоқлари корхонасининг вакили томонидан тўлдирилса, у маиший истеъмолчига топширилади, у бўлмаган тақдирда эса — у билан бирга бир хонадонда (хусусий уйда) яшовчи вояга етган исталган шахсга топширилади ёки билдиришнома билан бирга буюртма хат орқали жўнатилади.

110. Агар навбатдаги айланиб чиқишда ҳисобга олиш прибори ўрнатилган хона ёпиқ бўлса, ҳудудий электр тармоқлари корхонасининг вакили тўлов ҳужжатини олдинги давр учун амалда истеъмол қилинган электр энергияси ҳажми тўғрисидаги маълумотлар асосида ёзади, бу ҳақда маиший истеъмолчининг шахсий ҳисоб рақамида тегишли белги қайд этилади.

Ҳудудий электр тармоқлари корхонасининг вакили, у тегишли амал қилиш муддати кўрсатилган, исми-шарифи ёзилган гувоҳномага эга бўлган тақдирда, хонадондаги ҳисобга олиш приборларини соат 8.00 дан бошлаб соат 20.00 гача тўсқинликсиз текшириб кўриш ҳуқуқига эгадир.

111. Электр энергияси учун ҳақ тўлаш маиший истеъмолчи томонидан

аҳолидан тўловларни қабул қилувчи пунктлар ва ташкилотлар орқали ҳар ойнинг 10-кунигача амалга оширилади.

112. Электр энергияси учун олдиндан ҳақ тўлаш қурилмасига эга бўлган ҳисобга олиш приборлари ўрнатилган маиший истеъмолчилар электр энергияси учун ҳақ тўлашни олдиндан ҳақ тўлаш асосида амалга оширадilar.

113. Тўлов ҳужжатларини ёзиш ва ҳақ тўлаш пайтида йўл қўйилган хатолар, уларнинг аниқланишига кўра, ҳудудий электр тармоқлари корхонаси томонидан даъво муддати мобайнида ҳисобга олинади.

114. Банк ҳужжатида кўрсатилган сана тўлов амалга оширилган вақт деб ҳисобланади.

Агар тўлов ҳужжатларида кўрсатилган суммалар ўртасида номувофиқлик мавжуд бўлса, у ҳолда банк ҳужжатида кўрсатилган (банк штампи қўйилган) сумма қабул қилинади.

115. Аҳолидан тўловларни қабул қиладиган ташкилот (тижорат банкларининг бўлимлари, «Ўзбекистон почтаси» давлат-акциядорлик жамиятининг бўлимлари ва аҳолидан тўловни нақд маблағлар билан қабул қилиб олиш пунктлари) тўлов ҳужжатларини ўрам, бандероллар ва электрон реестрларга жамлайдилар.

Ҳар қайси бандеролда (банк бўлими томонидан маълум даврда қабул қилиб олинган маиший истеъмолчиларнинг тўлов ҳужжатлари тўпламида) ҳудудий электр тармоқлари корхонасига бериш вақтида ёрлик бўлиши лозим, ёрликда қўйидагилар кўрсатилган бўлиши керак:

бандеролни шакллантириш бошланган ва тугалланган сана;

бандеролдаги ҳужжатлар сони;

қабул қилиб олинган тўловларнинг умумий суммаси;

касса хизмати кўрсатилганлиги учун тўлов сифатида ушлаб қолинган сумма;

ҳудудий электр тармоқлари корхонаси ҳисоб рақамига ўтказиладиган сумма.

Бунда аҳолидан тўловни қабул қилиб олувчи ташкилотлар, шартномада белгиланган муддатларда, электр энергияси учун тўлов сифатида келиб тушган пул маблағларини ҳудудий электр тармоқлари корхоналарига ўтказилишини таъминлаши шарт.

116. Маиший истеъмолчилар тўлов бўйича қарздор бўлишганда, тўлов муддати ўтган ҳар бир кун учун тўлов муддати ўтган сумманинг 0,1 фоизи миқдоридан, лекин муддати ўтган тўлов суммасининг 50 фоизидан кўп бўлмаган миқдорда пеня тўлайдилар.

117. Арифметик хатоликлар, тарифларни нотўғри қўллаш туфайли пайдо бўладиган кам ва ортиқча тўловлар тегишли тариф бўйича кВт.соатларда қайта ҳисоблаб чиқилади ва ҳудудий электр тармоқлари корхонаси томонидан, уларнинг аниқланишига қараб, даъво муддати доирасида, ортиб борувчи яқун бўйича, кўрсаткичлардаги тафовут ёки қўшимчалар билан ҳисобга олинади.

118. Тариф ўзгарганда тариф ўзгарган санагача истеъмол қилинган электр энергияси ҳажми олдинги тўлов вақтидан бошлаб ўртача суткалик

истеъмол бўйича аниқланади ва унга эски тариф бўйича ҳақ тўланади. Ҳисобга олиш приборларининг кўрсаткичлари тўлов кунда ёзиб олинган деб ҳисобланади.

119. Маиший истеъмолчи, ўз хошишига кўра, 12 ойдан кўп бўлмаган муддат учун электр энергиясидан фойдаланиш ҳақини олдиндан тўлаб қўйиши мумкин, бу ҳолда тариф ўзгарса ҳам қиймат қайта ҳисоб-китоб қилинмайди.

120. Маиший истеъмолчида амалдаги электр энергияси истеъмоли кўрсаткичларини камайтириш мақсадида ҳисобга олиш приборини улаш схемаси ўзгартирилгани, унинг (истеъмолчи айби) билан бузилгани ёки йўқлиги, пломбалар кўчирилгани, электр қабул қилгичлар ҳисобга олиш приборидан ташқари улангани ва бошқа қоида бузилишлари аниқланган тақдирда, ҳудудий электр тармоқлари корхонаси охириги текшириш кунидан бошлаб ўтган (лекин даъво муддатидан кўп бўлмаган) давр учун маиший истеъмолчи томонидан истеъмол қилинган электр энергияси ҳақини қайта ҳисоб-китоб қилиши шарт.

Бунда қайта ҳисоб-китоб қилиниши истеъмолчини электр энергиясидан фойдаланиш қоидаларини бузганлиги учун қонун ҳужжатларида белгиланган тартибдаги жавобгарликдан озод қилмайди.

121. Қайта ҳисоб-китоблар: ёритувчи ток қабул қилгичларнинг қуввати ва уларни ишлатиш соатлари сони бўйича; истеъмолчида штепсел розеткалари бўлганда (ток қабул қилгичлар ва розеткалар сонидан қатъи назар) — ҳар суткада 24 соат давомида соатига 600 Вт.қувват фойдаланилиши ҳисобидан; қуввати 600 Вт дан ортиқ бўлган иситиш приборлари ёки бошқа электр ускуналаридан фойдаланиш ҳолларида — истеъмолчи фойдаланаётган ускуналарнинг амалдаги қуввати бўйича, уларнинг ҳар суткада 24 соат ишлатилиши ҳисобидан амалга оширилади.

122. Электр энергиясидан фойдаланишда истеъмолчи томонидан йўл қўйилган қоидабузишлар ҳудудий электр тармоқлари корхонасининг вакиллари ва маиший истеъмолчи томонидан имзоланган икки нусхадаги қўшма далолатнома билан расмийлаштирилади, унинг бир нусхаси маиший истеъмолчига берилади ва айни бир вақтда ушбу Қоидаларни бузган истеъмолчининг электр қурилмалари тармоқдан узиб қўйилади.

123. Ҳудудий электр тармоқлари корхонаси ҳисобга олинмаган электр энергияси микдорини далолатнома асосида аниқлайди ва тўлаш учун маиший истеъмолчига қўшимча тўлов ҳужжати ёзиб беради.

Қоида бузилиши юзасидан тўлов ҳужжатини ёзишда, даъво муддатини ҳисобга олган ҳолда, амалдаги тариф қўлланади.

Маиший истеъмолчи ҳудудий электр тармоқлари корхонасининг қарори юзасидан норозилик аризаси бериш ҳуқуқига эга, бироқ бу истеъмолчини қоида бузиш далолатномаси бўйича ёзилган қўшимча тўлов ҳужжатидаги суммани белгиланган муддатда тўлашдан озод қилмайди.

Қўшимча тўлов ҳужжати бўйича ҳақ 10 кун муддатда тўланмаганда ҳудудий электр тармоқлари корхонаси маиший истеъмолчидан кўрсатилган суммани мажбурий тартибда ундириш тўғрисида судга даъво аризаси беради.

124. Маиший истеъмолчи ва ҳудудий электр тармоқлари корхонаси ўртасида пайдо бўладиган низоли масалалар қонун ҳужжатларига мувофиқ ҳал этилади.

VII. Электр энергияси истеъмолчилари ҳамда ҳудудий электр тармоқлари корхонасининг ҳуқуқ ва мажбуриятлари

125. Электр энергияси истеъмолчилари ҳудудий электр тармоқлари корхонасидан қўйидагиларни талаб қилиш ҳуқуқига эга:

электр энергиясини электр тармоқларининг баланс бўйича мансублик чегарасига электр таъминоти шартномасида кўрсатилган ҳажмда узлуксиз етказиб бериш;

электр тармоқларининг баланс бўйича мансублик чегарасида электр энергиясининг сифат кўрсаткичларини давлат стандартларида белгиланган даражада сақлаш;

ҳудудий электр тармоқлари корхоналарининг электр тармоғи хўжалиги объектларини режали таъмирланиши туфайли электр энергияси билан таъминлашдаги мумкин бўлган узилишлар тўғрисида узиб қўйишгача камида 3 сутка олдин огоҳлантириш;

электр энергиясининг электр таъминоти шартномасида келишилган тегишли ҳажми учун олдиндан ҳақ тўланиши шarti билан электр энергиясининг шартномадаги ҳажмини ошириш томонига ўзгартириш;

олдиндан ҳақ тўланганлигидан қатъи назар, электр энергиясининг шартномадаги ҳажмини камайтириш томонига ўзгартириш.

Электр энергиясининг шартномадаги ҳажмини ўзгартириш бўйича талаб мўлжалланаётган ўзгартиришгача 10 кундан кечикмай (жорий ой тугагунгача) берилиши керак.

126. Электр энергияси истеъмолчилари қўйидагиларга мажбур:

электр таъминоти шартномасига мувофиқ, келгуси ҳисоб-китоб оyi учун электр энергияси ва истеъмол қилинадиган қувват ҳажми учун ҳақ тўлаш (маиший истеъмолчилардан ташқари);

электр қурилмаларининг зарур техник ҳолатини ва Истеъмолчиларнинг электр қурилмаларини эксплуатация қилишда хавфсизлик техникаси қоидаларига риоя қилинишини ҳамда электр энергиясидан оқилона фойдаланилишини таъминлаш;

«Ўздавэнергоназорат» ДИнинг электр қурилмаларининг техник ҳолатини яхшиланиши ва эксплуатациясининг ташкил этилишига, шунингдек электр энергиясидан оқилона фойдаланилишига йўналтирилган кўрсатмаларини ўз вақтида бажариш;

Электр қурилмаларининг тузилиши қоидаларининг талаблари бажарилишини таъминлаш.

Электр энергияси истеъмолчилари, шунингдек ҳудудий электр тармоқлари корхонасининг талабига кўра қўйидагиларни ҳисобга олиши ва хабар қилиши шарт:

истеъмол қилинаётган қувватнинг ҳар суткалик, ҳар ойлик сарфи ва амалдаги миқдори;

ягона электр энергетика тизимининг энг кўп ва энг кам юкламали даврларида реактив энергия ва қувватнинг ҳар суткалик сарфи;

ягона электр энергетика тизимининг энг катта юкламасининг ўтиш даврида актив энергия (қувват)нинг ҳар 30 дақиқадаги сарфи.

127. Объектларидан магистрал электр тармоқлари сифатида фойдаланиладиган истеъмолчилар ҳудудий электр тармоқлари корхоналари билан электр энергияси узатиш хизматларини кўрсатиш юзасидан шартномалар тузиш ҳуқуқига эга эмас.

128. Ҳудудий электр тармоқлари корхоналари қуйидагиларга мажбур:

электр энергиясини электр тармоқларининг баланс бўйича мансублик чегарасига электр таъминоти шартномасида кўрсатилган ҳажмда узлуксиз етказиб бериш;

ўзининг электр тармоғи хўжалиги объектларида электр энергияси сифат кўрсаткичларини давлат стандартларида белгиланган даражада сақлаб туриш;

электр тармоғи хўжалиги объектларининг режали таъмирланиши туфайли электр энергияси билан таъминлашдаги мумкин бўлган узилишлар тўғрисида камида 3 сутка олдин огоҳлантириш;

истеъмолчиларга электр энергияси етказиб беришнинг тўхтатиб турилиши ва бунинг сабаблари тўғрисида маълум қилиш;

жорий этиладиган чеклашлар ҳақида, чеклашнинг ҳажми ва вақтини кўрсатган ҳолда, ўз вақтида хабар қилиш;

истеъмолчига энергия таъминоти шартномасига мувофиқ электр энергияси етказиб берилишини таъминлаш;

истеъмолчиларнинг электр энергиясининг тўлиқ етказиб берилмаганлиги ёки электр таъминотидаги бошқа қоида бузилишлари тўғрисидаги аризаларини, истеъмолчидан ариза олинган кундан бошлаб 10 кундан кечикмай кўриб чиқиш, уларни қоида бузилишларини бартараф этиш ва истеъмолчиларга ушбу Қоидаларга мувофиқ батафсил жавоб юбориш;

ўзининг электр тармоғи хўжалиги объектларида электр энергиясининг технологик исрофларини қисқартириш бўйича ташкилий-техник тадбирларни ишлаб чиқиш ва амалга ошириш;

электр энергиясининг электр тармоқлари бўлиниш чегарасида ҳисобга олинмаган истеъмолини аниқлаш;

истеъмолчилар томонидан буюртма берилган электр энергияси ҳажмини етказиб беришнинг техник имкониятларини ва улардаги тижорат ҳисобини олиш тизимларининг қонун ҳужжатлари талабларига мувофиқлигини баҳолаш бўйича хулоса бериш;

истеъмолчиларнинг электр тармоқлари ва қурилмаларини ўз ҳудудий электр тармоқларига уланиши юзасидан техник шартлар бериш;

истеъмолчиларга етказиб берилган электр энергиясини белгиланган тартибда ҳисобга олиб бориш;

истеъмолчининг белгиланган тартибда киритилган таклифларига муво-

фиқ беш кун муддатда электр энергиясининг ойлик шартномавий ҳажмига ўзгартиришлар киритиш, электр энергиясининг ойлик шартномавий миқдорини кўпайтириш (камайтириш) мумкин бўлмаган тақдирда — бу ҳақда, рад этиш сабабини кўрсатган ҳолда, истеъмолчига хабар қилиш;

узлуксиз ишлаб чиқариш жараёнига эга бўлган истеъмолчиларга белгиланган тартибда электр энергияси етказиб берилишини таъминлаш.

129. Худудий электр тармоқлари корхоналари куйидаги ҳолларда электр энергиясини истеъмолчига етказиб беришни тўхтатиш ва узиб қўйиш оқибатлари учун жавоб бермаслик ҳуқуқига эга:

электр энергияси электр таъминоти шартномасидаги миқдордан ортиқча сарфланганда ёки электр энергияси истеъмолининг белгиланган режими бузилганда;

электр энергияси электр таъминоти шартномасисиз истеъмол қилинганда;

«Ўзстандарт» агентлиги томонидан белгиланган тартибда қиёслашдан ўтказилган электр энергиясини ҳисобга олиш приборлари бўлмаганда;

электр энергияси (қуввати) учун электр таъминоти шартномасида белгиланган миқдорда ва муддатда тўлов тўланмаганда;

электр қабул қилгичлар худудий электр тармоқларига ўзбошимчалик билан уланганда ёки қувват электр таъминоти шартномасида белгиланган миқдордан ошириб юборилганда;

электр қабул қилгичлар ҳисобга олиш приборларидан ташқари уланганда ёки электр энергиясини ҳисобга олиш схемаси бузилганда, шу жумладан ҳисобга олиш приборларининг ва ўлчаш трансформаторларининг пломбалари бузилганда;

худудий электр тармоқлари корхонаси вакили ҳисобга олиш приборларини кўришга қўйилмаганда.

Электр манбаидан узиб қўйилиши техноген ва авария оқибатларига олиб келадиган, ўта хавфли ва узлуксиз технологик жараёнли саноат корхоналарида қарздорлик пайдо бўлган тақдирда ҳақ тўланмаганлиги учун электр энергияси етказиб беришни чеклаш, белгиланган тартибда, электр таъминотининг технологик ва авария бронигача, тўлиқ узиб қўйиш эса — фақат суд қарорига кўра амалга оширилиши мумкин.

Худудий электр тармоқлари корхонаси, «Ўздавэнергоназорат» Дининг ёзма буюртманомасига биноан, электр энергияси исрофгарчилик билан сарфланган ҳолларда, электр қурилмаларининг аварияга олиб келадиган ёки одамлар ҳаётига хавф туғдирадиган қониқарсиз техник ҳолатида истеъмолчига электр энергияси етказиб беришни тўхтатади.

Юқорида кўрсатиб ўтилган барча ҳолатларда ягона электр энергетика тизими тармоқларига қайта улаш ва электр энергиясини етказиб бериш истеъмолчи томонидан ушбу билан боғлиқ харажатлар тўланганидан кейин амалга оширилади.

130. Худудий электр тармоқлари корхонаси:

истеъмолчи электр энергияси истеъмолининг белгиланган режимига риоя қилмай, электр энергияси истеъмоли ёки қувватининг шартномавий миқдо-

ридан ошиб кетишига йўл қўйган, ҳудудий электр тармоқлари корхонаси томонидан белгиланган электр энергияси истеъмолини чеклаш жадвалини бажармаган суткаларда паст сифатли электр энергияси етказиб берилганлиги учун;

захира манбаини автоматик улаш, автоматик қайта улаш ва автоматик давр-тезликли ўчиришларнинг ишлаш вақтида электр энергиясини етказиб беришдаги танаффуслар учун истеъмолчи олдида моддий жавобгар бўлмайди.

VIII. Реактив энергия ва қувват компенсацияси учун электр энергияси бўйича тарифдан чегирмалар ва тарифга устамалар

131. Реактив энергия ва қувват ўрнини тўлдириш учун чегирмалар (устамалар) битта ҳисобга олиш нуқтаси бўйича ўртача ойлик электр энергияси истеъмоли 15 минг кВт.соатдан ортиқ бўлган саноат истеъмолчилари ва уларга тенглаштирилган истеъмолчилар, электрлаштирилган (электр энергияси билан юрадиган) темир йўл ва шахар транспорти, қишлоқ хўжалиги истеъмолчиларига нисбатан амалга оширилади.

132. Реактив энергия ва қувват ўрнини тўлдириш учун чегирмалар (устамалар) реактив энергия ва қувватни ҳисобга олиш приборларининг кўрсаткичлари асосида белгиланади ҳамда энг катта реактив юкларнинг 1 кВАР учун тўлов ва (ёки) истеъмол қилинган реактив энергиянинг 1 кВАР.соати учун тўлов тарзида ундирилади.

133. Устамалар истеъмолчи таъминланадиган электр тармоғининг катта юклар соатларида истеъмолчи томонидан шартномавий миқдордан ортиқча реактив энергия ва қувват истеъмол қилинганда ва ягона электр энергетика тизимининг кичик юклар соатларида реактив энергия ҳосил қилинганда ҳудудий электр тармоқлари корхонаси томонидан қўлланади.

134. Истеъмолчи томонидан электр тармоғининг катта юклар соатларида ягона электр энергетика тизими тармоғида реактив энергия ҳосил қилинганда ва электр тармоғининг кичик юклар соатларида энергия тизими тармоғидан реактив энергия истеъмол қилинганда, агар истеъмолчи бундай иш режимида ишлаши зарурати шартномада кўрсатилган бўлса, энергия тизими томонидан тарифдан чегирмалар тақдим этилади.

135. Электр тармоғининг катта ва кичик юклар соатлари — бу сутканинг истеъмолчи томонидан реактив қувватнинг истеъмол қилиниши (ҳосил қилиниши) туфайли ягона электр энергетика тизимининг электр тармоқларида электр энергиясининг қўшимча равишда йўқотилишига олиб келадиган даврларидир.

Ҳудудий электр тармоқлари корхонаси электр тармоғининг катта ва кичик юклар соатларини, истеъмолчининг ва у фойдаланадиган тармоқнинг реактив юклар жадвалларини таҳлил қилган ҳолда, ҳар қайси истеъмолчи учун яқка тартибда белгилаши мумкин.

Ҳар суткадаги катта ва кичик юкламали соатлар йиғиндиси 24 соатга тенг, шу жумладан:

катта юкламали соатлар — 07 соат 00 дақиқадан 23 соат 00 дақиқача;

кичик юкламали соатлар — 23 соат 00 дақиқадан 07 соат 00 дақиқача.

136. Реактив энергия ва қувватнинг истеъмол қилиниши ҳамда ҳосил қилиниши ҳисобга олишни автоматик тизимлари ҳамда тўхтатгичли ёки хотирали ҳисобга олиш приборлари ёрдамида қайд этилади.

Электр тармоғининг катта ва кичик юкламали даврларида контакт соатлар орқали ишга тушириладиган тўхтатгичсиз ҳисобга олиш приборлари қўлланишига йўл қўйилади. Электрлаштирилган темир йўл ва шаҳар транспортини ҳаракатлантириш учун куч берадиган ёрдамчи станциялар тўхтатгичсиз битта ҳисобга олиш прибори билан жиҳозланади ва ҳисоб-китоблар реактив энергия истеъмол ёки ҳосил қилиниши йиғиндиси учун тарифга белгиланган устамаларга мувофиқ амалга оширилади.

137. Истеъмолчининг амалдаги реактив қувватини назорат қилиш электр тармоғининг катта юкламали соатларида 30 дақиқали энг катта реактив юкламани қайд этадиган ҳисобга олиш приборлари бўйича амалга оширилиши керак. Реактив қувватнинг энг катта миқдорини ягона электр энергетика тизимининг энг катта юкламали соатларида қайд этишга руҳсат берилади.

Электр энергияси узатишнинг таъминловчи линиялари бир нечта бўлса ҳисобланадиган реактив қувват сифатида, махсус қурилма — жамлагич билан аниқланадиган 30 дақиқалик жами реактив юкламанинг энг катта миқдори қабул қилинади.

Жамлагич бўлмаганда, жами юкламанинг энг катта миқдори ҳар бир таъминловчи линия бўйича ҳисобга олиш приборларининг кўрсатувчи элементлари воситасида қайд этилган энг катта миқдорларнинг йиғиндиси сифатида аниқланади.

Энергия тизими томонидан истеъмолчини электр тармоғининг катта юкламали соатларида реактив энергияни ҳосил қилиш ва (ёки) унинг кичик юкламали соатларида реактив энергияни мажбурий истеъмол қилиш зарурати аниқланса, энергияни ҳисобга олиш усули ҳудудий электр тармоқлари корхонаси ва истеъмолчи ўртасида келишилади ҳамда электр таъминоти шартномасида акс эттирилади.

138. Битта ҳисобга олиш нуктаси бўйича ўртача ойлик электр энергияси истеъмоли 15 минг кВт.соатдан ортиқ бўлган саноат истеъмолчилари ва уларга тенглаштирилган истеъмолчилар, электрлаштирилган (электр энергияси билан юрадиган) темир йўл ва шаҳар транспорти, қишлоқ хўжалиги истеъмолчилари билан тузилган электр таъминоти шартномасида қуйидагилар кўрсатилади:

электр тармоғининг катта юкламали соатларида ягона электр энергетика тизими тармоғидан бир ойда истеъмол қилинадиган реактив энергиянинг иқтисодий қиймати;

электр тармоғининг катта юкламали соатларида ягона электр энергетика тизими тармоғидан истеъмол қилинадиган 30 дақиқалик реактив қувватнинг иқтисодий қиймати;

реактив қувват истеъмолининг электр тармоғининг катта юкламали соатларида ва (ёки) реактив энергияни шу соатларда бир ой ичидаги истеъмолининг техникавий чегаралари. Бу чегаралардан ошиб кетганда ҳудудий электр тармоқлари корхонаси электр энергиясининг ҳисоблаш нуқтасида кучланишни электр тармоғининг энг катта юкламали соатлари учун электр таъминоти шартномасида белгиланган даражасидан пасайиб кетиши учун жавоб бермайди;

электр тармоғининг катта юкламали соатларида ягона электр энергетика тизимининг электр тармоғига бир ойда ҳосил қилинган ва (ёки) унинг кичик юкламали соатларида мажбурий истеъмол қилинган реактив қувват ва (ёки) энергиянинг чегаравий қийматлари.

Электр тармоғининг катта юкламали соатларида реактив энергия ва қувватнинг иқтисодий қиймати, айнан шу соатларда реактив қувват ва (ёки) реактив энергия истеъмолининг бир ойдаги техникавий чегаралари, улар ҳудудий электр тармоқлари корхонаси томонидан ягона электр энергетика тизимининг ҳар қайси боғламаси бўйича электр тармоқларининг ишлаш режимлари ҳисоб-китоблари асосида белгиланади.

Юқорида қайд этилган ҳисоб-китоб мавжуд бўлмаганда тўлов фақат амалда истеъмол қилинган реактив энергия учун актив энергия бўйича амалдаги тарифнинг 5 фоизига тенг нарх бўйича, қўшилган қиймат солиғисиз, ундирилади.

139. Электрлаштирилган темир йўл транспортининг ҳаракатлантирувчи подстанциялари ва метрополитен подстанциялари томонидан электр энергиясидан фойдаланилиши юзасидан электр таъминоти шартномасида бир ойда реактив энергия истеъмол қилишнинг иқтисодий қиймати ва техник чегараси кўрсатилади.

Темир йўл транспортининг ўзгармас ва ўзгарувчан токли ҳаракатлантирувчи подстанциялари томонидан реактив энергия истеъмол ва ҳосил қилинишининг иқтисодий қиймати ва техник чегараси контакт тармоғи билан уланган ҳаракатлантирувчи подстанциялар бўйича йиғинди тарзида кўрсатилади, уларнинг энергия истеъмоли учун ҳисоб-китоблари битта ҳудудий электр тармоқлари корхонаси томонидан амалга оширилади.

140. Бир ойдаги реактив энергия истеъмол ва ҳосил қилишнинг ҳамда электр тармоғининг катта юкламали соатларида реактив қувватнинг иқтисодий қиймати ва техник чегаралари электр таъминоти шартномасида қайд этилади.

IX. Электр энергиясининг сифати учун электр энергияси тарифидан чегирмалар ва унга устамалар

141. Электр энергияси сифати учун тарифдан чегирмалар (устамалар) амалдаги тарифлар бўйича белгиланади. Электр энергияси сифати учун

тарифларга устамалар жарима санкцияси ҳисобланмайди ва электр таъминоти шартномасига мувофиқ ундирилади (маиший истеъмолчилардан ташқари).

142. Электр энергияси учун ҳисоб-китобларда қўлланадиган электр энергиясининг сифат кўрсаткичлари (ЭСК) рўйхати давлат стандартлари асосида электр таъминоти шартномасида белгиланади.

143. Агар истеъмолчининг электр энергияси сифати ёмонлашувидаги амалдаги улуши электр таъминоти шартномасида белгиланган, йўл қўйилиши мумкин бўлган даражадан ошса, у ҳолда санкциянинг муайян миқдори тарифга устама, акс ҳолда — тарифдан чегирма ҳисобланади.

144. Ҳар қайси ЭСК бўйича чегирмалар (устамалар) миқдори кўриб чиқиладиган ЭСКнинг ҳисоб-китоб давридаги нисбий жами чиқиш давомийлиги кўрсаткичларига (Т1 ва Т2) қараб йўл қўйилиши мумкин бўлган тегишли равишда нормал ва энг катта қийматлари учун ҳисобланади. Т1 ва Т2 қийматлари ўлчаш вақти давомида аниқланади, ўлчаш вақтининг давомийлиги ҳар бир ЭСК бўйича шартномада белгиланади, лекин у 1 иш суткасида кам бўлмаслиги керак. Автоматлаштирилган ўлчаш воситалари мавжуд бўлганда Т1 ва Т2 қийматлари узлуксиз равишда ўлчаниши лозим. Даврий ўлчашларнинг натижалари татбиқ этиладиган ҳисоблаш ўтказиладиган вақт оралиғи электр таъминоти шартномасида (лекин бир чоракда бир мартадан кам эмас) белгиланади.

145. Истеъмолчининг электр таъминоти шартномасида қайд этилган ҳар қайси ЭСК бўйича электр энергияси сифатининг ёмонлашувидаги амалдаги улушларининг қиймати эпизодик ўлчашлар асосида белгиланади ва ўлчаш баённомасига ёзилади. Амалдаги улушларнинг ушбу қийматларидан томонлардан бири уларни қайта кўриб чиқиш масаласини қўйишига қадар фойдаланилади.

146. ЭСКни ўлчашлар аккредитация қилинган лаборатория томонидан, ҳудудий электр тармоқлари корхонаси ва истеъмолчи билан биргаликда, электр таъминоти шартномасида белгиланган муддатларда ўтказилади. Электр таъминоти шартномасида ўлчашлар даврийлиги тўғрисида кўрсатмалар бўлмаганда, шунингдек истеъмолчининг ёки ягона электр энергетика тизимининг иш шароитлари кескин ўзгарганда ўлчашлар аккредитация қилинган лаборатория томонидан, исталган томонлардан бирининг ташаббусига кўра ўтказилиши мумкин. Бошқа томон ўлчашларни ўтказишнинг аниқ санасини 3 кун муддатда келишиб олиши керак. Ўлчашлар ташаббус кўрсатган томоннинг муурожаатидан кейин 10 кун муддатда бажарилиши лозим.

147. Кучланишдаги тафовутлар, носинусоидаллик коэффициентлари ва кучланишдаги ўзгаришлар ҳудудий электр тармоқлари корхонаси ва истеъмолчи ўртасидаги келишув бўйича ё фазалардан биттасида, ёхуд барча фазаларда ўлчанади. Барча фазаларда ўлчашда Т1 ва Т2 ўртача қиймат сифатида аниқланади.

148. Истеъмолчининг электр энергияси сифати ёмонлашувидаги амалдаги улушини аниқлаш тартиби электр таъминоти шартномасида кўрсатилади.

Х. Электр энергиясини чеклаш ёки узиб қўйиш шартлари

149. Электр энергияси истеъмолчига унинг билан тузилган электр таъминоти шартномасига мувофиқ етказиб берилади.

Электр энергияси истеъмолини чеклаш, шунингдек истеъмолчилар юк-ламалари жадвалларини тартибга солиш бўйича чора-тадбирларни амалга ошириш, чеклашлар жадвалига мувофиқ, «Ўзбекэнерго» давлат-акциядорлик компанияси томонидан тасдиқланган тартибда амалга оширилади.

150. Қувват ва электр энергияси истеъмоли бўйича чеклаш ва узиб қўйиш жадваллари истеъмолчилар томонидан ҳудудий электр тармоқлари корхонаси билан биргаликда ишлаб чиқилади, маҳаллий давлат ҳокимияти идоралари билан келишилади, «Ўзбекэнерго» давлат-акциядорлик компанияси томонидан тасдиқланади ва ягона электр энергетика тизимида электр қуввати ва энергия танқислиги пайдо бўлганда жорий этилади.

151. Электр энергиясини чеклаш ва узиб қўйиш жадваллари ягона электр энергетикаси тизимида электр энергияси ва қувват танқислиги ҳолларида электр станциялари ва электр тармоқлари ускуналарининг йўл қўйиб бўлмайдиган шароитларда ишлашининг олдини олиш, ягона электр энергетикаси тизимининг барқарор параллел ишлашини таъминлаш, авариялар юзага келишининг олдини олиш ҳамда истеъмолчиларнинг тартибсиз узиб қўйи-лишини бартараф этиш учун тузилади.

152. Электр энергиясини чеклаш ва узиб қўйиш жадваллари жорий йилнинг 1 октябридан кейинги йилнинг 1 октябригача бўлган давр учун, истеъмолчининг технологик ва авария бронини аниқлаш далолатномасига асосан тузилади ва жадвалларга киритилган барча истеъмолчилар учун уларни бажариш мажбурий ҳисобланади.

Жадвалларнинг қуйидаги турлари тузилади:

ягона электр энергетика тизимида ёқилғи ёки гидроресурслар етишмаганда электр энергиясини (кВт.соатда) чеклаш жадвали. Жадвалда электр энергия истеъмолини истеъмолчиларнинг технологик бронигача, кейинчалик эса авария бронигача (чеклашга мансуб бўлмаган объектлардан ташқари), истеъмолни 5 та тенг навбатга бўлган ҳолда қисқартирилиши кўзда тутилиши лозим;

ягона электр энергетика тизимида қувват етишмаганда қувватни (кВт.да) чеклаш жадвали. Жадвалда ягона электр энергетика тизимининг эрталабки ва кечки энг катта юк-ламалари ўтиши соатларида истеъмол қилинадиган қувватни, уни 5 та тенг навбатга бўлган ҳолда, истеъмолчиларнинг авария бронигача камайтирилиши кўзда тутилиши лозим;

истеъмолни ва қувватни чеклаш жадвалларини киритиш учун вақт бўлмаган ҳолларда, юзага келган қувват етишмаслиги оқибатида авария пайдо бўлиши хавфида қўлланиладиган қувватни узиб жорий этиш жадвали. Жадвалда ягона электр энергетика тизими истеъмолчилари истеъмол қиладиган қувватни, 5 та тенг навбатга бўлган ҳолда тўлиқ узиб қўйиш кўзда тутилиши лозим, узиб қўйилиши мумкин бўлмаган объектлар бундан мустасно.

153. Айрим ҳолларда истеъмолчиларни узиб қўйишнинг махсус жадвали ишлаб чиқилади.

Электр энергиясини узиб қўйиш жадвалига ва махсус жадвалга автоматик қурилмаларга, телебошқаришга ёки доимий хизмат кўрсатувчи ходимлар ва ишончли телефон алоқасига эга бўлган подстанциялар устуворлик билан киритилиши лозим. Истеъмолчиларга электр энергияси етказиб берилиши электр таъминотининг авария брониғача чеклаб қўйилиши мумкин.

154. Чеклаш ва узиб қўйиш жадвалларини амалга киритиш тартиби:

электр энергияси ва қувватини чеклаш ва узиб қўйиш жадваллари «Ўзбекэнерго» давлат-акциядорлик компанияси бошқаруви раисининг фармойиши билан амалга киритилади. Электр энергиясини чеклашни жорий этиш юзасидан фармойишлар диспетчерлик бошқарувининг барча даражаларида, оператив дафтарга чеклашнинг миқдори, бошланиш ва тамом бўлиш вақтини ёзган ҳолда узатилади;

ҳудудий электр тармоқлари корхонаси истеъмолчиларга кейинги суткаларда электр энергиясини чеклаш жадвалларининг амалга киритилиши тўғрисида жорий сутканинг соат 14 дан кечиктирмай, чеклашнинг миқдорини, бошланиш ва тамом бўлиш вақтини кўрсатган ҳолда маълум қилади.

Электр энергиясини чеклаш жадвалларини зудлик билан жорий этиш зарур бўлганда, бу ҳақдаги билдиришнома, сутканинг вақтидан қатъи назар, чеклашнинг амал қилиши бошланишидан 1 соат олдин истеъмолчиларга етказилади.

Узиб қўйиш жадваллари истеъмолчилар томонидан, ҳудудий электр тармоқлари корхонасидан узиб қўйиш жадваллари жорий этилиши тўғрисидаги билдиришнома олингандан кейин, дарҳол жорий этилади.

Электр энергияси истеъмолини узоқ даврга камайтириш зарур бўлганда, қувватни узиб қўйиш жадвалига тенг бўлган электр энергияси ва қувватни чеклаш жадвали амалга киритилади.

Юридик шахслар — чеклаш ва узиб қўйиш жадвалига киритилган ташкилотлар ва муассасалар, шу жумладан узлуксиз технологик ишлаб чиқаришга эга бўлган ташкилотлар (чеклаш ва узиб қўйишга тегишли бўлмаган объектлардан ташқари) чеклаш ва узиб қўйиш жадвалларининг ҳудудий электр тармоқлари корхоналари томонидан кўрсатилган муддатда сўзсиз бажарилишини ташкил этишлари шарт, акс ҳолда улар узиб қўйиш ва чеклаш жадваллари бажарилмаганлиги юзасидан энергия марказларидан мажбурий узиб қўйиш оқибатлари учун қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда жавоб берадилар.

Ҳудудий электр тармоқлари корхонаси электр энергияси ва қувватини чеклаш жадвалларини амалга киритиш тўғрисидаги фармойиш истеъмолчилар томонидан бажарилмаганда, огоҳлантиришдан кейин, истеъмолчиларда электр энергияси ва қувват истеъмолининг белгиланган даражада камайишини таъминловчи миқдорда электр энергияси етказиб берилишини мажбурий равишда чеклайди.

Мазкур ишлаб чиқаришда технологик жараёнлар бузилишининг оқибат-

лари учун жавобгарлик истеъмолчилар корхоналарининг раҳбарлари зим-масига юкланади.

XI. Блок-станцияга эга бўлган истеъмолчилар билан ўзаро муносабатлар

155. Ягона электр энергетика тизимининг электр тармоғига бевосита ёки истеъмолчиларнинг электр тармоқлари орқали уланган истеъмолчиларнинг электр станциялари блок-станциялар ҳисобланади. Улар ўзаро келишилган иш режимига риоя қилишлари ҳамда тизим операторининг ва юқори оператив-диспетчерлик хизматларининг кўрсатмалари ва фармойишларига бўйсунишлари шарт.

Блок-станциялар бўйича электр энергияси ишлаб чиқаришнинг йиллик ҳажмлари ва блок-станциялар томонидан ягона электр энергетика тизимига электр энергияси етказиб беришнинг йиллик ҳажмлари «Ўзбекэнерго» давлат-акциядорлик компанияси билан блок-станция ўртасидаги шартнома билан тасдиқланади ва расмийлаштирилади.

156. «Ўзбекэнерго» давлат-акциядорлик компанияси электр энергияси етказиб беришнинг шартномада келишилган ойлик миқдорига мувофиқ блок-станцияга ҳар бир сутка учун юкламининг ва ягона электр энергетикаси тизимига электр энергияси етказиб беришнинг жадвалини белгилайди.

Блок-станция томонидан юклама диспетчерлик жадвалида белгиланган миқдордан камайтирилса, «Ўзбекэнерго» давлат-акциядорлик компанияси блок-станцияга эга бўлган саноат ва идоравий истеъмолчилар бўйича, блок-станция томонидан юклама камайтирилган миқдорда қувватга чеклашлар киритиш ҳуқуқига эга, блок-станция юкламасининг камайишига форс-мажор вазиятлари сабаб бўлган ҳолатлар бундан мустасно.

157. Ягона электр энергетика тизимига етказиб бериладиган, шунингдек ҳудудий электр тармоқлари корхонасидан истеъмол қилинадиган актив электр энергиясини ҳисобга олиш блок-станция томонидан баланс бўйича мансублик чегарасида ўрнатилган, актив электр энергиясини қабул қилиш ва етказиб беришни алоҳида-алоҳида қайд этадиган ҳисобга олиш приборлари билан амалга оширилади.

Блок-станцияга тегишли бўлган электр тармоғи хўжалиги объектларида электр энергиясини ягона электр энергетика тизимига етказиб беришдаги ҳамда ҳудудий электр тармоқлари корхоналаридан олишдаги технологик сарфлари блок-станция ҳисобига тегишли бўлади.

158. Блок-станцияга эга бўлган истеъмолчи ҳисоб-китобларни:

«Ўзбекэнерго» давлат-акциядорлик компанияси билан — ягона электр энергетика тизимига етказиб берилган электр энергияси учун;

ҳудудий электр тармоқлари билан — ҳудудий электр тармоқлари корхонасидан олинган электр энергияси учун тузилган шартномалар асосида амалга оширади.

159. Етказиб бериладиган ва истеъмол қилинадиган электр энергияси

учун блок-станциялар билан ҳисоб-китоблар белгиланган тартибда тасдиқланган тарифлар бўйича амалга оширилади.

160. Ҳисоб-китоб даврида ягона электр энергетика тизимида блок-станция айби билан тўлиқ етказиб берилмаган электр энергияси миқдори шартномада белгиланган электр энергияси ҳажми билан ягона электр энергетика тармоғига амалда етказиб берилган электр энергияси ўртасидаги тафовут бўйича аниқланади.

161. Блок-станция форс-мажор ҳолатлари туфайли электр энергияси етказиб беришдаги танаффуслар учун жавоб бермайди.

Вазирлар Маҳкамасининг
2009 йил 22 августдаги 245-сон қарорига
2-ИЛОВА

Иссиқлик энергиясидан фойдаланиш ҚОИДАЛАРИ

I. Умумий қоидалар

1. Мазкур Қоидалар Ўзбекистон Республикасининг Фуқаролик кодексига, «Энергиядан оқилона фойдаланиш тўғрисида», «Хўжалик юритувчи субъектлар фаолиятининг шартномавий-ҳуқуқий базаси тўғрисида», «Табий монополиялар тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси қонунларига мувофиқ иссиқлик таъминоти корхонасининг иссиқлик энергияси истеъмолчилари билан ўзаро муносабатларини белгилайди ҳамда иссиқлик таъминоти корхонаси ва иссиқлик энергиясининг истеъмолчилари бўлган юридик ва жисмоний шахслар учун мажбурий ҳисобланади.

Мазкур Қоидаларнинг амал қилиши маиший истеъмол учун аҳолига иссиқлик энергияси етказиб берилиши билан боғлиқ бўлган ўзаро муносабатларга нисбатан татбиқ этилмайди.

2. Мазкур Қоидаларда қуйидаги асосий тушунчалар ва атамалардан фойдаланилган:

иссиқлик таъминотининг аварияли брони — истеъмолчининг фаолиятини қисман ёки тўлиқ тўхтатишда, ускуналарни сақлаш, инсонлар ҳаёти хавфсизлиги, хоналарни иситиш учун зарур бўлган иссиқлик энергиясининг энг кам миқдордаги сарфи;

иссиқлик тармоғининг баланс бўйича мансублик чегараси — иссиқлик тармоғининг иссиқлик таъминоти корхонаси билан истеъмолчи ўртасидаги бўлиниш нуқтаси, у иссиқлик тармоғининг баланс бўйича мансублиги билан аниқланади;

иссиқлик энергияси сифати — бу иссиқлик тармоғининг баланс бўйича мансублиги бўлиниш чегарасида иссиқлик элтувчи параметрларининг иссиқлик энергиясидан фойдаланиш шартномасида белгиланган талабларга мувофиқлиги;

ҳисобга олишни назорат қилиш прибори — назорат қилиш учун фойдаланиладиган ҳисобга олиш прибори, унинг кўрсаткичлари асосида иссиқлик тармоғининг мазкур нуктасидаги иссиқлик энергияси сарфи аниқланади;

етарли миқдорда берилмаган (кам бериш) иссиқлик энергияси — иссиқлик таъминотидаги танаффус ёки чеклаш вақтида истеъмолчи тўлиқ ололмаган иссиқлик энергияси миқдори;

чеклаш — иссиқлик энергиясидан фойдаланиш шартномасида назарда тутилган тадбирларни қўллаш натижасида муайян вақт оралиғи давомида, шунингдек иссиқлик таъминоти корхонасининг иссиқлик тармоқларида форс-мажор ҳолатлари туфайли пайдо бўлган авария режимлари вақтида истеъмолчига етказиб берилмаган иссиқлик энергияси миқдорининг камайиши;

якуний ҳисоб-китоб — ҳисоб-китоб даври тугагач истеъмол қилинган иссиқлик энергияси учун истеъмолчининг иссиқлик таъминоти корхонаси билан ҳисоб-китоб қилиши;

улгуржи истеъмолчи — қайта сотувчи — иссиқлик таъминоти корхонасининг истеъмолчиси сифатида ҳаракат қилувчи, ўзининг балансида иссиқлик тармоқлари бўлган ва иссиқлик таъминоти корхонасидан иссиқлик энергиясини улгуржи харид қилувчи ва уни шартнома бўйича турли истеъмолчиларга қайтадан сотувчи ихтисослашган корхона;

иссиқлик таъминотидаги танаффус (узиб қўйиш) — истеъмолчига иссиқлик энергияси етказиб берилишини тўхтатиш;

тўлов ҳужжати — тўлов талабномаси, топшириқномаси, унга асосан иссиқлик таъминоти корхонасининг ҳисоб-китоб рақамига пул маблағлари ўтказилади, шунингдек билдиришнома, унинг бўйича тўлов нақд пул билан амалга оширилади;

режали узиб қўйиш — иссиқлик таъминоти корхонасининг ускуналарини режали — эҳтиётдан таъмирлаш жадвали бўйича таъмирлаш ёки профилактикаси даврида истеъмолчилар билан олдиндан келишилган ва уларни (камида 3 сутка олдин) огоҳлантирган ҳолда истеъмолчига иссиқлик энергияси беришни тўлиқ ёки қисман тўхтатиш, агар шартномада бошқача қоида назарда тутилмаган бўлса;

истеъмолчи — иссиқлик таъминоти корхонасининг иссиқлик тармоқларига бевосита уланган, у билан иссиқлик тармоқларининг баланс бўйича мансублик чегарасига эга бўлган, иссиқлик энергиясидан фойдаланиш ҳуқуқи ва шартлари истеъмолчи ҳамда иссиқлик таъминоти корхонаси ёки унинг юқори ташкилоти билан тузилган шартномада белгиланган жисмоний ёки юридик шахс;

оралиқ ҳисоб-китоб — ҳисоб-китоб даври мобайнида истеъмол қилинган иссиқлик энергияси учун истеъмолчи томонидан қисман ҳақ тўлаш;

ҳисоб-китоб даври — иссиқлик энергиясининг истеъмол сарфи (ҳажми) аниқланиши, истеъмол қилинган иссиқлик энергияси учун истеъмолчи ва иссиқлик таъминоти корхонаси ўртасида ўзаро ҳисоб-китоб қилиниши керак бўлган вақт даври (ой). Томонлар билан келишилган ҳисоб-китоб даври иссиқлик энергиясидан фойдаланиш шартномасида кўрсатилади;

иссиқлик энергиясини ҳисобга олиш прибори — Иссиқлик энергиясини ҳисобга олиш қоидаларининг талабларига жавоб берадиган, уларнинг кўрсаткичлари бўйича истеъмол қилинган иссиқлик энергияси учун иссиқлик таъминоти корхонаси билан ўзаро ҳисоб-китоблар амалга ошириладиган ҳисобга олиш приборлари;

субистеъмолчи — иссиқлик таъминоти корхонасининг розилиги билан истеъмолчининг иссиқлик тармоқларига бевосита уланган ва истеъмолчи билан иссиқлик энергиясидан фойдаланиш юзасидан шартномага эга бўлган истеъмолчи. Субистеъмолчига энергия беришда истеъмолчи Иссиқлик энергиясидан фойдаланиш қоидаларига риоя қилиш юзасидан иссиқлик таъминоти корхонаси олдида жавобгар ҳисобланади;

иссиқликдан фойдаланувчи қурилмалар ва иссиқлик тармоқлари — иссиқлик энергиясини қабул қилиш, узатиш, қайта ҳосил қилиш ва ундан фойдаланиш учун мўлжалланган ускуна ёки прибор;

иссиқлик таъминоти корхонаси — иссиқлик энергиясидан фойдаланиш шартномаси бўйича иссиқлик энергиясини сотиш ва тақсимлаш ҳуқуқига эга бўлган юридик шахс, шу жумладан улгуржи истеъмолчи-қайта сотувчи;

ҳисобга олиш нуқтаси — иссиқлик таъминоти схемасидаги нуқта, унда ўлчаш прибори (ҳисобга олиш прибори, ҳисобга олиш тизими, иссиқлик ўлчагич ва шу кабилар) ёрдамида ёки бошқача усулда иссиқлик энергияси сарфининг миқдори аниқланади.

3. Саноат маҳсулотининг тури сифатида иссиқлик энергиясидан фойдаланиш иссиқлик таъминоти корхонаси билан иссиқлик қурилмалари иссиқлик таъминоти корхонасининг тармоқларига бевосита уланган истеъмолчи ўртасида тузилган шартнома асосида, мазкур Қоидаларга мувофиқ амалга оширилади. Иссиқлик энергиясидан фойдаланишнинг намунавий шартномалари шакллари қонун ҳужжатларига мувофиқ ишлаб чиқилади ҳамда кейинчалик белгиланган тартибда ҳуқуқий экспертизадан ўтказилган ҳолда Электр энергетикасида назорат бўйича давлат инспекцияси (кейинги ўринларда «Ўздавэнергоназорат» ДИ деб аталади) томонидан тасдиқланади.

Истеъмолчи билан иссиқлик таъминоти ўртасидаги иссиқлик энергиясидан фойдаланиш шартномасида қуйидагилар назарда тутилади:

шартноманинг мавзуси;

истеъмол қилишнинг белгиланган режимларига ва иссиқлик энергияси сифати кўрсаткичларига риоя қилиш шартлари ва бу бўйича томонларнинг мажбуриятлари;

томонларнинг иссиқлик тармоқларини баланс бўйича мансублигини бўлиниш ва уларни эксплуатация қилиш юзасидан жавобгарлиги чегаралари;

истеъмолчининг иссиқлик тармоқларига уланган субистеъмолчилар ҳақидаги маълумотлар;

у бўйича тўлов амалга ошириладиган 1 Гкал иссиқлик энергиясининг тарифи;

бир соатлик энг катта юклама, хоналарни иситиш, шамоллатиш, техно-

логик эҳтиёжлар учун бўлинган ҳолда ва иссиқ сув таъминоти учун ўртача суткалик бир соатлик юклама;

тармоқ сувининг бир соатда олинадиган энг кўп миқдори;

кайтирилаётган конденсатнинг сифати ва миқдори (истеъмол қилинган буғнинг умумий миқдорига нисбатан фоизларда), ойлар бўйича бўлинган ҳолда;

ҳисобга олиш приборлари бўйича маълумотлар (тури ва ҳисобга олиш прибори ўрнатилган жой);

иссиқлик энергиясини узатиш ва истеъмол қилишнинг алоҳида шартлари;

томонларнинг жавобгарлиги;

низоларни ҳал этиш тартиби;

томонларнинг реквизи́тлари.

Иссиқлик энергиясидан фойдаланиш бўйича шартноманинг намунавий шаклига қонун ҳужжатларига зид бўлмаган қўшимча бандлар киритилиши мумкин.

Субистеъмолчилар билан истеъмолчи ўртасида иссиқлик энергиясидан фойдаланиш юзасидан шартнома истеъмолчи томонидан иссиқлик таъминоти корхонасининг розилиги олингандан кейин тузилади.

Табийй монополияларнинг субъектлари томонидан мажбурий тартибда хизмат кўрсатилиши лозим бўлган истеъмолчиларга (субистеъмолчиларга) иссиқлик энергиясини сотишда, иссиқлик энергиясидан фойдаланиш шартномасида фаолиятнинг хусусиятидан, асосий маҳсулотни ишлаб чиқариш ҳажмидан, фойдаланиладиган ускуналарнинг тавсифларидан ҳамда ноишлаб чиқариш хусусиятига эга бўлган объектлардан келиб чиққан ҳолда мазкур иссиқлик энергияси истеъмолчилари таъминотининг энг кам даражаси кўзда тутилган бўлиши керак.

4. Иссиқлик энергиясига тариф ўзгарган тақдирда, санасидан қатъи назар, иссиқлик энергиясидан фойдаланиш шартномаси ўз кучида қолади ва истеъмолчи (субистеъмолчи) олинган иссиқлик энергияси учун янги тариф жорий этилган кундан бошлаб янги тариф бўйича ҳақ тўлашга мажбур.

5. Иссиқлик энергиясидан фойдаланиш шартномасини тузиш, уни ўзгартириш, бекор қилиш ёки амал қилиш муддатини узайтириш билан боғлиқ бўлган масалаларни ҳал этишда томонлар қонун ҳужжатларига ва мазкур Қоидаларга амал қиладилар.

6. Истеъмолчи фақат иссиқлик таъминоти корхонаси билан келишган ҳолда ўз иссиқлик тармоқларига бошқа субистеъмолчиларни улаши ҳамда улар билан иссиқлик энергиясидан фойдаланиш бўйича шартнома тузиши мумкин.

7. Шартномада қайд этилган буғ ва иссиқ сувдаги бир соатлик энг катта иссиқлик юкламаси техник шартларнинг лойиҳавий ечимларидаги параметрларга асосан белгиланади.

Энг катта иссиқлик юкламасини ошириш учун истеъмолчи қўшимча миқдор учун техник шартлар олиши шарт.

Субистеъмолчининг иссиқлик юкламасини оширишда ҳам истеъмолчи иссиқлик таъминоти корхонасидан кўшимча техник шартларни олиши керак.

8. Янги истеъмолчилар ва субистеъмолчиларни иссиқлик тармоқларига улаш, улар иссиқликдан фойдаланувчи қурилмалар ва иссиқлик тармоқларини ишга тушириш учун «Ўздавэнергоназорат» ДИда рухсат олганларидан кейин, иссиқлик таъминоти корхонаси томонидан амалга оширилади.

9. Улгуржи истеъмолчи-қайта сотувчи ёки истеъмолчи ўз тармоқларига уланган чет истеъмолчилар ёки субистеъмолчиларнинг эҳтиёжларини ҳисобга олган ҳолда умумий (жамлама) бир соатлик энг катта иссиқлик юкламаси учун иссиқлик энергиясидан фойдаланиш шартномасини иссиқлик таъминоти корхонаси билан тузади.

10. Иссиқлик таъминоти корхонаси билан истеъмолчи ўртасидаги ўзаро муносабатлар мазкур Қоидалар ва иссиқлик энергиясидан фойдаланиш бўйича тузилган шартнома билан тартибга солинади.

11. Иссиқлик таъминоти корхонаси тизимидаги аварияларнинг олдини олиш ва уларни бартараф этиш ёки одамларнинг хавфсизлигини таъминлаш ишларини ўтказиш билан боғлиқ кечиктириб бўлмайдиган чора-тадбирларни кўриш зарур бўлганда истеъмолчи билан келишмасдан ва уни огоҳлантирмасдан, бироқ уни дарҳол хабардор қилган ҳолда иссиқлик билан таъминлашда танаффусга (узиб қўйишга) ёки чеклашга йўл қўйилади.

12. Иссиқлик энергиясининг оқилона ва самарали ишлаб чиқарилиши, узатилиши ва истеъмол қилиниши ҳамда иссиқлик энергиясини ишлаб чиқариш, узатиш ва истеъмол қилишда хавфсизлик таъминланишига йўналтирилган олдини олиш чора-тадбирларининг бажарилиши устидан давлат назорати қонун ҳужжатларига мувофиқ «Ўздавэнергоназорат» ДИ томонидан амалга оширилади.

Давлат энергетика назоратининг амалга оширилиши истеъмолчиларни ишлатилаётган иссиқликдан фойдаланувчи қурилмалар ва иссиқлик тармоқлари, прибор ва ускуналарнинг зарур техник ҳолати ва хавфсизлиги таъминланиши, иссиқлик энергияси истеъмолининг белгиланган режимга риоя қилиниши учун жавобгарликдан, шунингдек иссиқлик энергиясидан фойдаланишда юзага келадиган авариялар, ёнғинлар, иссиқлик энергиясини ҳисобга олиш приборларининг носозликлари ва бошқа қоидабузишлар тўғрисида иссиқлик таъминоти корхонасини дарҳол хабардор қилиш мажбуриятидан озод қилмайди.

13. Иссиқлик энергияси нооқилона, исроф қилиб ишлаб чиқарилганлиги, узатилганлиги ва истеъмол қилинганлиги ҳамда уларнинг авария хавфини туғдирадиган ёки одамларнинг ҳаётига хавф соладиган қоникарсиз техник ҳолати учун «Ўздавэнергоназорат» ДИ иссиқлик таъминоти корхонасининг ускуналари, истеъмолчиларнинг иссиқликдан фойдаланувчи қурилмалари ва иссиқлик тармоқлари ишини тўхтатиб қўйиш ҳуқуқига эга.

14. Махсус қоидалар бўйича эксплуатация қилинадиган иссиқликдан фойдаланувчи қурилмалар ва иссиқлик тармоқлари устидан энергетика на-

зорати қонун ҳужжатларига мувофиқ, тегишли ваколатли идоралар томонидан амалга оширилади.

15. Иссиқликдан фойдаланувчи қурилмалар ва иссиқлик тармоқлари, прибор ва ускуналарнинг техник ҳолатига ҳамда уларни эксплуатация қилишга нисбатан қўйиладиган талаблар, шунингдек уларга риоя қилиниши устидан назоратни амалга ошириш тартиби қонун ҳужжатларига мувофиқ белгиланади.

16. Мазкур Қоидаларнинг талаблари бузилишида айбдор бўлган шахслар иссиқлик таъминоти корхонаси билан истеъмолчи ўртасидаги шартномага, Ўзбекистон Республикасининг Фуқаролик кодексига, Маъмурий кодексига, Жиноят кодексига, «Хўжалик юритувчи субъектлар фаолиятининг шартномавий-ҳуқуқий базаси тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунига, шунингдек Ўзбекистон Республикасининг бошқа норматив-ҳуқуқий ҳужжатларига мувофиқ жавоб берадилар.

II. Иссиқлик энергияси истеъмолчиларини иссиқлик тармоқларига улашнинг техник шартлари

17. Иссиқликдан фойдаланувчи янги қурилмалар ва иссиқлик тармоқларини улаш ёки ишлаб турган объектларда шартномадаги миқдорларга нисбатан истеъмол қилинадиган иссиқлик юкласини ошириш учун истеъмолчи иссиқлик тармоқларига уланиш амалга ошириладиган иссиқлик таъминоти корхонасидан техник шартларни олишга мажбур.

Техник шартлар ҳақ олмасдан берилади.

18. Иссиқлик таъминоти корхонасининг иссиқлик тармоқларига янги истеъмолчиларни улаш ёки ишлаб турган объектларда шартномадаги миқдорларга нисбатан истеъмол қилинадиган иссиқлик юкласини ошириш учун техник шартлар истеъмолчининг ёки унинг топшириғи бўйича лойиҳалаш ташкилотининг, архитектура ва қурилиш бўйича туман (шаҳар) бошқармасининг (бўлимининг) буюртманомасига кўра, иссиқлик таъминоти корхонаси томонидан берилади. Унда лойиҳаланаётган объектни тавсифловчи, қисқа шаклдаги маълумотлар: уни лойиҳалаш ва қуришнинг давомийлиги, ўрнашган жойи (картография маълумотлари), лойиҳавий қарорларнинг маълумотларига асосланган (технологик эҳтиёжлар, хоналарни иситиш, вентиляция, иссиқ сув таъминоти) истеъмол турлари бўйича ва иссиқлик билан таъминлашнинг ишончилиги бўйича талаблар кўрсатилади.

Улаш ёки мавжуд иссиқлик юкламаларини оширишнинг техник имкониятлари бўлмаганда, иссиқлик таъминоти корхонаси, буни тегишли тарзда асослаган ҳолда, техник шартлар беришни рад этади.

19. Иссиқлик таъминоти корхонаси истеъмолчидан ёки унинг топшириғи бўйича лойиҳалаш ташкилотидан буюртманомани олгандан кейин икки ҳафта муддатда, уларни турли майдончаларда жойлаштириш вариантлари учун техник-иқтисодий таққослаш бажариладиган ёки қурилишни, кенгайтиришни ёки реконструкция қилишни асослаш бўйича техник-иқтисодий ҳисоб-китоблар қилинадиган янги қуриладиган корхоналар, бинолар, иншо-

отлар, уларнинг навбатлари ёки айрим ишлаб чиқаришларининг иссиқлик таъминоти учун дастлабки шартларини беради. Янги ташкилотларни, бинолар, иншоотлар, уларнинг навбатлари, айрим ишлаб чиқаришларни ёки истеъмолчининг ташқи иссиқлик таъминоти схемасини ўзгартиришни талаб қилувчи кенгайтирилаётган ва реконструкция қилинаётган ишлаб турган объектларнинг иссиқлик таъминоти бўйича мўлжалланаётган лойиҳа ечимларини келишиб олиш иссиқлик таъминоти корхонаси томонидан, қурилиш майдонини танлаш пайтида амалга оширилади.

20. Тадбиркорлик субъектларини иссиқлик тармоқларига улаш учун техник шартлар тадбиркорлик субъектларининг ёки архитектура ва қурилиш бўйича туман (шаҳар) бошқармасининг (бўлимининг) буюртманомаси бўйича, иссиқлик таъминоти корхонаси томонидан, дастлабки шартларни бермаган ҳолда, уч иш кунидан ошмайдиган муддатда берилади.

21. Техник шартларда қуйидагилар кўрсатилади:

а) иссиқлик билан таъминлаш манбаи ва унинг ишончлилиги, иссиқлик тармоқларига асосий ва захира киришларидан кейин уланиш ёки электр станциялари ва иссиқлик марказлари коллекторларига уланиш нуқталари, етказиб бериладиган иссиқлик энергияси миқдорини тартибга солиш усули;

б) бошқа истеъмолчининг юкламаларини ҳисобга олган ҳолда асосий ва захира киришларнинг уланиш нуқталарида иссиқлик элтувчи параметрлари ва гидравлик режим;

в) умумий бир соатлик энг катта иссиқлик юкламаси, буюртманомада кўрсатилган миқдорларга мувофиқ хоналарни иситиш, вентиляция, иссиқ сув таъминоти ва технологик эҳтиёжларга бўлинган ҳолда;

г) мазкур объектни ишга тушириш ёки мавжуд бир соатлик энг катта юкламани ошириш ҳисобига мавжуд тармоқнинг ўтказиш қобилиятини ва иссиқлик манбаининг иш унумини ошириш бўйича асосланган талаблар;

д) қайтариладиган буғ конденсатининг миқдори, сифати ва чиқариб олиш режими, конденсатни йиғиш ва қайтариш схемаси;

е) иссиқлик энергиясини ҳисобга олиш приборларининг ҳисобга олиниши ва ўрнатилишига қўйиладиган талаблар;

ж) ишончлилик талабларини ҳисобга олган ҳолда захира иссиқлик таъминоти манбалари;

з) қувурлар ётқишига ҳамда каналлар ва камераларни, беркитиш ва тартибга солиш арматурасини ўрнатишга, қувурларни изоляция қилишга, коррозияга қарши ҳимояга, иссиқлик пунктларини жиҳозлашга қўйиладиган талаблар;

и) иситиш-вентиляция ва технологик юклама ҳамда иссиқ сув таъминоти юкламасини улашнинг иссиқлик схемаси;

к) қуриладиган ёки реконструкция қилинаётган иссиқлик тармоқларининг баланс ва эксплуатация қилиш бўйича мансублиги (иссиқлик тармоқларининг баланс бўйича бўлиниш чегараси);

л) иссиқлик энергияси етказиб беришдаги ҳарорат жадвали ва истеъ-

молчининг иссиқлик таъминоти тизимидан тармоқ сувининг бир соатдаги энг кўп сарфи;

м) техник шартларнинг, лойиҳалаштириш ва ишларни бажариш давомийлиги бўйича амалдаги меъёрларни ҳисобга олган ҳолда, белгиланган амал қилиш муддати.

Истеъмолчи ёки бош лойиҳалаш ташкилоти, архитектура ва қурилиш бўйича туман (шаҳар) бошқармаси (бўлими) техник шартлар талабларига рози бўлмаган тақдирда келишмовчиликлар тўғрисидаги масала бамаслаҳат, барча манфаатдор томонлар иштирокида, техник шартларни берган корхонанинг техник кенгашида кўриб чиқилади.

22. Истеъмолчига техник шартлар берилишига қадар улгуржи истеъмолчи-қайта сотувчи ёки истеъмолчи уларни иссиқлик таъминоти корхонаси билан келишиши шарт.

Истеъмолчининг иссиқлик юкламалари уланишини аниқлаш мақсадида техник шартларнинг бир нусхаси уларни белгиланган тартибда рўйхатдан ўтказиши учун иссиқлик таъминоти корхонасига берилади.

23. Истеъмолчининг истеъмол қилинадиган иссиқлик энергияси миқдори ёки иссиқлик элтувчи параметрлари ўзгартирилишини талаб қиладиган иссиқликдан фойдаланувчи қурилмаларини ва иссиқлик тармоқларини реконструкция қилиш ёки кенгайтиришда истеъмолчи уларни иссиқлик таъминоти корхонасининг иссиқлик тармоқларига улаш учун иссиқлик таъминоти корхонасидан техник шартларни ҳам олиши керак.

24. Иссиқлик таъминоти корхонаси томонидан берилган техник шартларни бажариш истеъмолчилар ва иссиқлик таъминоти лойиҳасини ишлаб чиқиш зиммасига юкланган лойиҳалаш ташкилотлари учун мажбурийдир.

Амал қилиш муддати тугаган ва бошқа муддатга узайтирилмаган техник шартлар ҳақиқий эмас деб ҳисобланади. Истеъмолчи янги техник шартларни ва янги ёки қўшимча қувватларни улаш учун рухсатномани мазкур Қоидаларда кўзда тутилган тартибда олади.

Объектнинг мақсади, вазифаси ўзгарган тақдирда истеъмолчига берилган техник шартлар бекор қилинади, шундан кейин истеъмолчи янги техник шартлар олиши керак.

25. Техник шартларга мувофиқ ишлаб чиқилган корхоналар, бинолар, иншоотлар, уларнинг навбатлари ёки алоҳида ишлаб чиқаришларининг иссиқлик таъминоти лойиҳалари (ишчи лойиҳалар), корхона, бино, иншоотлар, уларнинг навбатлари ёки алоҳида ишлаб чиқаришларнинг комплекс лойиҳаси тасдиқланишидан олдин, иссиқлик таъминоти корхонаси ва «Ўздав-энергоназорат» ДИ билан келишилиши керак.

Лойиҳага мувофиқ ишлаб чиқилган ишчи чизмалар қурилиш ишлари бошланишидан олдин иссиқлик таъминоти корхонаси билан келишилиши керак.

Улгуржи истеъмолчи-қайта сотувчининг ёки истеъмолчининг иссиқлик тармоқларига уланиш учун техник шартларни олган субистеъмолчи унга ва «Ўздав-энергоназорат» ДИга ишлаб чиқилган лойиҳа ҳужжатларини келишиш учун тақдим этади.

Лойиха ҳужжатларини кўриб чиқишда техник шартлар ва амалдаги норматив ҳужжатлар талабларидан четга чиқиш аниқланган ҳолларда, истеъмолчига келишишни рад этишни асослаган ҳолда хат юборилади. Истеъмолчи рад этишга сабаб бўлган камчиликларни бартараф этгандан кейин лойихани келишиш учун такроран тақдим этиш ҳуқуқига эга.

26. Истеъмолчиларнинг юкламаларини улаш билан боғлиқ бўлган янги иссиқлик манбалари ва иссиқлик тармоқларини қуриш, ишлаб турганларини кенгайтириш ва реконструкция қилиш истеъмолчиларнинг куч ва маблағлари ҳисобига амалга оширилади.

III. Истеъмолчиларнинг иссиқликдан фойдаланувчи қурилмаларини ва иссиқлик тармоқларини эксплуатация қилишга ижозат бериш

27. Истеъмолчиларнинг янгидан уланадиган, реконструкция қилинадиган иссиқликдан фойдаланувчи барча қурилмалари ва иссиқлик тармоқлари белгиланган тартибда келишилган лойиха ҳужжатларига, техник шартларга, қурилиш соҳасидаги норматив ҳужжатларга мувофиқ бажарилиши ҳамда техникавий эксплуатация қилиш ва хавфсизлик техникаси бўйича амалдаги қоидалар талабларига жавоб бериши, шунингдек техник ва қабул қилиш-топшириш ҳужжатларига эга бўлиши керак.

28. Истеъмолчи иссиқликдан фойдаланувчи қурилмаларни ва иссиқлик тармоқларини монтаж ташкилотидан мазкур Қоидаларга мувофиқ далолатнома бўйича қабул қилади.

Шундан кейин истеъмолчи «Ўздавэнергоназорат» ДИнинг ваколатланган вакилига «Иссиқликдан фойдаланувчи қурилмалар ва иссиқлик тармоқларини техник эксплуатация қилиш қоидалари»нинг, қурилиш соҳасидаги норматив ҳужжатларнинг талабларига жавоб берадиган лойиха, техник, қабул қилиш-топшириш ва эксплуатация қилиш ҳужжатларини ҳамда иссиқликдан фойдаланувчи қурилмалар ва иссиқлик тармоқларини вақтинчалик ёки доимий эксплуатация қилинишига ижозат берилиши мумкинлигини аниқлаш учун кўрикдан ўтказишга тақдим этиши шарт.

Истеъмолчиларнинг реконструкция қилинган иссиқликдан фойдаланувчи қурилмалари ва иссиқлик тармоқлари ҳам вақтинчалик ва доимий ишга туширишга рухсат бериш мумкинлигини аниқлаш мақсадида кўрикдан ўтказиш учун «Ўздавэнергоназорат» ДИнинг ваколатланган вакилига тақдим этилиши керак.

Истеъмолчининг буюртманомаси бўйича ишга тушириш-созлаш ишларини амалга ошириш учун иссиқлик таъминоти корхонаси иссиқликдан фойдаланувчи қурилмалар ва иссиқлик тармоқларини ариза берилган муддатга вақтинчалик шартнома бўйича ишга туширади.

29. Истеъмолчиларнинг иссиқликдан фойдаланувчи қурилмалари ва иссиқлик тармоқларида монтаж қилишда нуқсонлар, берилган техник шартлардан, иссиқлик таъминоти ташкилоти ва «Ўздавэнергоназорат» ДИ билан келишилган лойихадан, шу жумладан мазкур Қоидалар ва бошқа норматив

хужжатларнинг талабларидан четга чиқишлар, иссиқликдан фойдаланувчи қурилмалар ва иссиқлик тармоқларига хизмат кўрсатиш учун тайёрланган ходимлар йўқлиги ҳамда хавфсизлик техникаси ва ёнғинни ўчириш бўйича ҳимоя воситалари билан тўлиқ бутланмаганлиги аниқланган тақдирда, аниқланган камчиликлар бартараф этилгунга қадар, уларни ишга туширишга рухсат бериш тақиқланади.

Тегишли равишда тайёрланган ходимларга эга бўлмаган истеъмолчиларнинг иссиқликдан фойдаланувчи қурилмалари ва иссиқлик тармоқларини, улар эксплуатация қилиниши учун шартнома асосида ихтисослаштирилган ташкилотга топширилганда, ишга тушириш учун ижозат берилиши мумкин.

30. Истеъмолчиларнинг иссиқликдан фойдаланувчи қурилмалари ва иссиқлик тармоқлари фақат «Ўздавэнергоназорат» ДИ томонидан берилган рухсатнома мавжуд бўлгандагина ишга туширилиши мумкин.

31. Истеъмолчиларнинг иссиқликдан фойдаланувчи қурилмалари ва иссиқлик тармоқларига иссиқлик энергиясини етказиб бериш «Ўздавэнергоназорат» ДИдан уларни ишга тушириш учун тегишли рухсат олингандан ва иссиқлик энергиясидан фойдаланиш учун шартнома тузилгандан кейин иссиқлик таъминоти корхонаси томонидан амалга оширилади.

«Ўздавэнергоназорат» ДИ иссиқликдан фойдаланувчи қурилмалар ва иссиқлик тармоқларини техник кўриқдан ўтказилиши ва уларни эксплуатация қилишга ижозат берилиши учун жавоб беради.

Эксплуатация қилинаётган иссиқликдан фойдаланувчи қурилмалар ва иссиқлик тармоқларини техник кўриқдан ўтказиш даврийлиги «Ўздавэнергоназорат» ДИ томонидан ўрнатилган тартибда белгилаб берилади.

IV. Иссиқлик энергиясини ҳисобга олиш приборларини ўрнатиш ва эксплуатация қилиш

32. Иссиқлик энергиясини ҳисобга олиш приборларини ўрнатиш тартиби иссиқлик таъминоти корхонаси томонидан берилган техник шартлар билан белгиланади. Иссиқлик энергиясини ҳисобга олиш приборларини эксплуатация қилиш шартлари томонлар тарафидан иссиқлик энергиясидан фойдаланиш шартномасида келишиб олинади.

33. Барча иссиқлик энергияси истеъмолчиларининг иссиқлик истеъмоли тизимлари зарур ҳисобга олиш приборлари билан таъминланган бўлиши керак.

Иссиқлик энергиясини ҳисобга олиш Ёқилғи ва энергияни ишлаб чиқариш, тақсимлаш ва истеъмол қилишда ҳисобга олишни ташкил этиш тартибига мувофиқ амалга оширилиши керак.

Усулларни, ўлчаш воситаларини танлаш ҳамда улардан фойдаланиш тартиби ва қоидалари Ёқилғи ва энергияни ҳисобга олиш приборлари билан жиҳозлаш, улардан фойдаланишни ташкил этиш қоидаларида белгиланган.

34. Иссиқлик энергиясини ҳисобга олиш приборларига эга бўлмаган истеъмолчиларга иссиқлик энергиясини етказиб бериш ва уларнинг иссиқ-

ликдан фойдаланувчи қурилмалари ва иссиқлик тармоқларини улаш тақиқланади.

35. Иссиқлик таъминоти корхонасининг объектларида ўрнатиладиган иссиқлик энергиясини ҳисобга олиш приборлари истеъмолчи томонидан сотиб олинади ва ўрнатилади, «Ўзстандарт» агентлигида аттестациядан ўтказилгандан кейин шартнома асосида иссиқлик таъминоти корхонасининг хизмат кўрсатишига ўтказилади.

Истеъмолчида ўрнатилган ҳисобга олиш приборлари истеъмолчининг ўзи томонидан эксплуатация қилинади ва таъмирланади.

Иссиқлик энергиясини ҳисобга олиш приборларини бошқа жойга ўрнатиш ва кўчириш, иссиқлик таъминоти корхонасининг тегишли ходими ва истеъмолчи иштирокида, ушбу прибор балансида турган баланс эгасининг ҳисобидан амалга оширилади.

Ҳисобга олиш приборларининг бузилган ёки уларнинг кўрсаткичлари тўғрилигига шубҳа туғилган тақдирда истеъмолчи ёки иссиқлик таъминоти корхонаси бу ҳақда тегишли равишда иссиқлик таъминоти корхонасига ёки истеъмолчига дарҳол маълум қилиши шарт. Ушбу ҳолат бўйича икки томонлама тегишли далолатнома тузилиб, ҳисобга олиш приборларининг ишлашидаги носозликларни бартараф этиш ҳақида қарор қабул қилинади.

Иссиқлик таъминоти корхонаси томонидан хизмат кўрсатиладиган ҳисобга олиш приборларини таъмирлаш даври мобайнида иссиқлик энергияси учун ҳисоб-китоблар приборлар тўхташидан олдинги охириги 15 сутка учун ўртача суткалик сарф бўйича амалга оширилади. Истеъмолчининг балансидаги иссиқликни ҳисобга олиш приборлари таъмирлаш учун 15 суткагача бўлган муддатга тўхтатилганда иссиқлик энергияси учун ҳисоб-китоблар приборлар тўхташидан олдинги охириги 15 сутка учун ўртача суткалик сарф бўйича, 15 суткадан кўп бўлган муддатга тўхтатилганда эса — ҳисоб-китоблар шартномадаги бир соатлик юклама ва иссиқлик энергиясини узатиш соатлари сони бўйича амалга оширилади.

Истеъмолчи ҳисобга олиш приборларини таъмирлаш тугагунгача истеъмол қилишни тўхтатиб туришга ҳақлидир, бу ҳолда иссиқлик таъминоти корхонаси беркитиш арматурасини пломбалайди ва бу ҳақда биргаликда далолатнома тузилади.

Истеъмолчи ҳисобга олиш приборининг бузилганлиги тўғрисида иссиқлик таъминоти корхонасини ўз вақтида огоҳлантирмаган тақдирда, иссиқлик энергиясини ҳисобга олиш приборлари ўрнатилгунгача ҳисоб-китоблар, иссиқлик таъминоти корхонаси томонидан шартномадаги юклама ва иссиқлик энергиясини етказиб бериш соатлари сони бўйича амалга оширилади.

Иссиқлик таъминоти корхонаси ҳисобга олиш приборининг бузилганлиги тўғрисида истеъмолчини ўз вақтида огоҳлантирмаган тақдирда иссиқлик энергияси учун ҳисоб-китоблар бундан олдинги ҳисобот даврида белгиланган иссиқлик энергиясининг ўртача суткалик сарфи бўйича амалга оширилади. Бундан олдинги ҳисобот даврида иссиқлик энергияси истеъмол қилинмаган бўлса, у ҳолда ҳисоб-китоб ўтган йилнинг тегишли давридаги ўртача суткалик сарф бўйича амалга оширилади.

Истеъмолчилар томонидан ўлчаш диафрагмаларини ўрнатиш вақтида иссиқлик таъминоти корхонасининг ва истеъмолчининг вакиллари иштирок этиши керак.

36. Иссиқлик энергияси берилишини ҳисобга олиш иссиқлик таъминоти корхонаси ва истеъмолчининг иссиқлик тармоқларининг бўлиниш чегарасида амалга оширилиши керак.

Ҳисобга олиш приборлари бўлиниш чегарасида ўрнатилмаган тақдирда иссиқлик энергияси учун ҳисоб-китоблар бўлиниш чегарасидан ҳисобга олиш приборлари ўрнатиладиган жойгача бўлган участкадаги иссиқлик энергияси йўқотишларини ҳисобга олган ҳолда амалга оширилади. Йўқотишларнинг ҳисоб-китоби ёки иссиқлик энергияси йўқотишларининг синовини иссиқлик таъминоти корхонаси истеъмолчи билан биргаликда «Иссиқлик энергияси ни ишлаб чиқариш ва узатиш учун иссиқлик юкламаларини, ёқилғи, электр энергияси, иссиқлик энергияси ва сув сарфлари меъёрларини ҳамда технологик йўқотишлар меъёрларини аниқлаш тартиби тўғрисида Низом»га мувофиқ амалга оширади.

V. Истеъмолчилар томонидан иссиқликдан фойдаланиш қурилмалари ва иссиқлик тармоқларини эксплуатация қилиш

37. Иссиқликдан фойдаланувчи қурилмалар ҳамда иссиқлик тармоқларининг ҳолати ва уларга хизмат кўрсатиш бўйича истеъмолчи билан иссиқлик таъминоти корхонаси ўртасидаги жавобгарлик чегараси уларнинг баланс бўйича мансублигига қараб белгиланади ва шартномага илова қилинадиган далолатномада акс этирилади.

38. Иссиқлик таъминоти корхонасига тегишли бўлган иссиқлик тармоқларида истеъмолчига тегишли бўлган қурилмалар ёки ускуналар бўлмаслиги керак.

Битта камерада (қудукда), иссиқлик тармоқларида, эстакадада ҳар хил корхоналар томонидан хизмат кўрсатиладиган ускуналар бўлмаслиги керак.

Ишлаб турган қурилмаларда ҳар хил ташкилотларга тегишли бўлган ускуналар мавжуд бўлса барча ускуналар иссиқлик таъминоти корхонасининг балансига ва хизмат кўрсатилишига ўтказилади.

VI. Иссиқлик таъминоти корхонасининг ҳуқуқлари

39. Иссиқлик таъминоти корхонаси қуйидаги ҳолларда истеъмолчини огоҳлантириб, унга иссиқлик энергияси етказиб беришни тўлиқ ёки қисман тўхтатиш ҳуқуқига эга:

иссиқлик энергияси учун тўлов ҳужжатида белгиланган муддатларда ҳақ тўланмаганда ва иссиқлик энергиясидан фойдаланиш шартномасида белгиланган миқдорда олдиндан тўлов амалга оширилмаганда;

субистеъмолчилар, янги иссиқликдан фойдаланувчи қурилмалар ва иссиқлик тармоқлари ўзбошимчалик билан уланганда;

иссиқликдан фойдаланувчи қурилмалар ва иссиқлик тармоқлари «Ўздав-энергоназорат» ДИ рухсатисиз ишга туширилганда;

иссиқликдан фойдаланувчи қурилмалар ва иссиқлик тармоқлари ҳисобга олиш приборларидан олдин уланганда;

иссиқлик юкламаларининг белгиланган шартномавий миқдорлари ёки тармоқдаги сув сарфининг миқдори иссиқлик таъминоти корхонасининг розилигисиз оширилганда;

иссиқлик энергиясидан фойдаланиш шартномасида белгиланган бир соатда олинадиган тармоқ сувининг миқдори оширилганда;

тармоқдаги сув ифлосланганда;

иссиқлик энергиясидан фойдаланиш шартномасида кўзда тутилган буф конденсати 50 фоиздан кам миқдорда қайтарилганда;

иссиқлик таъминоти корхонаси вакиллари иссиқлик энергиясини ҳисобга олиш приборларини кўришга қўйилмаганда.

40. Ускуналарни таъмирлаш бўйича режали ишларни амалга оширишда ёки янги истеъмолчиларни улашда захира таъминлаш манбаи мавжуд бўлмаса иссиқлик таъминоти корхонаси истеъмолчини узиб қўйиш ҳуқуқига эгадир. Истеъмолчини иссиқлик энергияси етказиб беришнинг тўхтатилиши тўғрисида огоҳлантириш иссиқлик энергияси етказиб беришда танаффуснинг аниқ санасини (кунлар ва соатларни) келишиш учун 10 кун олдин амалга оширилади. Агар огоҳлантиришдан кейин 5 кун муддатда истеъмолчи иссиқлик беришдаги танаффус вақтини келишиб олмаса иссиқлик таъминоти корхонаси ушбу вақтни мустақил равишда белгилаш ҳуқуқига эга. Иссиқлик энергияси беришдаги танаффус, имкони борича, бу ҳақда узиб қўйишдан камида 24 соат олдин истеъмолчини огоҳлантирган ҳолда, унинг ишдан ташқари вақтида амалга оширилиши керак.

41. Авариянинг олдини олиш ёки бартараф этиш юзасидан кечиктириб бўлмайдиган чора-тадбирларни кўриш учун иссиқлик таъминоти корхонаси, узиб қўйиш сабабларини дарҳол маълум қилган ҳолда, истеъмолчига иссиқлик энергияси етказиб беришни тўхтатиб қўйиш ҳуқуқига эга.

42. Тўлиқ етказиб берилмаган иссиқлик энергиясининг миқдори ҳисобга олиш приборларининг кўрсаткичлари бўйича аниқланади. Чеклаш вақти иссиқлик таъминоти корхонаси диспетчерлик хизматининг оператив дафтаридаги ёзувлар бўйича аниқланади ҳамда икки томонлама далолатнома билан расмийлаштирилади.

Иссиқлик таъминоти корхонасининг айби билан истеъмолчининг технологик эҳтиёжларига иссиқлик энергияси тўлиқ етказиб берилмаганлиги, ҳисобга олиш приборлари бўйича, иссиқлик энергияси тўлиқ етказиб берилмаган суткадан олдинги 3 суткадаги иссиқлик энергиясининг ўртача суткалик истеъмоли билан иссиқлик энергияси тўлиқ етказиб берилмаган суткада амалдаги истеъмол ўртасидаги айирма сифатида аниқланади.

43. Иссиқлик таъминоти корхонаси қуйидаги ҳолатлар оқибатида иссиқлик таъминотидаги танаффуслар, иссиқлик элтувчи параметрларининг пасайганлиги ва иссиқлик энергияси тўлиқ етказиб берилмаганлиги учун истеъмолчилар олдида моддий жавобгар бўлмайди:

а) иссиқлик таъминоти корхонаси ускуналарининг ишдан чиқишига сабаб бўлган табиий ҳодисалар: момақалдирик, бўрон, сув тошқини, зилзила, ёнғин, 48 соатдан ортиқ вақт мобайнида ушбу ҳудудда иситишни лойиҳалаштириш учун ҳисоблаб чиқилган ҳароратдан 3°C га ва ундан ортиқ паст бўлган ҳароратда ҳавонинг узоқ вақт совиб кетиши, бошланғич сув сифатининг ёмонлашиши;

б) истеъмолчи ходимларининг иссиқлик истеъмоли режимини ўзгаришига сабаб бўлган нотўғри хатти-ҳаракатлари;

в) мазкур Қоидаларнинг 42-бандида назарда тутилган иссиқлик энергияси етказиб беришни чеклаш ёки тўхтатиш шартларига мувофиқ истеъмолчи иссиқлик юкламаларининг шартномавий миқдорлари оширилишига йўл қўядиган ёки унинг учун белгиланган иссиқлик истеъмоли режимларига риоя қилмаган суткалар мобайнида паст параметрли иссиқлик энергияси етказиб берилганлиги.

VII. Иссиқлик таъминоти корхонасининг мажбуриятлари

44. Иссиқлик таъминоти корхонаси қуйидагиларга мажбур:

шартномага мувофиқ истеъмолчига иссиқлик энергиясининг узлуксиз етказиб берилишини таъминлаш, иссиқлик тармоқларининг баланс бўйича мансублик чегараларида буғ ва иссиқ сув параметрларининг шартномага мувофиқ бўлишини таъминлаш, уларнинг:

буғ (босим ва ҳарорат) бўйича — 5 фоиздан ортиқ (\pm);

иссиқлик берувчи қувурда сув ҳарорати бўйича — 3 фоиздан ортиқ (\pm);
сув босими бўйича:

иссиқлик берувчи қувурда — 5 фоиздан ортиқ (\pm);

орқага қайтадиган қувурда — 20 кПа дан ортиқ (\pm) четга чиқишига йўл қўймаслик. Бунда параметрлар ўртача суткалик миқдор сифатида ҳисобга олинади;

иссиқлик таъминоти корхонасининг айби билан тўлиқ етказиб берилмаган иссиқлик энергияси қийматини қоплаш. Тўлиқ етказиб берилмаган энергия ҳажми истеъмолчининг вакили иштирокида иссиқлик таъминоти корхонаси томонидан аниқланади ва далолатнома билан расмийлаштирилади;

истеъмолчиларнинг иссиқлик энергияси тўлиқ етказиб берилмаганлиги, иссиқлик элтувчи параметрларини шартномадаги қийматларга нисбатан пасайганлиги тўғрисидаги ёзма аризаларини 10 кун муддатда кўриб чиқиш.

45. Истеъмолчида иссиқлик таъминоти корхонасининг объектида ўрнатилган иссиқлик энергиясини ҳисобга олиш приборлари кўрсаткичларининг тўғрилиги бўйича шубҳа туғиладиган бўлса, иссиқлик таъминоти корхонаси, белгиланган тартибда, сутканинг исталган вақтида истеъмолчи вакиллари иссиқлик энергиясини ҳисобга олиш приборларини кўздан кечиришни таъминлаши лозим.

Иссиқлик таъминоти корхонаси истеъмолчи балансидаги иссиқлик тар-

моқларини таъмирлаш ва ўрнатиш бўйича олдиндан келишилган ишларни бажариш учун истеъmolчи ходимларини ўз худудига киритиши керак.

VIII. Иссиқлик энергияси истеъmolчиларининг ҳуқуқлари

46. Истеъmolчи қуйидаги ҳуқуқларга эга:

иссиқлик энергиясидан фойдаланиш шартномасига мувофиқ иссиқлик таъминоти корхонасидан иссиқлик энергиясининг узлуксиз етказиб берилишини талаб қилиш;

иссиқлик энергиясини етказиб бериш режимини назорат қилиш, иссиқлик энергияси параметрларининг шартномавий миқдорлардан четга чиқишига йўл қўймаслик:

буғ бериш бўйича (ҳарорат, босим) 5 фоиздан ортиқ (\pm);

иссиқ сув етказиб бериш бўйича:

иссиқлик берувчи қувурда сув ҳарорати бўйича — 3 фоиздан ортиқ (\pm);

иссиқлик берувчи қувурда сувнинг босими бўйича — 5 фоиздан ортиқ (\pm);

орқага қайтадиган қувурда сувнинг босими бўйича — 20 кПа ортиқ (\pm) пасайиб кетишига йўл қўймаслик. Бунда параметрлар ўртача суткалик миқдор сифатида олинади;

мазкур Қоидаларнинг талабларига мувофиқ ўзининг иссиқлик тармоқларига субистеъmolчиларни улаш;

иссиқлик энергиясининг шартномавий параметрлари иссиқлик таъминоти корхонасининг айби билан пасайганда, бу ҳақда иссиқлик таъминоти корхонасига олдиндан хабар берган ҳолда, иссиқлик энергияси истеъmolчини тўхтатиш. Ушбу ҳолда иссиқлик таъминоти корхонаси қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда истеъmolчи олдида жавоб беради.

47. Иссиқлик энергияси билан таъминлашда иссиқлик таъминоти корхонасининг айби билан танаффуслар юз берган тақдирда иссиқлик таъминоти корхонаси иссиқлик таъминотидаги танаффуслар оқибатида истеъmolчига етказилган моддий зарарни қоплайди.

IX. Иссиқлик энергияси истеъmolчиларининг мажбуриятлари

48. Истеъmolчилар қуйидагиларга мажбурдирлар:

«Табиатни муҳофаза қилиш тўғрисида», «Атмосфера ҳавосини муҳофаза қилиш тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси қонунларига, Иссиқликдан фойдаланувчи қурилмалар ва иссиқлик тармоқларини техник эксплуатация қилиш қоидаларига ҳамда Иссиқликдан фойдаланувчи қурилмалар ва иссиқлик тармоқларини эксплуатация қилишда хавфсизлик техникаси қоидаларига, шунингдек мазкур Қоидаларга қатъий риоя қилиш;

иссиқлик энергияси учун иссиқлик энергиясидан фойдаланиш шартномасида белгиланган муддатларда ҳақ тўлаш;

иссиқлик таъминоти корхонаси билан келишмасдан иссиқлик энергияси бир соатлик юкламаларининг шартномавий миқдорини оширмаслик ҳамда иссиқлик энергиясидан фойдаланиш бўйича тузилган шартномага мувофиқ иссиқлик истеъмоли режимига риоя қилиш ва тармоқ сувининг олинishi миқдорини оширмаслик;

иссиқлик истеъмоли режимига нисбатан иссиқлик таъминоти корхонасининг тезкор кўрсатмаларини бажариш;

буғ конденсати ва тармоқ сувини иссиқлик энергиясидан фойдаланиш шартномасида белгиланган миқдорда, сифатда ва тегишли ҳароратда қайтариш;

иссиқликдан фойдаланувчи қурилмалар ва иссиқлик тармоқлари, иссиқликни ҳисобга олиш приборлари, қувурлар изоляцияси ва иссиқликдан фойдаланувчи ускуналарни техник жиҳатдан соз ҳолатда сақлаш;

иссиқлик энергияси истеъмолини вақтинча тўхтатиш билан боғлиқ бўлган таъмирлаш ишларини бажариш муддатларини иссиқлик таъминоти корхонаси билан келишиш;

ҳисобга олиш приборлари, иссиқ сувни тўкиш учун жўмрақлар, торайтирувчи қурилмалар ва арматурани иссиқлик таъминоти корхонасининг вакили билан биргаликда пломбалаш, ўрнатилган пломбаларнинг сақланишини таъминлаш. Пломбаларни олиш иссиқлик таъминоти корхонасининг руҳсати билан амалга оширилиши лозим;

иссиқлик энергиясидан фойдаланишни яхшилаш, буғ конденсати қайтарилишини кўпайтириш, унинг сифатини ошириш, иккиламчи энергия ресурсларидан фойдаланиш бўйича ташкилий-техник тадбирлар режаларини ишлаб чиқиш ва амалга ошириш;

умуман корхона бўйича ва алоҳида иссиқликдан фойдаланувчи қурилмалар бўйича буғ-конденсат балансларини тузиш;

иссиқлик таъминоти корхонасининг вакилларини иссиқлик энергиясини ҳисобга олиш приборларини сутканинг исталган вақтида тўсқинликсиз кўздан кечиршини таъминлаш;

барча иссиқликдан фойдаланувчи қурилмалар ва иссиқлик тармоқларининг ижро чизмалари ва паспортларига ҳамда эксплуатация қилиш йўриқномаларига эга бўлиш;

иссиқликдан фойдаланувчи қурилмалар ва иссиқлик тармоқларига тайёргарлик кўрган ходимлар томонидан хизмат кўрсатилишини таъминлаш;

ишлаб чиқарилаётган маҳсулот (бажариладиган ишлар) бирлигига, иссиқлик энергияси сарфининг меъёрларини ишлаб чиқиш ва уларга риоя этилишини назорат қилиш;

иссиқлик энергиясидан нооқилона ва исрофгарчилик билан фойдаланилишига йўл қўймаслик;

иссиқлик тармоқларида иморатлар қурилишига, материаллар тахланишига, дарахтлар ўтқазилишига йўл қўймаслик;

иссиқлик таъминоти корхонаси билан келишмасдан иссиқлик тармоқларини, муҳандислик ускуналарини ва қурилмаларни қайта жиҳозлашга йўл қўймаслик;

иситиш приборларининг қўшимча секциялари, беркитиш ва бошқариш арматуралари ўрнатилишига ва чиқариб олинишига йўл қўймаслик;

иситиш тизимларида иссиқлик элтувчидан бошқа мақсадларда фойдаланилишига (иситиш тизимлари ва приборларидан сув оқизилишига) йўл қўймаслик.

49. Истеъмолчи иссиқлик таъминоти корхонасининг балансида турган иссиқлик тармоқларида, олдиндан келишилган ҳолда амалга ошириладиган таъмирлаш ва қурилиш ишларини бажариш учун иссиқлик таъминоти корхонасининг вакилларини ўз ҳудудига киритиши лозим.

Х. Иссиқлик энергиясидан фойдаланганлик учун ҳисоб-китоб қилиш

50. Иссиқликдан фойдаланиш хусусиятига кўра истеъмолчилар қуйидаги гуруҳларга бўлинади:

а) саноат истеъмолчилари ва уларга тенглаштирилган истеъмолчилар ҳамда кейинги гуруҳларга киритилмаган истеъмолчилар;

б) улгуржи истеъмолчилар — қайта сотувчилар — ўз балансида иссиқлик тармоқларига эга бўлган ва уларни эксплуатация қилувчи, иссиқлик таъминоти корхонасидан иссиқлик энергиясини улгуржи харид қилувчи ва уни хар хил истеъмолчиларга қайта сотувчи хўжалик ҳисобидаги корхоналар;

в) иссиқхона хўжаликлари — иссиқхоналарда қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари етиштириш ва ишлаб чиқариш билан шуғулланувчи истеъмолчилар.

51. Иссиқлик энергияси учун истеъмолчилар билан ҳисоб-китоблар иссиқлик энергиясидан фойдаланиш шартномасига асосан белгиланган тартибда тасдиқланган тарифларга мувофиқ иссиқлик энергиясини ҳисобга олиш приборларининг кўрсаткичлари бўйича амалга оширилади.

52. Истеъмолчининг иссиқлик тармоқларидаги иссиқлик энергияси йўқотишлари улар ва субистеъмолчилар ўртасида иссиқлик энергиясини истеъмол қилиш улушига ва иссиқлик тармоғи узунлигига мутаносиб равишда тақсимланади.

53. Истеъмолчига етказиб берилган иссиқлик энергияси миқдори иссиқлик таъминоти корхонаси ва истеъмолчининг иссиқлик тармоқларининг бўлиниш чегарасида ҳисобга олинади.

Иссиқлик таъминоти корхонаси ва истеъмолчининг иссиқлик тармоқлари баланс бўйича мансублиги бўлиниш чегарасигача иссиқлик энергияси етказиб бериш бўйича барча харажатлар ва унинг йўқотишлари тарифларда ҳисобга олинган бўлиб, тарифлардан ортиқча қўшимча ҳақ тўланишига йўл қўйилмайди.

Иссиқлик тармоқларининг баланс бўйича мансублиги бўлиниш чегарасидан кейин иссиқлик энергиясининг барча харажатлари ва йўқотишлари истеъмолчининг ҳисобига тегишли бўлади. Агар буғ ва иссиқ сув истеъ-

молчининг иссиқлик тармоқлари орқали узатилса иссиқлик энергияси миқдори электр станцияси (туман қозонхонаси) коллекторида ҳисобга олиш приборларининг кўрсаткичлари бўйича аниқланади.

54. Истеъмолчи томонидан ҳисобга олиш приборлари кўрсаткичларидаги нуқсонлар ёки иссиқлик энергияси сарфини ҳисоблашда йўл қўйилган хатолар аниқланган тақдирда истеъмолчи бир ҳафта муддатда бу ҳақда иссиқлик таъминоти корхонасига ариза бериши керак.

Иссиқлик таъминоти корхонаси 10 кун муддатда (истеъмолчининг аризаси берилган кундан бошлаб) ҳисобга олиш приборларини ёки у бўйича амалга оширилган ҳисоб-китобларнинг тўғрилигини истеъмолчининг вакиллари иштирокида текшириши шарт.

55. Ҳисобга олиш приборлари кўрсаткичларининг нотўғрилиги ёки иссиқлик энергияси сарфини ҳисоблашда хатоларга йўл қўйилганлиги тасдиқланган тақдирда иссиқлик таъминоти корхонаси охириги ҳисоб-китоб давридаги иссиқлик энергияси сарфини тегишли равишда, истеъмолчининг вакиллари билан биргаликда далолатнома тузиб, қайта ҳисоб-китоб қилишга мажбур.

Йўл қўйилган хатолар бўйича бажарилган қайта ҳисоб-китоб кейинги ҳисоб-китоб даврида истеъмол қилинган иссиқлик энергияси учун навбатдаги тўлов ҳужжатини ёзишда ҳисобга олинади.

56. Агар ҳисобга олиш приборлари кўрсаткичларидаги четга чиқишлар «Ўзстандарт» агентлиги томонидан белгиланган меъёрлардан ортиқ бўлмаса улар йўл қўйилиши мумкин деб ҳисобланади ва қайта ҳисоб-китобни талаб қилмайди.

57. Ҳисобга олиш приборларини текшириш тўғрисида ариза берилиши истеъмолчини у истеъмол қилган иссиқлик энергияси учун тўловни белгиланган муддатда тўлашдан озод қилмайди.

58. Истеъмолчи ҳар ойда ҳисобга олиш приборлари кўрсаткичларини ёзиб олади ва иссиқлик энергиясидан фойдаланиш шартномасида белгиланган муддатларда истеъмол қилинган иссиқлик энергияси ҳақидаги ҳисоботни иссиқлик таъминоти корхонасига тақдим этади.

Истеъмол қилинган иссиқлик энергияси ҳақидаги ҳисобот истеъмолчи томонидан тақдим этилмаса иссиқлик таъминоти корхонаси ҳисоб-китобни шартномадаги иссиқлик юқламаси бўйича амалга оширади. Амалда истеъмол қилинган иссиқлик энергияси миқдорининг қайта ҳисоб-китоби, соз ҳолатдаги ҳисобга олиш приборининг кўрсаткичлари биргаликда ёзиб олиниб, тегишли далолатнома тузилгандан кейин бажарилади. Мазкур қайта ҳисоб-китоб кейинги ҳисобот даври учун ҳисоб-китобда эътиборга олинади.

59. Асосий истеъмолчилар қайта сотиладиган иссиқлик энергияси учун иссиқлик таъминоти корхонаси билан ҳам, субистеъмолчилар билан ҳам истеъмолчиларнинг субистеъмолчилар тегишли бўлган гуруҳлари учун белгиланган тарифлар бўйича ҳисоб-китоб қиладилар.

XI. Истеъмолчиларга буғ ҳолида бериладиган иссиқлик энергияси миқдорини аниқлаш ва ҳисоб-китоб қилиш тартиби

60. Истеъмолчига буғ ҳолида берилаётган иссиқлик энергиясининг миқдори (гигакалорияларда) буғнинг белгиланган параметрларида буғ миқдорини унинг таркибидаги иссиқлик миқдорига кўпайтмаси сифатида аниқланади.

Бунда мазкур иссиқлик таъминоти манбаидаги бошланғич (совуқ) сувдаги мавжуд иссиқлик миқдори ҳисобга олинади.

61. Истеъмолчи томонидан буғ конденсати билан қайтарилаётган иссиқлик энергиясининг миқдори конденсат миқдорини, иссиқлик таъминоти манбаидаги бошланғич (совуқ) сувдаги иссиқликни ҳисобга олган ҳолда, конденсатнинг иссиқлик миқдори ва ҳароратига кўпайтмаси сифатида аниқланади.

62. Истеъмол қилинган буғдаги иссиқлик энергияси учун ўзаро ҳисоб-китобни амалга оширишда конденсат билан қайтарилган иссиқлик энергияси миқдори айрилади.

XII. Истеъмолчиларга иссиқ сув ҳолида бериладиган иссиқлик энергияси миқдорини аниқлаш ва ҳисоб-китоб қилиш тартиби

63. Истеъмолчига иссиқ сув ҳолида бериладиган иссиқлик энергиясининг миқдори сув миқдорини унинг иссиқлик сифмига, берилувчи ва орқага қайтувчи тармоқ сувларининг ҳарорати ўртасидаги тафовутга кўпайтмаси сифатида аниқланади.

Очиқ сув олиш тизимида истеъмолчига иссиқ сув ҳолида етказиб бериладиган иссиқлик энергияси миқдори сув миқдорини унинг иссиқлик сифми ҳамда иссиқ (берилаётган) ва бошланғич сувларнинг ҳарорати ўртасидаги тафовутга кўпайтмаси сифатида аниқланади, бошланғич сув ҳарорати учун ўртача ойлик ҳарорат олинади.

64. Иссиқ сув ҳолидаги иссиқлик энергиясидан фойдаланишда истеъмолчи орқага қайтадиган тармоқдаги сувни иссиқлик энергиясидан фойдаланиш шартномасида кўзда тутилган миқдорда ва шартномага илова қилинадиган ҳарорат жадвали бўйича унинг қийматидан ортиқ бўлмаган ҳарорат билан қайтариши шарт.

Истеъмолчининг иссиқлик тармоғи учун етказиб бериладиган тармоқ сувининг ҳарорати иссиқлик таъминоти корхонаси томонидан ҳарорат жадвалига мувофиқ сақлаб турилади.

Иссиқлик энергияси етказиб беришни тартибга солиш, кун ва туннинг ташқи ҳарорати ўртасидаги фарқ 8°C ва ундан ортиқ бўлса суткада 2 марта ва ушбу фарқ 8°C дан кам бўлса — суткада 1 марта амалга оширилади.

Тартибга солишда маиший мақсадларда ва жамоат биноларини иситиш тизимида фойдаланиладиган сувнинг ҳароратини тунги вақтда пасайтириш

имконияти, шунингдек ишдан ташқари вақтда уни саноат корхоналарига етказиб берилишини қисқартириш кўзда тутилиши керак.

65. Циркуляция сув ҳажмининг ошиши сабабли орқага қайтадиган тармоқ сувининг ўртача суткалик ҳарорати истеъмолчи томонидан жадвалдагига қараганда 3°C дан ортиқ миқдорда оширилган тақдирда, иссиқлик таъминоти корхонаси тармоқдаги сувнинг ўртача суткалик ҳарорати (\pm) 3°C дан ортиқ четга чиқмаслигига риоя қилиш шarti билан истеъмолчига иссиқлик энергияси етказиб беришни камайтиришга ёки тўлиқ тўхтатишга ёхуд берилган иссиқлик энергияси учун иссиқлик таъминоти корхонаси томонидан истеъмолчи учун ҳисоблаб чиқилган ва иссиқлик энергиясидан фойдаланиш шартномасига илова қилинган ҳарорат жадвалида кўзда тutilган ҳарорат пасайиши бўйича ҳисоб-китоб қилишга ҳақлидир.

66. Истеъмолчиларга иссиқ сув эҳтиёжлари учун етказиб бериладиган 40° — 45°C ҳароратдаги иссиқлик энергияси учун ҳисоб-китоблар иссиқ сув учун тариф бўйича 50 фоизли чегирма билан амалга оширилади.

67. Қуйидаги ҳолларда тармоқ сувидаги иссиқлик энергияси йўқотишлари истеъмолчилар томонидан шартномавий нархлар бўйича тўланади:

иссиқлик тармоқларининг гидравлик ва ҳароратли синовлари ўтказилиши билан боғлиқ йўқотишлар ўрнини тўлдириш;

истеъмолчи тармоғини унинг буюртманомаси бўйича тўлдириш, аварияли вазиятлар ҳам шу жумлага киради;

истеъмолчидан қайтариладиган паст сифатли (таркибида темир, механик қоришмалар ва бошқалар мавжуд бўлган) орқага қайтадиган тармоқ сувини сиздириш.

Иссиқлик таъминоти корхонасининг айби билан юз берган тармоқ сувидаги иссиқлик энергияси йўқотишлари учун истеъмолчи томонидан ҳақ тўланмайди.

ХIII. Истеъмолчилар томонидан қайтариладиган буғ конденсати миқдорини аниқлаш ва ҳисоб-китоб қилиш тартиби

68. Иситиш, шамоллатиш ва иссиқ сув билан таъминлаш учун буғ ҳолидаги иссиқлик энергиясидан фойдаланилганда истеъмолчилар иссиқлик таъминоти корхонасига истеъмол қилинган буғнинг умумий миқдоридан камида 95 фоиз конденсатни, технологик мақсадлар учун буғдан фойдаланилганда эса — шартномада келишилган миқдорда ва сифат билан қайтаришлари шарт.

Конденсатнинг истеъмол қилинадиган буғ миқдорига нисбатан фоизларда қайтариш меъёри ва унинг сифатини томонлар иссиқлик энергиясидан фойдаланиш шартномасини тузиш вақтида белгилайдилар.

Истеъмолчи иссиқлик манбаига қайтариши шарт бўлган конденсат миқдори иссиқлик истеъмоли тизимларининг лойиҳа маълумотларига, корхонанинг буғ-конденсат балансига мувофиқ ва буғ-конденсатни қайтариш бўйи-

ча эришилган натижаларни ҳамда мавжуд захираларни ҳисобга олган ҳолда белгиланади.

Иссиқлик таъминоти корхонаси истеъмолчига, унда техник имконият мавжуд бўлганда, буғ-конденсат қайтаришни кўпайтиришга йўналтирилган тадбирларни бажаришни тавсия этишга, уларни бажаришнинг истеъмолчи билан келишилган муддатини белгилашга ҳақлидир. Белгиланган муддат тугагач истеъмолчига буғ-конденсатни қайтариш меъёри таклиф этилган тадбирларни ҳисобга олиб ва кейинчалик амалдаги иссиқлик энергиясидан фойдаланиш шартномасига тегишли ўзгартиришлар киритган ҳолда кўпайтирилади.

69. Истеъмолчи томонидан қайтариладиган буғ-конденсат иссиқлик энергиясидан фойдаланиш шартномасида келишилган миқдорга ва сифатга мувофиқ бўлиши керак.

Истеъмолчи томонидан қайтариладиган буғ-конденсат миқдори ва сифати иссиқлик тармоқларининг баланс бўйича мансублиги бўлиниш чегарасида аниқланади.

Истеъмолчи томонидан қайтариладиган буғ-конденсатнинг сифати мазкур буғ манбаида иссиқлик таъминоти корхонаси томонидан ишлатилаётган қозонхоналардаги таъминлаш сувининг меъёрларига мувофиқ бўлиши керак.

70. Электр станциясига сифати шартномадаги шартларга мувофиқ бўлмаган буғ-конденсат топширилганда иссиқлик таъминоти корхонаси қайтарилган буғ-конденсат миқдorigа тузатувчи коэффициент жорий этади: конденсатдан буғлатгичлар, буғни қайта ишловчилар ёки иссиқлик тармоғини қўшимча таъминлаш учун фойдаланилганда — 0,8, конденсат қўшимча тозалаш учун қабул қилинганда эса — 0,5 коэффициенти қўлланади. Ифлос конденсатдан фойдаланишнинг техник имконияти мавжуд бўлмаганда ушбу конденсат дренажга оқизилади, бу ҳолда истеъмолчи буғ-конденсатни топширмаган деб ҳисобланади. Қайтарилган буғ-конденсатдаги иссиқлик энергияси миқдори ҳам иссиқлик таъминоти корхонаси томонидан ҳисобга олинган буғ-конденсат миқдоридан келиб чиққан ҳолда ҳисобланади.

Қайтарилаётган буғ-конденсатнинг иссиқлик-техник параметрлари (миқдори, ҳарорати, ифлослик даражаси) иссиқлик тармоқларининг баланс бўйича мансублиги бўлиниш чегарасида кимёвий текшириш натижалари ҳамда ҳисобга олиш приборларининг кўрсаткичлари бўйича аниқланади ва икки томонлама далолатнома билан расмийлаштирилади.

71. Конденсатни тозалаш қимматга тушадиган ёки унинг қайтарилиши мақсадга мувофиқ бўлмаган ҳолларда айрим истеъмолчилар, «Ўздавэнергоназорат» ДИ билан келишилган техник-иқтисодий ҳисоб-китобларни тақдим этиш ва конденсатдан ўз эҳтиёжлари учун тўлиқ фойдаланиш шarti билан иссиқлик таъминоти корхонаси томонидан конденсатни қайтаришдан озод қилиниши мумкин.

Истеъмолчининг яқин-атрофида иссиқлик таъминоти корхонасининг сув билан ишлайдиган иссиқлик тармоқлари ўтган тақдирда ва бунинг учун

техник имконият мавжуд бўлганда истеъмолчи иситиш, шамоллатиш ва иссиқ сув билан таъминлаш юкмасини буғдан иссиқ сувга ўтказиши шарт.

72. Қайтариладиган буғ-конденсатнинг миқдори ва сифати бўйича иссиқлик таъминоти корхонаси билан истеъмолчи ўртасида келишмовчиликлар пайдо бўлган тақдирда техник экспертиза ўтказилади. Техник экспертиза истеъмолчи томонидан иккала томон вакилларида, манфаатдор бўлмаган ташкилотлар мутахассисларини жалб этган ҳолда ташкил этилади.

Агар техник экспертиза ўтказилгандан кейин томонлар келишувга эришмасалар, у ҳолда буғ-конденсатнинг миқдори ва сифати бўйича якуний қарор «Ўздавэнергоназорат» ДИ томонидан қабул қилинади.

XIV. Иссиқлик энергияси учун тўлов ҳужжатларини тақдим этиш ва улар бўйича ҳақ тўлаш тартиби

73. Иссиқлик энергияси учун ҳисоб-китоблар иссиқлик энергиясидан фойдаланиш шартномасига мувофиқ иссиқлик таъминоти корхонаси томонидан ёзиб берилган ёки истеъмолчининг ўзи томонидан ёзилган тўлов ҳужжатлари бўйича амалга оширилади.

74. Тўлов ҳужжатида иссиқлик энергиясининг миқдори ёки тўлов қийматини ҳисоблашда хатолар аниқланганда, истеъмолчи бу тўғрида иссиқлик таъминоти корхонасига ариза бериши шарт.

Иссиқлик таъминоти корхонаси бу ҳолда тўлов ҳужжатидаги хатоларни тузатади. Истеъмолчи тузатиш киритилган тўлов ҳужжати бўйича ҳақ тўлайди.

75. Тўлов муддати ўтказиб юборилганлиги учун пеня ундириш ҳукукидан қатъи назар, иссиқлик таъминоти корхонасида, қарзни тўлаш тўғрисида огоҳлантиришдан кейин тўламаганлиги учун, истеъмолчига иссиқлик энергияси етказиб беришни тўхтатиш ҳукуқи сақланиб қолади.

Вазирлар Маҳкамасининг
2009 йил 22 августдаги 245-сон қарорига
3-ИЛОВА

Ўзбекистон Республикаси Ҳукуматининг ўз кучини йўқотган қарорлари рўйхати

1. Вазирлар Маҳкамасининг «Электр ва иссиқлик энергиясидан фойдаланиш қоидаларини тасдиқлаш тўғрисида» 2005 йил 27 январдаги 32-сон қарори (Ўзбекистон Республикаси ҚТ, 2005 й., 1-сон, 4-модда).

2. Вазирлар Маҳкамасининг «Электр энергиясидан фойдаланиш қоидаларига ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида» 2006 йил 24 февралдаги 32-сон қарори (Ўзбекистон Республикаси ҚТ, 2006 й., 2-сон, 15-модда).

3. Вазирлар Маҳкамасининг «Ўзбекистон Республикаси Ҳукуматининг айрим қарорларига ўзгартиришлар киритиш тўғрисида» 2007 йил 1 мартда-

ги 43-сон қарорига илованинг 8-банди (Ўзбекистон Республикаси ҚТ, 2007 й., 2-3-сон, 13-модда).

4. Вазирлар Маҳкамасининг «Ўзбекистон Республикаси Хукуматининг айрим қарорларига ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида» 2009 йил 4 февралдаги 33-сон қарорига илованинг 2-банди (Ўзбекистон Республикаси ҚТ, 2009 й., 2-сон, 9-модда).

5. Вазирлар Маҳкамасининг «Тадбиркорлик фаолиятини амалга оширишда рухсатномалар олиш тартиботларини такомиллаштириш ва содалаштириш тўғрисида» 2009 йил 10 июндаги 158-сон қарорига илованинг 2-банди.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИНИНГ ҚАРОРИ

383 2009 — 2012 йилларда Наманган вилоятида кичик бизнес, тадбиркорлик ва касаначиликни ривожлантириш дастури тўғрисида

Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни янада ривожлантириш, Наманган вилоятининг ишлаб чиқариш ва меҳнат салоҳиятидан янада тўлиқ фойдаланиш, янги иш ўринлари ташкил этиш, ички бозорни маҳаллий товарлар ва хизматлар билан тўлдириш, шу асосда аҳоли бандлиги ва даромадини ошириш мақсадида Вазирлар Маҳкамаси **қарор қилади:**

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2009 йил 6 июлдаги Ф–3215-сон фармойишига мувофиқ ташкил этилган Ишчи комиссия томонидан Ўзбекистон Республикаси Иқтисодиёт вазирлиги, Молия вазирлиги, Наманган вилояти ҳокимлиги, бошқа манфаатдор вазирликлар ва идоралар иштирокида ишлаб чиқилган 2009 — 2012 йилларда Наманган вилоятида кичик бизнес, тадбиркорлик ва касаначиликни ривожлантириш дастури маъқуллансин. Дастур қуйидагиларни ўз ичига олади:

тармоқлар, шаҳарлар ва туманлар бўйича саноат ишлаб чиқариши соҳасида кичик бизнеснинг янги корхоналарини ташкил этиш параметрлари 1 ва 1а-иловаларга* мувофиқ;

хизматлар турлари, шаҳарлар ва туманлар бўйича хизматлар соҳасида кичик бизнес корхоналари ташкил этиш параметрлари 2 ва 2а-иловаларга* мувофиқ;

шаҳарлар ва туманлар бўйича касаначилик соҳасида иш ўринлари ташкил этиш параметрлари 3-иловага* мувофиқ.

2. Қуйидагиларга:

* 1 — 3-иловалар берилмайди.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2009 йил 6 июлдаги Ф–3215-сон фармойишига мувофиқ ташкил этилган Ишчи комиссияга (Р.С. Азимов) вазирликлар, идоралар, хўжалик бирлашмалари, маҳаллий ҳокимият органларининг ушбу қарор билан тасдиқланган Дастурда назарда тутилган тадбирларни белгиланган муддатларга мувофиқ амалга ошириш билан боғлиқ фаолиятини мувофиқлаштириш функцияси;

Наманган вилояти ҳокими вазифасини бажарувчига (Б.Т. Юсупов), вилоятнинг шаҳарлари ва туманлари ҳокимларига Дастурда белгиланган параметрлар сифатли ва ўз вақтида бажарилишини таъминлаш учун шахсий масъулият юклансин.

3. Наманган вилояти ҳокимлиги:

бир ҳафта муддатда Дастур параметрлари йил чоракларига бўлиб чиқилган ҳолда барча шаҳарлар ва туманларга аниқ етказиб берилишини таъминласин;

кичик бизнес корхоналари ташкил этиш бўйича лойиҳаларнинг ташаббускорларига зарур ер участкалари, нотурар жой объектлари ажратилишида, шунингдек бизнесни ташкил этиш ва юритиш учун зарур бўлган рўйхатга олиш тартиб-қоидаларидан ўтишда ҳар томонлама кўмаклашсин;

Дастур параметрлари бажарилиши мониторингини ташкил этсин ҳамда корхоналар ва ҳудудлар бўйича кичик бизнес ва касаначиликни ривожлантиришнинг муаммоли масалаларини мунтазам равишда кўриб чиқсин, уларни ҳал этиш юзасидан зарур шошилиш чораларини амалий чора-тадбирлар кўрсин;

Дастурнинг бажарилиши тўғрисида ҳар чоракда Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасига ахборот тақдим этсин.

4. Наманган вилояти ҳокимлигига Наманган вилояти туманлари ва шаҳарлари ҳокимларига ва ҳокимларнинг иқтисодий ва ижтимоий ривожлантириш масалалари бўйича ўринбосарларига, шунингдек Кичик бизнес, тадбиркорлик ва касаначиликни ривожлантириш дастури топшириқлари тўлиқ даражада бажарилишини таъминлаётган хўжалик юритувчи субъектларни рўйхатдан ўтказиш хизматлари ходимларига хўжалик юритувчи субъектларни рўйхатдан ўтказиш пайтида давлат божи сифатида олинган маблағлар ва маҳаллий бюджетлар параметрлари ортиғи билан бажарилишидан олинган маблағлар ҳисобига ҳар чорак якунлари бўйича уларнинг лавозим маошига 30 фоизгача миқдорида мукофот белгилаш ҳуқуқи берилсин.

Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги Наманган вилояти ҳокимлиги билан биргаликда бир ой муддатда вилоят туманлари ва шаҳарлари ҳокимликларининг, шунингдек вазирликлар ва идоралар ҳудудий бўлинмаларининг кичик бизнес ва тадбиркорликни ривожлантириш учун масъул бўлган раҳбарлари ва ходимларини мукофотлаш тартибини ишлаб чиқсин ва тасдиқласин.

5. Тижорат банкларига Наманган вилояти кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик субъектларига, энг аввало дастлабки (бошланғич) сармойани шакллантириш, улар фаолиятини ривожлантириш ва кенгайтириш, замона-

вий асбоб-ускуналар ва мини-технологиялар сотиб олиш, айланма маблағларни тўлдириш учун қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда кредитлар ажратилишини таъминлаш тавсия қилинсин.

6. Мазкур қарорнинг бажарилишини назорат қилиш Ўзбекистон Республикасининг Бош вазири Ш.М. Мирзиёев зиммасига юклансин.

Ўзбекистон Республикаси
Президенти

И. КАРИМОВ

Тошкент ш.,
2009 йил 24 август,
246-сон

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИНИНГ
ҚАРОРИ

384 2009 йилда саноат кооперацияси асосида тайёр маҳсулотлар, бутловчи буюмлар ва материаллар ишлаб чиқаришни маҳаллийлаштириш дастурига тузатишлар киритиш тўғрисида

Вазирлар Маҳкамасининг «Маҳаллийлаштириш дастурига тузатишлар киритиш механизмини соддалаштиришга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида» 2009 йил 2 апрелдаги 94-сон қарорига мувофиқ ҳамда рақобатбардош экспортга йўналтирилган ва импортнинг ўрнини босадиган маҳсулотлар ишлаб чиқаришни янада рағбатлантириш, тармоқ ичидаги ва тармоқлараро саноат кооперациясини, шу жумладан кичик бизнес субъектлари билан республиканинг йирик корхоналари ўртасидаги кооперацияни мустаҳкамлаш мақсадида Вазирлар Маҳкамаси **қарор қилади:**

1. Саноат кооперацияси асосида тайёр маҳсулотлар, бутловчи буюмлар ва материаллар ишлаб чиқаришни маҳаллийлаштириш дастурини амалга оширишни таъминлаш бўйича Махсус комиссиянинг Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2009 йил 27 январдаги ПҚ–1048-сон қарори билан маъқулланган 2009 йилда саноат кооперацияси асосида тайёр маҳсулотлар, бутловчи буюмлар ва материаллар ишлаб чиқаришни маҳаллийлаштириш дастурига (кейинги ўринларда Маҳаллийлаштириш дастури деб юритилади) тузатишлар киритиш тўғрисидаги қарори маъқуллансин, унда қуйидагилар назарда тутилади:

Маҳаллийлаштириш дастурига 2а-иловага бутловчи узеллар ва деталлар

ишлаб чиқаришни маҳаллийлаштиришнинг 1-иловага* мувофиқ янги лойиҳаларини киритиш;

Маҳаллийлаштириш дастурига 3-иловага маҳсулотларнинг тайёр турларини, хом ашё ва материалларни ишлаб чиқаришни маҳаллийлаштиришнинг 2-иловага* мувофиқ янги лойиҳаларини киритиш;

Маҳаллийлаштириш дастуридан корхоналар тугатилганлиги, маҳаллийлаштиришнинг прогноз даражаси таъминланмаганлиги, шунингдек ишлаб чиқарилаётган маҳсулотнинг нархи ва сифати бўйича рақобатбардошли эмаслиги муносабати билан 3-иловага* мувофиқ лойиҳаларни чиқариш.

2. Белгилансинки, ушбу қарорга мувофиқ Маҳаллийлаштириш дастурига киритилган корхоналарга Ўзбекистон Республикаси Президентининг «2009 йилда саноат кооперацияси асосида тайёр маҳсулотлар, бутловчи буюмлар ва материаллар ишлаб чиқаришни маҳаллийлаштириш дастури тўғрисида» 2009 йил 27 январдаги ПҚ–1048-сон қарорининг 3-бандида назарда тутилган имтиёзлар божхона тўловлари бўйича — ушбу қарор қабул қилинган пайдан бошлаб, солиқлар бўйича эса — 2009 йил 1 сентябрдан бошлаб қўлланилади.

3. Ўзбекистон Республикаси Иқтисодиёт вазирлиги янги лойиҳаларнинг ташаббускорлари билан биргаликда икки ҳафта муддатда 1 ва 2-иловаларга мувофиқ маҳаллийлаштириладиган маҳсулотлар ишлаб чиқаришни ташкил этиш ва уларни ишлаб чиқаришнинг прогноз ҳажмларини бажариш жадвалларини тасдиқласин.

4. Мазкур қарорнинг бажарилишини назорат қилиш Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг биринчи ўринбосари Р.С. Азимов зиммасига юклансин.

**Ўзбекистон Республикасининг
Бош вазири**

Ш. МИРЗИЁЕВ

Тошкент ш.,
2009 йил 24 август,
248-сон

* 1 — 3-иловалар берилмайди.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИНИНГ
ҚАРОРИ**385** Вазирлар Маҳкамасининг «Навоий» эркин индустриал-иқтисодий зонаси фаолиятини тартибга солиш чора-тадбирлари тўғрисида» 2009 йил 9 апрелдаги 105-сон қарорига ўзгартириш киритиш ҳақида

«Навоий» эркин индустриал-иқтисодий зонаси турар жой комплексининг чегаралари ўзгариши ва ер майдони кўпайиши муносабати билан Вазирлар Маҳкамаси **қарор қилади:**

1. Вазирлар Маҳкамасининг «Навоий» эркин индустриал-иқтисодий зонаси фаолиятини тартибга солиш чора-тадбирлари тўғрисида» 2009 йил 9 апрелдаги 105-сон қарорининг 2-банди (Ўзбекистон Республикаси ҚТ, 2009 й., 4-сон, 28-модда) қуйидаги тахрирда баён қилинсин:

«2. Навоий вилояти ҳокимлиги:

Навоий вилоятининг Кармана туманидаги «Дўстлик» агрофирмасининг 300, 302, 303, 313, 314, 317, 318, 319, 329, 336, 337, 338, 343, 344 контурларида жойлашган, доимий эгалик қилинадиган 120,96 гектар ер участкасини белгиланган тартибда ажратсин ҳамда турар жой комплекси қуриш учун Кореянинг «KOREAN AIR» компаниясига доимий фойдаланишга берсин;

ер участкасига бўлган ҳуқуқни тасдиқловчи ҳужжатларнинг белгиланган тартибда расмийлаштирилишини таъминласин».

2. Мазкур қарорнинг бажарилишини назорат қилиш Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг биринчи ўринбосари Р.С. Азимов зиммасига юклансин.

Ўзбекистон Республикасининг
Бош вазири

Ш. МИРЗИЁЕВ

Тошкент ш.,
2009 йил 24 август,
249-сон

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИНИНГ
ҚАРОРИ**387 «Uz-China Uran» масъулияти чекланган жамият
Ўзбекистон — Хитой қўшма корхонасини ташкил
этиш тўғрисида**

Геология-қидирув ишларини ва қаттиқ фойдали қазилма бойликлар қазиб олишни янада кенгайтириш, республика ҳудудида хорижий инвесторларни жалб этган ҳолда қора сланец типигаги уран рудасини бойитиш технологияларини ривожлантириш мақсадида Вазирлар Маҳкамаси **қарор қилади:**

1. Қуйидагилар:

Ўзбекистон Республикаси Давлат геология ва минерал ресурслар қўмитаси билан Хитой Халқ Республикасининг Ривожлантириш ва ислохотлар ишлари давлат қўмитаси ўртасида уран соҳасидаги ҳамкорлик тўғрисида Битим имзоланганлиги;

кўрсатиб ўтилган Битим доирасида геологик ўрганиш ишларини ташкил этиш учун томонлар, биринчи навбатда, қора сланец типигаги уран конини аниқлашга истикболли майдон сифатида Навоий вилоятидаги Бозтов майдонини белгиланганлиги маълумот учун қабул қилинсин.

2. Ўзбекистон Республикаси Давлат геология ва минерал ресурслар қўмитасининг Хитойнинг «CGNPC Uranium Resources Co., Ltd» Гуандон ядро-энергетика корпорациясининг шўъба компанияси билан Навоий вилоятидаги истикболли Бозтов майдонида қора сланец типигаги уран конини аниқлаш мақсадида тадбиркорлик таваккалчилиги шартларида геологик ўрганиш ишларини олиб бориш учун масъулияти чекланган жамият шаклида «Uz-China Uran» қўшма корхонаси ташкил этиш тўғрисидаги таклифига розилик берилсин.

3. Белгилансинки, «Uz-China Uran» масъулияти чекланган жамият қўшма корхонасининг устав капитали миқдори 4,6 млн. АҚШ долларини ташкил этади, ундан:

«CGNPC URC» компаниясининг 50 фоиз миқдоридаги улуши пул маблағлари ва асбоб-ускуналар ҳисобига шакллантирилади;

Ўзбекистон Республикаси Давлат геология ва минерал ресурслар қўмитасининг 50 фоиз миқдоридаги улуши истикболли Бозтов майдонида илгари олиб борилган геология-қидирув ишлари давомида олинган геологик, геофизик ва бошқа маълумотлар ҳисобига шакллантирилади.

Бозтов майдонида геологик ўрганиш ишлари салбий натижалар берган тақдирда «CGNPC URC» компанияси томонидан жалб этилган маблағлар, шу жумладан кредитлар қайтарилмайди.

4. «CGNPC URC» компаниясига хорижий инвестор сифатида «Uz-China Uran» масъулияти чекланган жамият қўшма корхонаси томонидан ишлаб чиқариладиган маҳсулотларни жаҳон нархларида сотиб олишда устунлик ҳуқуқи берилсин.

5. Ўзбекистон Республикаси Давлат геология ва минерал ресурслар қўмитаси:

«Uz-China Uran» масъулияти чекланган жамият қўшма корхонасига истиқболли Бозтов майдонини геологик ўрганиш учун ер ости участкасидан фойдаланиш ҳуқуқига белгиланган тартибда уч йил муддатга лицензия берсин;

геологик ўрганиш ишлари натижалари бўйича Вазирлар Маҳкамасига геологик ўрганиш ишларини олиб бориш аниқланган конда таркибида уран мавжуд бўлган рудаларни қазиб олиш ва қайта ишлаш қувватларини ташкил этишнинг мақсадга мувофиқлиги тўғрисида таклиф киритсин.

6. Навоий вилояти ҳокимлиги «Uz-China Uran» масъулияти чекланган жамият қўшма корхонасига истиқболли Бозтов майдонида геологик ўрганиш ишларини олиб бориш учун зарур бўлган ер участкаларини белгиланган тартибда ажратсин.

7. Ўзбекистон Республикаси Ташқи ишлар вазирлиги «Uz-China Uran» масъулияти чекланган жамият қўшма корхонасининг буюртманомалари бўйича қўшма корхона фаолиятида қатнашаётган хорижий мутахассисларга кириш визалари, шу жумладан кўп марталиқ кириш визалари белгиланган тартибда расмийлаштирилишини таъминласин.

8. Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги «Uz-China Uran» масъулияти чекланган жамият қўшма корхонасининг буюртманомалари бўйича қўшма корхона фаолиятида қатнашаётган хорижий мутахассисларга белгиланган тартибда кўп марталиқ визалар берилишини ва кўп марталиқ визалар узайтирилишини, шунингдек улар яшаш жойида вақтинча рўйхатдан ўтказилишини ва вақтинча рўйхатдан ўтказиш узайтирилишини таъминласин.

9. Ўзбекистон Республикаси Меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш вазирлиги «Uz-China Uran» масъулияти чекланган жамият қўшма корхонасига қўшма корхона фаолиятида қатнашиш учун юқори малакали хорижий мутахассисларни жалб этишга белгиланган тартибда рухсатнома берилишини таъминласин.

10. Мазкур қарорнинг бажарилишини назорат қилиш Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг биринчи ўринбосари Р.С. Азимов ва Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари Э.Р. Шаисматов зиммасига юклансин.

Ўзбекистон Республикаси
Президенти

И. КАРИМОВ

Тошкент ш.,
2009 йил 28 август,
251-сон

БЕШИНЧИ БЎЛИМ**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ МОЛИЯ ВАЗИРИНИНГ
БУЙРУҒИ****388 Ўзбекистон Республикаси Бухгалтерия ҳисобининг
миллий стандарти (24-сонли БҲМС) «Қарзлар бўйи-
ча харажатлар ҳисоби»ни тасдиқлаш тўғрисида**

*Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги томонидан 2009 йил
18 августда рўйхатдан ўтказилди, рўйхат рақами 1996*

(2009 йил 28 августдан кучга киради)

«Бухгалтерия ҳисоби тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунининг (Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси, 1996 йил, 9-сон, 142-модда) 5-моддасига асосан ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1992 йил 23 ноябрдаги 553-сонли қарори (Ўзбекистон Республикаси Ҳукуматининг қарорлари тўплами, 1992 й., 12-сон, 37-модда) билан тасдиқланган Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги тўғрисидаги низомга мувофиқ **буюраман:**

1. Ўзбекистон Республикаси Бухгалтерия ҳисобининг миллий стандарти (24-сонли БҲМС) «Қарзлар бўйича харажатлар ҳисоби» иловага мувофиқ тасдиқлансин.

2. Мазкур буйруқ Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлигида давлат рўйхатидан ўтказилган кундан бошлаб ўн кун ўтгандан кейин кучга киради.

Вазир

Р. АЗИМОВ

Тошкент ш.,
2009 йил 5 август,
79-сон

Ўзбекистон Республикаси
молия вазирининг 2009 йил 5 августдаги
79-сонли буйруғига
ИЛОВА

**Ўзбекистон Республикаси Бухгалтерия ҳисобининг
миллий стандарти (24-сонли БҲМС)
«Қарзлар бўйича харажатлар ҳисоби»**

Мазкур Бухгалтерия ҳисобининг миллий стандарти (БҲМС) «Бухгалтерия ҳисоби тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунига (Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси, 1996 йил, 9-сон, 142-модда) мувофиқ ишлаб чиқилган ва Ўзбекистон Республикасида бухгалтерия ҳисобини меърий тартибга солиш тизимининг элементи ҳисобланади.

I. Умумий қоидалар

1. Мазкур БҲМСнинг мақсади бўлиб, суғурта ташкилотлари, банклар ва бошқа кредит ташкилотларидан ташқари ташкилий-ҳуқуқий шакли ва идоравий бўйсунувидан қатъи назар, барча хўжалик юритувчи субъектларда (бундан кейинги ўринларда хўжалик юритувчи субъект деб юритилади) қарзлар бўйича харажатларнинг бухгалтерия ҳисоби услубиётини ва улар тўғрисида маълумотларни очиб беришни белгилаш ҳисобланади.

2. Мазкур БҲМС мажбурият сифатида қаралмайдиган хусусий капиталга (жумладан имтиёзли акцияларга) нисбатан қилинган ҳақиқий ёки кўзда тутилаётган харажатларга қўлланилмайди.

3. Мазкур БҲМСда қўлланиладиган асосий тушунчалар:

квалификацияланган актив — белгиланган мақсади бўйича фойдаланиш ёки сотиш учун тайёрлаш албатта салмоқли вақтни талаб қиладиган актив;

қарзлар бўйича харажатлар — хўжалик юритувчи субъект томонидан қарз маблағларини олиши сабабли амалга оширилган фоизли ва бошқа харажатлар.

4. Қарзлар бўйича харажатлар қуйидагиларни ўз ичига олади:

а) банклар ва кредит ташкилотларидан олинган қисқа муддатли ва узок муддатли қарзлар бўйича фоизлар;

б) қарзлар билан боғлиқ бўлган дисконтлар (чегирмалар) ёки мукофотлар (устамалар), шу жумладан облигацияга тегишли дисконтлар (чегирмалар) ёки мукофотларнинг (устамаларнинг) ҳисобдан чиқарилиши;

в) Ўзбекистон Республикаси Бухгалтерия ҳисобининг миллий стандарти (6-сонли БҲМС) «Ижара ҳисоби»га (рўйхат рақами 1946, 2009 йил 24 апрель) (Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2009 йил, 17-сон, 220-модда) мувофиқ бухгалтерия ҳисобида акс эттирилган молиявий ижара ва/ёки лизингга тааллуқли бўлган тўловлар.

5. Аниқ бир вазиятларга боғлиқ равишда, белгиланган мақсади бўйича

фойдаланиш ҳолатигача келтирилиши салмоқли вақтни талаб этадиган қўйидаги активлар квалификацияланадиган активлар бўлиб ҳисобланиши мумкин: бинолар, иншоотлар, ишлаб чиқариш машиналари ва ускуналари, номоддий активлар, электр станциялари, инвестиция кўчмас мулки ва шу кабилар. Бошқа турдаги инвестициялар ва ҳар куни катта миқдорларда, қайта такрорланадиган асосда ишлаб чиқариладиган товар-моддий захиралари, гарчанд уларнинг ишлаб чиқарилиши узоқ муддатни талаб этган тақдирда ҳам (масалан, виски, вино, коньяк ва шу кабиларни ишлаб чиқариш) квалификацияланадиган актив бўлиб ҳисобланмайди.

6. Харид қилиш пайтида белгиланган мақсади бўйича фойдаланиш учун ёки сотиш учун тайёр бўлган активлар квалификацияланган актив бўлиб ҳисобланмайди.

7. Ер майдони квалификацияланган актив бўлиб ҳисобланмайди. Бироқ, агарда ер майдонида бирор-бир ер тузилиш ишлари амалга ошириладиган бўлса, қарзлар бўйича харажатларни ер майдони қийматига қўшиш мумкин, чунки ушбу харажатлар мазкур ер майдонини фойдаланишдан ёки уни сотишдан олинган даромадлар билан солиштирилади (қопланади).

8. Агар ер майдони харид қилиб олинган ва ер тузилиш ишлари бино ёки иншоотларни қуриш мақсадида амалга ошириладиган бўлса, бундай ҳолларда қарзлар бўйича харажатлар ер майдони қийматига эмас, балки қуриладиган объектлар қийматига қўшилиши лозим.

II. Қарзлар бўйича харажатлар ҳисобининг тартиби

§ 1. Қарзлар бўйича харажатларнинг тан олиниши

9. Қарзлар бўйича харажатлар, мазкур бобнинг 2-параграфига мувофиқ капитализация қилинадиган қисмидан ташқари қолган қисми, улар амалга оширилган даврнинг харажатлари (молиявий фаолият бўйича харажатлар) сифатида тан олиниши лозим.

10. Квалификацияланган активни харид қилиш, қуриш ёки ишлаб чиқариш билан бевосита боғлиқ бўлган қарзлар бўйича харажатлар ушбу активнинг таннархига олиб бориш йўли орқали капитализация қилиниши лозим.

11. Қарзлар бўйича харажатлар квалификацияланган активнинг қийматига қўшиш йўли билан капитализация қилинади, агарда ундан хўжалик юритувчи субъект келгусида иқтисодий манфаатлар олиши мумкин бўлса ва агар бунда харажатларни ишончли ўлчаш имконияти мавжуд бўлса.

§ 2. Капитализация қилиш учун рухсат этилган қарзлар бўйича харажатлар

12. Квалификацияланган активни харид қилиш, қуриш ёки ишлаб чиқариш билан бевосита боғлиқ бўлган қарзлар бўйича харажатлар — бу, агар тегишли актив учун харажатлар амалга оширилмаган тақдирда, вужудга

келмаслиги мумкин бўлган қарзлар бўйича харажатлардир. Аниқ бир квалификацияланган активни харид қилиш учун хўжалик юритувчи субъект маблағларни айнан шу мақсадда четдан жалб қилган ҳолларда, ушбу актив билан бевосита боғлиқ бўлган қарзлар бўйича харажатлар аниқ равишда белгиланиши (ўрнатилиши) мумкин.

13. Аниқ бир қарз ва квалификацияланган актив ўртасида бевосита боғлиқликни аниқлаш ва тескари ҳолатда жалб қилмаслик мумкин бўлган қарзларни аниқлаш қийинчиликларни келтириб чиқариши мумкин. Мазкур турдаги қийинчиликлар қуйидаги ҳолларда:

хўжалик юритувчи субъектнинг молиявий фаолияти марказлаштирилган тартибда мувофиқлаштирилган бўлса;

хўжалик юритувчи субъектлар гуруҳи турли фоиз ставкалари бўйича қарз маблағларини олиш учун қатор қарз мажбуриятларидан фойдаланса ва ушбу маблағларни гуруҳга кирувчи хўжалик жамиятларига турли асосларда қарзга берса, пайдо бўлиши мумкин.

Мазкур ҳолат валюта курсларининг тебранишида, шунингдек юқори инфляция шароитида чет эл валютасида деноминация қилинган ёки унга боғланган қарзлар гуруҳ томонидан фойдаланган ҳолларда янада мушкуллашади. Булар натижасида квалификацияланган активни харид қилиш билан бевосита боғлиқ бўлган қарз маблағларидан фойдаланиш бўйича харажатлар миқдорини аниқлаш қийинлашади ва у хўжалик юритувчи субъект раҳбариятининг профессионал мулоҳазасига асосланган баҳолашни талаб этади.

14. Квалификацияланган активни харид қилиш учун махсус жалб қилинган қарз маблағлари доирасида мазкур актив бўйича капитализация қилиш учун рухсат этилган қарзлар бўйича харажатлар суммаси, ушбу қарз бўйича давр мобайнида қилинган ҳақиқий харажатлардан ушбу қарз маблағларини вақтинчалик инвестиция қилишдан олинган ҳар қандай инвестиция даромади суммасини чегириб ташлангандан сўнг қолган сумма сифатида аниқланиши лозим.

15. Квалификацияланган активни молиялаштириш бўйича келишувлар хўжалик юритувчи субъект томонидан қарз маблағларини олишга ва ушбу маблағларнинг бир қисми ёки ҳаммаси квалификацияланган актив учун қилинган харажат сифатида ишлатилишидан олдин, улар билан боғлиқ бўлган харажатларнинг пайдо бўлишига олиб келиши мумкин. Бундай шароитларда қарз маблағлари кўп ҳолларда, улар квалификацияланган актив учун сарфлангунга қадар вақтинча инвестиция қилиниши мумкин.

16. Давр мобайнида капитализация қилиш учун рухсат этилган қарзлар бўйича харажатлар суммасини аниқлашда бундай маблағлардан олинган ҳар қандай инвестиция даромади амалга оширилган қарзлар бўйича харажатлар суммасидан чегириб ташланади.

17. Умумий мақсадларда жалб қилинган ва квалификацияланган активни харид қилиш учун фойдаланилган қарз маблағлари доирасида капитализация қилиш учун рухсат этилган қарзлар бўйича харажатлар суммаси ушбу актив учун амалга оширилган харажатларга нисбатан капитализация ставкасини қўллаш орқали аниқланиши лозим.

18. Квалификацияланган активни харид қилиш учун махсус олинган қарзлардан ташқари, давр мобайнида хўжалик юритувчи субъектнинг қопланмай қолган қарзларига нисбатан ҳисобланган қарзлар бўйича харажатларнинг ўртача тортилган миқдори капитализация ставкаси бўлиб ҳисобланади.

19. Давр мобайнида капитализация қилинган қарзлар бўйича харажатлар суммаси ушбу давр мобайнида амалга оширилган қарзлар бўйича харажатлар суммасидан ошиб кетмаслиги лозим.

20. Консолидациялашган молиявий ҳисоботни тузишда қарзлар бўйича харажатларнинг ўртача тортилган миқдорини ҳисоблаш мақсадида бош ва шўъба хўжалик жамиятларининг барча қарзларини киритиш мумкин ёки бошқа шароитларда ҳар бир шўъба хўжалик жамияти учун мазкур шўъба хўжалик жамиятининг қарз маблағларига нисбатан ҳисобланган қарзлар бўйича харажатларнинг ўртача тортилган миқдорини қўллаш мумкин.

§ 3. Квалификацияланган актив баланс қийматининг унинг жорий қийматидан ошиб кетиши

21. Квалификацияланган активнинг баланс қиймати ёки кўзланган якуний таннархи унинг жорий қийматидан ёки соф сотиш қийматидан ошиб кетса, унинг баланс қиймати бухгалтерия ҳисоби бўйича қонун ҳужжатлари талабларига мувофиқ қисман ёки тўлиқ ҳисобдан чиқарилади. Бунда, айрим ҳолатларда квалификацияланган актив қийматининг илгари амалга оширилган қисман ҳисобдан чиқарилган миқдори бухгалтерия ҳисоби бўйича қонун ҳужжатларига мувофиқ қайта тикланиши мумкин.

§ 4. Қарзлар бўйича харажатларни капитализация қилишнинг бошланиши

22. Хўжалик юритувчи субъект қарзлар бўйича харажатларни капитализация қилишни квалификацияланган актив таннархининг бир қисми сифатида капитализация қилишни бошлаш санасидан бошлаб амалга ошириши лозим. Капитализация қилишни бошлаш санаси бўлиб, хўжалик юритувчи субъект бир вақтнинг ўзида биринчи марта қуйида келтирилган шартларнинг барчасига мувофиқ келиш санаси ҳисобланади:

мазкур актив бўйича харажатларни амалга оширганда;

қарзлар бўйича харажатларни амалга оширганда;

активни белгиланган мақсади бўйича ишлатишга ёки сотишга тайёрлаш учун зарур бўлган фаолиятни амалга оширганда.

23. Квалификацияланган актив учун қилинган харажатлар фақатгина пул тўловларида, бошқа активларни ўтказиб беришда ёки фоизли мажбуриятларни қабул қилишда ифодаланган харажатларни ўз ичига олади. Харажатлар мазкур актив билан боғлиқ оралиқ тўловлар ва Ўзбекистон Республикаси Бухгалтерия ҳисобининг миллий стандарти (10-сонли БҲМС) «Давлат субсидиялари ҳисоби ва давлат ёрдамининг очиб берилиши»да (рўйхат ра-

қами 562, 1998 йил 3 декабрь) (Ўзбекистон Республикаси вазирликлари, давлат қўмиталари ва идораларининг меъёрий ҳужжатлари ахборотномаси, 1999 й., 6-сон) кўзда тутилган тартибда олинган субсидиялар миқдорига камайтирилади.

24. Илгари капитализация қилинган қарзлар бўйича харажатларни ўз ичига олган давр давомидаги активнинг ўртача баланс қиймати одатда ушбу даврда капитализация ставкаси қўлланиладиган харажатларнинг асосланган тахминий қийматига тенг бўлади.

25. Активни белгиланган мақсадларда ишлатишга ёки сотишга тайёрлаш учун зарур бўлган фаолият нафақат активнинг ўзини жисмоний яратишини ўз ичига олади. Унга активни жисмоний яратишни бошлашдан олдин амалга ошириладиган техник ва маъмурий ишлар ҳам киради, масалан, қурилишни бошлаш учун зарур бўлган рухсатни олиш билан боғлиқ фаолият. Бироқ, бундай фаолиятга активга эгалик қилиш тааллуқли эмас, агарда бунда унинг ҳолатини ўзгартирувчи ишлаб чиқариш ёки модификация бўлмаса. Масалан, қурилиш учун ерни тайёрлаш ишлари амалга оширилган даврда қарзлар бўйича амалга оширилган харажатлар ушбу ишларни амалга ошириш даври давомида капитализация қилинади. Бироқ, келгусида қурилиш учун сотиб олинган ер, унда ҳеч қандай тайёрлаш ишлари олиб борилмасдан эгалик қилиб турилган даврдаги қарзлар бўйича харажатлар капитализация қилинмайди.

§ 5. Қарзлар бўйича харажатларни капитализация қилишнинг тўхтатилиши

26. Хўжалик юритувчи субъект квалификацияланган активни тайёрлаш бўйича фаол ҳаракатни тўхтатган давомий даврлар мобайнида қарзлар бўйича харажатларни капитализация қилишни тўхтатиши лозим.

27. Хўжалик юритувчи субъект активни белгиланган мақсадда ишлатишга ёки сотишга тайёрлаш учун зарур бўлган фаолиятни тўхтатиб турган давомий даврларда ҳам қарзга олинган маблағлар бўйича харажатлар қилиши мумкин. Бундай харажатларга капитализация қилиш сифатида туркумланмайдиган тугалланмаган қурилишни сақлаб туриш харажатлари киради. Бироқ, одатда хўжалик юритувчи субъект асосий (зарурий) техник ва маъмурий ишларни амалга ошираётган даврда қарзлар бўйича харажатларни капитализация қилишни тўхтатмайди.

28. Вақтинчалик тўхтатиб туриш активни белгиланган мақсадда ишлатишга ёки сотишга тайёрлаш жараёнининг бир қисми бўлиб ҳисобланганда ҳам қарзлар бўйича харажатларни капитализация қилиш тўхтатилмайди. Масалан, захираларни етарли даражада йиғиш даврида ёки сувнинг юқори даражада бўлиши кўприк қурилишини кечиктирганда, агар ушбу географик ҳудуд учун қуришни белгиланган даври давомида сувнинг бундай юқори даражада бўлиши оdatий ҳол бўлса, қарзлар бўйича харажатларни капитализация қилиш давом эттирилади.

§ 6. Қарзлар бўйича харажатларни капитализация қилишни тугатиш

29. Хўжалик юритувчи субъект активни белгиланган мақсадда ишлатишга ёки сотишга тайёрлаш учун зарур бўлган барча ишлар тугатилганда қарзлар бўйича харажатларни капитализация қилишни тугатиши лозим.

30. Агар кунлик маъмурий ишлар ҳали ҳам давом этаётган бўлишига қарамай, уни жисмоний яратиш тугатилган бўлса, одатда объект белгиланган мақсадда ишлатишга ёки сотишга тайёр деб ҳисобланади.

31. Агарда квалификацияланадиган активни қуриш қисмлар бўйича тугатилганда ва ҳар бир қисмни бошқа қисмларни қуриш давомида ишлатиш мумкин бўлса, хўжалик юритувчи субъект активнинг ушбу қисмини белгиланган мақсадда ишлатишга ёки сотишга тайёрлаш учун зарур бўлган барча ишларни тугатганда, қарзлар бўйича харажатларни капитализация қилиш тугатилиши шарт. Масалан, ҳар бири алоҳида ишлатишга яроқли бўлган бир неча бинолардан иборат бўлган бизнес-марказ квалификацияланадиган актив ҳисобланади ва ундаги ҳар бир қисм бошқа қисмларни қуриш ҳали давом этаётган пайтда ишлатилиши мумкин бўлса. Ташкилий қисмларидан ҳар қайсиси алоҳида ишлатилиши мумкин бўлишидан олдин тўлиқ тугатилиши лозим бўлган квалификацияланадиган активга бир майдонда жойлашган, корхонанинг турли цехларида кетма-кетлик билан амалга ошириладиган бир неча ишлаб чиқариш жараёнларини бирлаштирадиган саноат корхонаси мисол бўлиши мумкин.

III. Маълумотни очиб бериш

32. Хўжалик юритувчи субъект молиявий ҳисоботда қуйидаги маълумотларни очиб бериши лозим:

а) давр давомида капитализация қилинган қарзлар бўйича харажатлар миқдори;

б) капитализация қилиш учун татбиқ этилган қарзлар бўйича харажатлар ҳажмини аниқлашда қўлланилган капитализация ставкаси.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ АДЛИЯ ВАЗИРЛИГИ
ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ИЧКИ ИШЛАР ВАЗИРЛИГИ
ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ МИЛЛИЙ ХАВФСИЗЛИК
ХИЗМАТИНИНГ
ҚАРОРИ

389 Суд ҳужжатлари ва бошқа органлар ҳужжатларини ижро этишдан бўйин товлаётган шахсларнинг Ўзбекистон Республикасидан чиқишини вақтинча чеклаш ҳамда Суд департаменти, ички ишлар идоралари ва Давлат чегарасини қўриқлаш органларининг ҳамкорлиги тартиби тўғрисидаги низомни тасдиқлаш ҳақида

*Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги томонидан 2009 йил
25 августда рўйхатдан ўтказилди, рўйхат рақами 1997*

(2009 йил 4 сентябрдан кучга киради)

Ўзбекистон Республикасининг «Суд ҳужжатлари ва бошқа органлар ҳужжатларини ижро этиш тўғрисида»ги Қонуни (Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси, 2001 й., 9-10-сон, 169-модда) ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1995 йил 6 январдаги 8-сонли «Ўзбекистон Республикаси фуқароларининг чет элга боришлари тартибини ва Ўзбекистон Республикасининг дипломатик паспорти тўғрисидаги низомни тасдиқлаш ҳақида»ги қарорига (Ўзбекистон Республикаси Ҳукуматининг қарорлари тўплами, 1995 й., 1-сон, 1-модда) мувофиқ Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги, Ички ишлар вазирлиги ва Миллий хавфсизлик хизмати **қарор қилади:**

1. Суд ҳужжатлари ва бошқа органлар ҳужжатларини ижро этишдан бўйин товлаётган шахсларнинг Ўзбекистон Республикасидан чиқишини вақтинча чеклаш ҳамда Суд департаменти, ички ишлар идоралари ва Давлат чегарасини қўриқлаш органларининг ҳамкорлиги тартиби тўғрисидаги низом иловага мувофиқ тасдиқлансин.

2. Мазкур қарор Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлигида давлат рўйхатидан ўтказилган кундан бошлаб ўн кун ўтгандан кейин кучга киради.

Адлия вазири

Р. МУҲИТДИНОВ

Тошкент ш.,
2009 йил 20 август,
9-сон

Ички ишлар вазири**Б. МАТЛЮБОВ**

Тошкент ш.,
2009 йил 20 август,
11-сон

**Миллий хавфсизлик
хизмати раиси****Р. ИНОЯТОВ**

Тошкент ш.,
2009 йил 20 август,
76-сон

Ўзбекистон Республикаси
Адлия вазирлиги, Ички ишлар вазирлиги ва
Миллий хавфсизлик хизматининг 2009 йил
20 августдаги 9, 11, 76-сонли қарорига
ИЛОВА

**Суд ҳужжатлари ва бошқа органлар ҳужжатларини ижро
этишдан бўйин товлайётган шахсларнинг Ўзбекистон
Республикасидан чиқишини вақтинча чеклаш ҳамда Суд
департаменти, ички ишлар идоралари ва Давлат чегарасини
кўриқлаш органларининг ҳамкорлиги тартиби тўғрисида
НИЗОМ**

Мазкур Низом Ўзбекистон Республикасининг «Суд ҳужжатлари ва бошқа органлар ҳужжатларини ижро этиш тўғрисида»ги Қонуни (Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Ахборотномаси 2001 й., 9-10-сон, 169-модда), Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1995 йил 6 январдаги «Ўзбекистон Республикаси фуқароларининг чет элга боришлари тартибини ва Ўзбекистон Республикасининг дипломатик паспорти тўғрисидаги низомни тасдиқлаш ҳақида»ги 8-сон қарорига (Ўзбекистон Республикаси Ҳукуматининг қарорлари тўплами, 1995 й., 1-сон, 1-модда) мувофиқ, суд ҳужжатлари ва бошқа органлар ҳужжатларини ижро этишдан бўйин товлаган жисмоний шахсларни Ўзбекистон Республикаси ҳудудидан чиқиш ҳуқуқларини вақтинча чеклаш (кейинги ўринларда — қарздорнинг чиқиш ҳуқуқларини вақтинча чеклаш) ҳамда Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги ҳузуридаги Суд қарорларини ижро этиш, судлар фаолияти моддий-техника жиҳатидан ва молиявий таъминлаш департаментининг (кейинги ўринларда — Суд департаменти) ички ишлар ва Давлат чегарасини кўриқлаш органлари билан ҳамкорлигини ташкил этиш тартибини белгилайди.

I. Умумий қоидалар

1. Қарздорнинг чиқиш ҳуқуқларини вақтинча чеклаш ижро ҳужжатида

қарздор сифатида жисмоний шахс иштирок этганида мазкур низомда белгиланган ўзига хос хусусиятларни инобатга олган ҳолда «Суд ҳужжатлари ва бошқа органлар ҳужжатларини ижро этиш тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунига мувофиқ қўлланиладиган мажбурий ижро этиш чораларидан бири ҳисобланади.

2. Қарздорнинг чиқиш ҳуқуқларини вақтинча чеклаш суд ҳужжати асосида берилган ижро ҳужжатидаги ёки ижро ҳужжати бўлган суд ҳужжатидаги (кейинги ўринларда — ижро ҳужжати) талаблар қарздор томонидан узрли сабабларсиз белгиланган муддатда ижро этилмаганда қўлланилади.

Агар ижро ҳужжати суд ҳужжати бўлмаса ва суд ҳужжати асосида берилмаган бўлса ундирувчи қарздорга Ўзбекистон Республикасидан чиқилиши вақтинча чеклашни белгилаш тўғрисида ариза билан судга мурожаат қилишга ҳақли.

Суд ижрочиси ижро иши юритишни қўзғатиш тўғрисидаги қарорида қарздор томонидан ижро ҳужжатидаги талабларни ихтиёрий равишда бажариш учун белгиланган муддатда узрли сабабларсиз ижро этилмаган тақдирда унга нисбатан мажбурий ижро ҳаракатлари қўлланилиши, шу жумладан, Ўзбекистон Республикасидан чиқиш ҳуқуқи вақтинча чекланишини кўрсатади.

3. Қарздорнинг чиқиш ҳуқуқларини вақтинча чеклаш қуйидаги ҳолларда қўлланилмайди:

ижро иши юритишни қўзғатиш тўғрисидаги қарор қабул қилинган кунда энг кам ойлик иш ҳақининг икки бараваридан ошмайдиган миқдорда сумма ундиришни назарда тутувчи ижро иши бўйича, шунингдек суд қарорини ижро этиш учун етарли мол-мулк олиб қўйилган тақдирда;

қарздор сифатида юридик шахс иштирок этган ижро ҳужжати бўйича.

4. Суд ижрочисининг қарздорнинг чиқиш ҳуқуқларини вақтинча чеклаш тўғрисидаги қарори ижро этилиши шарт ва фақат суд ёки суд ижрочиси томонидан қонунда белгиланган тартибда тўхтатилиши мумкин.

Суд ижрочиси қарорининг ижроси ички ишлар ва Давлат чегарасини қўриқлаш органлари томонидан муҳокама қилинишига, тўхтатилишига ёки бошқача тарзда тўсқинлик қилинишига йўл қўйилмайди, суд тартибида ёхуд шикоят ёки протест келтириш бундан мустасно.

II. Қарздорнинг чиқиш ҳуқуқларини вақтинча чеклашни жорий этиш

5. Қарздорнинг чиқиш ҳуқуқларини вақтинча чеклаш қарздор томонидан ижро ҳужжатидаги талаблар белгиланган муддатда узрли сабабларсиз ижро этилмаганда суд ижрочиси томонидан қарздорнинг чиқиш ҳуқуқларини вақтинча чеклаш тўғрисида қарор чиқариш йўли билан қўлланилиши мумкин.

Ижро ҳужжатидаги талабларни қарздор томонидан ижро этиш муддати

ижро иши юритиш кўзғатилган кундан беш кундан ошиб кетмайдиган ижро иши юритишни кўзғатиш тўғрисидаги қарорда суд ижрочиси томонидан белгиланади.

6. Қарздорнинг чиқиш ҳуқуқларини вақтинча чеклаш тўғрисидаги қарор суд ижрочиси томонидан ундирувчининг аризаси бўйича ёки ўз ташаббусига кўра чиқарилади.

7. Қарздорнинг чиқиш ҳуқуқларини вақтинча чеклашни қўллаш тўғрисида ариза ундирувчи ёки қонунда кўрсатилган ҳолларда унинг вакили томонидан тақдим қилинади. Ушбу ариза қарздорнинг чиқиш ҳуқуқларини вақтинча чеклашнинг асослантирилган сабабини ўз ичига олган бўлиши лозим

Суд ижрочиси қарздорнинг чиқиш ҳуқуқларини вақтинча чеклашни қўллаш тўғрисидаги ундирувчининг аризасини кўриб чиқиб қарздорнинг чиқиш ҳуқуқларини вақтинча чеклаш тўғрисида қарор чиқаради ёки аризани қаноатлантиришни рад қилади ва ундирувчига асослантирилган жавоб юборади.

8. Суд ижрочисининг қарздорнинг чиқиш ҳуқуқларини вақтинча чеклаш тўғрисидаги қарори катта суд ижрочиси томонидан тасдиқланади.

9. Қарздорнинг чиқиш ҳуқуқларини вақтинча чеклаш тўғрисида қарор чиқарган суд ижрочиси қарорни зудлик билан факс ёки ҳужжатли маълумотни тезкор жўнатиш имконини берадиган бошқа алоқа воситалари орқали Суд департаментининг ҳудудий бошқармасига юборади.

Қарздорнинг чиқиш ҳуқуқларини вақтинча чеклаш тўғрисидаги қарорнинг нусхалари суд ижрочиси томонидан қарор чиқарилган куннинг эртасидан кечиктирмасдан:

қарздорга, агар унинг турган жойи маълум бўлса;

ундирувчига, агар қарздорнинг чиқиш ҳуқуқларини вақтинча чеклаш унинг аризасига биноан қўлланилган бўлса юборилади.

10. Суд департаментининг ҳудудий бошқармаси қарздорнинг чиқиш ҳуқуқларини вақтинча чеклаш тўғрисидаги суд ижрочисининг қарори келиб тушган кунда:

қарорни 1-иловага мувофиқ қарздорнинг Ўзбекистон Республикасидан чиқиш ҳуқуқларини вақтинча чеклаш тўғрисидаги қарорларни рўйхатга олиш Китобига рўйхатга олади ва электрон маълумотлар базасига киритади;

қарздорнинг Ўзбекистон Республикасидан чиқиш ҳуқуқларини вақтинча чеклаш ҳақидаги талабномани (кейинги ўринларда — талабнома) 2-иловага мувофиқ расмийлаштиради ва факс ёки ҳужжатли маълумотни тезкор жўнатиш имконини берадиган бошқа алоқа воситалари орқали ижро учун ички ишлар органларининг кириш, чиқиш ва фуқароликни расмийлаштириш бўлимига (бошқармасига) ҳамда Давлат чегарасини кўриқлаш органларига, шунингдек, назорат ва ҳисобини юритиш учун Суд департаментига қарор рўйхатга олинган куннинг 18-00 дан кечиктирмасдан юборади. Қарздорнинг чиқиш ҳуқуқларини вақтинча чеклаш ҳақидаги талабноманинг асл нусхаси

юқоридаги органларга қарор рўйхатга олинган куннинг эртасидан кечиктирмасдан юборилади.

Агар қарздор чет эл фуқароси ёки фуқаролиги бўлмаган шахс бўлса қарздорнинг чиқиш ҳуқуқларини вақтинча чеклаш ҳақидаги талабнома, кейинчалик тегишли органга маълумот бериш учун фақат Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги кириш, чиқиш ва фуқароликни расмийлаштириш бошқармасига юборилади.

Талабнома Суд департаментининг ҳудудий бошқармаси раҳбари, у бўлмаган тақдирда эса унинг ўринбосари томонидан имзоланади ва гербли муҳр билан тасдиқланади.

11. Суд департаментининг ҳудудий бошқармаси юборилган талабномалар бўйича алоҳида иш юритувни олиб боради ва Қарздорнинг Ўзбекистон Республикасидан чиқиш ҳуқуқларини вақтинча чеклаш тўғрисидаги қарорларни рўйхатга олиш китоби ва электрон маълумотлар базасига киритилган маълумотларнинг тўғрилиги, ҳаққонийлиги, шунингдек, иш юритувни олиб борилиши учун жавобгар бўлади.

12. Ички ишлар органларининг кириш, чиқиш ва фуқароликни расмийлаштириш бўлими (бошқармаси) ва Давлат чегарасини қўриқлаш органлари талабнома олинган куннинг эртасидан кечиктирмасдан, ушбу талабномани жўнатган Суд департаментининг ҳудудий бошқармасига қабул қилинган чоралар ҳақида ёзма равишда хабар қилади.

13. Ички ишлар органларининг кириш, чиқиш ва фуқароликни расмийлаштириш бўлими (бошқармаси) ҳамда Давлат чегарасини қўриқлаш органлари суд ёки суд ижросиси томонидан қарздорнинг чиқиш ҳуқуқларини вақтинча чеклаш олиб ташланмагунга қадар қарздорнинг Ўзбекистон Республикасидан чиқишига йўл қўймасликка мажбурдирлар.

Давлат чегарасини қўриқлаш органлари томонидан Ўзбекистон Республикасидан чиқиш ҳуқуқлари чекланган қарздор жисмоний шахс аниқланган тақдирда бу ҳақда кечаю-кундуз хабарларни қабул қилиш ташкил этилган Суд департаменти органи хабардор қилинади. Қарздор аниқланганлиги тўғрисида маълумотни олган Суд департаменти органи зудлик билан қарор қабул қилиши ва бу ҳақда Давлат чегарасини қўриқлаш органини хабардор қилиши лозим.

Чиқиш ҳуқуқлари вақтинча чеклаш қўлланилган қарздор томонидан Ўзбекистон Республикасидан чиқиш тартиби бузилганлиги аниқланган ҳолларда Давлат чегарасини қўриқлаш органлари қарздордан унинг ҳаракатлари тўғрисида ёзма тушунтириш талаб қилади ва тушунтиришни қарздорнинг чиқишга уриниши ҳақидаги хабарнома билан бирга тегишли чоралар қабул қилишлик учун Суд департаментининг ҳудудий бошқармасига юборилади.

14. Ички ишлар органларининг кириш, чиқиш ва фуқароликни расмийлаштириш бўлими (бошқармаси) ҳамда Давлат чегарасини қўриқлаш органларидан қарздорнинг чиқиш ҳуқуқларини вақтинча чеклаш тўғрисидаги талабноманинг ижроси таъминланганлиги тасдиғи билан келиб тушган жўнатмалар юборилган талабномаларга қўшиб қўйилади ва Қарздорнинг Ўзбекис-

тон Республикасидан чиқиш ҳуқуқларини вақтинча чеклаш тўғрисидаги қарорларни рўйхатга олиш китобига тегишли белги қўйилади.

III. Қарздорнинг чиқиш ҳуқуқларини вақтинча чеклашни олиб ташлаш

15. Қарздорнинг чиқиш ҳуқуқларини вақтинча чеклаш ўрнатишга асос бўлган ижро ҳужжати талаблари амалда ижро этилганда ёхуд қонунда белгиланган асосларга кўра ижро ҳужжати тугатилган ёки тамомланган тақдирда суд ижрочиси:

эртаси кундан кечиктирмай катта суд ижрочисининг имзоси билан қарздорни ёзма равишда хабардор қилади;

зудлик билан факс ёки ҳужжатли маълумотни тезкор жўнатиш имконини берадиган бошқа алоқа воситалари орқали Суд департаментининг ҳудудий бошқармасини хабардор қилади.

Суд департаментининг ҳудудий бошқармаси қарздорнинг чиқиш ҳуқуқларини вақтинча чеклаш олиб ташланганлиги тўғрисида Қарздорнинг Ўзбекистон Республикасидан чиқиш ҳуқуқларини вақтинча чеклаш тўғрисидаги қарорларни рўйхатга олиш китоби ва электрон маълумотлар базасига тегишли белги киритади ва эртаси кундан кечиктирмасдан бу ҳақда ушбу Низомнинг 11 — 13-бандларида кўрсатилган тартибда ички ишлар органларининг кириш, чиқиш ва фуқароликни расмийлаштириш бўлими (бошқармаси) ҳамда Давлат чегарасини кўриқлаш органларига қарздорнинг чиқиш ҳуқуқларини вақтинча чеклаш олиб ташланганлиги ҳақида хабардор қилади.

Ички ишлар органларининг кириш, чиқиш ва фуқароликни расмийлаштириш бўлими (бошқармаси) ҳамда Давлат чегарасини кўриқлаш органлари хабарни олгандан сўнг зудлик билан қарздорга нисбатан Ўзбекистон Республикасидан чиқиш ҳуқуқларини вақтинча чеклашни олиб ташлайди.

16. Суд ижрочиси, зарурат туғилганда, қарздорнинг илтимосномасига асосан қарздорнинг чиқиш ҳуқуқларини вақтинча чеклашни ҳаракатдан қўйидаги ҳолларда тўхтатиб туришга ҳақли:

Ўзбекистон Республикаси ҳудудидан ташқарида касалхонага ётқизишни талаб қиладиган қарздорнинг соғлигини тиклаш заруриятини тасдиқловчи ҳужжатлар мавжуд бўлганда;

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси палаталари, Ўзбекистон Республикаси Президенти ёки Ўзбекистон Республикаси Ҳукуматининг қарздорни Ўзбекистон Республикасидан чиқиб кетувчи расмий делегация таркибига киритиш ҳақидаги қарори мавжуд бўлганда.

Қарздорнинг чиқиш ҳуқуқларини вақтинча чекловни тўхтатиш тўғрисида суд ижрочисининг қарори чиқарилади, катта суд ижрочиси томонидан тасдиқланади ва ушбу Низомнинг 15-бандида кўрсатилган тартибда ижро учун юборилади.

17. Қарздорнинг чиқиш ҳуқуқларига вақтинча чекловни олиб ташлашга қўйидагилар асос бўлмайди:

ижро иши юритиш тўхтатилганлиги, суд ижрочисининг қарздорнинг чиқиш ҳуқуқларини вақтинча чеклаш тўғрисидаги қарори суд томонидан тўхтатилган ҳоллар бундан мустасно;

ижро иши юритиш «Суд ҳужжатлари ва бошқа органлар ҳужжатларини ижро этиш тўғрисида» ги Ўзбекистон Республикаси Қонунининг 25-моддасига асосан бошқа суд ижрочисига юборилиб ижро иши юритиш тамомланганлиги.

IV. Яқуний қоидалар

18. Суд департаментининг ҳудудий бошқармаси, ички ишлар органларининг кириш, чиқиш ва фуқароликни расмийлаштириш бўлими (бошқармаси) ҳамда Давлат чегарасини қўриқлаш органи қарздорнинг чиқиш ҳуқуқини вақтинча чеклашларнинг ҳисобини амалга оширади, электрон тарзда маълумотлар базасини юритади ва қарздорларнинг чиқиш ҳуқуқларини вақтинча чеклаш тўғрисида маълумотлар алмашинувини амалга оширади.

19. Суд департаменти, ички ишлар ҳамда Давлат чегарасини қўриқлаш органларининг мансабдор шахслари ушбу Низом талабларини оғишмай бажарилиши учун шахсан жавобгардирлар.

20. Қарздорнинг чиқиш ҳуқуқларини вақтинча чеклаш тўғрисидаги, қарздорнинг чиқиш ҳуқуқларини вақтинча чеклашни тўхтатиш тўғрисидаги, шунингдек, қарздорнинг чиқиш ҳуқуқларини вақтинча чеклашни рад қилиш тўғрисидаги суд ижрочисининг қарори Суд департаментининг юқори турувчи органи ёки судга шикоят қилиниши мумкин.

21. Чиқиш ҳуқуқларини вақтинча чеклаш талабларини қарздор томонидан бажарилмаслиги, суд ҳужжати ижросига тўсқинлик қилиши, шунингдек, Ўзбекистон Республикасидан ноқонуний чиқиб кетиши қонунда белгиланган тартибда жавобгарликка, шу жумладан, жиноий жавобгарликка сабаб бўлади.

22. Ўзбекистон Республикасидан чиқиш ҳуқуқлари вақтинча чекланган қарздорнинг ноқонуний чиқиб кетишига мансабдор шахсларнинг ёрдам берганлик ҳолатлари аниқланган тақдирда, суд ижрочиси мавжуд ҳужжатларни тегишли ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органларга чора кўришлик учун юборади.

23. Ўзбекистон Республикасидан чиқиш ҳуқуқларини вақтинча чеклаш кўринишидаги мажбурий чоралар қўлланилган қарздор — йўловчилар томонидан уларни ҳаво кемаси борти, темир йўл ва бошқа транспорт воситаларидан туширилганлик ёки улар томонидан амалга оширилган бронлаштиришни бекор қилганлик бўйича даъво талаби тақдим этилиши ва ҳуқуқларини поймол қилинишини олдини олиш мақсадида Суд департаменти асосий фаолияти йўловчи ташиш бўлган йўловчи ташувчилар билан маълумотлар алмашиш тўғрисида келишув тузиши мумкин.

24. Ушбу Низом Дававианазорат ва Ўздавтемирийўлназорат давлат инспекциялари билан келишилган.

*«Дававианазорат»
инспекцияси бошлиғи*

Т. ЎЛЖАЕВ

2009 йил 20 август

*«Ўздавтемирийўлназорат»
инспекцияси бошлиғи*

Р. ИКРАМОВ

2009 йил 20 август

Суд ҳужжатлари ва бошқа органлар ҳужжатларини ижро этишдан бўйин товлаётган шахсларнинг Ўзбекистон Республикасидан чиқишини вақтинча чеклаш ҳамда Суд департаменти, ички ишлар идоралари ва Давлат чегарасини қўриқлаш органларининг ҳамкорлиги тартиби тўғрисидаги низомга
1-ИЛОВА

**Қарздорнинг Ўзбекистон Республикасидан чиқиш ҳуқуқларини вақтинча чеклаш тўғрисидаги қарорларни рўйхатга олиш
КИТОБИ**

Т/р	Суд ижрочилари бўлими номи	Ижро ҳужжатини чиқарган орган номи, ижро ҳужжатининг номи, сана ва рақами	Қарздор тўғрисида маълумот (Ф.И.Ш, туғилган йили ва жойи, яшаш манзили)	Ундирувчи номи	Ижро ҳужжати мазмуни	
					мазмуни	ундирилиши лозим бўлган сумма

Жадвалнинг давоми

Ижро иши рақами ва санаси	Қарор санаси ва суд ижروحисининг Ф.И.Ш.	Қарорнинг ижро учун юборилган санаси	Чиқиш ҳуқуқларини чеклашни бекор қилиш санаси	Ижро иши юритишни тамомлаш учун асос бўлган қонун моддаси ва сана

Суд ҳужжатлари ва бошқа органлар ҳужжатларини ижро этишдан бўйин товлаётган шахсларнинг Ўзбекистон Республикасидан чиқишини вақтинча чеклаш ҳамда Суд департаменти, ички ишлар идоралари ва Давлат чегарасини кўриқлаш органларининг ҳамкорлиги тартиби тўғрисидаги низомга
2-ИЛОВА

**Қарздорнинг Ўзбекистон Республикасидан чиқиш ҳуқуқларини
вақтинча чеклаш ҳақидаги
ТАЛАБНОМА**

Т/р	Худудий бошқарма номи	Ижро ҳужжати чиқарган орган номи, ижро ҳужжатининг номи, рақами ва санаси	Қарздор тўғрисида маълумот (Ф.И.Ш, туғилган йили ва жойи, яшаш манзили)	Ундирувчи номи	Ижро ҳужжати мазмуни		Ижро иши рақами ва санаси	Қарор санаси ва суд ижрочисининг Ф.И.Ш.
					мазмуни	ундирилиши лозим бўлган сумма		

Худудий бошқарма бошлиғи

(Ф.И.Ш., имзо)

Худудий бошқарманинг
масъул ходими

(Ф.И.Ш., имзо ва хизмат телефони рақами)

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ МЕХНАТ ВА АҲОЛИНИ
ИЖТИМОЙ МУҲОФАЗА ҚИЛИШ ВАЗИРИНИНГ
БҮЙРУҒИ

**391 Соғлиқни сақлаш ва тиббиёт ишлаб чиқаришлари
ходимлари учун махсус кийим, махсус пойабзал ва
бошқа якка тартибда ҳимояланиш воситаларини бепул бериш-
нинг намунавий меъёрларини тасдиқлаш ҳақида**

*Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги томонидан 2009 йил
25 августда рўйхатдан ўтказилди, рўйхат рақами 1998*

(2009 йил 4 сентябрдан кучга киради)

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2000 йил 12 июл-
даги 267-сон қарори (Ўзбекистон Республикаси Ҳукуматининг қарорлари
тўплами, 2000 й., 7-сон, 39-модда) билан тасдиқланган Меҳнатни муҳофаза
қилишга доир қоида ва нормаларни қайта кўриб чиқиш, ишлаб чиқиш ва
жорий этиш Дастури ижросини таъминлаш мақсадида **буюраман:**

1. Соғлиқни сақлаш ва тиббиёт ишлаб чиқаришлари ходимлари учун
махсус кийим, махсус пойабзал ва бошқа якка тартибда ҳимояланиш воси-
таларини бепул беришнинг намунавий меъёрлари иловага мувофиқ тасдиқ-
лансин.

2. Мазкур буйруқ Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлигида давлат
рўйхатидан ўтказилган кундан бошлаб ўн кун ўтгач кучга киради.

Вазир в.б.

А. ХАЙТОВ

Тошкент ш.,
2009 йил 10 август,
49-Б-сон

Ўзбекистон Республикаси
Меҳнат ва аҳолини ижтимоий
муҳофаза қилиш вазирининг
2009 йил 10 августдаги 49-Б-сонли буйруғига
ИЛОВА

**Соғлиқни сақлаш ва тиббиёт ишлаб чиқаришлари ходимлари
учун махсус кийим, махсус пойабзал ва бошқа якка тартибда
ҳимояланиш воситаларини бепул беришнинг
НАМУНАВИЙ МЕЪЁРЛАРИ**

Т/р	Касб ва лавозим номлари	Махсус кийим, махсус пойабзал ва бошқа якка тартибда ҳимояланиш воситаларининг номлари	Фойдаланиш муддати (ойларда)	
1. Даволаш-профилактика муассасалари, суд-тиббий экспертизаси муассасалари				
1.	Жарроҳлик, ярани боғлаш ва гипслаш хоналари, туғруқхоналардаги туғишгача ва туққандан кейин жойлаштириш хоналарида ишлайдиган шифокорлар ва ўрта тиббий ходимлари; фельдшерлик-акушерлик пунктларидаги ўрта тиббий ходимлар	Ип газлама халат	6	
		Ип газлама қалпоқча	6	
		Сув ўтказмайдиган модда шимдирилган ип газлама фартук	12	
		Резина қўлқоп	Навбатчи	
		Респиратор	Яроқсиз бўлгунча	
		Жарроҳлик хоналарида электр асбоб-ускуналар билан ишлашда қўшимча равишда:		
		Диэлектрик калиш	Навбатчи	
		Кварц лампалари билан ишлашда қўшимча равишда:		
Ҳимояловчи кўзойнак	Яроқсиз бўлгунча			
2.	Муолажа, жарроҳлик, гинекология, урология, стоматология хоналари, тери-таносил бўлинмалари ва хоналарида ишлайдиган шифокорлар; ўрта тиббий ходимлар	Сув ўтказмайдиган модда шимдирилган ип газлама фартук	12	
		Резина қўлқоп	Навбатчи	
3.	Юқумли сил билан касалланган беморларга стационарларда хизмат кўрсатиш ишларини бажарадиган шифокорлар; кичик ва ўрта тиббий ходимлар; хўжалик ишлари бўйича ҳамшира	Ип газлама қўйлак	12	
		Чарм ёки резина пошнапи, чарм шиппак	12	
		Резина қўлқоп	Навбатчи	
		Ип газлама чулки ёки пайпоқ	6	
		Респиратор	Яроқсиз бўлгунча	
Изоҳ: лепроникка қарши муассасаларнинг маъмурий-хўжалик хизмати ходимларига клиника ҳовлисида ишлаши учун, ип матодан тикилган қалпоқ ёки рўмол, калиш, ип матодан тикилган иссиқ астарли куртка, техник резина қўлқоплар, турли ишларга мўлжалланган қўлқоплар берилиши лозим. Кўрсатиб ўтилган махсус кийимлар клиника ҳовлисида кириш жойида жойлаштирилган бўлиб, уларни хўжалик ҳовлисида олиб чиқиш мумкин эмас.				
4.	Трахома билан касалланганларга хизмат кўрсатадиган шифокорлар ва тиббий ходимлар	Ҳимояловчи кўзойнак	Яроқсиз ҳолга келгунча	

Т/р	Касб ва лавозим номлари	Махсус кийим, махсус пойабзал ва бошқа якка тартибда ҳимояланиш воситаларининг номлари	Фойдаланиш муддати (ойларда)
5.	Отоларинголог шифокорлар	Сув ўтказмайдиган модда шимдирилган фартук	12
		Резина қўлқоп	Навбатчи
6.	Шахталарда ишлайдиган шифокорлар; ўрта ва кичик тиббий ходимлар	а) Қуруқ ишлар бажариладиган участкаларда:	
		Ип газлама костюм	12
		Кирза этик	24
		Ип газлама қўлқоп	3
		Каска	Навбатчи
		б) Сув билан боғлиқ ишлар бажариладиган участкаларда:	
		Брезент костюм	Навбатчи
		Резина этик	Навбатчи
		Ип газлама қўлқоп	3
		Каска, тагидан кийиладиган тўқима бош кийими билан бирга	Навбатчи
7.	Марҳумлар билан боғлиқ ишларда банд бўлган шифокорлар ва ўрта тиббий ходимлар	Ип газлама фартук	12
		Резина калиш	Навбатчи
		Резина қўлқоп	Навбатчи
		Резина энгча	Навбатчи
		Ҳимояловчи кўзойнак	Яроқсиз бўлгунча
8.	Шифокорлар; ўрта ва кичик тиббий ходимлар	а) Линиядаги участкаларга хизмат кўрсатишда қўшимча равишда:	
		Сув ўтказмайдиган модда шимдирилган ип газлама плаш	Навбатчи
		Резина этиклар	Навбатчи
		б) Чорва молларини яйловда боқётган ходимларга хизмат кўрсатишда қўшимча равишда:	
		Ип газлама қўлқоп	3
		в) Қиш вақтларида қишлоқ жойларида қўшимча равишда:	
		Иссиқ тутувчи астарли ип газлама куртка	36
9.	Металлургия ва кимё саноати корхоналари цехларига хизмат кўрсатадиган шифокорлар ва ўрта тиббий ходимлар	Ип газлама комбинезон	Навбатчи
		Чарм ботинка	Навбатчи
		Ип газлама қўлқоп	3
10.	Рентген хоналарида ишлайдиган шифокорлар; ўрта ва кичик тиббий ходимлар	Қўрғошинланган резинадан тайёрланган фартук ва юбка	Навбатчи
		Қўрғошинланган резинадан тайёрланган қўлқоп	Навбатчи
		Ип газлама қўлқоп	3
		Адаптация учун кўзойнак	Яроқсиз ҳолга келгунча
		Рентген плёнкаларини проявка қилишда қўшимча равишда:	
		Сув ўтказмайдиган модда шимдирилган ип газлама фартук	12
		Резина қўлқоп	Навбатчи

Т/р	Касб ва лавозим номлари	Махсус кийим, махсус пойабзал ва бошқа якка тартибда ҳимояланиш воситаларининг номлари	Фойдаланиш муддати (ойларда)
11.	Ёпиқ радиация манбалари билан ишлайдиган шифокорлар; ўрта ва кичик тиббий ходимлар; муҳандис-техник ходимлар	Ип газлама халат	12
		Резина қўлқоп	Навбатчи
		Ип газлама қалпоқча	12
		Бета-нурланувчилар билан ишлашда қўшимча равишда:	
	Органик шишадан тайёрланган кўзойнак	Навбатчи	
12.	Қуйидаги очиқ радиоактив моддалар билан ишлайдиган шифокорлар; ўрта ва кичик тиббий ходимлар; муҳандис-техник ходимлар	а) умумий активлиги 1 милликюри (мс) гача	
		Ип газлама халат	6
		Резина фартук	Навбатчи
		б) умумий активлиги 1 дан 10 мс гача	
		Жарроҳлик қўлқопи	Навбатчи
		Резина энгча	Навбатчи
		Ип газлама қалпоқча	6
		Сочиқ	1
		Ип газлама халат	6
		Резина фартук ёки яримкомбинезон	Навбатчи
		в) умумий активлиги 10 мс дан юқори	
		Резина энгча	Навбатчи
		Жарроҳлик қўлқопи	Навбатчи
		Ип газлама қалпоқча	6
		Сочиқ	3
		Ип газлама комбинезон	12
		Ип газлама ички кийим	6
		Резина фартук ёки яримкомбинезон	Навбатчи
		Чарм шиппак ёки ботинка	Навбатчи
		Резина этик	Навбатчи
		Резина калиш	Навбатчи
		Жарроҳлик қўлқопи	Навбатчи
		Ип газлама пайпоқ	3
Ип газлама қалпоқча	6		
Респиратор	Навбатчи		
Сочиқ	3		
13.	Лабораториялардаги шифокорлар; ўрта ва кичик тиббий ходимлар	Ип газлама халат	12
		Резина кўкракпешли ип газлама фартук	Навбатчи
		Резина қўлқоп	Навбатчи
		Сув ўтказмайдиган модда шимдирилган ип газлама халат	12
		Ҳимояловчи кўзойнак	Яроқсиз бўлгунча
		Идиш-товоқларни ювиш ишларини бажаришда, қўшимча равишда:	
		Резина этик	Навбатчи
		Кимёвий ва биокимёвий лабораторияларда ишлаш ҳолларида қўшимча равишда:	
		Противогаз	Навбатчи
14.	Электронур усулида даволаш хоналарида ишлайдиган шифокорлар; ўрта ва кичик тиббий ходимлар	Диэлектрик қўлқоп	Навбатчи
		Ҳимояловчи кўзойнак	Яроқсиз бўлгунча
15.	Лой билан даволаш муолажасини бажарадиган шифокорлар	Резина қўлқоп	Навбатчи

Т/р	Касб ва лавозим номлари	Махсус кийим, махсус пойабзал ва бошқа якка тартибда ҳимояланиш воситаларининг номлари	Фойдаланиш муддати (ойларда)	
16.	Тиш техниклари	Сув ўтказмайдиган модда шимдирилган ип газлама фартук	12	
		Ҳимояловчи кўзойнак	Яроқсиз бўлгунча	
17.	Мархумлар билан боғлиқ ишларни бажарадиган кичик тиббий ходимлар	Ип газлама комбинезон	12	
		Сув ўтказмайдиган модда шимдирилган ип газлама фартук	12	
		Резина калиш	Навбатчи	
		Клессенкали енгчалар	Навбатчи	
		Ҳимояловчи кўзойнак	Яроқсиз бўлгунча	
		Резина қўлқоп	Навбатчи	
18.	Лой билан даволаш муолажасини бажарадиган кичик тиббий ходимлар	Резина қўлқоп	Навбатчи	
		Чарм шиппак	12	
		Ип газлама костюм	12	
		Сув ўтказмайдиган модда шимдирилган ип газлама фартук	12	
		Ип газлама қўлқоп	2	
		Лой билан даволаш хонаси ичида, лойни транспортировка қилиш ва брезентни қоқиш ишларини бажаришда:		
		Чарм шиппак	12	
19.	Тувак ва тувакдонлар ва бошқа тиббий инвентарларни ювиш ишларини бажарувчи кичик тиббий ходимлар	Сув ўтказмайдиган модда шимдирилган ип газлама фартук	Навбатчи	
		Резина калиш	Навбатчи	
		Резина қўлқоп	Навбатчи	
20.	Стационарда банд бўлган лифтчилар	Ип газлама халат	12	
		Ип газлама қалпоқча ёки рўмол	12	
21.	Сув (смесителлар) ва насос жиҳозларини таъмирлаш, олтингурут водород, радон ва бошқа минерал сувларни тортиш ҳамда ҳаммом ва душ хонасига узатиш ишларини бажарувчи механик; чилангар-таъмирчи; ишчилар	Резина этик	Навбатчи	
		Резина қўлқоп	Навбатчи	
		Ип газлама қўлқоп	3	
		Противогаз	Навбатчи	
22.	Сил ва лепрозга қарши юқумли касалликлар муассасаларида касалларга хизмат кўрсатадиган аёллар ва эркаклар саргарошлари	Ип газлама кўйлак ёки костюм	12	
		Чарм шиппак	12	
		Респиратор	Яроқсиз бўлгунча	
23.	Сил ва бошқа юқумли касалликлар муассасаларида ахлат ёқиш ва озиқ-овқат қолдиқларини қайнатиш печлари олдида ишлайдиган ишчилар	Оловдан ҳимояловчи ва сув ўтказмайдиган модда шимдирилган ип газлама костюм	12	
		Чарм ботинка	12	
		Резина қўлқоп	Навбатчи	
		Брезент қўлқоп	2	
		Қиш вақтида ташқарида ишлашда кўшимча равишда:		
		Иссиқ тутувчи астарли ип газлама куртка	36	
24.	Лой билан даволаш хоналарида брезентни қоқиш ва ювиш	Ип газлама костюм	12	
		Резина фартук	12	

Т/р	Касб ва лавозим номлари	Махсус кийим, махсус пойабзал ва бошқа якка тартибда ҳимояланиш воситаларининг номлари	Фойдаланиш муддати (ойларда)
	ишларини бажарувчи ишчи	Резина этик	12
		Резина қўлқоп	12
		Ҳимояловчи кўзойнак	Яроқсиз бўлгунча
25.	Маъданли сув манбаларида маъданли сув тарқатиш ишларини бажарувчи ишчилар	Ип газлама халат	12
		Резина фартук	12
		Резина қўлқоп	Навбатчи
		Ип газлама қалпоқча ёки рўмол	12
26.	Лой билан даволаш муолажасини бажарадиган ўрта тиббий ходимлар	Резина қўлқоп	Навбатчи
		Чарм шиппак	12
27.	Сув билан даволаш муолажасини бажарадиган ўрта ва кичик тиббий ходимлар	Сув ўтказмайдиган модда шимдирилган кўкракпешли ип газлама фартук	Навбатчи
		Резина калиш	Навбатчи
		Резина қўлқоп	Навбатчи
		Олгингугурт водородли ванналар учун эритма тайёрлашда қўшимча равишда:	
		Резина калиш ўрнига резина этик	Навбатчи
		Противогаз	Навбатчи
		Респиратор	Яроқсиз бўлгунча
		Родонли ванналар учун эритма тайёрлашда қўшимча равишда:	
		Сув ўтказмайдиган модда шимдирилган кўкракпешли ип газлама фартук	12
		Резина энгча	Навбатчи
28.	Рухий беморлар ва сил касаллигига хизмат кўрсатувчи ўрта ва кичик тиббий ходимлар	Қиш вақтида ташқарида ишлаш ҳолларида:	
		Иссиқ тутувчи астарли ип газлама куртка	36
29.	Лой билан даволаш хонасида ишлайдиган чилангар-таъмирчи	Ип газлама комбинезон	12
		Резина этик	Навбатчи
		Ип газлама қўлқоп	3
		Противогаз	Навбатчи
2. Санитар-профилактика қилиш муассасалари			
30.	Санитар-эпидемиологик ва дезинфекция қилиш станцияларининг шифокорлари; ўрта ва кичик тиббий ходимлари	Линия ва участкаларга чиқишда:	
		Сув ўтказмайдиган модда шимдирилган ип газлама плаш	Навбатчи
		Резина калиш ёки этик	Навбатчи
		Чорва молларини яйловда боқаятган ходимларга хизмат кўрсатишда:	
		Ип газлама қўлқоп	3
		Қиш вақтида қишлоқ жойларда қўшимча равишда:	
		Иссиқ тутувчи астарли ип газлама куртка	36
31.	Металлургия ва кимё саноати корхоналари цехларига хизмат кўрсатадиган санитар-эпидемиологик станцияларнинг шифокорлари ва ўрта тиббий ходимлари	Ип газлама комбинезон	12
		Чарм ботинка	24
		Ип газлама қўлқоп	3

Т/р	Касб ва лавозим номлари	Махсус кийим, махсус пойабзал ва бошқа якка тартибда ҳимояланиш воситаларининг номлари	Фойдаланиш муддати (ойларда)		
32.	Профилактик дезинфекция қилиш ишларини бажарувчи шифокорлар; ўрта ва кичик тиббий ходимлар	Ип газлама кўйлак ёки костюм	12		
		Резина этик	Навбатчи		
		Анатомик резина кўлқоп	Навбатчи		
		Респиратор	Навбатчи		
		Ҳимояловчи кўзойнак	Яроқсиз бўлгунча		
		Газга қарши дезинфекция қилиш ҳолларида қўшимча равишда:			
		Противогаз	Яроқсиз бўлгунча		
		Клеш энцефалитига қарши табиий ўчоги бўлган ҳудудларни текшириш ва профилактика қилишда қўшимча равишда:			
		Ип газлама кўйлак ёки костюм ўрнига энцефалитга қарши костюм	Яроқсиз бўлгунча		
		Резина этик ўрнига кирза этик	Навбатчи		
33.	Юқумли касалларни эвакуация қилиш ишларида, шу жумладан тез ва кечиктириб бўлмайдиган тиббий ёрдам кўрсатиш станциялари (бўлимлари)да банд бўлган шифокорлар; ўрта ва кичик тиббий ходимлар	Ип газлама кўйлак ёки костюм	12		
		Чарм шиппак	12		
		Ип газлама чулки ёки пайпоқ	6		
		Резина кўлқоп	Навбатчи		
		Респиратор	Яроқсиз бўлгунча		
34.	Юқумли касаллик ўчоқларига бевосита сафарга борадиган шифокорлар (шу жумладан даволаш-профилактика муассасаларида)	Юқумли касалликлар ўчоқларига хизмат сафарига боришда:			
		Резина кўлқоп	Навбатчи		
		Респиратор	Навбатчи		
		Газланишдан кейин дезинфекция қилишда қўшимча равишда:			
		Ип газлама комбинезон	Навбатчи		
35.	Санитар ўтказгичларни дезинфекциялаш камералари ва ифлосланган бўлимларида банд бўлган шифокорлар; ўрта ва кичик тиббий ходимлар	Ип матодан тикилган комбинезон	Навбатчи		
		Чарм ботинкалар	Навбатчи		
		Анатомик резина кўлқоп	Навбатчи		
		Сув ўтказмайдиган модда шимдирилган ип газлама фартук	Навбатчи		
		Ип газлама чулки ёки пайпоқ	6		
		Респиратор	Яроқсиз бўлгунча		
		Дезинфекция қилиш камерасида қўшимча равишда:			
		Ип газлама кўлқоп	3		
		Ҳимояловчи кўзойнак	Яроқсиз бўлгунча		
		Дезинфекция қилиш камерасида қиш вақтида, очиқ жойларда ишлашда қўшимча равишда:			
		Иссиқ тутувчи астарли ип газлама куртка	36		
		36.	Марказ ва ОИТС лабораторияларида ишлайдиган шифокорлар; ўрта ва кичик тиббий ходимлар	Ип газлама халат	12
				Сув ўтказмайдиган модда шимдирилган кўкракпешли ип газлама фартук	Навбатчи

Т/р	Касб ва лавозим номлари	Махсус кийим, махсус пойабзал ва бошқа якка тартибда ҳимояланиш воситаларининг номлари	Фойдаланиш муддати (ойларда)
		Сув ўтказмайдиган модда шимдирилган ип газлама енгча	Навбатчи
		Ҳимояловчи кўзойнак	Яроқсиз бўлгунча
		Идишларни ювиш жойида қўшимча равишда:	
		Резина калиш	Навбатчи
		Кимёвий ва биокимёвий лабораторияларда ишлашда қўшимча равишда:	
		Противогаз	Навбатчи
37.	Ўта хавfli бўлган марказлар ва ОИТС бўлинмалари, лабораториялари ва боксларида ишлайдиган шифокорлар; ўрта ва кичик тиббий ходимлар; ветеринар шифокорлар; биологлар; энтомологлар; зоологлар; илмий ходимлар	Вабога қарши кийиладиган халат	Навбатчи
		Ип газлама пижама ёки аёллар учун кўйлак	4
		Сув ўтказмайдиган модда шимдирилган кўкракпешли ип газлама фартук	Навбатчи
		Чарм шиппак	12
		Резина қўлқоп	Навбатчи
		Сув ўтказмайдиган модда шимдирилган енгча	Навбатчи
		Ип газлама пайпоқ	2
		Вабога қарши ўраладиган рўмол	12
		Респиратор	12
		Ҳимояловчи кўзойнак	Навбатчи
		Сочиқ	6
		Ўта хавfli юқумли касалликлар ўчоғига хизмат сафарига боришда қўшимча равишда:	
		Ип газлама комбинезон ёки кўйлак	4
		Сув ўтказмайдиган модда шимдирилган ип газлама плаш	Яроқсиз бўлгунча
		Резина этик	Навбатчи
38.	Санитария-эпидемиология станцияларидаги вентиляция қурилмаларининг самарали ишлашини назорат қилувчи муҳандислар ва техниклар	Қиш вақтида қўшимча равишда:	
		Иссиқ тутувчи астарли ип газлама куртка	36
39.	Юқумли кассаликлар ўчоғида дезинфекция қилиш ишларида банд бўлган ўрта тиббий ходимлар	Бевосита жойларга боришда:	
		Ип газлама кўйлак ёки костюм	12
		Сув ўтказмайдиган модда шимдирилган ип газлама енгча	Навбатчи
		Резина этик	Навбатчи
		Анатомик резина қўлқоп	Навбатчи
		Сув ўтказмайдиган модда шимдирилган кўкракпешли ип газлама фартук	Навбатчи
		Ип газлама қўлқоп	3
		Ип газлама пайпоқ	3
		Берет ёки шлем	Навбатчи
		Респиратор	12

Т/р	Касб ва лавозим номлари	Махсус кийим, махсус пойабзал ва бошқа якка тартибда ҳимояланиш воситаларининг номлари	Фойдаланиш муддати (ойларда)
		Ҳимояловчи кўзойнақлар	Яроқсиз бўлгунча
		Газланишга қарши дезинфекция қилишда қўшимча равишда:	
		Противогаз	Яроқсиз бўлгунча
		Қиш вақтида қўшимча равишда:	
		Иссиқ тутувчи астарли ип газлама куртка	36
40.	Санитар ўтказгичнинг тоза бўлинмасига хизмат кўрсатувчи ўрта ва кичик тиббий ходимлар	Хонани тозалаш вақтида:	
		Сув ўтказмайдиغان модда шимдирилган ип газлама фаргук	Навбатчи
		Резина калиш	Навбатчи
41.	Иш хонаси ҳавосига, уларнинг активлигидан қатъи назар, радиоактив аэрозоллар кириш эҳтимоли билан боғлиқ лаборатория ишларини (радиоактив куқунлар билан ишлаш, радиоактив моддалар билан зарарланган махсус кийимларни қабул қилиш, саралаш ва дезактивация қилиш, радиоактив эритмаларни буғлатиб чиқариб юбориш ва бошқалар) бажарувчи ходимлар	Ип газлама комбинезон	6
		Ип газлама ички кийим	6
		Ип газлама пайпоқ	3
		Сочиқ	6
		Чарм шиппак ёки ботинка	6
		Резина қўлқоп	Навбатчи
		Ип газлама қалпоқча	6
		Респиратор	Яроқсиз бўлгунча
3. Вабога қарши муассасаларда			
42.	Санитар-карантин хизмат (бўлим, бўлинма ёки пункт) шифокорлари	Резина қўлқоп	Навбатчи
		Сув ўтказмайдиغان модда шимдирилган ип газлама плаш	Навбатчи
		Қиш вақтида қўшимча равишда:	
		Иссиқ тутувчи астарли ип газлама куртка	36
		Аэропортларда ишлайдиганлар учун стартга чиқиш вақтида:	
		Иссиқ тутувчи астарли ип газлама мўйна ёқали куртка	Навбатчи
		Резина калиш	Навбатчи
43.	Санитар-карантин хизмати (бўлим, бўлинма ёки пункт) ўрта тиббий ходимлари	Резина қўлқоп	Навбатчи
		Сув ўтказмайдиغان модда шимдирилган ип газлама плаш	Навбатчи
		Ип газлама комбинезон	12
		Қиш вақтида ташқарида ишлаш вақтида қўшимча равишда:	
		Иссиқ тутувчи астарли ип газлама куртка	36
		Аэропортларда ишлайдиганлар учун стартга чиқиш вақтида:	
		Иссиқ тутувчи астарли ип газлама мўйна ёқали куртка	36
		Резина калиш	Навбатчи

Т/р	Касб ва лавозим номлари	Махсус кийим, махсус пойабзал ва бошқа якка тартибда ҳимояланиш воситаларининг номлари	Фойдаланиш муддати (ойларда)		
44.	Шифокорлар; ўрта ва кичик тиббий ходимлар; биологлар; зоологлар	Вабога қарши кийиладиган халат	12		
		Сув ўтказмайдиган модда шимдирилган ип газлама комбинезон	8		
		Ип газлама пижама	12		
		Ип газлама ички кийим	6		
		Сув ўтказмайдиган модда шимдирилган ип газлама фартук	24		
		Резина этик	Навбатчи		
		Чарм шиппак	12		
		Резина қўлқоп	Навбатчи		
		Сув ўтказмайдиган модда шимдирилган ип газлама энгча	Навбатчи		
		Ип газлама чулки ёки пайпоқ	12		
		Вабога қарши ўраладиган рўмол	2		
		Респиратор	Навбатчи		
		Ҳимояловчи кўзойнак	Навбатчи		
		Сочиқ	2		
		Сафарга чиқиш вақтида қўшимча равишда:			
		Вабога қарши кийиладиган халат	12		
		Сув ўтказмайдиган модда шимдирилган ип газлама комбинезон	8		
		Ип газлама ички кийим	6		
		Сув ўтказмайдиган модда шимдирилган ип газлама қалпоқчали плаш	Яроқсиз бўлгунча		
		Кирза этик	24		
		Ип газлама чулки ёки пайпоқ	3		
		Вабога қарши ўраладиган рўмол	6		
		Қиш вақтида қўшимча равишда:			
		Иссиқ тутувчи астарли ип газлама куртка	36		
		Иссиқ тутувчи астарли ип газлама шим	36		
		45.	Юк ва ихтисослаштирилган машина ҳайдовчиси	Сув ўтказмайдиган модда шимдирилган ип газлама плаш	24
				Кирза этик	24
Ип газлама қўлқоп	6				
Қиш вақтида қўшимча равишда:					
Иссиқ тутувчи астарли ип газлама куртка	36				
Иссиқ тутувчи астарли ип газлама шим	24				
46.	Янги эпизоотик жойларда ҳашарот ва кемирувчиларни қириш ишларида банд бўлган ишчилар	Сув ўтказмайдиган модда шимдирилган ип газлама плаш	24		
		Кирза этик	24		
		Ип газлама қўлқоп	4		
		Сочиқ	6		

Т/р	Касб ва лавозим номлари	Махсус кийим, махсус пойабзал ва бошқа якка тартибда ҳимояланиш воситаларининг номлари	Фойдаланиш муддати (ойларда)	
47.	Ҳайвонларни иммунизация қилиш ишларида банд бўлган ишчилар	Вабога қарши кийиладиган халат	6	
		Ип газлама халат	6	
		Сув ўтказмайдиган модда шимдирилган ип газлама плаш	12	
		Резина фартук	Навбатчи	
		Резина этик	Навбатчи	
		Резина қўлқоп	Навбатчи	
		Ип газлама қўлқоп	6	
		Вабога қарши ўраладиган рўмол	6	
		Ип газлама қалпоқча	6	
		Ҳимояловчи кўзойнак	Навбатчи	
		Сочиқ	6	
		Қишда қўшимча равишда:		
		Иссиқ тутувчи астарли ип газлама куртка	36	
		Иссиқ тутувчи астарли ип газлама шим	36	
48.	Кемирувчиларни қириш ишларида банд бўлган ўрта ва кичик тиббий ходимлар	Резина қўлқоп	Навбатчи	
		Ип газлама қалпоқча	24	
		Ҳимояловчи кўзойнак	Яроқсиз бўлгунча	
		Противогаз	Навбатчи	
		Сочиқ	12	
		Сафарга чиқишда, қўшимча равишда:		
		Сув ўтказмайдиган модда шимдирилган ип газлама комбинезон	12	
		Сув ўтказмайдиган модда шимдирилган ип газлама қалпоқчали плаш	Навбатчи	
		Кирза этик	24	
		Брезент қўлқоп	12	
		Эпизоотиклар ва портлашлар шароитларида ишлаш вақтида:		
		Кирза этик ўрнига резина этик	24	
		Қиш вақтида қўшимча равишда:		
		Иссиқ тутувчи астарли ип газлама куртка	36	
Иссиқ тутувчи астарли ип газлама шим	36			
49.	Заҳарли емак (приманка)лар тайёрлаш ишларида банд бўлган ўрта ва кичик тиббий ходимлар	Ип газлама халат	12	
		Резина қўлқоп	Навбатчи	
		Ип газлама қўлқоп	6	
		Респиратор	Яроқсиз бўлгунча	
		Противогаз	Яроқсиз бўлгунча	
		Сочиқ	6	
4. Дорихона муассасалари				
50.	Доривор ўсимлик хом ашёсини қабул қилувчи омборчи; ёрдамчи (транспорт) ишчи	Ип газлама костюм	12	
		Чарм ботинка	12	
		Ип газлама қўлқоп	3	
		Респиратор	Яроқсиз бўлгунча	

Т/р	Касб ва лавозим номлари	Махсус кийим, махсус пойабзал ва бошқа якка тартибда ҳимояланиш воситаларининг номлари	Фойдаланиш муддати (ойларда)
		Қишда қўшимча равишда:	
		Иссиқ тутувчи астарли ип газлама куртка	36
51.	Санитар-фаррош	Сув ўтказмайдиган модда шимдирилган кўкракпешли ип газлама фартук	Навбатчи
		Резина қўлқоп	Навбатчи
		Резина калиш	Навбатчи
		Ҳимояловчи кўзойнак (кислота сақланган идишларни ювишда)	Яроқсиз бўлгунча
52.	Дориларни тайёрлаш, назорат қилиш ва идишларга қуйиш (фасовка қилиш) ишларини бажарувчи фармацевт ходимлар	Сув ўтказмайдиган модда шимдирилган кўкракпешли ип газлама фартук	12
		Терига яра тошишини келтириб чиқариш бўйича салбий таъсир кўрсатувчи заҳарли моддалар билан ишлашда қўшимча равишда:	
		Сув ўтказмайдиган модда шимдирилган кўкракпешли резина фартук	Навбатчи
		Резина этик (кислота ва ишқорлар билан ишлашда)	Навбатчи
		Резина қўлқоп	Навбатчи
		Резинали енгча	Навбатчи
		Респиратор	Яроқсиз бўлгунча
		Ҳимояловчи кўзойнак	Яроқсиз бўлгунча
53.	Ёрдамчи (транспорт) ишчи	Сув ўтказмайдиган модда шимдирилган кўкракпешли ип газлама фартук	12
		Ип газлама қўлқоп	2
		Қиш вақтида ташқарида ишлашда қўшимча равишда:	
		Иссиқ тутувчи астарли ип газлама куртка	36
54.	Кўзойнакларни таъмирлаш ишларини бажарувчи ходимлар	Ип газлама халат	12
		Резина қўлқоп	Навбатчи
		Ҳимояловчи кўзойнак	Яроқсиз бўлгунча
5. Тиббий илмий-изланиш муассасалари ва ўқув юртлари ходимларига			
55.	Лойиҳа ташкилотларида ҳамда моргларда марҳумлар билан ишлайдиган илмий ходимлар; ўқитувчилар ва лаборантлар	Сув ўтказмайдиган модда шимдирилган ип газлама фартук	12
		Резина калиш	Навбатчи
		Резина қўлқоп	Навбатчи
		Резина енгча	Навбатчи
		Ҳимояловчи кўзойнак	Яроқсиз бўлгунча
56.	Рентген хоналарида ишлайдиган илмий ходимлар; ўқитувчи ходимлар; лаборантлар ва муҳандис-техник ходимлар	Кўрғошинланган резинадан тайёрланган фартук ва юбка	Навбатчи
		Кўрғошинланган резинадан тайёрланган қўлқоплар	Навбатчи
		Ип газлама қўлқоп	3

Т/р	Касб ва лавозим номлари	Махсус кийим, махсус пойабзал ва бошқа якка тартибда ҳимояланиш воситаларининг номлари	Фойдаланиш муддати (ойларда)
		Адаптация учун кўзойнаклар	Яроқсиз бўлгунча
		Рентген плёнкаларини проявка қилишда қўшимча равишда:	
		Нам шиммайдиган матодан тикилган фартук	Навбатчи
		Резина қўлқоплар	Навбатчи
57.	Ёпиқ радиоактив моддалар билан ишлайдиган илмий ходимлар; ўқитувчи ходимлар; лаборантлар; муҳандис-техник ходимлар ва мутахассислар	Қўрғошинланган резинадан тайёрланган фартук ва юбка	Навбатчи
		Қўрғошинланган резинадан тайёрланган қўлқоплар	Навбатчи
		Ип газлама қўлқоп	3
		Ҳимояловчи кўзойнак	Яроқсиз бўлгунча
		Рентген плёнкаларини проявка қилишда қўшимча равишда:	
		Сув ўтказмайдиган модда шимдирилган ип газлама фартук	12
		Резина қўлқоп	Навбатчи
58.	Ёпиқ радиоактив моддалар билан ишлайдиган илмий ходимлар; ўқитувчи ходимлар; лаборантлар; муҳандис-техник ходимлар ва мутахассислар	Ип газлама халат	Навбатчи
		Резина қўлқоп	Навбатчи
		Ип газлама қалпоқ	Навбатчи
		Бета-нурланувчилар билан ишлашда қўшимча равишда:	
		Органик шишадан тайёрланган ҳимояловчи кўзойнак	Навбатчи
59.	Қуйидаги очиқ радиоактив моддалар билан ишлайдиган илмий ходимлар; ўқитувчи ходимлар; лаборантлар; муҳандис-техник ходимлар ва мутахассислар	а) умумий активлиги 1 милликюри (мс)гача	
		Ип газлама халат	6
		Резина фартук	Навбатчи
		Жарроҳлик қўлқопи	Навбатчи
		Резина енгча	Навбатчи
		Ип газлама қалпоқча	6
		Сочиқ	2
		б) умумий активлиги 1 мс дан 10 мс гача	
		Ип газлама халат	6
		Резина фартук ёки яримкомбинезон	Навбатчи
		Резина енгча	Навбатчи
		Жарроҳлик қўлқопи	Навбатчи
		Ип газлама қалпоқча	6
		Сочиқ	1
		в) умумий активлиги 10 мс дан юқори	
		Ип газлама комбинезон	3
		Ип газлама ички кийим	6
		Резина фартук	Навбатчи
		Чарм шиппак ёки ботинка	Навбатчи
		Резина этик	Навбатчи
		Резина калиш	Навбатчи
		Жарроҳлик қўлқопи	Навбатчи
		Ип газлама пайпоқ	3
		Ип газлама қалпоқ	3
		Респиратор	Навбатчи
		Сочиқ	1

Т/р	Касб ва лавозим номлари	Махсус кийим, махсус пойабзал ва бошқа якка тартибда ҳимояланиш воситаларининг номлари	Фойдаланиш муддати (ойларда)	
60.	Лабораторияларда ишлайдиган илмий ходимлар; лаборантлар; муҳандис-техник ходимлар	Ип газлама халат	Навбатчи	
		Сув ўтказмайдиган модда шимдирилган ип газлама фартук	Навбатчи	
		Резина қўлқоп	Навбатчи	
		Сув ўтказмайдиган модда шимдирилган ип газлама енгча	Навбатчи	
		Ҳимояловчи кўзойнак	Яроқсиз бўлгунча	
		Идишларни ювишда қўшимча равишда:		
		Резина калиш	Навбатчи	
6. Ҳайвонларни парваришlash				
61.	Ҳайвонларни сақлаш жойида ишлайдиган ва лабораторияда ҳайвонларини бевосита парваришlash ва улар билан ишлашда банд бўлган ходимлар	Ип газлама халат	12	
		Резина фартук	Навбатчи	
		Резина этик	12	
		Резина қўлқоп	Навбатчи	
		Резина енгча	Навбатчи	
		Ип газлама қўлқоп	2	
		Ип газлама қалпоқча ёки рўмол	12	
		Қиш вақтида қўшимча равишда:		
		Иссиқ тутувчи астарли ип газлама куртка	36	
62.	Тажриба ўтказиладиган йирик ҳайвонларни парвариш қилиш ҳамда иммунизацион ҳайвонларга хизмат кўрсатувчи ходимлар	Ип газлама комбинезон	12	
		Резина этик	Навбатчи	
		Резина қўлқоп	Навбатчи	
		Ип газлама қўлқоп	12	
		Ип газлама қалпоқча ёки рўмол	6	
		Қиш вақтида қўшимча равишда:		
		Иссиқ тутувчи астарли ип газлама куртка	36	
63.	Иммунизацион бўлинмалар ходимлари	Ип газлама халат	12	
		Резина фартук	Навбатчи	
		Резина этик	12	
		Сув ўтказмайдиган модда шимдирилган ип газлама енгча	Навбатчи	
		Резина қўлқоп	Навбатчи	
		Ип газлама қалпоқ	2	
7. Кир ювиш хоналари				
64.	Лаборант; кимёгар	Ип газлама халат	12	
		Ип газлама қалпоқча	12	
65.	Совун қайнатувчи	Ип газлама халат	12	
		Сув ўтказмайдиган модда шимдирилган ип газлама фартук	Навбатчи	
		Резина этик	Навбатчи	
		Резина қўлқоп	Навбатчи	
		Ҳимояловчи кўзойнак	Яроқсиз бўлгунча	
66.	Центрифугаларда ювилган кирларни сиқувчи	Ип газлама халат	12	
		Сув ўтказмайдиган модда шимдирилган ип газлама фартук	Навбатчи	
		Резина этик	Навбатчи	
		Пайтава	6	

Т/р	Касб ва лавозим номлари	Махсус кийим, махсус пойабзал ва бошқа якка тартибда ҳимояланиш воситаларининг номлари	Фойдаланиш муддати (ойларда)
		Ип газлама қалпоқ ёки рўмол	12
67.	Ювиладиган ифлос кирларни қабул қилиш ва саралаш бўлинмасида ишлайдиган ва буюртмаларни қабул қилувчи; сараловчи; назоратчи; ҳисобчи ва ёрдамчи (транспорт) ишчи	Ип газлама халат	12
		Резина фартук	Навбатчи
		Резина этик	Навбатчи
		Резина қўлқоп	Навбатчи
		Ип газлама қалпоқ ёки рўмол	6
		Респиратор	Яроқсиз бўлгунча
		Ҳимояловчи кўзойнак	Яроқсиз бўлгунча
68.	Барча цехларда (ювиладиган, ифлос кирларни қабул қилиш бўлинмасидан ташқари) ишлайдиган ёрдамчи (транспорт) ишчи	Ип газлама халат	12
		Сув ўтказмайдиган модда шимдирилган ип газлама фартук	Навбатчи
		Сув ўтказмайдиган модда шимдирилган ип газлама қалпоқ ёки рўмол	6
		Қиш вақтида ташқарида ишлашда қўшимча равишда:	
		Иссиқ тутувчи астарли ип газлама куртка	36
69.	Кирларни қўлда ва механизациялашган равишда ювиш, кирни ивитиш ишларида банд бўлган ювувчи	Ип газлама халат	12
		Сув ўтказмайдиган модда шимдирилган ип газлама фартук	Навбатчи
		Резина этик	Навбатчи
		Пайтава	6
		Ип газлама қалпоқ ёки рўмол	6
70.	Қуриштиш-дазмоллаш цехлари (бўлинмалари)да кирларни қуриштиш, дазмоллаш, маркировка қилиш, назорат қилиш ва намлаш ишларини бажарувчи кирларни қуриштувчи, шунингдек тоза кирларни тарқатиш ишларини бажарувчи буюртмаларни қабул қилувчи	Ип газлама халат	12
		Ип матодан тикилган қалпоқ ёки рўмол	12
71.	Кир ювиш жиҳозлари, сув қувурлари ва канализацияни таъмирлаш ишларида банд бўлган чилангар-таъмирчи ҳамда электр жиҳозларига хизмат кўрсатувчи электромонтёр	Ип газлама комбинезон	12
		Резина этик	Навбатчи
		Резина қўлқоп	Навбатчи
		Ип газлама қўлқоп	2
72.	Ишлаб чиқариш хоналари фарроши	Ип газлама халат	12
		Резина калишлар	12
		Резина қўлқоплар	Навбатчи
		Ип газлама қалпоқ ёки рўмол	6
8. Умумий касблар			
73.	Санитар автомобили ҳайдовчиси	Ип газлама халат	12
		Ип газлама қўлқоп	6
		Қиш вақтида, кабинаси иситилмайдиган автомобилда ишлаш вақтида қўшимча равишда:	
		Иссиқ тутувчи астарли ип газлама куртка	36

Т/р	Касб ва лавозим номлари	Махсус кийим, махсус пойабзал ва бошқа якка тартибда ҳимояланиш воситаларининг номлари	Фойдаланиш муддати (ойларда)	
74.	Фаррош	Ип газлама комбинезон	12	
75.	Тиббий жиҳозларни таъмирлаш ва уларга хизмат кўрсатиш бўйича электр монтаж; тиббий рентген жиҳозларни таъмирлаш ва уларга хизмат кўрсатиш бўйича электр механик; тиббий оптик жиҳозларни таъмирлаш ва уларга хизмат кўрсатиш бўйича электр механик; наркоз-нафас олиш аппаратларини таъмирлаш ва уларга хизмат кўрсатиш бўйича электр механик, шунингдек тиббий жиҳозлар ва аппаратларни монтаж, демонтаж қилиш, таъмирлаш ишларида бевосита банд бўлган муҳандис-техник ходимлар	Ип газлама костюм	12	
		Ип газлама қўлқоп	3	
		Бошқа муассасаларга сафарга боришда қўшимча равишда:		
		Сув ўтказмайдиган модда шимдирилган ип газлама плаш	Навбатчи	
		Бошқа аҳоли яшаш пунктларига сафарга боришда:		
		Иссиқ тутувчи астарли ип газлама куртка	36	
		Юпқа ип газлама кўйлакнинг пастки қисми	24	
		Қалин ип газлама кўйлакнинг пастки қисми	24	
		Диатилтолуамид моддаси шимдирилган бош ёпинчиғи	24	
II. Радиоактив моддалар ва ионлаштирувчи нурланишлар манбалари бўлган ишларда банд бўлган ишчи ва ходимларга				
76.	Махсус машина ҳайдовчиси (бир вақтнинг ўзida дозиметрчи вазифасини бажарувчи)	Ип газлама комбинезон	6	
		Ип газлама ички кийим	6	
		Сочиқ	1	
		Ип газлама берет	6	
		Ип газлама пайпоқ	3	
		Резина қўлқоп	Навбатчи	
		Сарм пойабзал	12	
		Резина этик	12	
		Пластикатли комбинезон	Навбатчи	
		Пластикатли энгча	Навбатчи	
		Қиш вақтида кабинаси иситилмайдиган махсус машина ҳайдовчисига қўшимча равишда:		
		Иссиқ тутувчи астарли ип газлама куртка	36	
Иссиқ тутувчи астарли ип газлама шим	36			
77.	Кўчма гамма-дефектоскопия қурилмасида бевосита ишлайдиган ходимлар	Ип газлама костюм	12	
		Ип газлама берет	12	
		Ип газлама қўлқоп	3	
		Қишда ташқарида ишлашда қўшимча равишда:		
		Иссиқ тутувчи астарли ип газлама куртка	36	
Иссиқ тутувчи астарли ип газлама шим	36			
78.	Турғун гамма-дефектоскопия қурилмасида бевосита ишлайдиган ходимлар	Ип газлама халат	12	
		Ип газлама берет	12	
		Ип газлама қўлқоп	3	

Т/р	Касб ва лавозим номлари	Махсус кийим, махсус пойабзал ва бошқа якка тартибда ҳимояланиш воситаларининг номлари	Фойдаланиш муддати (ойларда)	
79.	Умумий активлиги 10 милликюригача бўлган очиқ радиоактив моддалар билан боғлиқ лаборатория ёки sanoat ишларини бажарадиган ходимлар	Ип газлама халат	6	
		Ип газлама берет	6	
		Сочиқ	1	
		Пластикатли фартук	Навбатчи	
		Пластикатли энгча	Навбатчи	
		Резина қўлқоп	Навбатчи	
80.	Умумий активлиги 10 милликюридан юқори бўлган очиқ радиоактив моддалар билан боғлиқ лаборатория ёки sanoat ишларини бажарадиган ходимлар; радиоактив моддалар билан заҳарланган тажриба ҳайвонлари билан бевосита ишлайдиган ходимлари	Пластикатли энгча	Навбатчи	
		Резина қўлқоп	Навбатчи	
		Чарм пойабзал	12	
		Резина этик	12	
		Ип газлама ёки брезент қўлқоп	3	
81.	Радиоактив моддалар билан заҳарланган жиҳозлар, ҳаво тортувчи шкафлар, бокслар, махсус вентиляция ва канализация тизимларини таъмирлаш, шунингдек авария ишларида бевосита банд бўлган ходимлар	Ип газлама костюм	3	
		Ички кийим	6	
		Ип матодан тикилган берет	3	
		Ип матодан тикилган пайпоқ	1	
		Сочиқ	1	
		Резина этик	12	
		Резина қўлқоп	12	
		Пластикатли яримкомбинезон	Навбатчи	
		Пластикатли фартук	Навбатчи	
Пластикатли энгча	Навбатчи			
82.	Ядро реакторлар ва махсус оморларда радиоактив моддалар ва ионлаштирувчи нурланишлар манбалари бўлган ишларда банд бўлган ишчи ва ходимлар, шунингдек дозиметрик хизмат ходимлари	Ип газлама костюм	3	
		Ип газлама ички кийим	6	
		Ип газлама берет	3	
		Сочиқ	1	
		Брезент қўлқоп	Навбатчи	
		Резина қўлқоп	Навбатчи	
		Чарм пойабзал	12	
		Резина этик	12	
		Пластикатли фартук	Навбатчи	
		Пластикатли энгча	Навбатчи	
83.	Тезлаштирувчи қурилмаларда бевосита ишлайдиган ходимлар	Ип газлама халат	6	
		Сочиқ	1	
		Резина қўлқоп	Навбатчи	
		Пластикатли энгча	Навбатчи	
		Резина этик	12	
		Ҳимояловчи кўзойнак	Яроқсиз бўлгунча	
		Тезлаштирувчи қурилмадаги зарарланган жиҳозларни таъмирлаш ва созлаш ишларини бажаришда, қўшимча равишда:		
		Ип газлама қўлқоп	6	
84.	Махсус кир ювиш хоналари ходимлари	Ип газлама костюм	6	
		Ип газлама берет	6	
		Ип газлама пайпоқ	3	
		Сочиқ	1	
		Резина этик	3	
		Резина қўлқоп	6	

Т/р	Касб ва лавозим номлари	Махсус кийим, махсус пойабзал ва бошқа якка тартибда ҳимояланиш воситаларининг номлари	Фойдаланиш муддати (ойларда)		
		Пластикатли фартук	Навбатчи		
		Пластикатли энгча	Навбатчи		
85.	Радиоактив моддаларни кўмиш ишларида банд бўлган ишчилар	Ип газлама комбинезон	6		
		Ип газлама ички кийим	6		
		Сочиқ	1		
		Ип газлама пайпоқ	3		
		Ип газлама берет	6		
		Ип газлама қўлқоп	3		
		Резина этик	12		
		Резина қўлқоп	Навбатчи		
		ЛГ русумли пневмокостюм ёки пластикатли комбинезон	Навбатчи		
		Қиш вақтида ташқарида ишлашда кўшимча равишда:			
		Иссиқ тутувчи астарли ип газлама куртка	36		
Иссиқ тутувчи астарли ип газлама шим	36				
86.	Цех омборхонасида ишлайдиган табелчи; лифтчи; омборчи; шунингдек радиоактив моддалар ва ионлаштирувчи нурланишлар манбалари бўлган ишларда банд бўлган барча ходимлар	Ип газлама халат	12		
		Ип газлама берет	12		
		Чарм шиппак	12		
		Резина этик	12		
87.	Радиоактив моддалар билан боғлиқ ишлар бажариладиган, умумий активлик даражасидан қатъи назар, ишлаб чиқариш хоналарини мунтазам тозалаш билан банд бўлган фаррошлар	Ип газлама халат	6		
		Сочиқ	1		
		Ботинкалар	12		
		Резина этиклар	12		
		Резина қўлқоп	Навбатчи		
		Пластикатли фартук	Навбатчи		
Пластикатли энгча	Навбатчи				
Изоҳ:					
1. Радиоактив моддалар ва ионлаштирувчи нурланиш манбалари билан ишлашда фойдаланиладиган барча махсус кийимларни корхона ҳудудидан ташқарига олиб чиқишга рухсат берилмайди.					
2. Радиоактив моддалар ва ионлаштирувчи нурланиш манбалари билан ишлашга вақтинча жалб этиладиган ходимлар, шунингдек радиоактив моддалар қўлланиладиган ишлаб чиқариш хоналарига кирадиган шахсларга, ушбу хоналарда доимий ишлайдиган ходимлар сингари махсус кийим, махсус пойабзал ва бошқа шахсий ҳимоя воситалари берилиши шарт. Бунинг учун, ушбу хоналарда кўшимча равишда махсус кийим, махсус пойабзал ва бошқа шахсий ҳимоя воситалари комплектлари сақлаб турилиши зарур.					
3. Махсус кийим ва ҳимоя воситаларини дезактивация қилиш имкони бўлмаган ҳолларда улар, фойдаланиш муддатидан қатъи назар, зудлик билан янгиларига алмаштирилиши зарур.					
4. Махсус кийим ва ҳимоя воситаларини дезактивация қилиш вақтида ходимларга вақтинча захира комплектлари берилади.					
5. Радиоактив моддалар билан очиқ ҳолда ишлайдиган ходимларга бериладиган махсус кийим, махсус пойабзал ва бошқа шахсий ҳимоя воситаларининг алоҳида белгилари бўлиши зарур.					
6. Мазкур меъёрларда кўзда тутилган ички кийим ва ип матодан тикилган пайпоқлар ходимларга, махсус санитар ўтиш жойидан ўтиши ҳолларидагина берилади. Санитар ўтиш жойидан мунтазам ўтиш бўйича мажбурий режим ўрнатилган барча ходимларга мазкур меъёрларда кўрсатиб ўтилган махсус кийимлардан ташқари, кўшимча равишда дока рўмолча, аёлларга эса бюстгальтер берилади.					

<p>7. Радиоактив моддалар ва ионлаштирувчи нурланиш манбалари билан очик ҳавода ишлайдиган ходимларга, қўшимча равишда ип матодан тикилган, иссиқ астарли куртка ва ип матодан тикилган иссиқ астарли шим берилади.</p> <p>8. Бажарилаётган ишларнинг хусусиятидан келиб чиқиб, ходимларга радиация хавфсизлиги қоидаларига мувофиқ қўшимча равишда қўйидагилар берилади: респираторлар, филтрловчи противогазлар, антифонлар, ҳимояловчи кўзойнаклар — яроқсиз ҳолга келгунча; пневмо-маскалар, пневмошлемлар, пневмокурткалар, пневмокостюмлар — навбатчи сифатида.</p> <p>9. Ип матодан тикилган костюмлар, комбинезонлар, халатлар, беретлар бўялмаган молескин матосидан, ички кийимлар бўялмаган бўздан тикилиши, халатлар орқа томондан тугмаланиши зарур.</p> <p>10. Резина қўлқоплар заруратга кўра берилади. Улардан фойдаланиш муддати иш хусусиятидан келиб чиқиб белгиланади.</p> <p>11. Радиоактив моддалар билан ишлайдиган ходимларга, бажариладиган ишларнинг хусусияти ва давомийлигидан келиб чиққан ҳолда, резина қўлқопларга қўшимча равишда ип матодан тикилган қўлқоплар берилиши мумкин.</p> <p>12. Радиоактив моддалардан I, II ва III тоифаларга кўра очик ҳолда фойдаланилган ишлар бажариладиган лабораториялар авария бригадаларининг таркибидан келиб чиққан ҳолда авария комплеклари билан таъминланган бўлиши зарур.</p>				
Т/р	Касб ва лавозим номлари	Махсус кийим, махсус пойабзал ва бошқа якка тартибда ҳимояланиш воситаларининг номлари	Фойдаланиш муддати (ойларда)	
III. Олий ўқув юртлири ишчи ва хизматчиларига				
1. Лабораториялар, ўқув устахоналари				
88.	Совутгич қурилмалари ва термобарокамерада мунгазам равишда ишлайдиган лаборантлар; ўқув усталари; ишчилари; препаратлар участка механиклари	Ип газлама комбинезон	18	
		Противогаз	Яроқсиз бўлгунча	
		Совутгич қурилмалари ва термобарокамералар ичида ишлаш вақтида қўшимча равишда:		
		Иссиқ тутувчи астарли ип газлама куртка	36	
		Иссиқ тутувчи астарли ип газлама шим	36	
89.	Спектротометр полярографларида ҳамда спектрограф ва электрон микроскопларда ишлайдиган лаборантлар; препаратлар	Ип газлама халат	12	
		Резина қўлқоп	Навбатчи	
		Ҳимояловчи кўзойнак	Яроқсиз бўлгунча	
90.	Газ пайвандлаш, газпайвандлаш усулида кесиш, бензинли арраларда кесиш, ацетилен қурилмаларни зарядка ва разрядка қилиш ишларида банд бўлган лаборант; ўқув мастери; препаратлар; газ пайвандчи	Оловга қарши модда шимдирилган ип газлама костюм	18	
		Чарм ботинка	24	
		Брезент қўлқоп	3	
		Ҳимояловчи кўзойнак	Яроқсиз бўлгунча	
		Қиш вақтида ташқарида ишлашда қўшимча равишда:		
		Иссиқ тутувчи астарли ип газлама куртка	36	
		Иссиқ тутувчи астарли ип газлама шим	36	
		Ацетилен қурилмаларини зарядка ва разрядка қилишда қўшимча равишда:		
		Резина этик	18	
		Резина қўлқоп	Навбатчи	
		Респиратор	Яроқсиз бўлгунча	

Т/р	Касб ва лавозим номлари	Махсус кийим, махсус пойабзал ва бошқа якка тартибда ҳимоя-ланиш воситаларининг номлари	Фойдаланиш муддати (ойларда)	
91.	Электр пайвандлаш ва электр пайвандлаш ёрдамида кесиш ишларини мунтазам бажарадиган лаборант; ўқув устаси; электр пайвандчи	Брезент костюм	24	
		Чарм ботинка	24	
		Брезент қўлқоп	3	
		Диэлектрик калиш	Навбатчи	
		Диэлектрик қўлқоп	Навбатчи	
		Ҳимоя шлеми	Навбатчи	
		Қиш вақтида ташқарида ишлашда қўшимча равишда:		
		Иссиқ тутувчи астарли ип газлама куртка	36	
Иссиқ тутувчи астарли ип газлама шим	36			
92.	Фотоплёнкаларга ишлов бериш ва фото эритмаларни тайёрлаш ишларини мунтазам бажарадиган лаборант; ўқув устаси ва препаратор	Сув ўтказмайдиган модда шимдирилган ип газлама халат	12	
		Резина қўлқоп	Навбатчи	
		Лаборант ва препараторга қўшимча равишда:		
		Сув ўтказмайдиган модда шимдирилган кўкракпешли ип газлама фартук	Навбатчи	
93.	Участка лаборанти; ўқув мастери, механиги; технологик жиҳозлар созловчиси; электр вакуум ишлаб чиқариш жиҳозлари созловчиси; назорат-ўлчов асбоблари ва автоматика созловчиси	Ип газлама халат	12	
		Ип газлама қўлқоп	Навбатчи	
		Ҳимояловчи кўзойнак	Яроқсиз бўлгунча	
94.	Гулзор (оранжерея) ва иссиқхоналарда мунтазам ишларни бажарадиган лаборант; препаратор; ишчи	Ип газлама халат	12	
		Ип газлама қўлқоп	3	
		Кактуслар билан ишлашда:		
		Ип газлама фартук ўрнига брезент фартук	18	
		Ип газлама қўлқоп ўрнига брезент қўлқоп	6	
		Тропик оранжереяларда ишлашда қўшимча равишда:		
Резина этик	18			
95.	Токсик, портловчи моддалар ва кислоталар билан боғлиқ ишларни мунтазам бажарадиган кичик илмий ходим; муҳандис; лаборант; техник; ўқув устаси; участка мастери; препаратор; ишчи	Ип газлама халат	12	
		Сув ўтказмайдиган модда шимдирилган кўкракпешли ип газлама фартук	Навбатчи	
		Резина қўлқоп	Навбатчи	
		Противогаз	Навбатчи	
		Ҳимояловчи кўзойнак	Яроқсиз бўлгунча	
		Кислоталар билан ишлашда:		
		Сув ўтказмайдиган модда шимдирилган кўкракпешли ип газлама халат	12	
		Лаборантга қўшимча равишда:		
		Резина енгча	Навбатчи	

Т/р	Касб ва лавозим номлари	Махсус кийим, махсус пойабзал ва бошқа якка тартибда ҳимояланиш воситаларининг номлари	Фойдаланиш муддати (ойларда)
		Олов ва портлаш хавфи мавжуд моддалар билан ишлашда:	
		Сув ўтказмайдиغان модда шимдирилган кўкракпешли ип газлама костюм	12
		Оловга қарши модда шимдирилган ип газлама қўлқоп	12
		Оловга қарши модда шимдирилган ип газлама маска	Яроқсиз бўлгунча
		Металл-органик моддалар билан ишлашда қўшимча равишда:	
		Резина қўлқоп	12
96.	ВЧ, УВЧ ва радиолокацион қурилмаларда бевосита ишловчи кичик илмий ходим; муҳандис; лаборант; техник; ўқув устаси; препаратдор	Ип газлама яримкомбинезон ёки халат	12
		Диэлектрик қўлқоп	Навбатчи
		Ҳимояловчи кўзойнак	Яроқсиз бўлгунча
97.	Рентген аппаратларда мунтазам ишлайдиган кичик илмий ходим; муҳандис; рентген техниги; рентген лаборанти; участка механиги; препаратдор; ўқув устаси	Ип газлама фартук	12
		Қўргошинланган резина фартук	Навбатчи
		Қўргошинланган резина қўлқоп	Навбатчи
		Ип газлама қалпоқча	Навбатчи
		Диэлектрик калиш	Навбатчи
2. Умумий касблар			
98.	Китоб сақлаш омборларида ишлайдиган библиотекачи	Ип газлама халат	12
99.	Ёқилғи-мойлаш материаллари қуёвчиси	Ип газлама халат	12
		Ип газлама қўлқоп	6
		Этиланган бензин билан ишлашда қўшимча равишда:	
		Резина фартук	12
		Резина этик	12
		Резина қўлқоп	12
		Қиш вақтида ташқарида ишлашда қўшимча равишда:	
		Иссиқ тутувчи астарли ип газлама куртка	36
		Иссиқ тутувчи астарли ип газлама шим	36
100.	Киномеханик	Диэлектрик калиш	Навбатчи
		Диэлектрик қўлқоп	Навбатчи
101.	Бўёқчи	Ип газлама қўлқоп	4
		Ип газлама комбинезон	4
		Салбий таъсир кўрсатувчи бўёқлар билан ишлашда қўшимча равишда:	
		Резина қўлқоп	Навбатчи
		Ҳимояловчи кўзойнак	Яроқсиз бўлгунча
		Томда ишлашда қўшимча равишда:	
		Резина калиш	Навбатчи
		Ҳимояловчи белбоғ	Навбатчи
		Бойлер қурилмаларига хизмат кўрсатишда:	

Т/р	Касб ва лавозим номлари	Махсус кийим, махсус пойабзал ва бошқа якка тартибда ҳимояланиш воситаларининг номлари	Фойдаланиш муддати (ойларда)
102.	Қозонхона машинисти (ўт ёқувчиси)	Ип газлама комбинезон	12
		Ип газлама қўлқоп	4
103.	Совутгич қурилмалари машинисти	Ип газлама яримкомбинезон	12
		Иссиқ тутувчи астарли ип газлама куртка	36
		Диэлектрик қўлқоп	Навбатчи
		Диэлектрик калиш	Навбатчи
		Противогаз	Навбатчи
104.	Бевосита камераларда совутгич жиҳозларини таъмирлаш ва унга хизмат кўрсатиш ишларини бажарувчи чилангар-таъмирчи	Ип газлама қўлқоп	2
		Резина калиш	Навбатчи
		Противогаз	Навбатчи
		Иссиқ тутувчи астарли ип газлама куртка	36
		Иссиқ тутувчи астарли ип газлама шим	36
		Ип газлама қўлқоп	3
105.	Биоларнинг юқори қисмларини техник сақлаб туриш ва таъмирлаш, шунингдек баланд биоларнинг томларини тозалаш ишларини бажарувчи ишчи	Ҳимоя белбоғи	Навбатчи
		Қиш вақтида ташқарида ишлашда қўшимча равишда:	
		Иссиқ тутувчи астарли ип газлама куртка	36
		Иссиқ тутувчи астарли ип газлама шим	36
		Ип газлама қўлқоп	3

Якуний қоида

Мазкур намунавий меъёрлар Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлиги, Ўзбекистон Касаба уюшмалари Федерацияси кенгаши билан келишилган.

Соғлиқни сақлаш вазири

А. ИКРАМОВ

2009 йил 5 август

*Ўзбекистон Касаба уюшмалари
Федерацияси кенгаши раиси*

Д. ЖАҲОНГИРОВА

2009 йил 5 август

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ МЕХНАТ ВА АҲОЛИНИ
ИЖТИМОЙ МУҲОФАЗА ҚИЛИШ ВАЗИРИНИНГ
БУЙРУҒИ

392 Мебеллар ва ёғоч қурилиш материалларини тайёрлаш ва таъмирлашда меҳнатни муҳофаза қилиш қоидаларини тасдиқлаш ҳақида

*Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги томонидан 2009 йил
27 августда рўйхатдан ўтказилди, рўйхат рақами 1999*

(2009 йил 6 сентябрдан кучга киради)

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2000 йил 12 июлдаги 267-сон қарори билан тасдиқланган «Меҳнатни муҳофаза қилишга доир қоида ва нормаларни қайта кўриб чиқиш, ишлаб чиқиш ва жорий этиш Дастури» (Ўзбекистон Республикаси Ҳукуматининг қарорлари тўплами, 2000 й., 7-сон, 39-модда) ижросини таъминлаш мақсадида **буюраман:**

1. Мебеллар ва ёғоч қурилиш материалларини тайёрлаш ва таъмирлашда меҳнатни муҳофаза қилиш қоидалари иловага мувофиқ тасдиқлансин.

2. Мазкур буйруқ Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлигида давлат рўйхатига олинган кундан бошлаб ўн кун ўтгандан кейин кучга киради.

Вазир в.б.

А. ХАИТОВ

Тошкент ш.,
2009 йил 27 июль,
47-Б-сон

Ўзбекистон Республикаси
Меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза
қилиш вазирининг 2009 йил 27 июлдаги
47-Б-сон буйруғига
ИЛОВА

**Мебеллар ва ёғоч қурилиш материалларини тайёрлаш ва
таъмирлашда меҳнатни муҳофаза қилиш
ҚОИДАЛАРИ**

Мазкур Қоидалар Ўзбекистон Республикасининг «Меҳнатни муҳофаза қилиш тўғрисида»ги (Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг Ахборотномаси, 1993 й., 5-сон, 223-модда) Қонунига мувофиқ мебеллар ва ёғоч қурилиш материалларини тайёрлаш ва таъмирлашда меҳнатни муҳофаза қилиш тартибини белгилайди.

I. Умумий қоидалар

1. Мазкур Қоидалар мебеллар ва ёғоч қурилиш материалларини тайёрлаш ва таъмирлаш ташкилотларига (бундан кейинги ўринларда ташкилотлар деб юритилади) тааллуқлидир.

2. Мазкур Қоидалар ишлаб чиқариш биноларини ва иншоотларини лойиҳалаш, қуриш ва қайта қуришда, цехларни техник жиҳозлаш ва қайта жиҳозлашда, технологик жараёнлар ҳамда ускуналардан фойдаланишда ҳисобга олиниши лозим.

3. Мазкур Қоидалар техник жиҳатдан тартибга солиш соҳасидаги норматив ҳужжатлар талаблари бажарилиши шарт эканлигини истисно этмайди.

4. Ташкилотларда меҳнатни муҳофаза қилишга доир қонунлар ва бошқа меъёрий ҳужжатларга риоя этилиши устидан давлат назорати бунга махсус ваколат берилган давлат идоралари томонидан, жамоатчилик назорати эса меҳнат жамоалари ва касаба уюшмаси ташкилотлари томонидан сайланадиган меҳнатни муҳофаза қилиш бўйича вакиллар томонидан амалга оширилади.

II. Хавфсизлик бўйича умумий талаблар

1-§. Меҳнатни муҳофаза қилиш хизматини ташкил этиш

5. Ташкилотларда меҳнатни муҳофаза қилиш борасидаги ишларни ташкил қилиш Меҳнат муҳофазаси бўйича ишларни ташкил қилиш ҳақидаги намунавий низомга (рўйхат рақами 273, 1996 йил 14 август) мувофиқ амалга оширилиши лозим.

6. Меҳнат муҳофазаси бўйича ишларни ташкил қилиш ҳақидаги намунавий низомга (рўйхат рақами 273, 1996 йил 14 август) мувофиқ ташкилотларда меҳнатни муҳофаза қилиш бўйича ички назоратнинг асосий турлари қуйидагилар ҳисобланади:

ишларга раҳбарлик қилувчи ва бошқа мансабдор шахсларнинг тезкор назорати;

маъмурий-жамоатчилик назорати (уч босқичли назорат);

бош мутахассислар хизмати томонидан амалга ошириладиган назорат.

Қуйидагилар назорат қилиниши лозим:

иш жойларининг аҳволи;

меҳнат қонунчилигига риоя қилиниши;

меҳнатни муҳофаза қилишни бошқариш вазифаларини амалга оширишга доир ишларни бажариш;

ишлаб чиқаришдаги бахтсиз ҳодисаларни ўз вақтида, тўғри ўрганиб чиқилиши;

меҳнатни муҳофаза қилиш чора-тадбирларининг бажарилиши;

меҳнатни муҳофаза қилишга ажратилган маблағларнинг тўғри сарфланиши.

7. Ташкилотларда қуйидаги асосий ҳужжатлар ишлаб чиқилади (тасдиқланади) ва юритилади:

меҳнат шароитлари ва меҳнатни муҳофаза қилиш ишларини яхшилаш, санитария-соғломлаштириш чора-тадбирлари бўйича бўлимни ўз ичига олган жамоавий шартнома;

тасдиқланган меҳнат шароитларини баҳолаш ва иш ўринларини аттестация қилиш услубига мувофиқ иш ўринларини аттестация қилиш карталари;

меҳнатни муҳофаза қилиш хизматининг чораклик иш режалари;

ишчилар ва муҳандис-техник ходимларни ўқитиш, йўл-йўриқ бериш ва билимларини синовдан ўтказиш дастурлари;

меҳнатни муҳофаза қилиш бўйича маъмурий-жамоатчилик назоратини юритиш журнали (уч босқичли назорат);

ишчи ва хизматчилар билан ёнфинга қарши йўл-йўриқ бериш ва ёнфин-техникавий минимум машғулотларини ўтказиш дастури;

хар бир касб ва иш турлари бўйича меҳнатни муҳофаза қилиш йўриқномалари.

8. Ўзбекистон Республикасининг «Меҳнатни муҳофаза қилиш тўғрисида»ги Қонунининг (Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг Ахборотномаси, 1993 йил, 5-сон, 223-модда) 14-моддасига мувофиқ ходимлар сони 50 нафар ва ундан ошадиган ташкилотларда махсус тайёргарликка эга шахслар орасида меҳнатни муҳофаза қилиш хизматлари тузилади (лавозим жорий этилади), 50 ва ундан ортиқ транспорт воситаларига эга бўлган ташкилотларда эса бундан ташқари йўл ҳаракати хавфсизлиги хизматлари тузилади (лавозимлар жорий этилади). Ходимлар сони ва транспорт воситалари миқдори камроқ ташкилотларда меҳнатни муҳофаза қилиш хизматининг вазифаларини бажариш раҳбарлардан бирининг зиммасига юклатилади.

9. Меҳнатни муҳофаза қилиш хизмати ўз мақомига кўра ташкилотнинг асосий хизматларига тенглаштирилади ва унинг раҳбари ёки бош муҳандисига бўйсунди ҳамда ташкилотнинг фаолияти тугатилган тақдирда бекор қилинади.

10. Меҳнатни муҳофаза қилиш хизматининг мутахассислари лавозим йўриқномасига биноан уларнинг мажбуриятлари жумласига киритилмаган бошқа ишларни бажаришга жалб қилиниши мумкин эмас.

11. Ташкилотларда меҳнат фаолияти билан боғлиқ равишда содир бўлган бахтсиз ҳодисалар ва бошқа жароҳатланишларни текшириш ва ҳисобини юритиш Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1997 йил 6 июндаги 286-сонли қарори билан тасдиқланган Ишлаб чиқаришдаги бахтсиз ҳодисаларни ва ходимлар саломатлигининг бошқа хил зарарланишини текшириш ва ҳисобга олиш тўғрисидаги низомга мувофиқ амалга оширилиши лозим.

2-§. Ходимларга йўл-йўриқ бериш, ўқитиш ва уларнинг билимларини синовдан ўтказиш ишларини ташкил этиш

12. Ташкилотларнинг барча ходимлари, шу жумладан раҳбарлари ўз касблари ва иш турлари бўйича белгиланган тартибда ўқишлари, йўл-йўриқлар олишлари ҳамда билимлари синовдан ўтказилиши керак.

13. Бевосита ишлаб чиқаришда ишларни ташкиллаштириш ва бажариш билан боғлиқ ходимлар, раҳбарлар, муҳандис-техник ходимларнинг меҳнатни муҳофаза қилиш бўйича билимларини синовдан ўтказиш Меҳнат муҳофазаси бўйича ўқишларни ташкил қилиш ва билимларни синаш ҳақидаги намунавий низомга (рўйхат рақами 272, 1996 йил 14 август) мувофиқ амалга оширилиши лозим.

14. Ишларни технологик регламент бўйича хавфсиз юритиш йўриқномалари Меҳнатни муҳофаза қилиш бўйича йўриқномаларни ишлаб чиқиш тўғрисидаги низомга (рўйхат рақами 870, 2000 йил 7 январь) мувофиқ ишлаб чиқилади ва ишловчилар ҳамда иш жойларини шу йўриқномалар билан таъминлаш ташкилот раҳбарияти зиммасига юклатилади.

3-§. Хавфли ва зарарли ишлаб чиқариш омиллари

15. Ходимлар хавfli ва зарарли ишлаб чиқариш омиллари, уларнинг тавсифи, юзага келиш манбалари, ишчиларга таъсир қилиш хусусиятлари ва саломатлик учун хавfliлик даражаси ва келгусидаги оқибатлари тўғрисида тўлиқ маълумотга эга бўлиши лозим.

16. Иш жойларидаги ишлаб чиқариш муҳити ва меҳнат жараёнининг хавfli ҳамда зарарли омиллари тўғрисидаги маълумотлар ишлаб чиқариш муҳитининг физик, кимёвий, радиологик, микробиологик ва микроиқлим ўлчови натижалари, шунингдек меҳнатнинг оғирлиги иш жойларини меҳнат шароитлари бўйича аттестация қилиш орқали тасдиқланиши лозим.

17. Ҳар битта ташкилот ёки алоҳида ишлаб чиқариш хавfli ва зарарли меҳнат шароитларига эга бўлган касблар, иш ўринлари ва ҳудудларининг Санитария қоидалари ва меъёрларига мувофиқ зарарлилик ва хавfliлик синфи кўрсатилган рўйхатига ҳамда ишлаб чиқариш омилларининг зарарлилик ва хавfliлик кўрсаткичлари, меҳнат жараёнининг оғирлик кўрсаткичлари бўйича меҳнат шароитларининг амалдаги гигиеник таснифига эга бўлиши лозим.

18. Янги зарарли моддалар пайдо бўлишига ёки хавfli ва зарарли омиллар йўқолишига олиб келадиган технологик жараёнлар ўзгаришларида ёхуд янги ишлаб чиқариш ускуналарини жорий қилишда рўйхатларга тегишли ўзгартиришлар киритилиши лозим.

4-§. Ўта хавfli касблар ва ишлар рўйхати

19. Ташкилот ўта хавfli шароитда бажариладиган касблар ва ишлар рўйхатига эга бўлиши лозим. Рўйхатда аниқ технологик жараён, ишлаб

чиқариш ускунаси, ишлатиладиган хом ашё ва ишларни амалга ошириш хусусиятлари билан боғлиқ хавфлар ҳисобга олинади лозим. Рўйхатга хавфли моддалар билан бажариладиган ишлар, баландликда, ифлосланган ҳаво ва сув муҳитида, юқори ҳарорат ва намлик шароитида бажариладиган ишлар, буғ ва сув иситиш қозонлари, юк кўтариш механизмлари, босим остида ишлайдиган сифимлар, электр ускуналарга хизмат кўрсатиш билан боғлиқ ишлар ҳамда амалдаги тармоқ рўйхатларига мувофиқ бошқа ишлар киритилиши шарт.

20. Ўта хавфли ишларга фақат махсус ўқитилган, ушбу ишларни бажариш ҳуқуқини берувчи ҳужжатга эга бўлган ходимлар қўйилади.

21. Барча ходимлар ўта хавфли ишларни бажариш топшириғини олишдан олдин, меҳнат муҳофазаси бўйича йўл-йўриқ олиши ва ишларни хавфсиз бажариш усуллари ўзлаштириб олиши шарт.

22. Ўта хавфли ишларни бажариш, фақат белгиланган тартибда масъул ходим қўл қўйиб расмийлаштирилган махсус наряд-рухсатномага мувофиқ амалга оширилиши лозим.

23. Ташкилот (цех) раҳбарияти ўта хавфли ишларни режалаштиришда, ташкиллаштиришда ва хавфсиз бажаришда белгиланган талабларга мувофиқ амалга оширилишига тўла жавобгардирлар.

5-§. Жамоавий ва якка тартибдаги ҳимоя воситаларини қўллаш

24. Ишловчиларни зарарли ва хавфли ишлаб чиқариш муҳити омилларидан ҳимоя қилиш тегишли стандартлар ва меъёрлар талабларига мос жамоавий ва шахсий ҳимоя воситаларидан фойдаланиш орқали таъминланиши лозим.

25. Жамоавий ҳимоя қилиш воситалари жумласига қуйидагилар кирди: ишлаб чиқариш хоналари ва иш жойларининг ҳаво муҳитини нормаллаштириш воситалари (шамоллатиш ва ҳаво тозалаш, иситиш, ҳаво ҳароратини, намлигини бир хил меъёрда сақлаш ва бошқалар);

ишлаб чиқариш хоналари ва иш жойларининг ёруғлигини нормаллаштириш воситалари (ёритиш асбоблари, ёруғлик ўринлари, ёруғликдан ҳимоя қилиш мосламалари ва бошқалар);

шовқин, тебранма, электр токи уриши, статик ток ва ускуналар юзасининг юқори даражадаги ҳароратдан ҳимоя қилиш воситалари;

механик ва кимёвий омилларнинг таъсиридан ҳимоя қилиш воситалари.

26. Жамоавий ҳимоя воситалари (вентиляция, аспирация, ерга улаш, маҳаллий сўрғичлар ва бошқалар) зарарли ва хавфли ишлаб чиқариш муҳити омиллари хонадаги барча ишловчиларга таъсир қилганда қўлланиши шарт ва ташкилотни куриш ёки реконструкция қилиш лойиҳаларига киритилиши лозим.

27. Жамоавий ҳимоя воситалари зарарли ва хавфли омилларни рухсат этилган миқдоргача камайтириш имконини бермаган ҳолларда шахсий ҳимоя

воситалари қўлланиши лозим. Бундай ҳолларда шахсий ҳимоя воситаларисиз кишиларнинг иштироки ва ишлар амалга оширилиши тақиқланади.

28. Меҳнат шароити ноқулай ишларда банд бўлган ходимлар белгиланган нормалар бўйича:

сут (шунга тенг бошқа озиқ-овқат маҳсулотлари);

даволаш-профилактика озиқ-овқати;

газли шўр сув (иссиқ цехларда ишловчилар учун);

махсус кийим-бош, махсус пойабзал, бошқа шахсий ҳимоя ва гигиена воситалари билан бепул таъминланиши лозим.

29. Шахсий ҳимоя воситаларидан фойдаланган ҳолда ишловчилар, уларнинг қўлланиши, ҳимоя хусусиятлари, амал қилиш муддати тўғрисида маълумотларга эга бўлиши ҳамда улардан фойдаланишга ўргатилиши лозим.

30. Ташкилот маъмурияти ёки иш берувчи қуйидагиларни таъминлаши шарт:

амалдаги меъёрлар бўйича мазкур ишлаб чиқариш учун талаб қилинадиган барча шахсий ҳимоя воситаларининг зарур миқдори ва номенклатурасини;

ҳимоя воситаларини қўллаш ва тўғри фойдаланиш устидан доимий назоратни амалга оширишни;

қўлланилаётган ҳимоя воситаларининг самарадорлиги ва созлигини текширишни;

шахсий ҳимоя воситаларидан хавфли ва захарли моддалар муҳитида фойдаланилганда уларни дегазация ва дезинфекция қилишни (бир марта қўлланиладиган ҳимоя воситалари бундан мустасно).

31. Ташкилот маъмурияти, ишчи ва хизматчиларни махсус кийим, пойабзал ва бошқа якка тартибда ҳимояланиш воситалари билан мебель ишлаб чиқаришда ходимлар учун махсус кийим, махсус пойабзал ва бошқа якка тартибда ҳимояланиш воситаларини бепул беришнинг намунавий меъёрларига (рўйхат рақами 1904, 2009 йил 14 февраль) мувофиқ таъминлаши шарт.

6-§. Ходимларнинг ишлаб чиқариш жараёнида иштирок этишига рухсат бериш

32. Ташкилот ходимлари ишни бажаришнинг хавфсиз усулларига ўқитиб, олинган билимлари Меҳнат муҳофазаси бўйича ўқишларни ташкил қилиш ва билимларни синаш тўғрисидаги намунавий низомга (рўйхат рақами 272, 1996 йил 14 август) мувофиқ синовдан ўтказилгандан сўнг ишлаб чиқариш жараёнида иштирок этишга рухсат этилиши лозим.

33. Ўн саккиз ёшга тўлмаган шахслар меҳнатидан фойдаланишга ҳамда уларнинг юк кўтариши ва ташишига норматив ҳужжатлар талабларига мувофиқ рухсат этилиши лозим.

34. Аёллар меҳнатидан фойдаланиш қисман ёки тўлиқ тақиқланган ноқулай меҳнат шароитига эга ишлар рўйхатига (рўйхат рақами 865,

2000 йил 5 январь) мувофиқ аёллар зарарли ва ноқулай меҳнат шароитига эга ишларга қабул қилинмаслиги лозим.

7-§. Ходимларнинг соғлиғини назорат қилиш

35. Ташкилот маъмурияти (ёки иш берувчи) касаба уюшмаси қўмитаси ва ваколатли соғлиқни сақлаш органлари билан биргаликда ҳар йили даврий тиббий кўрикдан ўтиши лозим бўлган ходимларнинг рўйхатини тузиши ҳамда ходимларнинг кўрикка келишини таъминлаши лозим.

36. Ташкилотларда ходимларнинг соғлиғини назорат қилиш «Ходимларни ишга киришдан олдин дастлабки ва даврий тиббий кўриклардан ўтказиш тизимини такомиллаштириш тўғрисида»ги буйруқ (рўйхат рақами 937, 2000 йил 23 июнь) асосида амалга оширилиши лозим.

37. Тиббий кўрикдан ўтишдан ёки тиббий комиссияларнинг текширувлар натижасида берган тавсияларини бажаришдан бўйин товлаган ходимларни маъмурият ишга қўймасликка ҳақлидир.

38. Соғлиғи ҳолатига кўра энгилроқ ёки ноқулай ишлаб чиқариш омилларининг таъсиридан ҳоли бўлган ишга ўтказишга муҳтож ходимларни иш берувчи, уларнинг розилиги билан, тиббий хулосага мувофиқ вақтинча ёки муддатини чекламай, ана шундай ишларга ўтказиши шарт.

39. Тиббий кўриклар ташкилотнинг тиббий-санитария қисмлари ва поликлиникалари, улар мавжуд бўлмаган ҳолда даволаш-профилактика муассасаси томонидан ўтказилиши лозим. Тиббий кўриклар даволаш-соғломлаштириш тадбирлари белгиланган текшириш далолатномаси билан яқунланиши лозим.

40. Ташкилот маъмурияти (ёки иш берувчи) ва касаба уюшмаси қўмитаси тиббий кўрик далолатномаси билан танишиб чиқиши, иш берувчи эса далолатномада кўзда тутилган барча тадбирлар ва кўрсатмаларни бажариши лозим.

41. Даврий тиббий кўриклар ўз вақтида, сифатли ўтказилиши ва уларнинг натижаларига кўра тавсиялар бажарилиши учун жавобгарлик ташкилотнинг маъмурияти зиммасига юкланади.

42. Ходимларни соғлиғи туфайли уларга рухсат этилмаган ишларда ишлатиш тақиқланади.

8-§. Ташкилотларнинг ишлаб чиқариш бинолари ва хоналарига қўйиладиган талаблар

43. Ишлаб чиқариш бинолари ҚМҚ 2.09.02 «Ишлаб чиқариш бинолари» талабларига мувофиқ бўлиши лозим.

44. Ўтиш, чиқиш йўллари, коридор, тамбур, нарвонлар турли жисмлар ва асбоб-ускуналар билан тўсиб қўйилишига рухсат этилмайди. Эвакуация чиқиш йўлларининг барча эшиклари бинодан чиқиш йўналиши бўйича очилиши лозим.

45. Поллар текис, ёриқларсиз, тешиқларсиз ва шишиб чиққан жойлари

бўлмаслиги, ҚМҚ 2.03.13 «Поллар» талабларига мувофиқ бажарилган бўлиши лозим.

46. Бошқариш пульталари — зарарли ва портлаш хавфи бўлган буг, газ ва чанглар ажралиб, шунингдек юқори тебранишга эга бўлган технологик асбоб-ускуналар ўрнатилган ишлаб чиқариш хоналарида жойлаштирилиши мумкин эмас.

9-§. Шамоллатиш ва иситиш тизимига қўйиладиган талаблар

47. Шамоллатиш ва иситиш ҚМҚ 2.04.05-97 «Иситиш, шамоллатиш ва кондиционерлаш» талабига мувофиқ бўлиши лозим.

48. Бино ва иншоотларнинг ишлаб чиқариш хоналарида ҳаводаги зарарли моддалар миқдори СанҚваМ 0046-95 «Гигиеник нормативлар. Иш ҳудуди ҳавосида зарарли моддаларнинг рухсат этилган энг кўп миқдорлари» талабларига мувофиқ бўлиши лозим.

49. Ўтиш жойларида (галереяларда, зиналар майдончаларида ва шунга ўхшаш) жойлашган иситиш жиҳозлари (кувурлар, регистрлар ва шунга ўхшашлар), рухсат этилган ўтиш йўлкаларини энини камайтирмаслиги керак.

50. Ишчи жойларида ҳаво ҳарорати йилнинг совуқ даврида енгил жисмоний ишларда 21°C, ўрта оғир ишларда 17°C ва оғир ишларда 16°C дан паст бўлмаслиги керак.

51. Ходимларни исиниши учун хоналарда ҳаво ҳарорати 22°C дан кам бўлмаслиги керак.

52. Биноларда жойлашган ишчи майдонларидан, ходимларни исиниш хоналаригача бўлган масофа 75 м, ташкилот майдонидаги ишчи жойларидан 150 м дан кўп бўлмаслиги керак

10-§. Сув таъминоти ва канализация тизимига қўйиладиган талаблар

53. Сув билан таъминлаш ва канализация тизими ҚМҚ 2.04.01-98 «Биноларни ички сув қузури ва канализацияси» талабига мос келиши керак.

54. Ташкилотни ишлаб чиқариш оқова сувлари, ташқи канализацияга етиб келгунча зарарли моддалардан тозаланиши керак.

55. Тозаланган сувда зарарли моддалар таркиби санитар нормаларига асосан чегараланган концентрациясидан ошиб кетиши керак эмас.

56. Ишлаб чиқариш эҳтиёжлари учун бериладиган сувнинг сифати технологик талабларга мос бўлиши керак.

57. Ичимлик сувдан фойдаланиш учун сув қузурига уланган фаввора-чалар бўлиши керак. Сув қувурлари йўқ бўлганда бакларда қайнатилган сув бўлиши лозим.

58. Иш жойидан сув ичиш қурилмасигача бўлган масофа 75 м дан ошмаслиги керак.

59. Ичимлик сувининг ҳарорати 8 дан 20°C гача бўлиши керак.

60. Ташкилот худудидаги ҳожатхоналар иссиқ ва канализацияланган бўлиши лозим.

61. Ташкилотда канализация тизими йўқ бўлганда Давлат санитар назорати органлари билан келишилган ҳолда ташкилотда ер қатламини ифлослантирмасликка ва ишлаб чиқариш канализациясига душхоналардан ва юз-қўл ювгичлардан сув оқмайдиган қурилмали ахлат ўраларига рухсат этилади.

11-§. Ёритишга қўйиладиган талаблар

62. Ташкилот майдонида, ишлаб чиқариш ва ёрдамчи бинолар ва хоналарда табиий ва сунъий ёритишлар ҚМҚ 2.01.05-98 «Табиий ва сунъий ёритиш» талабларига мувофиқ бўлиши керак.

63. Ёритиш ускуналарини ўрнатишда қандилларнинг турлари, лампаларнинг қуввати ва уларнинг жойлашиши тасдиқланган лойиҳага мос бўлиши керак.

64. Ишлаб чиқариш цехларидаги, хом ашё омборлари ва юк тушириш-ортиш майдонларидаги технологик ускуналар умумийга қўшимча равишда кўчма ёритиш мосламалари билан таъминланган бўлиши керак.

65. Авария ёритиш тармоқларига электр энергия истеъмолчиларини улаш тақиқланади. Авария ёритишларини созлиги камида чоракда бир марта текширилиши лозим.

66. Ёруғ тушувчи ойналарни йилда икки мартадан кам бўлмаган ҳолда тозалаш лозим.

67. Ёруғлик тушадиган дераза ва эшикларни бегона предметлар (ускуна, тайёр маҳсулот ва бошқалар) билан тўсиб қўйилишига рухсат этилмайди.

68. Юқори хавфли хоналарда кучланиши 36 В дан юқори бўлмаган кўчма электр ёриткичлар ишлатилиши керак. Ўта хавфли хоналарда, хоналардан ташқари, ҳамда ускуналар ва иншоотлар (бункерлар, силосослар, қудуқлар, буғлантириш камералари, туннеллар ва бошқалар)ни ёритиш учун кўчма электр ёриткичларни кучланиши 12 В дан ошмаслиги керак. Барча кўчма ёриткичларни металл ҳимояланиш тўри ҳамда шиша қалпоғи бўлиши керак.

12-§. Маиший ва қўшимча хоналарга, уларнинг сони, ҳолати ва жойлашувига қўйиладиган талаблар

69. Ҳар бир ташкилотда ҚМҚ 2.09.12-98 «Ташкилотларнинг маъмурий ва маиший хоналари» қоидалари талаблари ва мазкур Қоидаларга мувофиқ санитария-маиший ва қўшимча хоналар бўлиши лозим.

70. Маиший ва қўшимча хоналарни (биноларни) лойиҳалаш ҳамда қуриш уларни ишлаб чиқариш объектлари билан бир пайтда ишга тушириш зарурлигини ҳисобга олган ҳолда амалга оширилиши лозим.

71. Маиший хоналар имкон қадар иш жойларига яқин жойлаштирилиши зарур.

72. Махсус кийим-кечак ва баданнинг катта даражада ифлосланишини

юзага келтирадиган муҳитдаги иш участкаларида ишловчи ходимлар учун махсус майший хоналар жиҳозланиши лозим.

73. Уй ва иш кийимлари сақланадиган гардероблар, ҳожатхоналар, ювиниш ва чўмилиш хоналари эркаклар ва аёллар учун алоҳида бўлиши лозим.

74. Кийим алмаштириш хоналари, душхоналарнинг ўлчамлари, душ сеткалари, оёқ ванналари, бет-қўл ювгичлари, истеъмол сув таъминоти қурилмалари, ҳожатхоналар ва бошқа шу каби қурилмаларнинг сони, кўпчиликни ташкил этадиган сменада ишловчиларнинг сони ҳисобга олинган ҳолда белгиланиши лозим.

75. Душхоналар ва ҳожатхоналардаги тарновлар, каналлар, траплар, писсуарлар ва унитазлар мунтазам равишда тозаланиши, ювилиши ва дезинфекция қилиниши лозим. Ҳожатхоналарнинг поллари қуруқ ҳолда сақланиши лозим.

76. Ҳар бир ювиниш жиҳози иссиқ ва совуқ сув келадиган қувурларга уланган бўлиши лозим.

77. Ювиниш хоналарида электр қуритгичлар, кўзгу, кийим илгичлар, суюқ совун учун идишлар ва қаттиқ совун солгичлар кўзда тутилиши лозим.

78. Махсус кийимни ювиш учун ташкилотларда кир ювиш хоналари бўлиши лозим.

79. Овқатланиш пунктлари умумий овқатланиш ташкилотлари учун белгиланган санитария қоидалари талабларига жавоб бериши лозим.

III. Ишлаб чиқариш (технологик) жараёнларига қўйиладиган талаблар

1-§. Технологик ҳужжатларда ҳисобга олинishi лозим бўлган хавфсизлик талаблари

80. Ёғочни қайта ишлаш технологик жараёнлари ушбу Қоидаларга, СанҚваМ № 0208-06 «Технологик жараёнларни ташкиллаштириш санитария қоидалари ва ишлаб чиқариш жиҳозларига гигиеник талаблар» мувофиқ ташкил қилиниши ва ўтказилиши лозим.

81. Хом ашё ва материалларни қайта ишлаш технологик ускунанинг паспортида белгиланган талабларга мувофиқ амалга оширилиши лозим.

82. Автоматик линияларнинг ҳамма дастгоҳлари, уларни юргизиш ва тўхтатиш учун алоҳида бошқарув тизимларига эга бўлиши лозим.

83. Дастгоҳ ва механизмлардаги операцияларни бажарилиш кетма-кетлиги технологик жараёнга мувофиқ блокировка тизими билан таъминланиши лозим. Агарда тизимда механизмлардан биттаси тўхтаса, бу тўхтовчи механизмдан олдинги ҳамма дастгоҳ ва механизмларни ўчиши кўзда тутилиши лозим.

84. Линияларга икки томондан хизмат кўрсатиш зарур бўлса, унинг

устидан асосий иш жойлари худудид ва линиянинг ҳар 20 — 25 метрда ўтиш кўприклари қўл тутқичлари билан ўрнатилган бўлиши лозим.

2-§. Материаллар омборларига ва юк ортиш-тушириш майдончаларига талаблар

85. Ташкилот худудига келадиган материаллар ва ускуналар учун шу мақсадга ажратилган ва тайёрланган махсус омборлар ҳамда юк ортиш-тушириш майдончалари бўлиши ва уларнинг тузилиши ва жойлашиши «Умумий мақсадлар учун омбор бинолари ва иншоотлари» ҚМҚ талабларига мос бўлиши керак.

86. Омборларда материалларни тахлаш усуллари ёритилган меҳнат муҳофазаси ва ёнғин профилактикаси бўйича йўриқнома кўринарли жойга осиб қўйилади. Бу йўриқномада ушбу омборда қандай материаллар, қанча миқдорда, қандай идишда сақланиши мумкинлиги кўрсатилиши керак. Кўринарли жойларга юкларни жойлаш ва ортиш схемаси осиб қўйилиши лозим.

87. Ташкилотлардаги юк ортиш-тушириш эстакадалари, майдончалари, платформаларининг поллари вагон поли ёки автомобиль кузови текислиги билан баробар бўлиши керак.

88. Юк ортиш майдончаси периметри бўйича (бундан юк ташиш транспорти йўли мустасно) баландлиги 30 см. ли мустаҳкам ҳимояловчи тўсик билан тўсилиши лозим.

89. Юк ортиш-тушириш майдончалари ва эстакадалари текисланган ва асфальтланган бўлиши керак. Унинг сатҳи сув тўпланмайдиган бўлиши ва қиш вақтида мунтазам равишда қор ва муздан тозалаб турилиши керак.

90. Сиқилган газ, шу жумладан кислород махсус шамоллатиладиган, очик аланга манбаларидан ва пайвандлаш жойларидан ҳимояланган, биринчи қаватда жойлашган ва ташкилот худудига алоҳида чиқиладиган хонага жойлаштирилиши лозим.

91. Кальций карбиди захираси курук, яхши шамоллатиладиган, ёнмайдиган ва ташқаридан ёритиладиган хоналарда сақланиши керак.

92. Кальций карбидини ертўлаларда сақлаш тақиқланади.

93. Битта омборда кальций карбиди билан бирга, сиқилган газ тўлдирилган баллонлар, ҳамда кислородли баллонлар ва ёнувчи газлар сақланиши тақиқланади.

94. Кислота алоҳида хонада сақланиши керак. У хонада фақат дистилланган сув бўлиши мумкин.

3-§. Юкларни кўтариш ва ташишда хавфсизлик талаблари

95. Юклар-тушириш ишлари ташкилот буйруғи билан тайинлаган масъул шахс назорати остида бажарилиши шарт.

96. Юк кўтариш-ташиш ускуналарининг техник ҳолати ва тўғри ишлатилиши устидан назорат буйруқ билан тайинланган, махсус ўқитилган, аттестациядан ўтган муҳандис-техник ходимга топширилиши лозим.

97. Юкни илувчилар иши, шу ишларни хавфсиз бажариш йўриқномасига биноан бажарилиши керак.

98. Электротельфер, илгагидан юкларни тушиб кетишини олдини олиш учун химоя қурилмалари билан таъминланган бўлиши керак.

99. Юкларни кўтариш ва ташиш вақтида тугун ва сиртмоқларни тўғри-лаш ва сирпаниб кетган арқонни тўғрилаш тақиқланади. Юкни одамлар устидан кўтариб ўтиш тақиқланади.

100. Юк кўтариш ускунасига кўтариши мумкин бўлган юкнинг оғирлик чегараси, ўтказилган синовнинг вақти ва келгуси синов вақти ёзиб қўйилиши керак.

101. Транспорт воситалари ўлчамлари ва конструкцияси, ташиладиган юкнинг ўлчамига мос бўлиши керак.

102. Ташкилот ичидаги ва цехдаги транспорт воситаларидан хавфсиз фойдаланиш учун масъул шахслар ҳар куни транспорт воситаларини техник ҳолатини текшириб чиқиши ва ишга рухсат этилганлиги тўғрисида журналга қайд қилишлари керак.

103. Транспорт воситалари ҳаракати учун мўлжалланган цехларга кириш ва чиқиш жойларида ва цехлар орасидаги технологик ўтиш жойларига «Диққат! Транспорт» огоҳлантириш белгилари ўрнатилган бўлиши керак.

104. Ташкилот ичидаги ва цехдаги юкларни ташишга мўлжалланган транспорт воситаларида одам ташиш тақиқланади.

105. Транспорт воситаларига юкларни жойлаш схемалари (электр авто юклагичлари, автомобиллари, темир йўл вагонлари, электр аравачалари) ташкилот бош муҳандиси томонидан тасдиқланган бўлиши керак.

106. Оғирлиги 30 кг дан ортиқ бўлган юкларни юклаш-тушириш механизм ёрдамида амалга оширилади.

107. Эстакадада юклаш-тушириш ишларини олиб боришда, одамларни вагонларга кириши учун тиргаклар билан тўсилган, ўтиш кўприкчалари ўрнатилган бўлиши керак.

108. Юк кўтариш мосламалари юк кўтариш ёки ташиш вақтида уларни ўз-ўзидан ағдарилишини ёки очилиб кетишини олдини олувчи қурилма билан таъминланган бўлиши керак.

109. Юк кўтариш машиналарининг юк илгакларидан юкни ўз-ўзидан чиқиб кетишини олдини олиш учун, улар сақлаш қулфлари билан жиҳозланган бўлиши керак.

4-§. Ёнғин ва портлаш хавфсизлиги талаблари

110. Ишлаб чиқариш жараёнлари ёнғин ва портлаш хавфсизлиги, уларни режалаштиришда, ташкиллаштиришда ва олиб боришда ГОСТ 12.1.004-91 «Ёнғин хавфсизлиги. Умумий талаблари» ва ГОСТ 12.1.010-90 «Портлаш хавфи. Умумий талаблари» талабларига ва ушбу Қоидаларга мувофиқ таъминланиши лозим

111. Ишлаб чиқаришда ўрганилмаган ёнғин ва портлаш хавфи ва ток-

сик хусусиятларига эга бўлган моддалар ва материалларни ишлаб чиқариш жараёнида қўллаш тақиқланади.

112. Технологик объектларнинг портлаш хавфлилиги ҳолати юзасидан белгиланган тартибда назорат ўрнатилиши лозим.

113. Технологик жараёнлар жойлаштирилган бинолар ва хоналарнинг портлаш жиҳатидан хавфлилик тоифалари лойиҳа ташкилоти томонидан ТЛТМ 24-86 «Технологик лойиҳалаштириш тармоқ меъёрлари»га мувофиқ ҳар бир ҳолат учун алоҳида аниқланиши керак.

114. Технологик жараёнларни амалга оширишда ёнғинлар, портлашлар, авариялар, заҳарланишлар содир бўлиши ҳамда атроф муҳит ишлаб чиқариш чиқиндилари (оқова сувлари, вентиляция чиқиндилари ва шу каби) билан ифлосланиш эҳтимолини истисно этадиган шароитлар таъминланиши лозим.

115. Барча ишлаб чиқариш цехлари, хом ашё ва тайёр маҳсулот омборхоналари, маъмурий ва бошқа ёрдамчи бинолар ҳамда иншоотлар дастлабки ёнғинни ўчириш воситалари билан таъминланган бўлиши шарт.

116. Вентиляция тизими ёнғиндан дарак берувчи сигнализация билан бирлаштирилган бўлиши лозим.

117. Ҳар бир цех, участка, омборда мавжуд меъёрлар асосида, ҳудудий ёнғин хавфсизлиги хизмати билан келишилган ёнғин хавфсизлиги бўйича йўриқнома ишлаб чиқилиши ва кўринадиган жойга осиб қўйилиши лозим.

118. Ташкилотларда барча ишлаб чиқариш, ёрдамчи ва маиший хоналарда ёнғин хавфсизлигига жавобгар шахс ташкилот маъмуриятининг буйруғига асосан тайинланиши лозим.

119. Ташкилотларда ёнғин хавфсизлиги идоралари томонидан белгиланган меъёрларда ёнғинга қарши курашиш учун ўт ўчириш воситалари бўлиши лозим.

120. Ходимлар билан ёнғин хавфсизлиги техминимуми бўйича машғулотлар ўтказилиши ва уларга тегишли йўл-йўриқлар берилиши лозим.

121. Бино ва ёнғин сув манбаи йўлақлари ҳамда ёнғин воситалари ва ускуналарига борадиган йўлақлар доимо бўш бўлиши керак. Бинолар оралигидаги ёнғинга қарши масофа узилмаларида материаллар, ускуналар, бўш идишларни тахлаш ва автомобиль тўхташ жойи учун ишлатишга рухсат этилмайди.

5-§. Ёғочлар пўстлоғини шилиш

122. Ёғочлар пўстлоғини шилиш дастгоҳи ва конвейерларни бошқарувчи оператор иш жойини (кабина) дастгоҳдан чиқувчи товушни ўтказмайди-ган тўсиқ ортида жойлаштириш лозим.

123. Ёғочлар пўстлоғини шилиш дастгоҳлари ва конвейерларини жойлашуви уларга қулай ва хавфсиз хизмат кўрсатилиши таъминланиши лозим.

124. Таъмирлаш-монтаж ишларини олиб бориш учун пўстлоғни шилиш

дастгоҳи устида юк кўтарувчи қурилма (тельфер, таль, блоклар) ўрнатилган бўлиши лозим.

125. Ёғочлар пўстлогини шилиш дастгоҳидан пўстларни олиниши механизациялашган бўлиши лозим.

6-§. Арралаш дастгоҳидан фойдаланишда хавфсизлик талаблари

126. Думалоқ арралаш дастгоҳи ишлаётган вақтида унинг ҳудудига хизмат кўрсатувчи ходимлар киришини чегараловчи тўсиғи бўлиши лозим.

127. Тахта арралаш рамаси томонидаги ёғочларни йиғувчи майдон яхлит тўсиқ билан тўсилган бўлиши лозим.

128. Тахтани арралаш рамасидаги ёғоч қириндилари махсус ёрдамчи асбоб билан олиниши лозим.

129. Рама орқасидаги конвейерларни роликлари оралиғи бутун кенглиги бўйича юзаси текис ва тешиксиз бўлган қутилар билан ёпилган бўлиши лозим. Қути ва роликлар орасидаги тирқишлар 10 мм дан катта бўлмаслиги лозим.

130. Думалоқ аррала дастгоҳларда ишлов берилувчи материалларни механик тарзда узатилганда, олдинги ва орқадаги узатувчи валецлар орасидаги масофаси 100 мм дан кам бўлмаслиги лозим.

7-§. Арраланган материалларни саралаш

131. Саралаш майдонида тахтани узатувчи конвейерли лента ва ташловчи токча орасидан одамларни ўтишини тақиқловчи белгилар ўрнатилган бўлиши лозим.

132. Ташловчи токча қаршисига тахтани занжирли конвейер ташқарисига чиқиб кетишини чегараловчи тўсиқ ўрнатилган бўлиши лозим.

133. Конвейерда тахтанинг ҳаракатланув майдонига, майдонни икки томонидан ҳар 20 м да кўтарилиш учун нарвонлар бўлиши лозим.

134. Тахтани тепа қаватидан пастки қаватдаги саралаш майдонига тушириш зонаси тўсилган бўлиши лозим.

135. Конвейердан пакетларга тахталарни қўлда ташилишини енгиллаштириш учун ролик билан таъминланган бўлиши лозим. Пакетлар орасидаги ораликлари 0,7 м дан кам бўлмаслиги лозим.

136. Пакетлар учун мўлжалланган тагликлар автоуловнинг юкни ушловчи мосламасининг ўлчовларига мос келиши лозим.

137. Пакетнинг мувозанатини таъминлаш учун ҳар 300 — 400 мм баландликда учтадан кам бўлмаган бир хил қалинликдаги оралик қистирмалари қўйилиши ва уларнинг учлари пакет чегарасидан чиқиб турмаслиги лозим.

138. Автоматик ёки ярим автоматик саралаш майдонларидаги тахтани пакетларга юборилаётган ҳудуди тўсилган бўлиши лозим.

8-§. Арраланган материалларга антисептика билан ишлов бериш

139. Арраланган материалларни ботириш услуби билан антисептика ишлари ташкил қилинганда хавфсизлик талаблари амалдаги меъёрий ҳужжатлар талабига ва ушбу Қоидаларга мувофиқ бўлиши лозим.

140. Препаратларни сувда аралаштирилиши механизацияланган бўлиши лозим.

141. Арраланган материалларни ваннага тушириш ва ваннадан кўтарилиши механизациялашган бўлиши лозим. Нуқсонли пакетларни ваннага тушириш тақиқланади.

142. Пакетларни ваннага йўналтириш учун ишловчилар қўл ушлаш жойининг узунлиги 1 м дан кам бўлмаган илгак ёки багор билан таъминланган бўлиши лозим. Пакетни эритмадан олинганда, ванна устида ортикча эритмани оқиб кетиши учун ушлаб туриш керак.

143. Препаратли эритма ваннаси олдидаги майдон юзаси текис ва нишабли бўлиб, суюқлик оқиб тушиши учун ариқчага эга бўлиши лозим.

144. Ванна ойда бир марта тозалаб турилиши лозим. Ванна тозалангандан сўнг, ёғоч қиринди маҳаллий санитария назорати идоралари билан келишилган махсус жойга чиқариб юборилиши керак. Ваннага тушган ёғоч қириндилар чиқариб юборилиши ёки тинчлантиргичли қудуқда сув оқимида ювилиши лозим.

145. Арраланган материалларни антисептикасида банд бўлган ишчилар алоҳида санитар-маиший души бор хоналар, махсус кийим ва оёқ кийимни қуритиш учун мосламаларга эга жавонлар, сунъий вентиляция, махсус кийимлар ва респираторлар билан таъминланган бўлиши лозим.

146. Арраланган материалларни антисептика қилишда қўлланадиган препаратлар алоҳида хоналарда ёпиқ идишларда сақланиши лозим.

147. Препаратлардан бўшаган идиш, сувда яхшилаб ювилгандан кейин фақат техник мақсадларда ишлатилиши мумкин.

9-§. Қуритиш пакетларини шакллантириш

148. Пакет шакллантирувчи машиналарга узатилаётган зич пакетли арраланган материалларни қабул қилувчи платформага ёки узатувчи конвейерга қўйилишида, пакетни текисланган қирраси платформа ёки конвейер қопламасида белгиланган белгиси билан тўғри келиши керак.

149. Конвейер ва шакллантирувчи пакетларда сурилиб кетган тахталарни махсус илгак ёрдамида тўғрилаш лозим.

150. Оралиқ кистирмаларни кассета мосламаси олдидаги майдонларга узатилиши механизациялашган бўлиши лозим.

10-§. Арраланган материалларни камерада қуритиш

151. Қуритиш блокларини рельс йўлларининг ҳолати (темир йўл изи

кенглигини доимийлиги, қийшайган жойларини йўқлиги, рельсларни траверс аравачаси билан бирлашиш ҳолати) ҳар ярим йилда текширилиши ва далолатнома билан расмийлаштирилган бўлиши лозим.

152. Трек ва траверс аравачаларида штабелларни юргазилиши пиёдалар тезлигида бўлиши лозим.

153. Траверс аравачаси ҳаракати вақтида штабеллар тушиб кетмаслигини олдини олувчи тирговичлар билан таъминланган бўлиши лозим.

154. Траверс аравачасининг электр юргизувчисининг таъминлаш кабели, канатда сиртмоксимон халқалар ёрдамида осилган тарзда бўлиши ва аравачанинг ҳаракати вақтида бемалол сурилиши лозим.

155. Штабелни траверс аравачаларига юклаш ёки тушириш вақтида уни ушлаб туриш учун фиксатор билан таъминланган бўлиши лозим.

156. Траверс аравачани охириги ҳолатида сақлаб қолиш учун, рельсларда чегараловчи-тиргович ўрнатилган бўлиши лозим.

157. Қуритиш штабелларини тўғри қўйилганлигини рельс йўлларида қўйилган габарит андоза орқали текширилиши лозим.

158. Қуритиш камераларини ёритиш 42В дан ошмайдиган кучланишдаги кўчма электр ёритгичлар орқали амалга оширилиши ҳамда уни уланиши ва ўчирилиши камеранинг ташқарисида бўлиши лозим.

159. Қуритиш режимини масофадан бошқарилиши ва қуритиш жараёнини созлаш автоматлаштирилган бўлиши лозим.

160. Қуритиш камераси ичида ишларни амалга ошириш ҳавони ҳарорати 400 С дан паст бўлганда рухсат этилади. Қуритиш камерасининг кириш эшиги олдида навбатчи ишчи қўйилган бўлиши лозим.

161. Арраланган материалларни намлигини қуритиш вақтида билиш учун, текширув намуналари бошқарув коридори томонидаги юқори ҳароратли камералар деворидаги туйнук орқали махсус мосламалар билан олиниши ва қўйилишига рухсат этилади.

162. Қуритиш камераларининг дарвоза эшикчалари камеранинг ташқариси ва ичкарасидан ҳам очиладиган ҳамда ҳаво занжирлари билан жиҳозланган бўлиши лозим.

163. Тутун қувурларининг шиберлари полдан туриб уларни ёпилишига имкон берувчи ва шиберни инидан чиқиб кетишини олдини олувчи мосламаларга эга бўлиши лозим.

11-§. Арраланган материалларга ва ярим маҳсулотларга ишлов бериш

164. Рандаловчи дастгоҳларга узунлиги 400 мм дан калта ёки қалинлиги 30 мм дан юқори бўлган ярим маҳсулотларни қўл билан рандалашга уза тишда махсус итариш колодкаси қўлланиши лозим.

165. Иккита ва ундан ортиқ ярим маҳсулотни рандалаш ишлари, ишончли сиқиш мосламалари билан жиҳозланган махсус рандаловчи дастгоҳларда амалга оширилиши лозим.

166. Узунлиги 400 мм дан, кесими 40 х 40 мм дан кам бўлган ярим маҳ-

сулотларни фрезеровка қилиш учун махсус мосламалар (кареткалар, андозалар, цулагалар) қўлланиши лозим.

12-§. Паркет ва паркет тахтани ишлаб чиқариш

167. Тўрт томонлама рандаловчи дастгоҳга ярим тайёр маҳсулотни узатилиши, уларни доналаб берилишини таъминловчи узатиш мосламаларида амалга оширилиши лозим.

168. Ишлов берилаётган ярим тайёр маҳсулотни энг кам узунлиги шундай бўлиши керакки, қирратўсиқ олдидан материални чиқиб турувчи қисми 100 мм дан кам бўлмаслиги лозим.

169. Пакет билан туширувчи қияли платформани кўтарилиши силтамасдан аста-секин амалга оширилиши лозим. Платформани кўтарилиш тезлиги ажратилаётган материални кесимига қараб соzilаниши лозим.

170. Арраланган материалларни туширишда қарама-қарши томондан сочилишни олдини олиш учун, конвейерда ёки қабул қилувчи столда қайтарувчи — чегаралов қутилари ўрнатилиши лозим.

171. Таъмирлаш ва созлаш ишлари учун, кўтарилган энгашувчи платформа тагида чегараловчи-штанга тиргови кўзда тутилган бўлиши лозим.

172. Энгашувчи платформанинг гидравлик, механик ёки пневматик кўтариш мосламаси тизими, уни кўтариб турган ҳолатида ишончли ушлаб туриши ва тизимда босим тушиб кетганда платформани тушиб кетиши ёки кўтарувчи платформани тармоқ қисмига механик ишдан чиқиш эҳтимолига йўл қўйилмаслиги лозим.

173. Кўп аррали дастгоҳлар паркет тахталарни, ёпувчи планкаларни арралаганда керакли бир хил ўлчамли арралар сони (диаметр бўйича тишларнинг сони ва параметрлари бўйича) билан таъминланган бўлиши лозим.

13-§. Деталь ва маҳсулотларга ишлов бериш

174. Лак қуювчи машиналарни юқори, пастки ва ён сўрғичларининг жиҳозлари, лак-бўёқ материалларини етказиб берувчи тизим билан боғланган бўлиши лозим.

175. Лак қуювчи машиналарининг ишчи аралашмали бочкаси зич ёпилган бўлиши лозим.

176. Лак қуювчи машиналарни ариқчаси, фильтри ва қопқоқларини эритувчи билан ювиш ишлари хавфсизлик техникаси йўриқномасига мувофиқ бажарилиши лозим.

177. Ҳар хил кимё бирикмали лак-бўёқ материалларни кетма-кет ишлаш тақиқланади.

178. Лак-бўёқ материалларни чиқиндилари йиғилган сари, кабинадаги гидрофилтрлар ваннаси ва сепараторлар меҳнат муҳофазаси йўриқномаси асосида вақти-вақти билан тозаланиши лозим.

179. Босим остида ишлайдиган бўяш асбоби манометрга эга бўлиши лозим.

180. Сепувчи-пистолетлар ерга уланиши лозим.

181. Пневматик лак-бўёқ материалларини сепувчи ва қуритиш камераларини ишга туширувчи ҳамма электр ускуналар кабинадан ташқарида жойлашган бўлиши лозим.

182. Кабиналарни ички деворларини, идишни очиш ва тозалаш, хоналарни тозалаш ишлари рангли металлдан тайёрланган, урилганда ва ишқаланганда учқун бермайдиган асбобларда бажарилиши лозим.

183. Маҳсулотларни электростатик усул билан бўяшда, махсус маҳаллий ҳаво сўриш мосламаси билан жиҳозланган электрбўяш камерасида бажарилиши лозим.

184. Электробўяш камерасига техника хавфсизлиги бўйича камида II тоифа гуруҳига эга бўлган оператор хизмат кўрсатиши лозим.

185. Юқори кучланиш берилаётганда электробўяш камерасининг кириш эшиги, оралиқ ва бошқариш пульти «Юқори кучланиш», «Ёқилган», «Кириш мумкин эмас» огоҳлантириш белгилари билан таъминланган бўлиши керак.

186. Электробўяш камерасининг блокировка мосламаси қуйидагиларни:

а) конвейер ишга тушгандан кейин 10 — 15 сонияда товуш сигналинини бериши;

б) ўчирилган вентилятор ва ҳаракатланмаётган конвейер вақтида сепиш тизимини ишламаслигини;

в) маҳаллий ҳаво сўриш мосламаси ўчирилганда юқори кучланиш бера олмаслигини таъминлаши лозим.

187. Қўлда ботириш усули билан ишлов берилганда ишлаётганларни қўли лак-бўёқ материалларига тегиб кетмаслиги учун махсус мосламалар қўлланиши лозим.

188. Полдан ваннани юқори чегарасигача бўлган баландлик 800 мм дан кам бўлмаслиги лозим.

189. Деталларни ботириш усули билан ишлов берилганда, қуритишни сўрма вентиляция билан жиҳозланган қуритиш камераларида бажариш лозим.

190. Деталлар қуритилаётганда, уларни қуритиш асбобларига тегиб кетиш эҳтимоли бартаараф этилиши ва уларга лак-бўёқ материаллари тегиб кетишидан ҳимояланган бўлиши лозим.

191. Қуритиш камерасининг вентиляция қурилмаси цех вентиляцияси билан боғланган бўлмаслиги лозим.

192. Лак-бўёқ материалларни ишчи аралашмасини тайёрлашда, ёпик сифимли механик аралаштирувчи қурилмада бажариш лозим.

193. Тайёрлов бўлимидаги стационар сифимларни атмосфера билан уланиши ҳаво-қувурлари орқали бино чегарасининг ташқарисига чиқарилиши лозим. Ишлаб чиқариш хоналарига зарарли моддалар чиқишига, бундан ташқари ҳар хил газли ва буғли асбоблардан чиққан қувурларни умумий битта ҳаво қувурига бирлаштириш рухсат этилмайди.

194. Лак-бўёқ материалларни ишчи аралашмасини тайёрлов хонасидан ускунагача ва иш жойигача марказлашган қувурлар орқали узатилиши лозим. Агарда сменада 200 кг дан кам бўлган бир турдаги лак-бўёқ материали

қўлланилса, учқун чиқмайдиган, синмайдиган ёпиқ идишда етказилиши мумкин.

195. Марказлаштирилган узатиш бўлмаганида, лак-бўёқ материалларини эритувчи ва суюлтирувчи қолдиғи лак тайёрлаш бўлимига ёки омборга қайтарилиши ва ёпиқ идишга тўкилиши лозим.

196. Лак-бўёқ материаллари ишчи аралашмасини ускуна ва иш жойига етказиб берувчи қувурларининг алоҳида бўлимларида носозлик бўлганида ёпиш учун тиқин мосламаларига эга бўлиши лозим.

197. Лак-бўёқ материаллари ишчи аралашмасини етказиб берувчи қувурлар маиший, маъмурий, идоровий ва ёрдамчи хоналардан, бундан ташқари эшик ва ойна ўймалари орқали ўтмаслиги лозим.

198. Жўмраклар, вентиляр, назорат-ўлчов асбоблари, кўриш ойналари ва бошқалар полдан 1,5 м дан ошмаган баландликда ва созлаш учун қулай бўлиши лозим. Вентиль ва жўмраклар 1,5 м дан баландликда жойлашган бўлса, полдан туриб бошқариш қурилмаси билан таъминланган бўлиши лозим.

199. Ишлов бериш цехининг поллари сменада камида 2 марта нам усулда ёки чанг тозалагичлар билан тозаланиши лозим.

200. Лак-бўёқ материаллари ишчи бирикмаларини тайёрлашда, бундан ташқари қоплама сиртини бўяш, қуритиш ва сайқал бериш жараёнини бажаришда ишлаб чиқариш хонасида камида икки одам бўлиши лозим.

201. Ишлов берувчи материаллар компонентлари енгил ёнадиган суюқликлар ва ёнувчи суюқликлар омборида сақланиши лозим.

202. Ишлов берувчи материаллар компонентлари сиғимларини ташиш механизациялашган бўлиши лозим. Сиғимлар ташиш вақтида ерланиши лозим.

203. Материаллар солинган бочкаларни қўлда икки қаватдан ортиқ жойлаштиришга йўл кўйилмайди. Бочкаларни механизация ёрдамида жойлаштиришда уч қаватдан юқори бўлмаслиги лозим. Бочкаларни ташиш учун йўлакларнинг кенглиги 1,8м дан, штабель ва токчалар орасидаги йўлаклар кенглиги эса 1 м дан кам бўлмаслиги лозим.

204. Полиэфир лаклар компонентларини (тезлаштирувчи асосли) ташиш ва сақлаш бошқа материаллардан алоҳида бўлиши лозим.

205. Ишлов бериладиган материаллар компоненти солинган идишга қуёш нурлари тушмаслиги лозим.

206. Омбор хоналари хизмат кўрсатувчи персоналга соғлом меҳнат шaroитларини яратиш учун вентиляция қурилмаси билан жиҳозланган бўлиши лозим.

207. Ўчирувчи, электр узгич ва электроқутилар омбордан ташқарига чиқишда жойлашган бўлиши лозим.

208. Лак-бўёқ материаллари ва унинг компонентлари, эритувчи ва суюлтирувчи материаллардан бўшаган идиш (бочка, бидон идиш) материал қолдиқларидан тозаланиб, тиқин билан ёпилиши ва махсус майдонларда сақланиши лозим.

209. Лак-бўёқ юзалари қопламасини сайқал қилувчи силлиқлаш ва сай-

қаллаш дастгоҳларидан алоҳида, бир-бирига қўшилмаган аспирацион қурилма орқали чангни чиқариш лозим.

210. Статик электр ҳосил қилувчи ускуна ва мосламаларда, уни ҳосил бўлишини олдини олиш учун қурилма ва тадбирлар кўзда тутилиши лозим.

14-§. Мебелни юмшоқ элементларини тайёрлаш

211. Мато ва бичимларни ташиш механизациялашган бўлиши лозим.

212. Бичиш столлари материаллар ўрамини кўтариш учун қурилмалар билан жиҳозланган бўлиши лозим.

213. Материални кесиш жойи маҳаллий ҳаво сўриш ускунаси ва чиқинди учун сифимлар билан жиҳозланган бўлиши лозим.

214. Игна билан ишловчи ходимлар бармоқ ўлчамига тўғри келувчи ангишвона билан таъминланиши лозим.

215. Сим ўрамларини кўтариш ва ташиш механизациялашган бўлиши лозим. Сим ўрамини ечиш ва симни дастгоҳга узатиш ҳудуди тўсилган бўлиши лозим.

216. Симни кесганда ёки узганда ёпиқ ҳимоя кўзойнаклари ишлатилиши лозим. Пружина маҳсус идишга жойланиши лозим.

217. Конвейерда қолиплаш ишлари қўл пневмо ва электр асбоби ёрдамида бажарилиши лозим.

218. Михлар конвейерга берилишидан олдин галтовка барабанларида ишлов берилган бўлиши лозим.

219. Поролонни пайвандлаш ва елимлаш алоҳида хонада бажарилиши лозим. Поролонни ёпиштирувчи дастгоҳлар маҳаллий ҳаво сўриш ускунаси билан жиҳозланган бўлиши лозим.

IV. Ишлаб чиқариш асбоб-ускуналарига қўйиладиган хавфсизлик талаблари

1-§. Ишлаб чиқариш ускуналарига қўйиладиган умумий талаблар

220. Барча қўзғалмас ускуналар, агрегат ва дастгоҳлар ишлаб чиқарган завод кўрсатмасига биноан мустаҳкам асосларга ва пойдеворларга ўрнатилиши лозим.

221. Барча айланувчи ва ҳаракатланувчи қисмлар (валларнинг чиқиб турган учлари, ҳаракат узатувчи тасмалар ва бошқалар) тўсилган бўлишлари керак.

222. Тўсиқлар мустаҳкам, енгил, ишончли равишда маҳкамланган бўлиши ва қисиб қолувчи тирқишлари, кесиб олувчи ва ўткир бурчаклари бўлмаслиги керак.

223. Оғирлиги 5 кг дан ортиқ бўлган тўсиқлар ушлаш учун қулай дастакларга эга бўлиши керак.

224. Ўзидан чангли ҳаво чиқарувчи ишлаб чиқариш ускуналари зичлаб

беркитилиши ва чанг ҳавони сўриш мосламалари билан таъминланган бўлиши керак.

225. Янги ўрнатилган ёки капитал созлашдан чиққан ускуналарни хавфсизлик техникаси муҳандиси иштирокида далолатнома тузилгандан кейин ишлатишга рухсат берилиши лозим.

226. Машинани созлаш, тозалаш, мойлаш ва камчиликларини бартараф қилиш билан боғлиқ бўлган барча ишларни бажариш электр таъминотидан узиб қўйилган, бутунлай ҳаракатдан тўхтаган ва огоҳлантирувчи белги осиб қўйилган ҳолатда бажарилиши лозим. Машинани юрғизиш белгини осиб қўйган шахс томонидан амалга оширилиши керак.

227. Тўсиқларнинг ва ҳимояловчи мосламаларнинг ҳамда асбобларнинг созлиги цех (бўлинма) раҳбарияти томонидан мунтазам текшириб турилиши керак.

228. Монтаж ва демонтаж вақтида қўлланадиган тагликлар ва кўтариш механизмлари иш бошлашдан аввал синаб қўрилиши керак.

229. Ишлаб чиқариш ускуналаридан фойдаланишда:

а) механизациялаш, автоматлаштириш ва масофадан бошқаришни қўллаш;

в) эргономик талабларни қўллаш;

г) фойдаланиш, таъмирлаш, йиғиш, транспортда ташиш ва сақлаш бўйича хавфсизлик талабларига амал қилиш лозим.

230. Ишлаб чиқариш ускунасини тозалаш ишлари махсус асбоблар ёрдамида (шётка, қирғич, илмоқ ва бошқалар) амалга оширилиши лозим. Ишлаб турган ускунада тозалаш ва йиғиштириш ишларини бажариш тақиқланади.

231. Ускуна ишлаб турган вақтда унинг ҳаракатланувчи қисмларини қўлда мойлаш тақиқланади.

2-§. Ишлаб чиқариш ускунасини жойлаштиришдаги хавфсизлик талаблари

232. Ишлаб чиқариш хоналарида ва иш жойларида ишлаб чиқариш ускуналарини жойлаштирилиши хизмат кўрсатувчи ходимлар учун хавф туғдирмайдиган бўлиши лозим.

233. Цехда ўтиш йўлаклари кенглиги қуйидагидан кам бўлмаслиги лозим:

а) магистрал ўтиш йўлаклари — 1,5 м

б) ускуналар оралиғидаги ўтиш йўлакчалари — 1,2 м

в) деворлар ва ускуналар оралиғидаги ўтиш йўлаклари — 1,0 м

г) ускунага хизмат кўрсатиш ва таъмирлаш учун мўлжалланган ўтиш йўлаклари — 0,7 м.

234. Ишлаб чиқариш бинолари, галерея, тунеллар ва эстакадаларда конвейерлар тузилмаси ва жойлаштирилиши ГОСТ 12.2.022-80 «Конвейерлар. Хавфсизлик умумий талаблари»га мувофиқ бўлиши лозим.

235. Ўтиш йўлларидаги бир томонида жойлашган иш жойларидаги ўтиш

йўлакчаларининг кенглиги 0.75 метр дан ва ўтиш йўлининг икки томонида жойлашган иш жойларидаги ўтиш йўлларининг кенглиги эса 1.5 метр дан кам бўлмаслиги лозим.

236. Конвейерларга хизмат кўрсатиш учун ўтиш йўлаклари кенглиги қуйидагилардан кам бўлмаслиги лозим:

а) бир томондан хизмат кўрсатиладиган конвейер учун — 0,7 м

б) параллел жойлашган конвейерлар оралиғида — 1,0 м

в) қаттиқ ёки тўрсимон тўсиқлар билан бутун трасса бўйича ёпилган параллел жойлаштирилган конвейерлар оралиғи — 0,7 м

г) конвейерлар оралиғида жойлашган ўтиш йўлакларидаги устунлар бўлганда устун ва конвейер оралиғи — 0,6 м

д) икки томондан хизмат кўрсатиладиган параллел жойлаштирилган пластинасимон конвейер оралиғи — 1,2 м

е) юк юкловчи ёки туширувчи қурилмалар устидан ўтувчи конвейер трасса участкалари икки томонида — 1 м

237. Конвейер бўйлаб ўтиш йўлаги баландлиги қуйидагидан кам бўлмаслиги лозим:

а) ишлаб чиқариш хоналарида — 2,2 м

б) галерея, туннел ва эстакадаларда — 1,8 м

238. Ишлаганда чанг чиқарувчи (майдалаш, элаш, транспорт ва бошқа) ускуна зич ёпилган бўлиши лозим. Чанг чиқарувчи ускунани зич ёпиш учун мўлжалланган қопламалар аспирация (сўрма) тизимига уланган бўлиши лозим.

239. Газ-чанг ушловчи қурилмалардан фойдаланишда амалдаги меъёрий ҳужжатлар талабига риоя этиш лозим.

240. Босим остида ишловчи қурилма, мослама ҳамда уларни таъмирлаш ва фойдаланиш амалдаги меъёрий ҳужжатлар талабига мувофиқ бўлиши лозим.

241. Ишчи босими 0,07 МПа (0,7 кгс/см²)дан юқори бўлган буғ қозонлари, буғ иситгичлари, экономайзерлари ва сув ҳарорати 115⁰ С дан юқори бўлган сув иситиш қозонларини тузилиши, жойлаштирилиши ва улардан фойдаланиш, амалдаги меъёрий ҳужжатлар талабларига мувофиқ бўлиши лозим.

242. Қуввати 14кW ва юқори бўлган стационар ва поршенли компресорлар, шунингдек 0,2 дан 40 МПа гача босимли ҳаво ва инерт газларда ишловчи, ҳаво узатиш ва газ узатишларни жойлаштириш ва фойдаланиш, амалдаги меъёрий ҳужжатлар талабларига мувофиқ амалга оширилиши лозим.

3-§. Ёғочни қайта ишлаб чиқариш ускунаси

243. Ёғочга қайта ишлов берувчи асбобни кесувчи қисмининг (арра пичоқ, фреза ва бошқа) ҳудудида блокировка қилинган қўзғалмас тўсиқ бўлиши лозим.

244. Диск ва лента аррада битта тиши синган бўлса ҳам фойдаланиш

тақиқланади. Рама арраларини кетма-кет иккита тиши синган бўлса фойдаланишга рухсат этилмайди.

245. Ёғоч арраловчи рамага 70 мм дан кичик кенгликдаги арра қўйилишига рухсат этилмайди. Диск арраларининг ва арра полотносининг ён томондаги юзаси текис ва ёриқсиз бўлиши лозим.

246. Кўп шпинделли пармалаш дастгоҳларида парманинг тўсиқларидан асбобнинг ишчи қисми кўринадиган бўлиши лозим.

247. Узатиш механизмларини юборувчи қисмлари (валецлар, занжирлар, итарувчи тирговичлар, гусеницалар, ушлаб олувчилар, сиқувчилар) ишончли ушлаб қолиш ва сиқишни таъминлаши керак.

248. Фрезер, фуговал, лентали арра, думалоқ арра, мураккаб ва бошқа ёғочга қайта ишлов берувчи дастгоҳлари механик узаткичга эга бўлмаса, авто узатувчи билан жиҳозланган бўлиши лозим.

249. Деталлар қирқими 40 x 40 мм дан кам бўлганда махсус мосламасиз фрезерлаш тақиқланади.

250. Ҳамма узатиш механизмлари ҳимоя мосламалари билан таъминланган бўлиши лозим.

251. Дастгоҳни ҳаракатланувчи қисмлари (каретка, арава, салазка, рамка, столни суппорти) белгиланган чегарадан чиқиб кетмаслиги учун унда тирговичлари ёки ҳаракатини чегараловчи ўчиргичлари бўлиши лозим.

252. Дастгоҳ ва андозаларда деталларга ишлов берилганида, улар ишончли қисиш ва ушлагичлар билан таъминланган бўлиши лозим.

253. Механик узатиши бор фрезер дастгоҳлар, шу жумладан карусель-фрезер ва нухаловчи фрезер андозаларни столга қотириш учун мосламалар билан жиҳозланган бўлиши, андозалар ўз навбатида ишлов берилаётган деталларни ишончли маҳкамланишини таъминлаши лозим.

254. Столлар, йўналтирувчи линейкалар ва андозаларнинг иш юзалари ўйилган, ёрилган ва бошқа нуқсонларсиз бўлиши лозим.

255. Дастгоҳ бир нечта кесувчи асбобларга эга бўлса, шулардан фақат битта асбоб ишлашини таъминлаш учун мослама қўлланиши лозим.

256. Ишчи валларини ва шпинделларини қотирадиган гайканинг йўналиши, кесувчи асбобнинг айланишига тескари бўлиши лозим.

257. Ёғочга ишлов берувчи ускунанинг электржизгичлари ва электр-аппаратлари, ускуна қайси цехда ишлатилишига боғлиқ равишда портлашдан ҳимояланган ёки ёпиқ ишланган бўлиши лозим.

4-§. Электр ускуналарни ишлатиш вақтида электр хавфсизлиги талаблари

258. Электр қурилмаларини ва тармоқларини монтаж қилиш ва ишлатиш вақтида «Истеъмолчиларнинг электр қурилмаларидан техник фойдаланиш қоидалари» (рўйхат рақами 1383, 2004 йил 9 июль) ва «Истеъмолчиларнинг электр қурилмаларидан фойдаланишда техника хавфсизлиги қоидалари» (рўйхат рақами 1400, 2004 йил 20 август) талабларига риоя қилиш керак.

259. Ҳар бир ташкилотда маъмурият буйруғи билан тегишли муҳандис-техник ходимлардан ташкилот электр хўжалигининг умумий ҳолати учун жавобгар шахс тайинланиши ва ундан мазкур Қоидаларни бажарилишини таъминлаш талаб этилиши лозим.

260. Шахснинг билими текширилиб, электр хавфсизлиги бўйича кучланиши 1000 V гача бўлган электр ускуналарга IV гуруҳ, электр хавфсизлиги бўйича кучланиши 1000 V ва ундан юқори бўлган ускуналар бўйича V гуруҳ берилгандан кейин жавобгар шахсни тайинлаш ҳақидаги буйруқ чиқарилади. Ташкилотда бош энергетик лавозими бўлса, электр хўжалиги бўйича жавобгарлик унга юкланади.

V. Таъмирлаш (тузатиш) ишларини бажаришда хавфсизлик талаблари

261. Ташкилот ҳудудида ишлаб чиқаришни (цех) ёки цехда қурилма, агрегат, айрим асбоб-ускуналарни таъмирлашга тўхтатиш учун ташкилот (цех) бўйича буйруқ (фармойиш) чиқарилиши лозим. Буйруқда пудратчилардан бевосита иш раҳбари, шунингдек кўрсатилган ишларга ускуналар ва объектни тўлиқ тайёрлаш, ишларни хавфсиз амалга ошириш ва пудратчилар ёки буюртмачининг таъмирлаш хизмати билан тезкор алоқалар учун жавобгар шахслар ҳамда тегишли чора-тадбирлар белгиланади.

262. Барча ускуналарда ташкилот бош муҳандиси тасдиқлаган жадвал бўйича белгиланган муддатларда режали таъмирлаш ишлари ўтказилади.

263. Таъмирлаш ишларида банд бўлган пудратчининг барча ходимлари таъмирлаш ишлари бошланишидан олдин, ушбу цехда ишларни хавфсиз олиб бориш учун ходимлар хавфсизлик техникаси бўйича кириш йўриқномасидан ўтказилиши лозим. Йўриқномадан ўтказиш ишлари буюртмачи томонидан амалга оширилади.

264. Режалаштирилган ишларни бажаришдан олдин меҳнатни муҳофаза қилиш бўйича йўриқномадан ўтказиш ишлари пудратчи ташкилот томонидан ўтказилиши лозим.

265. Пудратчи ишлаётган ҳудудда буюртмачи томонидан зарарли ва ёниш хавфи бўлган моддаларни пайдо бўлишига йўл қўймайдиган меъерий санитария-гигиеник шароитлар яратилиши керак.

266. Асбоб-ускуна ва коммуникацияларда таъмирлаш ишларини амалга оширишдан олдин, қуйидагилар бажарилиши лозим:

а) электр энергия таъминотидан ўчириш;

б) асбоб-ускуна ва коммуникацияларни технологик муҳит қолдиқларидан, асбоб-ускунани зарарли, заҳарли ва ёнувчи газ ва маҳсулотлардан бўша-тиш;

в) таъмирланадиган асбоб-ускуна, коммуникация, қудуқ ва ўралардаги инерт, ёнувчи, заҳарли газлар ва кислород миқдорини тегишли таҳлилларини ўтказиш йўли билан текшириш.

267. Баландликдаги ишларда фақат таянч ёки резинали қопламалар билан таъминланган соз нарвонлардан фойдаланиш лозим.

268. Ташкилот худудида қазииш ишларини бажаришда буюртмачи пудратчига наряд-рухсатнома билан бирга тегишли цех ва хизматлар билан келишилган рухсатномани ёзма тарзда топшириши керак.

269. Пудратчининг эҳтиёжлари учун электр энергияни улаш, шунингдек иш тугаганидан кейин узиш, цех бошлигининг рухсати бўйича буюртмачининг бош энергетик хизмати томонидан бажарилади.

270. Таъмирлаш ишлари тугалланганидан сўнг асбоб-ускуна ва коммуникацияларни қабул қилиш далолатномаси икки томонлама имзоланиб, ушбу асбоб-ускуна ва коммуникацияларни ишга тушириш ҳақида фармойиш чиққандан сўнг, фойдаланишга қабул қилиниши лозим.

VI. Меҳнатни муҳофаза қилиш қоидаларини бузганлик учун жавобгарлик

271. Ташкилотларни (цехларни) лойиҳалаштиришда, қуришда (монтаж қилишда) мазкур Қоидаларга амал қилиш учун жавобгарлик тегишли ишларни бажарувчи ташкилотлар зиммасига юклатилади.

272. Мансабдор шахслар ва ходимлар меҳнатни муҳофаза қилиш қоидаларига риоя қилмаганликлари учун қонун ҳужжатларига мувофиқ белгиланган тартибда жавобгарликка тортиладилар.

VII. Яқуний қоида

Мазкур Қоидалар Ўзбекистон Касаба уюшмалари Федерацияси кенгаши, «Файз» Холдинг компанияси, Ўзбекистон Республикаси Давлат архитектура ва қурилиш қўмитаси, Соғлиқни сақлаш вазирлиги, Ички ишлар вазирлиги, «Саноатконтехназорат» давлат инспекцияси ва «Ўздавэнергоназорат» инспекцияси билан келишилган.

*Ўзбекистон Касаба уюшмалари
Федерацияси кенгаши раиси*

Д. ЖАҲОНГИРОВА

2009 йил 6 июль

*«Файз» Холдинг компанияси
Бошқарув раиси*

М. АЗИМОВА

2009 йил 6 июль

*Давлат архитектура ва
қурилиш қўмитаси раиси*

Н. ХАНОВ

2009 йил 6 июль

Соғлиқни сақлаш вазири

А. ИКРАМОВ

2009 йил 6 июль

Ички ишлар вазири

Б. МАТЛЮБОВ

2009 йил 6 июль

*«Саноатконтехназорат»
Давлат инспекцияси бошлиғи*

И. ХОЛМАТОВ

2009 йил 6 июль

*«Ўздавэнергоназорат»
инспекцияси бошлиғи*

А. НИМАТУЛЛАЕВ

2009 йил 6 июль

Ўзбекистон Республикаси
Адлия вазирлиги вазирликлар, давлат қўмиталари ва
идораларнинг норматив-ҳуқуқий ҳужжатларини давлат
рўйхатидан ўтказиш ҳолати тўғрисида
2009 йил 22 августдан 28 августгача
бўлган маълумотни маълум қилади

I. Давлат рўйхатидан ўтказилди:

1. «Ўзбекистон Республикаси Бухгалтерия ҳисобининг миллий стандарти (24-сонли БХМС) «Қарзлар бўйича харажатлар ҳисоби»ни тасдиқлаш тўғрисида» *Ўзбекистон Республикаси молия вазирининг 2009 йил 5 августдаги 79-сонли буйруғи.*

2009 йил 18 августда рўйхатдан ўтказилди, рўйхат рақами 1996 (2009 йил 28 августдан кучга киради).

2. «Суд ҳужжатлари ва бошқа органлар ҳужжатларини ижро этишдан бўйин товляётган шахсларнинг Ўзбекистон Республикасидан чиқишини вақтинча чеклаш ҳамда Суд департаменти, ички ишлар идоралари ва Давлат чегарасини кўриқлаш органларининг ҳамкорлиги тартиби тўғрисидаги низомни тасдиқлаш ҳақида» *Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги, Ички ишлар вазирлиги ва Миллий хавфсизлик хизматининг 2009 йил 20 августдаги 9, 11, 76-сонли қарори.*

2009 йил 25 августда рўйхатдан ўтказилди, рўйхат рақами 1997 (2009 йил 4 сентябрдан кучга киради).

3. «Соғлиқни сақлаш ва тиббиёт ишлаб чиқаришлари ходимлари учун махсус кийим, махсус пойабзал ва бошқа яқка тартибда ҳимояланиш воситаларини бепул беришнинг намунавий меъёрларини тасдиқлаш ҳақида» *Ўзбекистон Республикаси меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш вазирининг 2009 йил 10 августдаги 49-В-сонли буйруғи.*

2009 йил 25 августда рўйхатдан ўтказилди, рўйхат рақами 1998 (2009 йил 4 сентябрдан кучга киради).

4. «Мебеллар ва ёғоч қурилиш материалларини тайёрлаш ва таъмирлашда меҳнатни муҳофаза қилиш қоидаларини тасдиқлаш ҳақида» *Ўзбекистон Республикаси меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш вазирининг 2009 йил 27 июлдаги 47-Б-сонли буйруғи.*

2009 йил 27 августда рўйхатдан ўтказилди, рўйхат рақами 1999 (2009 йил 6 сентябрдан кучга киради).

II. Давлат рўйхатидан ўтказилиши лозим эмас:

1. «Хавфли ишлаб чиқариш объектларида хавфлилик даражасини таҳ-

лил қилиш бўйича услубий кўрсатмаларни тасдиқлаш тўғрисида»ги буйруқ. «Саноатконтехназорат» давлат инспекцияси бошлиғи томонидан тасдиқланган.

Адлия вазирлиги билан келишилган ҳолда ушбу ҳужжат техник ҳужжат деб топилди.

Мазкур ҳужжат белгиланган тартибда кўрсатилган идора томонидан тасдиқланиб, кучга киритилиши мумкин.

Адлия вазирлигида давлат рўйхатидан ўтказилиши лозим бўлмаган ҳужжатларда қонун ҳужжатларига зид қоидалар бўлмаслиги лозим.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ АДЛИЯ ВАЗИРЛИГИ

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ҚОНУН ҲУЖЖАТЛАРИ
МАЪЛУМОТЛАРИ
МИЛЛИЙ БАЗАСИ

ҲУҚУҚИЙ АХБОРОТ БИЛАН ТАЪМИНЛАШ МАРКАЗИ

Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари маълумотлари миллий базасининг ахборот излаш тизими (ҚХММБ LexUZ) аҳолининг ҳуқуқий маданияти даражасини кўтариш, норматив-ҳуқуқий ҳужжатлардан юридик ва жисмоний шахсларнинг кенг фойдаланиш имкониятини таъминлаш, жамиятни ҳуқуқий ахборотлаштириш тизимини такомиллаштириш мақсадида яратилган.

LexUZ фойдаланувчиларга ҚХММБда Интернет орқали фойдаланиш имкониятини таъминлайди ва бунда:

норматив-ҳуқуқий ҳужжатларни таркибий қисмлари ва реквизитлари, шунингдек, юридик таҳлил карточкаларидаги маълумотлари асосида, яъни:

— *Ўзбекистон Республикаси қонунчилик тармоқлари умумҳуқуқий классификатори бўйича;*

— *қонунчиликнинг мавзули маълумотномаси бўйича;*

— *тушунча ва терминлар маълумотномаси бўйича;*

— *алфавит-предметли кўрсаткич бўйича кўпмезонли, кенгқамровли қидириш имконини беради.*

излаш натижалари жадвал қаторлари кўринишида акс эттирилади ва улар билан ишлашнинг кўйидаги имкониятлари мавжуд:

— *танланган ҳужжатларнинг реквизитлари бўйича саралаш;*

— *танланган ҳужжатларнинг реквизитлари бўйича гуруҳлаш;*

— *ҳужжатлар билан ишлаш учун натижавий жадвалда уларни танлаш;*

— *излаш натижасида танланган ҳужжатларга оид барча маълумотларни олиш;*

— *ҳужжатларга киритилган қўшимча ва ўзгартиришларнинг хронологик тарихини кўриш;*

— *ҳужжат матнини алоҳида ойнада очиш;*

— *ҳужжат матнининг фойдаланувчи танлаган санадаги ҳолатини кўрсатиш;*

— *«Ҳаволалар харитаси» — танланган ҳужжатга нисбатан корреспондент /*

респондент ҳужжатлар рўйхати;

— *ҳужжат таркибида расмий матн қаторида норасмий ахборотларни (тушунтириш ва изоҳлар каби) акс эттириш;*

— *ҳужжат таркибида матн, жадвал, расмлар ва графикларни акс эттириш;*

фойдаланувчи ишлаган ҳужжатлар тарихини автоматик тарзда тизимда сақлаб қолиш ва бунда:

— *танланган ҳужжатлар рўйхатини сақлаб қолиш;*

— *излаш шартларини сақлаб қолиш;*

— *фойдаланувчи ишлаган ҳужжатлар тарихини тизимда сақлаш;*

фойдаланувчи маълумотларини ва интерфейсини ўзбек ва рус тилларида олиб бориш; базага киритилган ҳужжатлар ҳақида электрон почта орқали хабар йўллаш.

WWW.LEX.UZ

сайтига марҳамат қилинг